

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra zahradní a krajinné architektury

Návrh zámecké zahrady v Roudnici nad Labem

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Autor práce: Bc. Michaela Nádherová

Vedoucí práce: Prof. Ing. Arch. Bohumil Fanta, CSc.

RNDr. Oldřich Vacek, CSc.

2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Návrh zámecké zahrady v Roudnici nad Labem vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v přiložené bibliografii.

V Praze dne 13. 4. 2012

Poděkování

Chtěla bych poděkovat lidem, kteří nemalým dílem pomohli k vytvoření této práce. Největší zásluha patří Prof. Ing. Arch. Bohumilu Fantovi, CSc. za jeho neocenitelné rady, které do práce vložil. Významnou měrou ovlivnil moji tvorbu a udal směr, kterým se návrh ubírá. Tímto bych mu chtěla sklonit poklonu za jeho veškerou, úžasně odvedenou práci. Dále bych chtěla poděkovat druhému vedoucímu práce, panu RNDr. Oldřichu Vackovi za to, že se mě ujal a ochotně poskytl cenné rady a připomínky při další tvorbě práce. V neposlední řadě patří velký dík také Haně Nádherové a Jakubu Barešovi za pomoc při zpracování práce a celé mojí rodině za velkou podporu a trpělivost.

Souhrn

Diplomová práce řeší návrh zámecké zahrady v Roudnici nad Labem. Důvodem vytvoření návrhu je její nynější stav. Zahrada je velmi zanedbaná a postrádá jakékoli znaky ze svého původního vzhledu. Prvotním předpokladem bylo, že by mohla být obnovena barokní, historická zahrada. Z důvodu nedostatečné historické dokumentace nebylo možné projekt řešit jako obnovu historické zahrady. Návrh byl proto vytvořen podle současných trendů jako soudobá zahrada. Hlavní důraz je zde kladen na funkčnost, potřebu nízké údržby a originalitu.

První kroky k přípravě projektu by měly tvořit návštěva zahrady a nashromáždění historické dokumentace. Při dalším postupu je nutné provést celkovou inventarizaci a terénní průzkum, přičemž je nezbytné sledovat stopy po pozůstatcích bývalých staveb a jiných historických prvcích. Inventarizace a ostatní průzkumy se vyhodnotí a zhotoví se plán kácení a plán péče, které by měly zajistit, aby bylo dostatečně postaráno o všechny dřeviny. Následně se zjistí přírodní podmínky, územní a širší vztahy řešeného území a jiné informace, které by mohly být důležité pro další postup. V následujících krocích se tvoří návrh spolu s plánovanou novou výsadbou. V případě soudobé úpravy se vytváří něco nového a moderního.

Po prostudování odborných knih a návštěvě ústředního pracoviště Národního památkového ústavu v Praze a oblastního pracoviště v Ústí nad Labem bylo zjištěno, že nashromážděná historická dokumentace není dostatečná. Pro další postup bylo jasné, že zahrada bude navržena jako soudobá. Po provedení terénního průzkumu a inventarizace bylo postupováno v obvyklých krocích, které vedly k vytvoření návrhu soudobé zahrady spolu s potřebnou výkresovou dokumentací. Projekt obsahuje také vyhodnocený sociologický výzkum a SWOT analýzu, které slouží ke zkvalitnění podkladových údajů.

Hlavním motivem v návrhu zahrady jsou opakující se tvary čtverce a kruhu v různých podobách. Základní myšlenkou je zapracování vybraných barokních prvků do současných úprav. Výsledkem je propracovaný a jednotný celek, složený z několika tematických částí. Součástí návrhu je i výběr kvalitního mobiliáře, terénní modelace, vytvoření cestní sítě. Každé stávající budově v areálu je přiřazena určitá funkce, od které se odvíjí řešené úpravy okolo ní. Dále jsou do zahrady navrženy různé moderní prvky a doplňky, které dotváří její zajímavý vzhled.

Projekt je řešen pouze jako návrhová studie a snaží se jen poukázat na to, jak by zámecká zahrada mohla vypadat. Pro další postup, vedoucí k realizaci, by bylo nezbytné vypracování projektové dokumentace.

Klíčová slova: barokní zahrada, historická zahrada, Roudnice nad Labem, soudobá zahrada, zahradní architektura.

Summary

The thesis addresses the design of castle garden in Roudnice nad Labem. Reason for making this proposal is the transformation of current status in castle garden. It is much neglected and it lacks any signs of its original appearance. The initial assumption was restoration of baroque, historical garden. The project could not be solved such as restoration of historical gardens due to the lack of historical documentation. The proposal was resolved as a contemporary garden according to current trends. The main demands are made on the functionality, the need for low maintenance and the originality.

The first steps to prepare the project should be formed from the visit of the garden and the accumulation of the historical documentation. During the following procedure a full inventory and field survey is done. It is necessary to monitor and trace the remains of former buildings and other historic elements. Inventory and other surveys are evaluated and it is made a felling plan and a care plan, which should ensure the adequate care for all species. There are found the natural conditions, the spatial and the wider area relations and other information that might be important for further progress. In the following steps the proposal is created together with new plantings. In the case of contemporary modifications it is creating something new and modern.

After reading books and visiting the central office of the National Heritage Institute in Prague and the regional office in Ústí nad Labem was found that the accumulated historical documentation is not sufficient. For further progress, it was clear that the garden will be designed as a contemporary. After the field survey and inventory it was processed in the usual steps that led to the creation of contemporary garden design along with necessary documentation drawings. The project has also evaluated sociological research and SWOT analysis that are used to improve the underlying data.

The main design motive in the garden is repeating the shapes of squares and circles in various forms. The basic idea is the incorporation of selected baroque elements in current arrangements. The result is a sophisticated and integrated whole composed of several thematic parts. The proposal solves also a choice of quality furniture, terrain modeling, and creation of road networks. For any existing building on site is assigned a function from which the treatment solutions based around it are derived. In addition, different modern elements and accessories that complement its attractive appearance are designed for the garden.

The project is created only as a design study and it tries to just point out how the castle garden could look. For the next steps leading to implementation, it would be necessary a project documentation.

Keywords: baroque gardens, historic gardens, Roudnice nad Labem, contemporary garden, garden architecture.

Obsah

1	Úvod	7
2	Cíl práce.....	7
3	Literární přehled současného stavu problematiky	8
3.1	Baroko v Čechách	8
3.2	Baroko	8
3.3	Barokní sochařství.....	8
3.4	Baroko ve stavitelství.....	9
3.5	Barokní zahrady	9
3.6	Rané baroko v zahradní architektuře.....	9
3.7	Vrcholné baroko v zahradní architektuře	10
3.7.1	André Le Nôtre.....	11
3.8	Barokní zahrady v Čechách	11
3.8.1	Pražské baroko	11
3.8.2	Klášterní zahrady.....	11
3.9	Znaky barokní zahrady.....	12
3.10	Typy barokních zahrad	19
3.10.1	Italské barokní zahrady	19
3.10.2	Francouzské barokní zahrady	20
3.11	Příklady barokních zahrad	20
3.12	Konkrétní raně barokní zahrady v Čechách	20
3.13	Konkrétní barokní zahrady v Čechách	20
3.14	Konkrétní raně barokní zahrady ve Světě	21
3.15	Konkrétní barokní zahrady ve Světě	21
3.16	Ochrana historických zahrad	22
3.17	Mezinárodní dokumenty.....	22
3.17.1	Florentská charta	22
3.17.2	Benátská charta.....	23
3.17.3	Athénská charta	23
3.18	Péče o historickou zahradu.....	23
3.19	Obnova zahrad.....	24
3.19.1	Důvody obnovy zahrad	24
3.19.2	Výhody obnovy zahrad	24

3.19.3	Zahájení obnovy	24
3.19.4	Samotná obnova zahrad.....	26
3.19.5	Etapizace stavebních prací.....	29
3.19.6	Popularizace adaptačních prací občanům.....	29
3.20	Současné úpravy zámeckých areálů	30
3.20.1	Zámecká zahrada v Jičíně.....	30
3.20.2	Klášterní zahrady v Litomyšli	31
3.20.3	Zámek Freudenstein	32
4	Zhodnocení podkladových údajů.....	33
4.1	Sociologický průzkum.....	33
4.2	SWOT analýza	37
4.2.1	Silné stránky - S.....	37
4.2.2	Slabé stránky – W	37
4.2.3	Příležitosti – O	37
4.2.4	Hrozby – T.....	37
4.2.5	Vyhodnocení SWOT analýzy	38
4.3	Historické podklady	39
4.3.1	Kapucínský klášter	45
4.3.2	Průběh změn v zahradě.....	45
4.4	Fotodokumentace (autorské fotografie)	49
4.5	Inventarizace	58
4.5.1	Inventarizace dřevin	58
4.5.2	Objekty, drobná architektura a mobiliář	66
4.6	Územní plán Roudnice nad Labem	67
4.6.1	Dopravní infrastruktura	68
4.6.2	Technická infrastruktura.....	69
4.6.3	Vodní hospodářství.....	70
4.6.4	Ochrana přírody	71
4.6.5	Památková ochrana.....	71
4.6.6	Stanovení podmínek pro využití ploch s rozdílným způsobem využití s určením převažujícího účelu využití a prostorového uspořádání včetně základních podmínek ochrany krajinného rázu.....	72
4.7	Širší vztahy	73
4.7.1	Město Roudnice nad Labem	74

4.7.2	Rekreační potenciál	74	5.3.10	Krajinářský park okolo zámku	83
4.7.3	Památky	74	5.4	Navržený mobiliář	84
4.7.4	Občanská vybavenost	74	5.4.1	Lampy	84
4.7.5	Obyvatelstvo	74	5.4.2	Posezení	84
4.8	Přírodní podmínky	75	5.4.3	Odpadkové koše	84
4.8.1	Klimatické poměry	75	5.4.4	Stojan na kola	84
4.8.2	Geomorfologie	75	5.4.5	Pítka	84
4.8.3	Geologie	75	5.4.6	Fontány	84
4.8.4	Půdní podmínky	76	5.4.7	Pítka pro ptáky	85
4.8.5	Typologie krajiny	76	5.4.8	Krmítka pro ptáky	85
4.8.6	Vodopis	76	5.4.9	Nádoby pro rostliny	85
4.8.7	Vegetace	76	5.4.10	Sochy	85
5	Vlastní projekt	78	5.4.11	Rozcestníky	85
5.1	Navržená koncepce	78	5.4.12	Informační tabule	85
5.2	Navržené úpravy	78	5.4.13	Zábradlí	85
5.2.1	Úpravy sítí	78	5.4.14	Mobiliář do kavárny	85
5.2.2	Modelace terénu	78	5.4.15	Veřejné záchody	85
5.2.3	Cestní síť a obrubníky	78	5.5	Plánovaný provoz areálu	85
5.2.4	Parkování	79	5.5.1	Otevírací doba	85
5.2.5	Odvodnění	79	5.5.2	Návštěvní řád	85
5.2.6	Schody	79	5.6	Rozvojová a udržovací péče	86
5.2.7	Zdi	79	6	Diskuze	87
5.2.8	Výsadby rostlin	79	7	Závěr	88
5.2.9	Umístění mobiliáře	80	8	Seznam literatury:	89
5.3	Navržené tematické části	80	8.1	Internetové zdroje	90
5.3.1	Prostor před obytnou budovou – Centrum volného času a bylinková zahrada	80	9	Samostatné přílohy	91
5.3.2	Prostor před kostelem – Klid a relaxace	80			
5.3.3	Park u vodní nádrže	81			
5.3.4	Prostor před jízdárnou a klášterem – Nejlepší tvar je čtverec	81			
5.3.5	Letní divadlo	82			
5.3.6	Alej	82			
5.3.7	Parter	82			
5.3.8	Bosket	83			
5.3.9	Zámecké nádvoří	83			

1 Úvod

Ve městě Roudnice nad Labem se nachází jeden z největších barokních zámků v České republice. Doba jeho největší slávy je bohužel již dávno pryč. V současné době je zámek s přílehlými zahradami nepřístupný veřejnosti a postupem času spolu s ostatními budovami v areálu pomalu chátrá a zarůstá bujnou vegetací. Po původní barokní okrasné zahradě zde již není ani stopy, ale přesto zde přežívají hodnotné, velmi pěkné exempláře dlouhověkých dřevin.

Rozsáhlé zámecké zahrady skrývají obrovský potenciál pro současnou dobu. Rozsáhlé, nevyužité plochy volají po návrhu jejich nové funkce a návratu zašlé krásy. Areál zámku potřebuje projít razantní proměnou, aby vynikly všechny jeho přednosti a navrátila se jeho ztracená sláva. K tomu je nezbytné udělat první krok, kterým bude vytvoření návrhu zámeckých zahrad.

Návrh by mohl pomoci vytvořit ze zahrad příjemné pobytové místo, které by lákalo k návštěvě mnoho lidí.

2 Cíl práce

Cílem práce je vytvořit návrh veřejného, víceúčelového parku se zaměřením na rekreační a kulturní činnost. V zámecké zahradě budou navrženy plochy pro rekreaci a relaxaci. Bude doporučena vhodná úprava vegetace, terénu, cestní sítě, drobných staveb a výběr mobiliáře. Stávajícím budovám bude naplánováno nové využití. Návrh bude vytvořen podle soudobých požadavků, s použitím některých barokních prvků. Největší důraz bude kladen na funkčnost, potřebu nízké údržby a originalitu díla. Budou zohledněny veškeré, dostupné podkladové zdroje a údaje.

3 Literární přehled současného stavu problematiky

3.1 Baroko v Čechách

O situaci v Českých zemích v době vzniku baroka píše Burian (1993). Celé období třicetileté války je jakousi předehrou baroka. Evropa byla již zcela vysílána neustálým válčením. České země byly uvrženy do trvalého poddanství a zbaveny dosavadních práv. Zpustlá a vylidněná krajina byla nově rozparcelována a podřízena novým, nahodilým vrchnostem. Opakovaně se šířil hladomor i morové rány. Nový sloh pronikl doslova za zády vojsk, do prostředí rozvráceného a vyčerpaného válkou, jako součást protireformačního tažení a pozvolna se začlenil do domácího prostředí i myslí a citění obyvatel země. Toto dění přineslo, ještě před polovinou 17. století, příležitost k řadě zakázek mnohým umělcům. Rozvíjel se obchod a manufakturní výroba, hlavně malba a řezbářství. Zvyšuje se podíl na financování architektury aristokracií, která přispívá i na budování kostelů a poutních míst. Nová architektura se projevuje v úpravách a novostavbách městských a venkovských sídel.

V závěru 17. století už dochází v Čechách i na Moravě do jisté míry ke stabilizaci. To vedlo k ústupu těžkopádnosti a citového nátlaku raného baroka, které se proto mění ve ztvárnění smyslové, spojené s iracionalitou a sdělnou naléhavostí. Prostor přestává být racionálně traktován, přednost nabývá prvek nečekanosti, optické hry pronikajících geometrických útvarů. Barokní prostor ožívá prolínáním architektury, malby, plastiky a mobiliáře do působivého propojení, v němž je vše podřízeno jednotnému dojmu. Platí to pro interiér, ale i pro řešení exteriérová. Barokní zámek, klášter či poutní svatyně teď počítá s rafinovaným působením v panoramatu a reliéfu krajiny, která je urbanizována. Dostává se jí nových dominant, průhledů a os, jimiž je přesně určeno, jak a kam vést zrak i krok diváka.

Podmínky rozvoje sakrální architektury v počátcích barokního období v českých zemích byly značně složité. Iniciativa v uvádění a šíření nového barokního slohu byla především v rukou mnišských řádů. Původní kláštery se velkolepě přestavují v období vrcholného baroka. Jsou to např. Břevnov, Strahov, Zbraslav či Velehrad. Dokoupil (1957a) doplňuje, že se stavěly i nové klášterní zahrady, např. Klementinum..

Burian (1993) dále píše, že stavba šlechtických sídel se v mnoha případech soustředila na rozvoj starších renesančních dispozic, často vzniklých na středověkém základě. Přistavují se kaple, divadelní budovy. Rozvíjí se osová dispozice spojující nástup z čestného dvora s prospektem zahradního prostoru. Od přelomu století však postupně převládá typ barokního zámku i s jeho začleněním do krajinného prostoru. V 18. století se dovršuje proces tvorby barokního venkovského sídla, ze kterého se stává místo pohodlného bytí a společenské středisko, v němž jsou administrativně správní a provozní složky vykazovány na okraj.

Městské prostředí vytvořilo neopakovatelnou souhru středověku a baroka. Celé městské čtvrti ustoupily raně barokním kolosům šlechtických a církevních staveb, které tvořily nové dominanty a nová prostranství. Modernizace měšťanského domu se projevuje úpravou průčelí v rozvrhu okenních os, vyjádřené často pilastrovým řádem a novým řešením štítů a atik. Prvotní povrchové řešení ustupuje posléze novostavbám. Významným prvkem se stala veřejná sochařská výzdoba v podobě mariánských či morových sloupů, fontán, kašen a plastik. Proměna českých měst se odehrávala v daných rozměrech středověkých hradeb a v uliční síti, která v podstatě zůstala zachována.

3.2 Baroko

O původu slova baroko píše Conan (2005). V polovině šestnáctého století popisují portugalské texty o přírodní historii slovo "barroco" jako nečistou perlu nebo kámen nebo jeho španělský ekvivalent "barrueco" nebo úzce související slova, "barrocal", použité ve španělštině popisují nepravidelné skály kamenné pouště. Slovo "baroco" nebo "baroque", ve francouzštině a angličtině, bylo použito v jeho technickém smyslu popisovat perly a drahé kameny až do konce sedmnáctého století, kdy začalo být obrazně používáno k popisování cizí mysli nebo bizarnímu způsobu řeči. Bazin (1985) navrhuje, že slovo baroko pochází ze slova „barocco“, což znamená perla nepravidelného tvaru. On sám však obdivuje barokní umění a vidí léta od roku 1600 až do roku 1750 jako období západní civilizace, které je nejbohatší na výrazné rozmanitosti.

Podle Turnera (2005) bylo slovo „barokní“, stejně jako mnoho označení používaných historiky umění, zpočátku nadávkou. Barokní umění bylo považováno za nedokonalé ve srovnání s dokonalostí vrcholné renesance.

Turner (2005) dále popisuje baroko jako umění, které je spojeno s protireformací a vzestupem vědy v sedmnáctém století. Také je spojeno s absolutistickou vládou. Ludvík XIV. byl vedoucím patronem umění, ale jako oblíbený styl králů a šlechticů baroko zasáhlo celou Evropu, včetně protestantských zemí. Rychlost, s jakou byl přijat nový styl, se měnil podle politické, hospodářské a náboženské situace, ale kdykoli a kdekoli se barokní zahrady objevily, sdílely mnoho společných rysů.

Baroko je dnes vnímáno podle Tomana (2007) jako Gesamtkunstwerk, spolupůsobení a vzájemné pronikání všech uměleckých druhů výtvarného, slovesného a dramatického umění, včetně rétoriky i pořádání slavností.

3.3 Barokní sochařství

Burian (1993) píše, že v sochařství vznikaly v době baroka díla individualizovaná, ať solitérní či cyklicky pojatá. Jednotlivé plastiky a jejich soubory se staly nezávislými celky a ovlivňovaly utváření prostoru městských exteriérů, palácových zahrad a posléze volné krajiny. Socha se v prostoru českého baroka stala svébytným prvkem členící bližší i vzdálenější pohledy, podněcovala ke směřování i

zastavení, stala se výrazným prvkem tvorby krajiny. Rozhodujícím materiálem pro rozvoj vrcholně barokní české plastiky byl pískovec. Barokní Čechy se vyznačovaly početným umístěním soch. Sochařské umění se rozpínalo od kaskád figur na sloupových monumentech, přes kolosální skupiny aristokratických náhrobků, velkorysé řešení parkových teras a až k intimnímu dílku.

Burian (1993) a Toman (2007) se shodují v tom, že umělec již od diváka neočekává, že jeho práce vyvolá obdiv dokonale zobrazenou přírodou, ale chce svým dílem bezprostředně působit na lidskou duši, kterou se snaží všemi prostředky zaujmout.

V sochařství byly podle Wagnera (1989) uplatňovány pohybové tendence. Figury se spirálovitě otáčejí okolo své osy a celkové držení těla sleduje vášnivý pohyb.

V barokní zahradě označuje socha podle Kalusok (2004) průsečík v geometrickém systému cest. Na terase určuje začátek zahradní promenády, na konci cesty tvoří point de vue a spolu s vodními kouzly krásí studny a grotty.

Projevy barokního umění jsou často plné protikladů. Toman (2007) uvádí, že nekonečná okázalost materiálního výtvaru kontrastuje s hlubokou vážností víry, nespoutaná radost pozemských smyslů s vědomím nevyhnutelnosti smrti. Oblíbené bylo působivé spojování přirozených protikladů, tedy stáří a mládí, krásy a ošklivosti, příkrčenost jedné postavy a napřímenost druhé nebo alespoň muže a ženy. Celá barokní epocha se zabývala alegorickým výkladem nebe, pekla, smrti a soudu.

Podle Tomana (2007) by se dalo shrnout, že barokní umění se obrací především ke smyslům pozorovatele. Chce zaujmout iluzionismem a dynamikou forem, chce diváka přesvědčit a vyvolat v něm vnitřní účast.

3.4 Baroko ve stavitelství

Koch (2008) uvádí, že v období mezi začátkem vlády Jindřicha XIII. a smrtí Jindřicha XIV. se ve Francii vyvinul vlastní klasicistní barokní sloh, který později převzala celá Evropa. U jeho zrodu stáli stavitelé a stavební díla tzv. druhé renesance. Sloh Ludvíka XIII. stále ještě silně vycházel z Itálie a z nizozemského manýrismu.

Díla se vyznačovala výrazným dekorativismem, velkolepostí, někdy až iluzionismem, díky kterému vznikaly optické klamy. Koch (2008) charakterizuje některé základní rysy. Stavby byly zdobeny florentskou bosáží, nizozemskou kartuší se zavíjeným a mušlovým ornamentem, lvími hlavami, bustovými medailony, palmovými ratolestmi, girlandami, protáhlými volutami, frontony, volutovými štíty zakončenými bustami. Stavěly se podélné stavby se středními a nárožními pavilony, bez vnitřního nádvoří. Každá část objektu měla zvláštní střechu, příkrou, lomenou (mansardovou) či zakřivenou. Dalšími znaky byly jemné korunní římsy, okna členěná křížem, vikýře s volským okem, ploché pilastry a okenní profily. Typické bylo střídání cihel a tesaného kamene a omítka s vodorovným spárováním. Rané

stavby usilovaly spíše o architektonickou a dekorativní zvláštnost než o eleganci. Vrcholně barokní stavby měly vnitřní nádvoří, dvorní kapli a divadlo, obdélníková okna s půlkruhovým obloukem, zrcadlovou galerii a enfilády.

Baroko je spíše hanlivý název a značí prvek zkřivený, nepravidelný a nabubřelý. Linie se prolamovaly, používaly se hojně oblouky a spirály. Barokní sloh se vyznačoval vysokou plastičností, hrou světla a stínu, přičemž na oblých tvarech se uplatňovala větší škála světelných přechodů. Ve stavitelství se rozvíjely renesanční zásady, doplňované co nejvíce hybnými prvky. Sloup již nebyl jen nosným, ale stal se dekorací. Portály byly mohutné a silně plastické, přímka byla doplňována oblouky a spirálami. (Wagner, 1989)

Toman (2007) popisuje, že barokní umění podléhalo přísným pravidlům. V architektuře bylo přesně stanoveno, jakému účelu vhodně odpovídá určitý řád sloupů, jakými stavebními vzory se má utvářet chrámový prostor, zámecká fasáda či nové náměstí. Podstatnou roli v zámeckých stavbách hraje scénografická dispozice. Stavba se otevírá v pohybu a postupném přiblížení. Zevnějšek stavby má ohromovat a imponovat.

3.5 Barokní zahrady

Baroko prodělalo tři vývojové fáze. Rané období od roku 1620 do roku 1650 se zrodilo v Římě a jeho hlavními aktéry byli G. L. Bernini, F. Borromini, G. Pieroni. Vrcholné období se datovalo od roku 1650 do roku 1700, kdy hlavním centrem byl Turín. Jeho nejdůležitější tvůrci byli G. Guarini, G. Santiti, I. K. Diezenhofer. Pozdní období trvalo od roku 1700 do roku 1750 s centry Římem a Turínem. Baroko završují F. Juvara, C. Fontana. (Wagner, 1989)

3.6 Rané baroko v zahradní architektuře

Baroko ve svých počátcích vycházelo z renesance a manýrismu. Bašeová (1987) připouští, že odtud převzalo řadu principů a koncepcí, které akceptovalo a originálním způsobem rozvinulo a završilo. Tendence manýrismu se projevovaly prodlužováním zahradních kompozic ve směru podélné osy, uplatňováním prostorové mnohotvárnosti a porušením rovnováhy jednotlivých částí zahrady.

Wolfflin (1967) ukazuje, jak se tento styl odlišuje od renesance. Zatímco renesanční umělci ukazovali zájem o linky, plochu, uzavřenou formu, hierarchickou jednotu skladby a ideální srozumitelnost projevu, barokní umělci prosazovali barvu, objem, otevřenou formu, dynamickou integraci složení a návrhu nebo relativní jasnost výrazu.

Typ letohrádku se zahradou, pojatou do jednotného stavebního rámce a vázanou jednoduchou osovou dispozicí, předznamenal ústřední motiv barokního parku a jeho vazby s architekturou. Architektonické těžiště zámku nebo paláce přechází u vnitřního dvora na zahradní průčelí a funkci slavnostního nádvoří přejímá velkorysý přírodní prostor zahrady. (Dokoupil, 1957a)

Wagner (1989) poukazuje, že stavební období baroka zastihlo renesanční zahrady ještě v optimálním vývoji a naopak mnohé pozdní zahrady ještě svého vrcholu nedosáhly. Přesto se všechny musely přizpůsobit novým půdorysovým a prostorovým požadavkům budov, a to mnohdy k velké historické a umělecké škodě. V Římě byly postupně přebudovány některé renesanční zahrady. Přestavovaly se zdi, schodiště, plocha zahrady byla podstatně rozšířena a vizuálně rozčleněna živými stěnami z mediteránní flóry. Mimo Řím se barokní zahrady rozvíjely ve Florencii, kolébce renesance.

Barokní styl začal s projekcí os za hranice uzavřených renesančních zahrad. Ve městech aleje mířily ke kostelním kupolím a k jiným prvkům. Mimo obec pronikají aleje do krajiny a přivádí hory, jezera a lesy do kompozic se zahradami. Výsledky byly dramatické. Linie pohledu se plánovaly vždy směrem ven. Alej se stala nejcharakterističtějším rysem barokních zahrad a parků. (Turner, 2005)

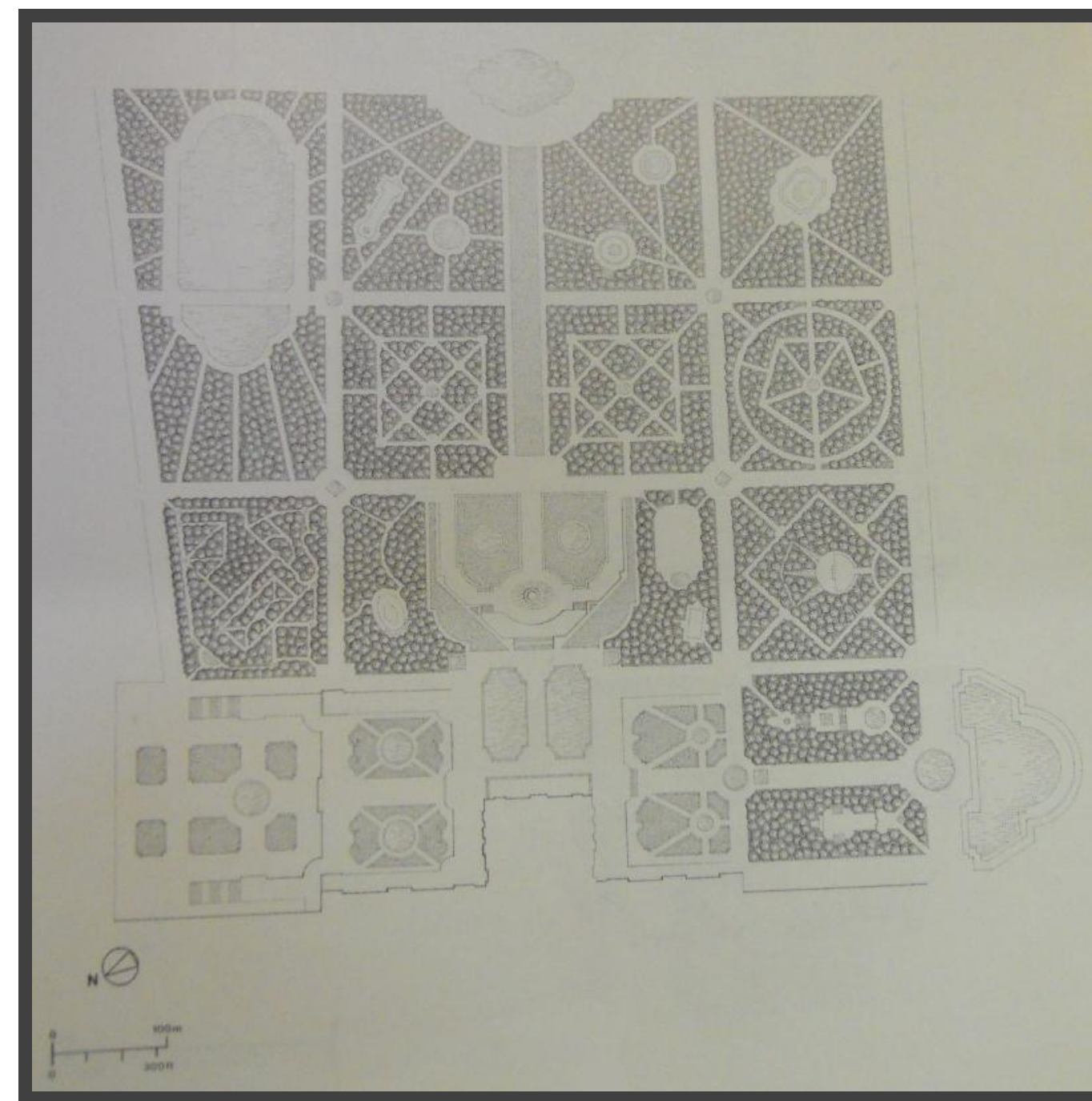
Conan (2005) ve svém díle oznamuje, že dnešní filozofie je vyzvána, aby nám pomohla pochopit, jak návštěvníci a majitelé zahrady na ni nahlíží v době jejího vzniku. Zahradní umění je dokonce prezentováno jako způsob myšlení, který umožnil návrhářům, aby se zapojili do kritické diskuse o současné filozofii. Bylo umožněno srovnání mezi zahradami různých národních znaků v závislosti na jejich oddanosti k formální nebo přírodní estetice. To vše přidalo na rozpácích od doby, co byly obhajovány formální myšlenky jako způsob, jak napodobit přírodu 17. století autory, kteří si mysleli, že pohled na strom, list nebo zvíře by přesvědčil i náhodného pozorovatele, že příroda má tendenci k symetrii ve svých vlastních výtvořech, ale k dokonalosti jí chybí, že může dosáhnout svobodného umění. Tyto kategorie formálních a přírodních zahrad mají oddělené studie z kritických debat obou umění či literární historie a společenských či kulturních dějin.

3.7 Vrcholné baroko v zahradní architektuře

Klasickou zahradu vrcholného období popisuje Dokoupil (1957b). Typické je pro ni pevné vytváření prostoru, určitost a jistota, přesnost linií a kontur stříhané vegetace, která doplňuje strohé horizontály zámku. Jednota domu i zahrady je velmi důsledná. Zámek je středem a dominuje všem hlavním pohledům i průhledům podřadnými alejemi. Je postaven na terase, která je vyvýšena nad ostatní plochu. Je začátkem krajinného průhledu a sám zase uzavírá působivou perspektivu hlavní osy. Rozlehlost, volnost, přehlednost a neobvyklé dimenze odlišují tuto zahradu velice výrazně od svahovité a často stěsnané, terasovité italské zahrady. Účinnost plastického dojmu je zde nahrazena neméně působivými prvky – perspektivou alejí, lemovaných stříhanými stěnami se zapojením dálkových pohledů do krajiny, bohatou dekorativní plastikou, která kontrastuje s tmným pozadím zeleně a zcela novým použitím vodního prvku v rozsáhlých plochách a kanálech, kde jen zvyšuje dojem neohraničenosti a vzdušnosti celé kompozice. Vázaná dispozice se pak rozbíhá do celé krajiny alejemi, lesíky a celé okolí se vzdálenými points de vue je zahrnuto do rozlehlého plánu jednotící myšlenky. Proti dřívější

pravoúhlosti se objevuje uvnitř geometrického plánu hvězdicové schéma a průseky nejružnějších směrů vybíhají až vně hranic parku.

Turner (2005) jmenuje znaky vrcholně barokní zahrady, kterými byly centrálně umístěné budovy, extenzivní aleje, propracované partery, fontány, nádrže a kanály. Linie pohledu propojovala bytovou architekturu, zahradní architekturu, sochařství, fontány, kaskády, výsadbu a další funkce. Znalost vod byla nezbytná a v mnoha zahradách bylo tolik fontán, že mohly být provozovány pouze během společenské akce.

Obrázek 1: Malý park, Versailles, 1710 (Mosser, 2000)

3.7.1 André Le Nôtre

Barokní zahrada vrcholí v době André Le Nôtrea. Jeho tvorbu popisuje Wagner (1989). André Le Nôtre (1613 – 1700) při své zahradní tvorbě vycházel z francouzských vegetačních a topografických podmínek. I na rovinatém terénu, který byl v okolí Paříže, vykouznil monumentálnost dlouhými pohledy a průhledy, které byly vymezeny stříhanou, nebo i volně rostoucí vegetací. Program promenád s potřebou různého osvětlení vyřešil uspořádáním hlavních cest do osmicípé hvězdy, kdy hlavní rameno směřovalo buď k zámecké budově, nebo jinému význačnému objektu. Centrem hvězdy byl obvykle velký bazén, jako výrazný vodní a architektonický prvek pro všech osm směrů cest. Hlavní osa pokračovala vodním kanálem, který se křížil s kanály bočními, kratšími a užšími. Své průhledy pak rozvíjel celým parkem dále do krajiny, kde pokračovaly dlouhými stromořadními a končily na krajinném útvaru nebo na význačné krajinné architektuře.

Le Nôtre respektoval stávající terén jako základní kompoziční předpoklad, ale plochu parku a celé jeho okolí podřizoval svému záměru. Upravoval jej, vyrovnával, navrhoval, a ani vícemetrové výškové rozdíly nebyly pro jeho tvorbu vážnější překážkou. Nevyhýbal se ani terénům bažinatým, které vysušoval a upravoval do rovin a svahů.

Velmi význačný je jeho podíl na uplatňování uměleckých iluzí, kterými vytvářel optický klam větší perspektivní hloubky, a tím celý prostor kompozičně umocnil. Ke konci své zahradní tvorby však přecházel až do absurdit, takže jeho zahrady byly spíše pompézní a postrádaly již lidské měřítko.

3.8 Barokní zahrady v Čechách

Riedl (1987) píše o barokních zahradách jako o velmi charakteristickém článku našeho barokního umění. Jsou svědectvím jeho velkého rozmachu, odrážejícího mocenský vzrůst nové pobělohorské feudální vrstvy. Je pro ně typická jak prudká, umělecky ztvárněná nápaditost a touha po reprezentaci, tak odvaha nákladnosti investic. Tento rozmach vyvolal i silné umění velkých tvůrčích individualit. Zázemí širokých hospodářských možností a ideově kulturní podmínky umožnily a vyvolaly vznik početných uměleckých děl.

Naše barokní zahrada měla své specifické podmínky. Vyrostla na základě renesančních zahrad, často vytvořených rodilými Italy. Prostředí italského výtvarného názoru nezmizelo, ale setkalo se s novým názorem francouzským. Střetnutí obou názorů se pak odehrálo v krajině malého měřítka a mírného výrazu. (Dokoupil, 1957a) Nebo zahrady vznikaly zakládáním zahrad nových ve vazbě na přestavbu nebo novou výstavbu městských a venkovských sídel. (Riedl, 1987)

Barokní umění se v našich zemích prolínalo s prvky pozdní renesance a manýrismu, vrcholné baroko se pak vrátilo i k prvkům gotickým a pozdní baroko přecházelo již do rokoka. (Wagner, 1989)

Bašeová (1998) publikuje, že v 17. století se již plně uplatňuje zámek uprostřed prostorné, ozdobné zahrady a zušlechtěné obory. Podobných zámeckých komplexů vzniklo velké množství. Čechy a Morava v té době patřily ke státům poměrně bohatým.

Dále Bašeová (1998) uvádí, že od počátku 18. století dostávají zahrady přesnější barokní výraz. Vedle vlivu italských barokních zahrad proniká do poloviny 18. století vliv francouzského zahradního umění, soustředěného v dílech Le Notrových. Navíc přezívá obliba holandského barevného dekoru z manýristických vzorníků. Všechny tyto směry se přizpůsobují českému prostředí a u řady zahrad se dokonce prolínají. Často vzniká dílo jedinečné kvality specificky české.

Wagner (1989) referuje, že baroko citelně ovlivnilo celou krajinu, což bylo nejvýraznější v rovinatém terénu, kde se mohlo uplatnit velkorysé měřítko ploch a hmot, neboť kromě alejí byly plochy kompaktně zalesňovány a cesty pak procházely lesními průseky s okrajovými stromy charakteru alejí.

3.8.1 Pražské baroko

Wagner (1989) líčí pražské zahradní barokní umění. Je charakteristické terasovitým řešením prudkých svahů. Zahrada je v těchto prostorech téměř interiérová záležitost s jemnou gradací od prostor reprezentativních až po nejintimnější, které jsou navzájem propojeny skutečnými nebo iluzorními průhledy s labyrintem schodišť, opěrných zdí, grott, různě zalomených teras a terásek.

Pacáková-Hošťálková (2004) píše, že v této době vznikaly také menší barokní stavby v blízkosti Prahy jako výstavní hospodářská centra s ovocnými a zelinářskými zahradami, vinicemi, ale i okrasnými zahradami. Dostala převážně ženská jména a některá se zachovala dodnes, jako Cibulka, Mydlářka, Šmukýřka, Kovářka, Cihlářka, Hanspaulka, Ladronka, Bečvářka, Zvonařka apod.

K těmto hospodářským usedlostem vedly dlouhé aleje osázené ovocným nebo okrasným stromovím. Vysoké zahradní zdi byly obklopeny zelení a mnohdy i od zadní brány pokračovala stromořadí. Kromě toho byla v blízkosti osazena boží muka, ke kterým se rovněž vysazovaly stromy, ponejvíce lípy a jírovce. V jejich blízkosti se také zakládaly velké šlechtické statky, mnohdy stavebně velmi hodnotné i s menší zámeckou budovou pro správce. Také k nim a od nich vedly dlouhé aleje, které současně rozdělávaly jednotlivé zemědělské plochy.

3.8.2 Klášterní zahrady

Klášterní zahrady byly podle Dokoupila (1957a) zakládány dvojím způsobem. Jednak se barokizovaly již stávající zahrady, jako např. Strahov, Břevnov, Zbraslav. Druhým způsobem bylo zakládání zahrad nových, např. Klementinum.

Dokoupil (1957a) napsal o klášterních zahradách, že byly ztvárňovány v prosté a jednoduché soustavě pravidelných stejných polí. Složitý stavební vývoj a rozsah souborů klášterních budov vedl ke

vzniku celé řady druhů zahrad, od speciálních užitkových až k reprezentačním dekorativním, které vznikaly uvnitř nebo na okraji klášterních souborů.

Riedl (1987) je popsal jako soubor reprezentativních a účelových zahrad, které představují rozsáhlé plochy, často dokumentující vývojové etapy klášterní stavby. Tyto zahrady obsahovaly štěpnice, skleníky a zejména rybníky a sádky rybného hospodářství. Většina těchto zahrad vycházela z typu plošných francouzských dispozic s přísnou symetrií a geometrickým řádem. K zahradě uvnitř kláštera přiléhaly křížové chodby. Zůstala vyhrazena rozjímání a mnohdy byla i hřbitovem.

3.9 Znaky barokní zahrady

Zahrady je třeba vnímat méně jako scénérie poskytující estetický pohled, ale spíše jako jeviště pro emocionální děje. Výsadní pozornost poskytovaná živým dějem však vylučuje zahradu jako předmět estetického porozumění. Přesto jsou zahrady lépe oceněny, když stimulují představivost, protože pak představivost připomíná nejrůznější pocity. (Conan, 2005)

Obrázek 2: klasická francouzská zahrada v Zeistu, 1700 (Mosser, 2000)

Pacáková-Hošťálková (2004) označuje barokní zahradu za typickou zahradou formálního typu. Oproti přesně vymezené renesanční zahradě, která byla skládána z jednotlivých pravidelných částí, spojuje barokní zahrada své části v **jednotný promyšlený celek**. (Kotalík, 1987) dodává, že v zahradní architektuře se to projevilo logickou vazbou jednotlivých ploch a prostorů, která nevylučuje moment překvapení, ale jako celek nepřipouští žádné náhodné napojování motivů a asociací.

V baroku se hojně uplatňovala **plasticita a zakulacené tvary**. Wagner (1989) píše, že v zahradě se baroko projevilo prolamováním přímých linií, zakulacením rohů, plastickým modelováním terénu, výsadbou plastických ornamentálních záhonů s květinami i barevnými písky, členěním celé zahrady na vizuálně oddělené celky a přísným stříháním vegetace. Tyto kvalitativní změny přinesly obohacení ve tvarech, větší rozmanitost a živost.

Pacáková-Hošťálková (2004) udává, že podstata barokního zahradního umění, tak jako barokní architektura, směřuje k představě **nekonečného a neomezeného prostoru**. Kotalík (1987) souhlasí, že ideálem barokní zahrady byla prostornost. Bylo určeno nové měřítko a tím byla i zdůrazněna pádnost celku i detailu.

Kotalík (1987) tvrdí, že baroko se snaží o **teatrálnost** divadelní kompozice. Zahradní architektura programově využívala divadelních principů a scénografických efektů. Stěny i hmoty jsou pouze naznačeny v ploše, řady prospektů a kulis vyvolávají dojem prostorové hloubky, metodou divadelní iluminace se pracuje i s přirozeným světlem a stínem. Celá kompozice zahrady i řazení jednotlivých prvků a motivů je podřízeno režijnímu záměru. Existují přesně stanovené itineráře a trasy prohlídek. Častým doplňkem barokních zahrad byla nadto i samostatná přírodní divadla.

Pro baroko je typický **pluralismus**. Kotalík (1987) konstatuje, že jeden osamocený strom nemá v barokní zahradě žádný význam. Svoji funkci plní pouze v rámci uzavřeného celku, tj. ve formě aleje, stěny či alespoň skupiny stromů. Obdobně je to i s jednotlivými plastikami, fontánami, vázami apod.

Velmi důležitou roli hraje v zahradách **kontrast**. Pacáková-Hošťálková (2004) se domnívá, že barokní zahrada usiluje o výraznost použitím kontrastu v detailech, přičemž zvětšuje svá měřítka na úkor jemnosti detailu. Conan (2005) napsal, že krajinní estetikové dávají v baroku vznik nekonečnému množství kontrastů: mezi slunečnými loukami a stinnými místy pod vrbami, které je lemují, mezi odpočinkem a aktivitou, mezi půvabným venkovem a hrůzami osamělých pouští, mezi stínem a světlem během dne, mezi umělými světly a přirozenou temnotou noci, mezi moří a nebem, lesy a loukami, hrubými předměty a živými rostlinami v přírodě. Usilovalo se o mnoho jiných kontrastů, které přinášely požitky: mezi vodou a půdou, mezi světlem a temnotou v noci v alejích bosketu, mezi velkými promenádami a cestičkami v lese, mezi loukami a lesy, mezi místy pro osamělé snění a místy pro vizuální vzrušení živé scény, kaskádami a stojatými vodami, jemností zeleně a divokostí mechem

obrostlých kamenů. Dokoupil (1957a) doplnil, že kontrast velkých a malých forem, vysoké stříhané zeleně bosketů a nízkých květinových parterů je doprovázen kontrastem okázalosti a intimity.

Dalším klíčovým prvkem barokní zahrady je **iluzivnost**. Kotalík (1987) předpokládá, že v duchu barokního iluzionizmu došlo k estetickému přehodnocení vlastní přírody a až v popření její materiální podstaty pohlcené uměleckou vůlí člověka. Všechny užitě prostředky navozují iluzi nekonečného hmotného prostoru a nejrůznější hříčky permanentně útočí na návštěvníkovy smysly. Bašeová (1987) souhlasí, že v barokních zahradách se uplatňuje nebývalá invence projevující se plastickou formou a iluzivností založenou na perspektivě. Půdorysné plány zahrady jsou velkolepými ornamentálními obrazy, které inspirovaly urbanisty při stavbě měst. Dokoupil (1957b) dodává, že průhledy a krajinné veduty bývají zdůrazňovány a rámovány zelení a celkový účinek se soustřeďuje na optické působení a dojem velkoleposti.

Barokní tvorba je bohatá na dynamická díla, pro které je **pohyb** nejvýznamnějším prvkem. Wagner (1989) uvádí, že oproti klidové renesanci je barokní umění plné pohybu a života, v některých dílech vede až ke zdivočelosti. Kotalík (1987) je názoru, že barokní zahrady představují pulsující organismus, který se před očima diváků proměňuje podle zvolené trasy, úhlů a distance pohledu.

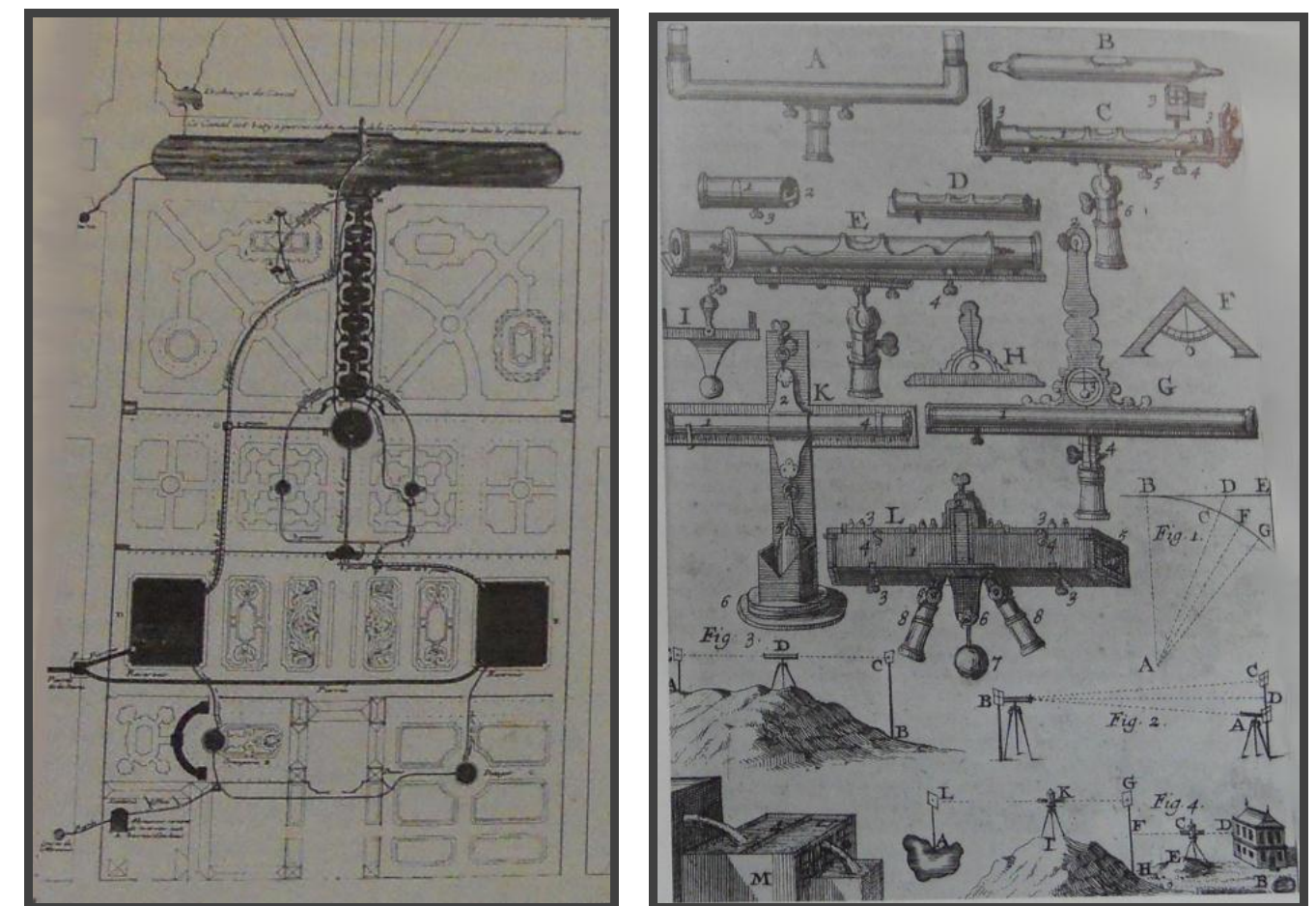
Barokní díla **graduují** k těžišti celé kompozice. Kotalík (1987) popisuje, že rafinovaně volené směry nástupů a příchodů, citlivě formované linie a křivky zdí, parapetů a teras a hmotové gradace jednotlivých prvků citlivě zdůrazňují, co je třeba. Respektují přitom princip dominanty a subordinace z hlediska odstupňování významu a charakteru jednotlivých prostor a přirozeně vedou návštěvníka od oficiálního k intimnímu, od umělého prostředí k atmosféře ryze přírodní.

Úchvatnou podívanou mohou v baroku zajistit **vodní prvky**. Conan (2005) píše, že význam vody v zahradě je na druhém místě, hned za důležitostí výhledů do krajiny. Voda je často vychvalována a popsána jako předmět úžasu v zahradě, ale smysl tohoto údivu pochází z velké části ze vzpomínek na smyslové zkušenosti z tekoucích vod a luk na venkově v blízkosti domu. Riedl (1987) vodní díla obdivuje. Do zahrady vstupuje voda ve velkých zrcadlech bazénů, kanálů a kašen a vzduch je osvěžován četnými třpytivými fontánami. Motiv, který dosud sloužil k osvěžení, je rozvinut do velkých prostorových měřítek. Vodní prvek se uplatňuje ve vertikální i horizontální podobě, a to neopakovatelným způsobem. Dokoupil (1957b) souhlasí, že voda nabývá velice důležité úlohy a působí v zahradě v desítkách fontán, vodotrysků, kaskádách a vodních schodištích, grottách a nymfejích, kde tryská z chrliců a překvapuje často diváka. Je dokonce využívána k akustickým účinkům v kuriózních stavbách jako vodní varhany napodobující zvuky hudebních nástrojů, ptáků, rohy bájeslovných tritonů nebo pohybuje mechanickými figurami v hydraulickém divadélku.

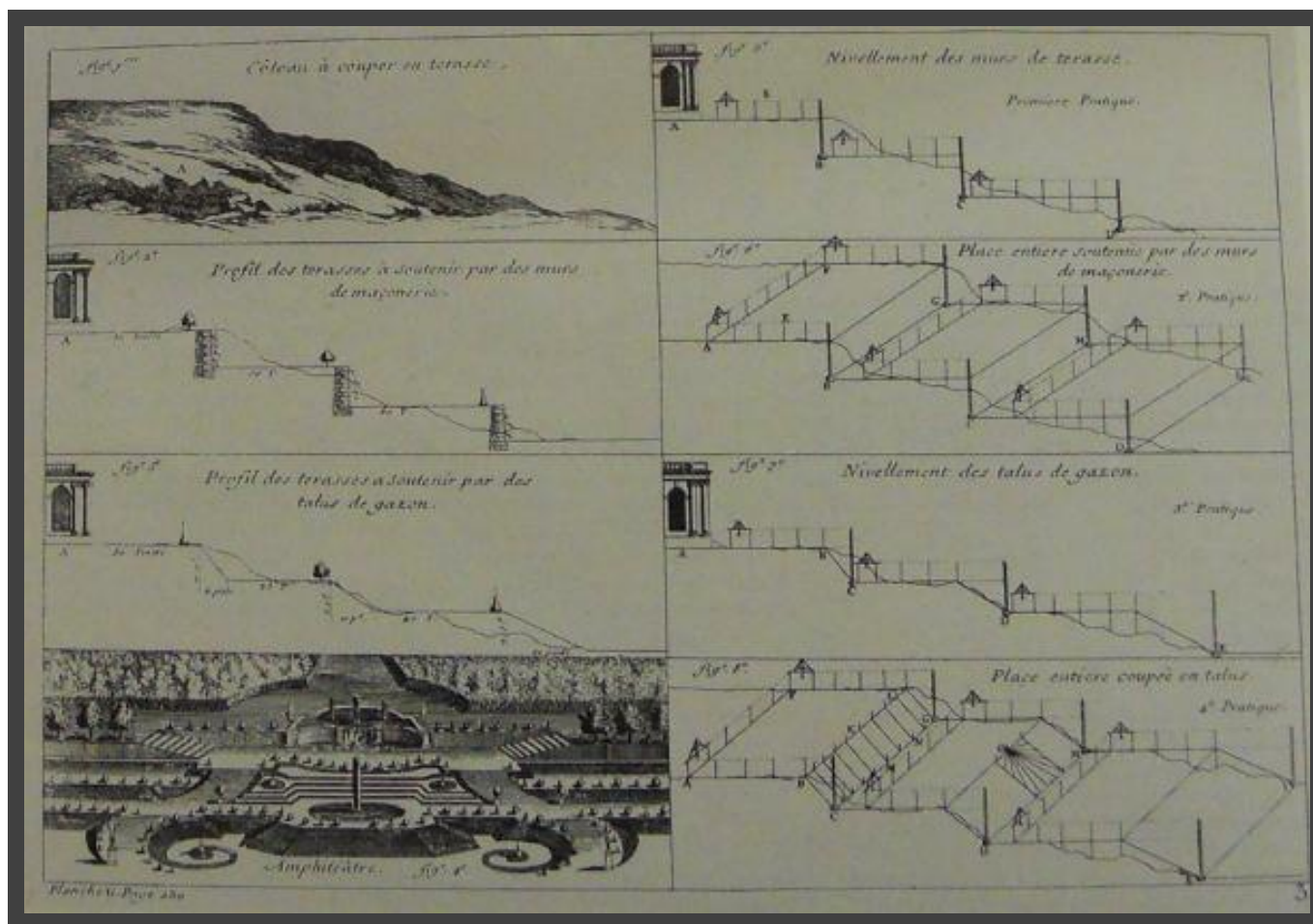
Dokoupil (1957a) shrnuje, že v baroku se vytvářejí nesčetné formy užití vody. Od rovinného bazénu zrcadlícího na své hladině bohatou dekoraci zámeckého průčelí, ke hravým kaskádám stékajícím

po stupních, k fontánám tryskajícím z úst faunů a nesčetných mušlí a k vertikále vodotrysku, rozbíjející zrcadlo hladiny.

Bašeová (1987) konstatovala, že pro barokní zahrady je charakteristická přirozená i uměle vytvořená **modelace terénu**. Jeho rozdíly překonávají soustavy teras a složitých schodišť. Utváření kompozice zahrady vychází z podmínek přírodního terénu. Rozehrává plochu stupni teras, které v italském pojetí, spojeny s vodou, vyznívají až v dramatickou souhru přírodních a uměleckých prvků. Wagner (1989) je názoru, že barokní zahradníci se stali mistry v překonávání terénních překážek a potíží a v období vrcholného baroka si dokonce překážky uměle vytvářeli, aby je mohli překonávat. Dokoupil (1957a) odhalil, že v terasovitých stupních je realizována gradace. Různost sklonu terénu umožňuje rozvinout vždy obdobný typ za nejrůznějších podmínek, pokaždé s jiným uplatněním architektonického motivu terasového hrazení a s nerozmanitějšími možnostmi schodišť.

Obrázek 3: vlevo: Systém distribuce vody v parku, vpravo: Vodováhy a metody vyrovnávání, A.J.Dezallier d'Árgenville, *La teorie et la pratique du jardinage*, 1713 (Mosser, 2000)

Obrázek 4: Metoda vyrovnávání země při vytyčování teras, A.J.Dezallier d'Argenville, La theorie et la pratique du jardinage, 1713 (Mosser, 2000)

Jednou z nejdůležitějších věd pro barokní umění byla **geometrie**. Turner (2005) ji popisuje jako odvětví matematiky s nejběžnějším použitím v zahradním plánování. Dokonce i největší vědec v tomto věku, Newton, sám věřil ve znovuobjevení pravidel známých z antiky. Pravidla vkusu byly zkoumány kvůli své starobylosti a matematické. Zlatý řez prošel testy, které vysvětlil Euklid. Po vývoji v oblasti matematiky a přírodních věd návrháři používali kartézskou geometrickou soustavu k rozvržení alejí, které kreslili v kompozici s okolní krajinou.

Mosser (2000) informuje, že šíření matematických nástrojů v sedmnáctém století by nemělo zakrýt fakt, že pozorované principy byly komplikované. Poměr délek a úhlů mohl být spatřen v mnoha nástrojích, které již existovaly v polovině šestnáctého století, jako jsou kompas, pravítko, trojúhelník, olovnice, úhloměr a astroláb. Na konci sedmnáctého století byl každý z těchto nástrojů zdokonalen v přesnosti a vhodnosti pro požadované úkoly.

Z geometrie vycházela jedna z klíčových vlastností barokního umění, kterou je **osovost**. Kotalík (1987) udává, že symetrie a osovost je opřena o návaznost na architektonické členění determinující budovy a funkční vývin od vstupu k závěru směřovaný principem dálkového pohledu a průhledu point de

vue. Turner (2005) konstatoval, že osy se staly dominantou zahrady. Osy mohou spojovat zahradu, architekturu a krajinu do sjednocených geometrických kompozic. Hlavními rysy osovosti barokní zahrady byly aleje, kanály, partery, zelené stěny, stavby na osách, ústřední body uvnitř zahrady, ústřední body mimo zahradu, osově souřadné schody, vodní atrakce a sochy, propojení s okolní krajinou.

Etapy vývoje os byly následující:

- Jednoduché osy, uvnitř hranic
- Příčné osy, používající ústřední body uvnitř hranic
- Příčné osy, promítnuté do vzdálených ústředních bodů
- Dlouhé osy, promítnuté přes krajinu do kostelů a vzdálených ústředních bodů
- Radiální a příčné osy, uvnitř hranic
- Radiální osy, promítnuté za hranice
- Radiální osy, promítnuté přes město.

Dokoupil (1957b) napsal, že hlavní zahradní osa vychází obvykle od centra domu, od loggie nebo salla terreny, přes terasy, rampy a schodiště, křížuje podřízené příčné aleje a průhledy a bývá stejně architektonicky ukončena buď budovou (belveder, kasino), nebo stavebním útvarem (grotta, fontána, terasa s vodopádem apod.). V bodech křížení bývají obvykle architektonicky zdůrazněné objekty. Lomili se z jakýchkoliv příčin osa, bývá navázání os provedeno architektonickým akcentem. Těžištěm parteru bývala obvykle kašna v hlavní ose.

Dále Dokoupil (1957a) doplňuje, že stříhaná vysoká zeleň vytváří daleké průhledy mezi svými stěnami. Architekti využívají ohradních zdí, jež člení arkádami či nikami, staví kolonády, do průsečíků stříhaných alejí letohrádky, kašny nebo zaměřují pohledové osy k sochařským dílům, která v alejích plastik, na terasách nebo jako uzávěry průhledů bohatě dekorují park mytologickými postavami bohů nebo zvířat. Půdorys celé osnovy s oblibou vychází ze sítě přímých a dlouhých os, vytvářejících často pravidelné hvězdice stříhaných alejí nebo průseků. Motivem jejich průhledů je hlavní budova, v křížení stojí plastiky kašen. Ve volné přírodě, v oborách a v lesích ústí na mýtinu loveckých zámečků. Zámecká nebo palácová stavba se stává ústředním motivem a uzávěrem hlavní osy. Zámek je symetricky rozveden buď středním rizalitem, nebo vybíhá dvěma křídly, přičemž vytváří otevřené nádvoří a tvoří kompoziční jednotu stavby s parkem. Stává se čelní kulisou ústředního sálového prostoru zahrady, květinami bohatě zdobeného rovinného parteru.

Nejoblíbenějším ztvárněním os byly **pergoly a aleje podél cest**. Pacáková-Hošťálková (2004) předpokládá, že v rozlehlých kompozicích nahrazuje počet stinných stromů stín dlouhých pergol. Cesty tak lemuje tvarované stromoví. Wagner (1989) narazil na fakt, že vrchol uplatnění všech rostlinných efektů zahrady se opožďoval o třicet až padesát let, neboť zatím, co se budova postaví v krátkém čase,

vegetace musí do svých prostorových forem dorůst. Proto se také stavěly pergoly s popínavými a ovíjivými rostlinami, aby se rychle vytvořily vizuální přehradu, vertikální gradace a potřebný stín. Mnohé se pak po vzrůstu základní vegetace odstranily.

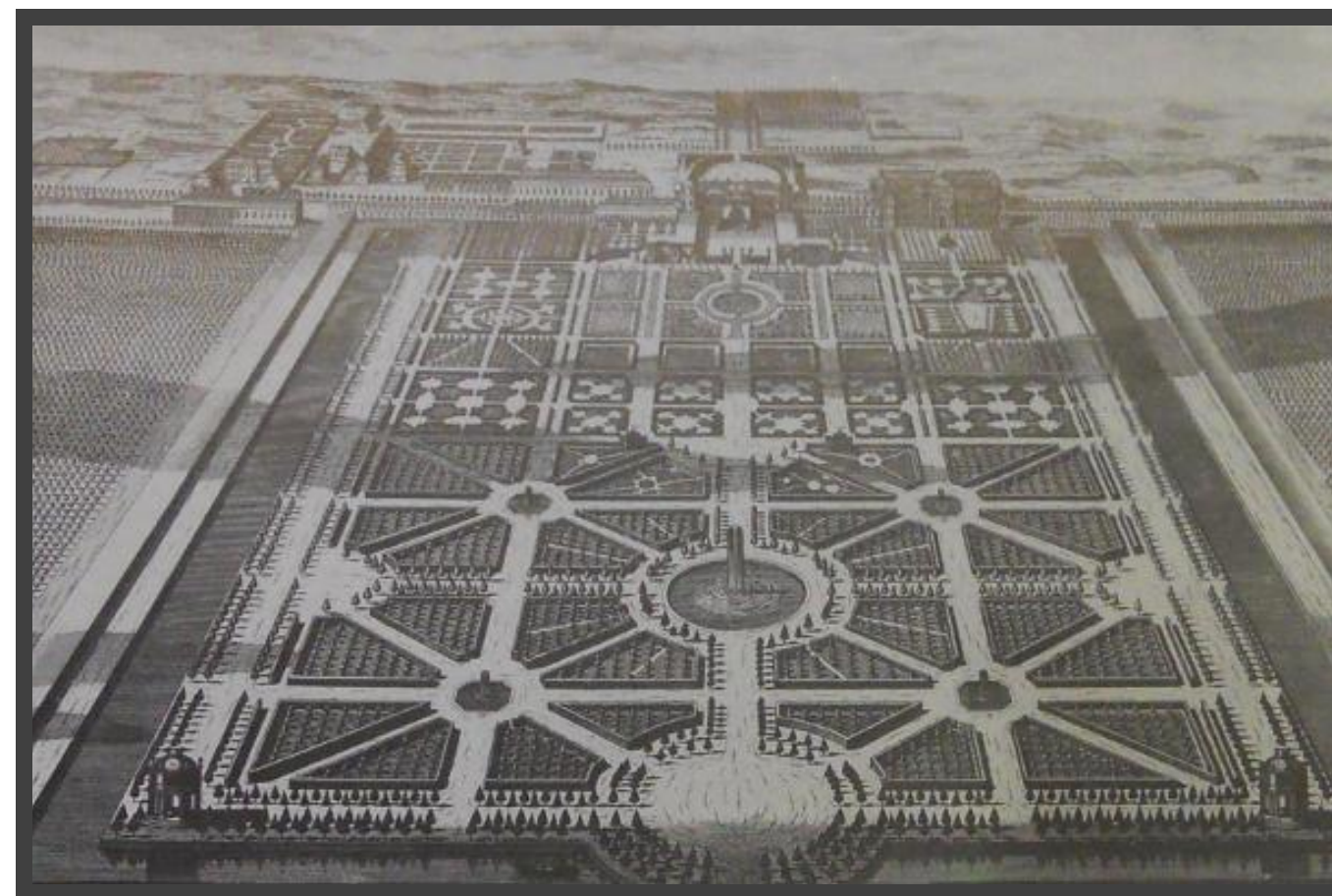

Obrázek 5: Hortus palatinus v Heidelbergu, 1620 (Mosser, 2000)

Zcela novým prvkem zahrad 17. a 18. století byla **treillage**, mřížoví z dřevěných latí sestavených často v ornament, přichycené ke zdi nebo tvořící samostatnou architekturu loubí či vzdušných pavilonů. Zvláštním dojmem působila treillage s iluzivním obrazem, využívající perspektivní zkratky a přibližující tak obraz kouzelné, nekonečné krajiny namalované na zdi. Nejvíce se treillage uplatňovala v rokokových zahradách. (Pacáková-Hošťálková, 2004)

Oblibou v baroku bylo **tvarování zeleně**. Dokoupil (1957b) vypovídá, že vegetace se stává architektonickou hmotou, která bývá tvarována a často z architektonických záměrů i formována do stavebních tvarů. Riedl (1987) předkládá, že stříhané tvarované rostliny nízkých broderií, polovysokých loubí a vysokých špalírů jsou dotvářeny barevnými, květinovými nebo pískovými dezény a koulemi či jehlany tvarovaných solitérů, objevují se specifické útvary zahradních divadel a labyrintů. Mnohdy i sama rostlina je sochařsky tvarována.

Pacáková-Hošťálková (2004) udává, že vývoj vrcholí kombinováním variací stříhaných špalírů po stranách středního parteru, použitím průhledů, průseků a půdorysných hvězdic. Podle Wagnera (1989) se však později tato záliba zvrhávala i tam, kde z funkčního hlediska nebyla nutná a vegetace byla stříhána do bizarních tvarů, někdy i figurálního charakteru. Masivnost barokních hmot byla přeháněna, až konečně vzbuzovala spíše odpor než estetický požitek. To pak přispělo k dekadenci baroka a touze po zjemnělejších tvarech.

Obrázek 6: Zámecká zahrada v Herrenhausenu, 1720 (Mosser, 2000)

Zahrada se stejně jako interiér budovy **členila do částí**, ze kterých se staly další obytné prostory. **Interiér přecházel do exteriéru** a naopak. Riedl (1987) popisuje, že s interiérovým charakterem barokní zahrady souvisí i její relativní prostorová uzavřenost a potemnělost. Kontrast ostrého světla a stínu či příšeří zde dovoluje obdobně jako v interiéru opticky zdůraznit otevřený veřejný prostor či naopak uzavřenou intimitu a přiblížit jejich smyslově postižitelnou kvalitu. Dokoupil (1957b) upomíná, že vegetace plní nejen funkci dekorativní, jako trávničky, stříhané zimostrázové a tisové vzory, růžové a pestré květinové záhony v geometricky pojatých polích nebo stříhané labyrinty, ale nabývá též funkce prostorotvorné. Kromě rámování koridorových cest a výplně ploch vytvářejí stříhané stěny a pergoly prostory, jimž je podřízena zahradní architektura i bohatá dekorativní plastika. Členění zeleně a

vytváření prostorů přibližuje zahradu dispozici domu, zahradní prostor je podobně jako půdorys domu členěn na parter a boskety. Vlastní zahradní prostor jako pokračování obytného prostoru domu bývá obdobně rytmicky členěn terasami, opěrnými zdmi, rampami a balustrádami a provázanými schodišti, které dosahují nejvyšší dokonalosti a stylizace, zejména v období vrcholného baroka.

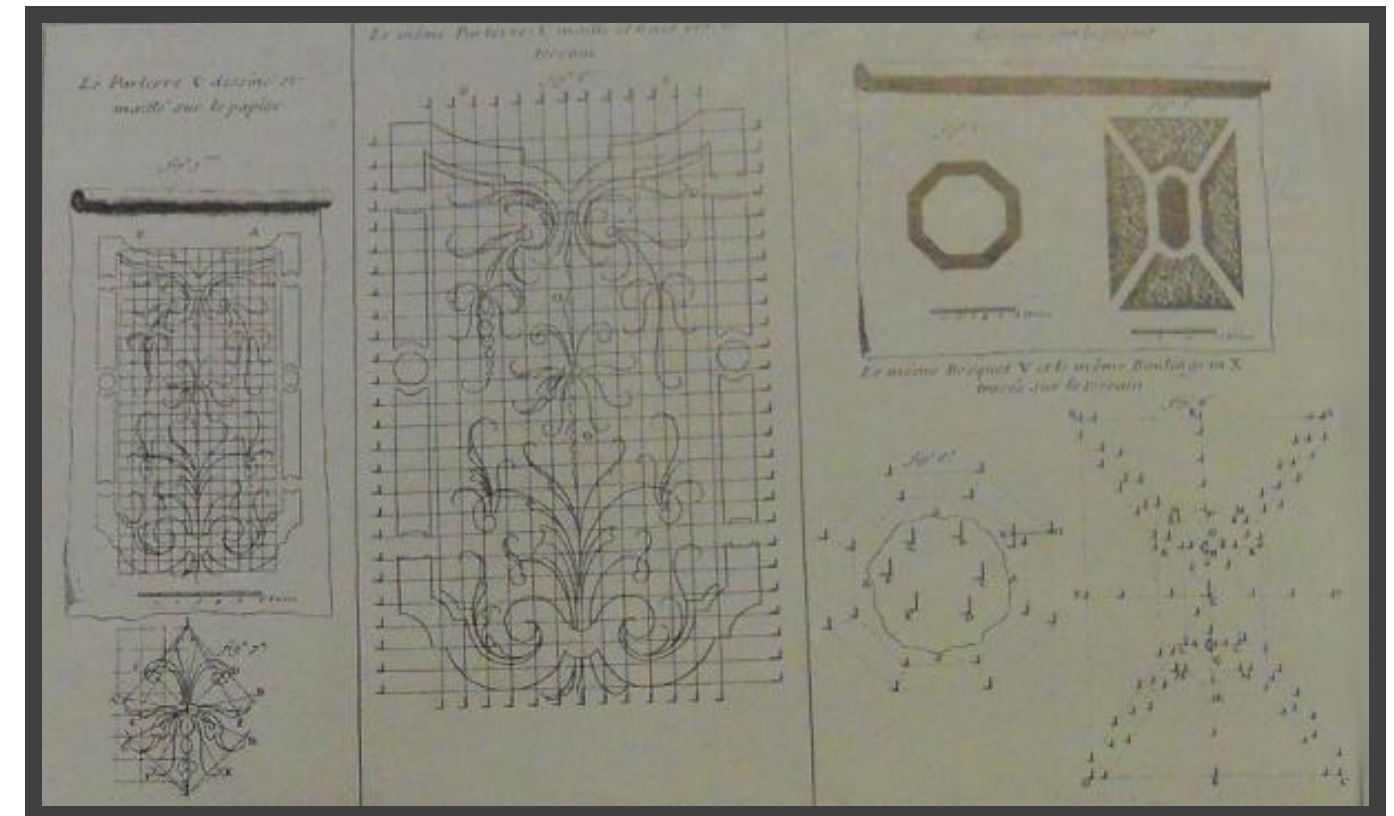
Nejzdobnější částí celé zahrady byl **parter**. Dokoupil (1957a) popisuje parter, jako místo vyzdobené fontánami a plastikami a obklopené kulisou vysoké zeleně, obvykle výrazně tvarované, jež zdůrazňuje hlavní záměry prostorové koncepce a zároveň skrývá intimní zákoutí pravidelných bosketů.

Bašeová (1987) předkládá, že v parteru se vyvíjely ornamentální kobercové záhony, které se ustálily na čtyřech základních typech: Parterre de broderie, Parterre á compartiment, Parterre l'anglaise a Parterre de pieces coupés. I přesto se jejich motivy měnily podle dobové módy. Pravidelné členění renesančního parteru se ve Francii změnilo na parterre de broderie, inspirovaný současným užitým uměním, ornamentem výšivek. Meziplochy ornamentu ze stálezelených, stříhem upravovaných dřevin byly vysypány půdou s uhelným prachem, žlutým a červeným pískem, drcenými mušlemi, křídou a sádrou, cihelným prachem nebo rezavými železnými pilinami. Parterre de compartiment byl rozdělen na dvě symetrické části podél hlavní osy, zdoben ornamentem ze zimostrázu, trávniku, barevných písků či drtí, někdy i květinami po obvodu těchto ploch. Parterre fleuriste byl užíván pro pěstování květin na řez. Tyto barevné záhony roubyly keřiky zimostrázu. Parterre al Anglaise byl ze všech nejjednodušší. Tvořily jej velké travnaté plochy s jednoduchým ornamentem po okraji. Podél tohoto parteru se obvykle vystavovaly rostliny chráněné přes zimu v oranžériích. Nejčastěji to byly všechny druhy citrusu, granátové jabloně, ananas, agáve, myrta, oleandr, vavřín.

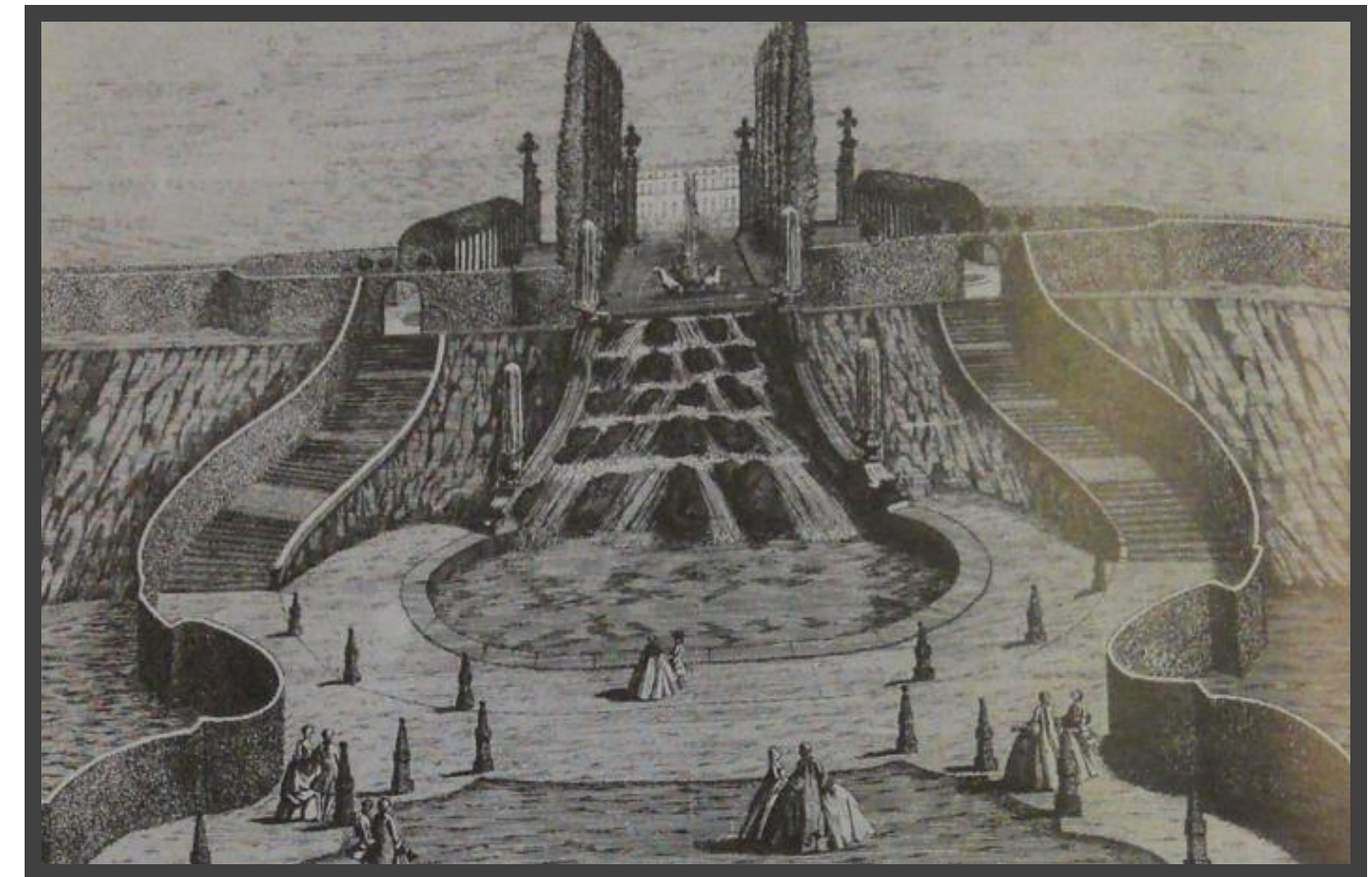
Barokní zahradní umění používá v hojném množství **květiny**, někdy tvoří až monumentální floristická díla a dokazuje tak velkou zálibu v **dekorativnosti**. Dokoupil (1957a) oznamuje, že květinový koberec se rozvíjí v četných zámeckých předdvorech jako uvítací motiv v architektonickém rámci. Kotalík (1987) obdivuje dekorativnost baroka, která prostupuje celou zahradou a využívá všechny vhodné a volné plochy, aby je pokryla jemnou arabeskou ornamentu.

Rostliny samy o sobě jsou již jednoduché dekorační prvky, jejichž uspořádání bylo čistě otázkou vzájemně srovnaných tvarů a barev v nejpříjemnější kombinaci. Vědecké exempláře byly vystaveny k prohlédnutí, a proto byly uspořádány do geometrických rozestavení, připomínající reprezentativní renesanční zahrady nebo dokonce tradiční klášterní zahrady. (Conan, 2005)

Pacáková-Hošťálková (2004) uvádí, že nástup do budovy řeší dlážděný čestný dvůr, přístup do zahrady kamenná terasa s předloženým schodištěm. **Schodiště** se stavěly osově souměrné a vycházely z konvexního nebo konkávního tvaru.

Obrázek 7: Metoda pro vytyčení parteru, A.J.Dezallier d'Argenville, La theorie et la pratique du jardinage, 1713 (Mosser, 2000)

Obrázek 8: Villa Pertusati at Comazzo, Milán, 18. století (Mosser, 2000)

Wagner (1987) popisuje, že architekt Le Nôtre začal komponovat barokní zahrady jako uměleckou soustavu jednotlivých promenád, tj. procházek od jednoho cíle k druhému a zpět. Aby nebyl prostor cestami roztráštěn, soustředil je do hvězdicovité kompozice, plochy mezi nimi pak zaplnil kompaktní vegetací lesíků s okrajovými stromy vysazenými jako pravidelné stromořadí, které bylo později stříháno do stěn. Program, který nemohl pojmout do velkorysých zahradních kompozic, skrýval uprostřed uvedených lesíků – bosque, a podle nich se tyto vložené prostory dodnes nazývají **boskety**.

V Německu se podle Kalusok (2004) bosket nazýval „lesík rozkoší“. Zelené prostory bosketů byly vyhrazeny intimnějším zábavám, schovávání, odposlouchávání a tajnostem. Chodec se v něm procházel ukryt za vysokými živými ploty. Právě v bosketu se rozvinula rozmanitost forem a bohatství nápadů barokní zahrady s její sochařskou výzdobou, grottami a kaskádami, vodními hříčkami, fontánami, houpačkami a kolotoči, vodními divadly, labyrinty, pavilony a loubími. Zde se barokní zahrada prezentuje jako komplexní umělecké dílo působící na veškeré smysly.

Velice oblíbené byly v barokní době **růžové zahrady**, jejichž obliba rostla již v době renesance. Tento fenomén popisuje Jaša (2008). S postupným šířením růží ve Světě se začaly zakládat růžové zahrady, v nichž se soustřeďovaly botanické druhy i vyšlechtěné odrůdy růží. Sloužily nejen okázalosti a nádheře královských a císařských sídel, ale staly se také bankami druhů a odrůd, umožňujícími srovnání vlastností i hodnot a výběr těch nejvhodnějších k dalšímu šlechtění a množení. Ukazovaly názorně přednosti i nedostatky druhů a odrůd, jako je např. odolnost proti chorobám. V 17. století v období baroka se styl zahrad měnil v souladu s novými architektonickými požadavky, ale růže v nich měly i nadále značné zastoupení, i když už nebyly dominantní rostlinou.

Růže byly vždy součástí parterů zámeckých parků. Dokonce lze říci, že jednodušší partery byly tvořeny jen růžemi. Složitější partery pak pokrývaly kobercové květiny a růže tvořily buď vyšší středy, nebo naopak okolí parterů. Chudší barokní zahrady měly jen jeden základní parter – růžový. V baroku se však nejednalo o renesanční sbírku typu botanické zahrady, které představovaly rozária, nýbrž spíše o růžový libosad.

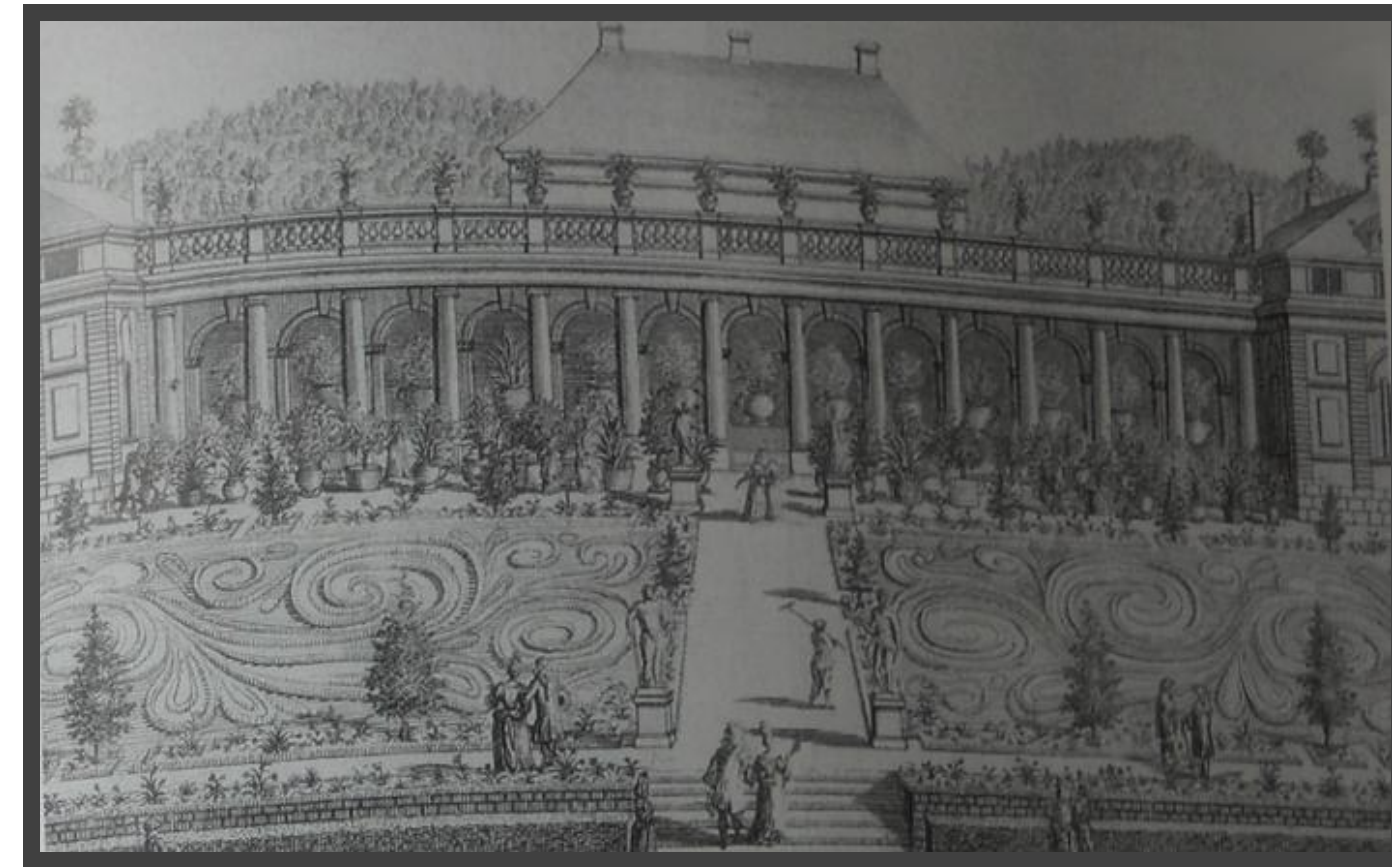
Růžové sady jsou obdoby rozárií, ale jejich primárním úkolem není být kompletní sbírkou, nýbrž být krásnými. Z toho plyne také charakter výsadeb a kompozic. Okruh použitých odrůd je menší. Série jsou velké a tvoří ucelené plochy výsadeb, které působí zejména svou kompaktností. Nápaditý bývá tvar záhonů a jejich uspořádání. Často se v růžových sadech vyskytují i jiné dřeviny či kompoziční prvky tak, aby byla vytvářena celková příjemná kompozice určená k rekreaci návštěvníků. Růžové sady bývají součástí zámeckých parků, klášterních zahrad aj.

Významnou úlohu v barokní zahradě mají nejrůznější **budovy a objekty**. Dokoupil (1957a) uvádí, že ústřední motiv celého parku, zámek, často dotváří řada dalších i užitkových staveb, které dovedl barokní architekt natolik přizpůsobit zahradnímu prostoru, že se stávají charakteristickými motivy

celé dispozice. Jízdárny, konírny, míčovny, fíkovny, oranžérie, ale také salla terreny, belvedery a divadla doplňují složitý soubor zahradních staveb, vždy s jiným tónem celkové souhře parkové dispozice. Architektonický rámec zahrady je tak výrazný, že vlastní zahrada jenom dotváří stavební prostředí, čímž mu dává účel. Wagner (1989) souhlasí, že bylo ve větší míře používáno architektonických a uměleckých doplňků a doplňuje, že se v zahradě vyskytovaly dále umělé grotty, někdy i s krápníkovými stropy, voliéry, bludiště, zříceniny a různé pavilony.

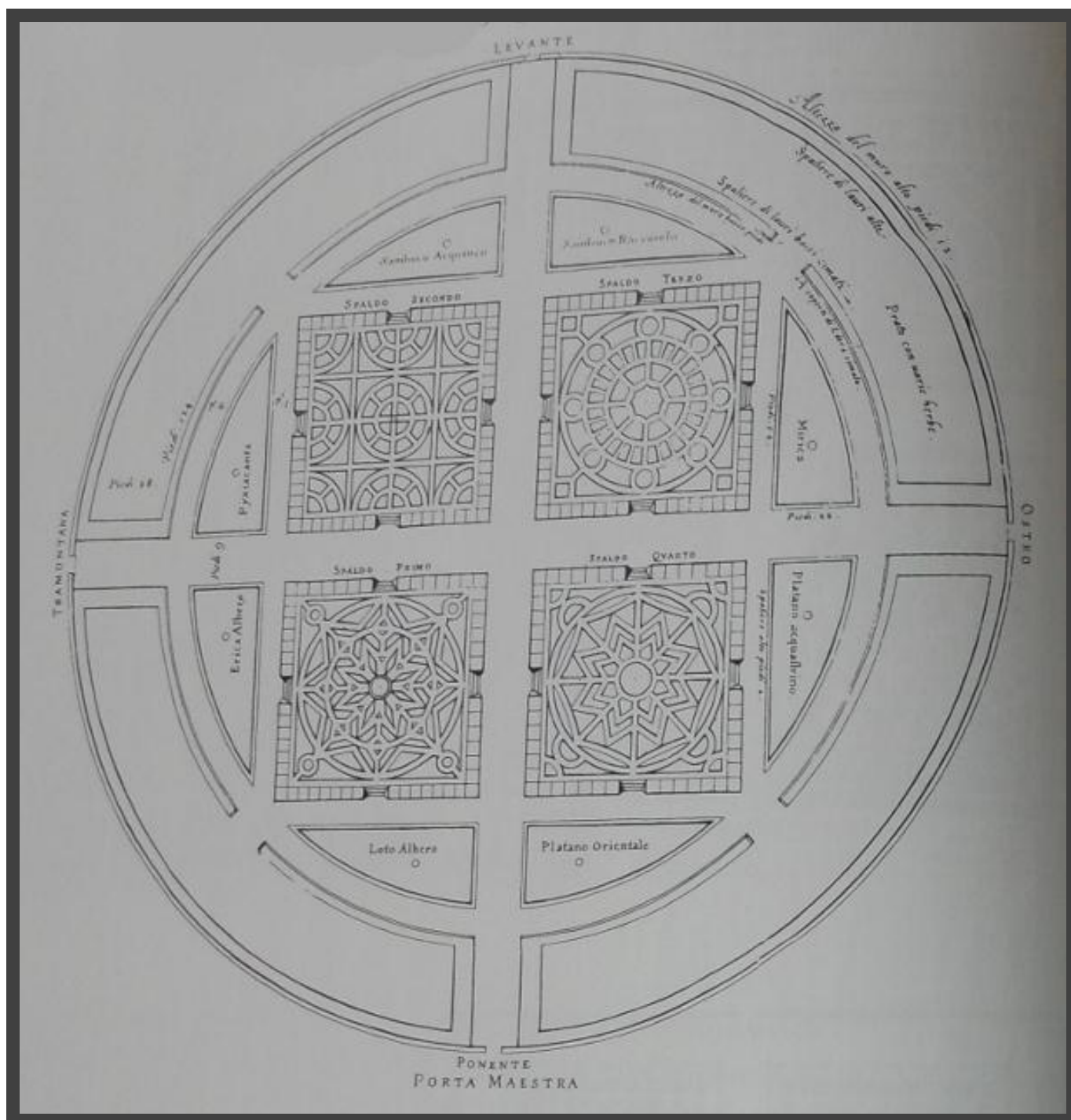
Dokoupil (1957b) konstatoval, že nejpestřejším a nejdekorativnějším prvkem byla pravidelně okrasná zahrada na terase domu, giardinetto, giardino secreto, kde často stávala galerie soch a antických vykopávek. Italská giardino se mění obvykle v trávnickový parter s přírodním divadlem – teatrem nebo cirkem. Stěny bývají prolomeny nikami s plastikou, umělými jeskyněmi s tufovými grottami. Pacáková-Hošťáková (2004) doplňuje, že pohledový efekt se zvyšuje zavedením dekorativních váz, působivých sousoší, umělých vodopádů a dlouhých vodních kaskád.

Riedl (1987) shrnul, že zahrada se stává galerií umění. Řady náročných plastik tvoří dominanty prostorů i zahradních průčelí architektur a venkovní fresková malba se často stává součástí zahradních prospektů. Objevují se účinné a nové architektonické prvky: kolonády, lodžie, pavilony, grotty, salla terreny a voliéry, ale i schodiště nebo zídky teras. Rozvinulo se zde užití umění v keramických vázách, kamenných lavicích nebo kovaných vratech.

Obrázek 9: oranžérie v Karlbergu, 1695 (Conan, 2005)

V baroku vznikaly **botanické zahrady**, což popisuje Conan (2005). První botanické zahrady byly založeny v různých evropských zemích počátkem poloviny šestnáctého století a jako instituce dosáhly svého vrcholu v průběhu sedmnáctého století. Velmi brzy se Hortus Medicus vyvinuly do Hortus Botanicus, ve kterých vzácné a exotické druhy, ceněné pro svou jedinečnost a krásu spíše než pro praktické vlastnosti, byly pěstovány vedle tradičních léčivých rostlin, a zahrada se stala klíčovým prvkem v kulturním programu jeho patronů.

Obrázek 10: botanická zahrada v Padově, 1591 (Conan, 2005)

Mosser (2000) uvádí, že existuje rozdíl mezi vědeckým druhem sbírky, sbírkovým herbariem (Hortus siccus) nebo botanickou zahradou, kde cílem je shromáždit co možná největší počet druhů zeleniny, a zahradami, jejichž cílem je shromáždit co největší počet odrůd téže rostliny nebo některých zvláště ceněných rostlin. Od konce šestnáctého století vyrostl mezinárodní obchod se vzácnými květinami. Na počátku sedmnáctého století byly nejvyhledávanějšími květinami odrůdy hyacintů, narcisů, kosatců, a zejména sasaneček a tulipánů. Stejně jako květiny zde byly i sbírky ovocných stromů se stejným růstem počtu odrůd, což nemělo žádnou praktickou hodnotu. Pomerančovníky a citronovníky byly hodně ceněny a staly se luxusním zbožím v severní Evropě.

Point de vue je vizuální cíl na konci zahrady ležící v ose s hlavní budovou. Pacáková-Hošťálková (2004) poznamenává, že již z čestného dvora bývá zřejmý cílový point de vue zahrady, od nějž je ovšem již vazba na volnou krajinu, s níž je navázáno spojení dlouhými alejemi. Wagner (1989) udává, že v období vrcholného baroka je pro zahradní tvorbu typická jednotná a pevně vázaná koncepce architektonického prostoru i půdorysu, sounáležitost budov a zahrady a celková jednota objektů s okolím. Budova zámku dominuje celému prostoru jak zahrady, tak i okolí a jí je všechno podřízeno. Od budovy nebo i jiné základní dominanty jsou organizovány pohledy a průhledy pokračující v krajině za hranice parku.

Barokní zahrada se **propojila s krajinou**. Kotalík (1987) konstatoval, že přes skutečnost, že barokní zahrady představovaly jakási privátní místa, důsledně izolovaná od vnějšího světa obvodovou zdí, bylo zaregistrováno zřetelné úsilí o širší prostorové souvislosti a scelování zelených ploch. Zahrady vyzařovaly do okolí ve strukturách velkolepých krajinotvorných celků, které modelovaly enklávy celých bývalých panství. Ostrá hranice umělé a volné přírody se postupně stírala. Wagner (1989) navazuje, že celý prostor ovládla jediná myšlenka, která byla postupně umocňována, a kompoziční program postoupil až daleko za hranice zahrady, až do volné přírody, kde pokračoval přímočarými stromořadími k nějakému již danému nebo vybudovanému dominantnímu prvku. Dokoupil (1957a) dokončuje myšlenku, že barokní zahrada začala pronikat mimo vlastní ohraničený rámec daleko do krajiny. Vybíhala svými alejemi, vázala se s městem, s lesem, se stavebním objektem, s celou krajinou. Bašeová (1987) doplňuje, že hlavní osy barokní kompozice pronikají paprskovitě do krajiny, spojují zahradu s kostelem, kaplí, letohradem, oborou členěnou hvězdicí cest.

V baroku došlo k definitivnímu porušení rovnováhy dvou uzavřených světů vlastní budovy a její zahrady. Architektura se otevírala přírodě a stále výrazněji do ní vstupovala. Zelené soubory zahrad se mnohdy samy staly dominantou celého sídla a udávaly spolu s přílehlou architekturou jeho nové měřítko. Tyto vazby byly ještě umocněny, otevírala-li se dispozice osového objektu zahrady formou otevřeného čestného nádvoří do města nebo do zahrady nebo byl-li do kompozice zahrady zahrnut přírodní krajinný

prvek, např. vodní tok, či navazovala-li zahrada na honební revíry v oborách a bažantnicích. (Kotalík, 1987)

Dokoupil (1957a) došel k závěru, že vztah mezi krajinou a architekturou je pro baroko významný. Tak jako v architektuře zahrady baroko usilovalo o zvládnutí přírody natolik, aby byla představitelem jeho výtvarných záměrů, snažilo se ji vtisknout i velkému celku krajiny. Dalo jí systém řadami alejí, výtvarně ji organizovalo rozmístěním dominant. Velké formy barokních zahrad nabyly monumentálních měřítek.

3.10 Typy barokních zahrad

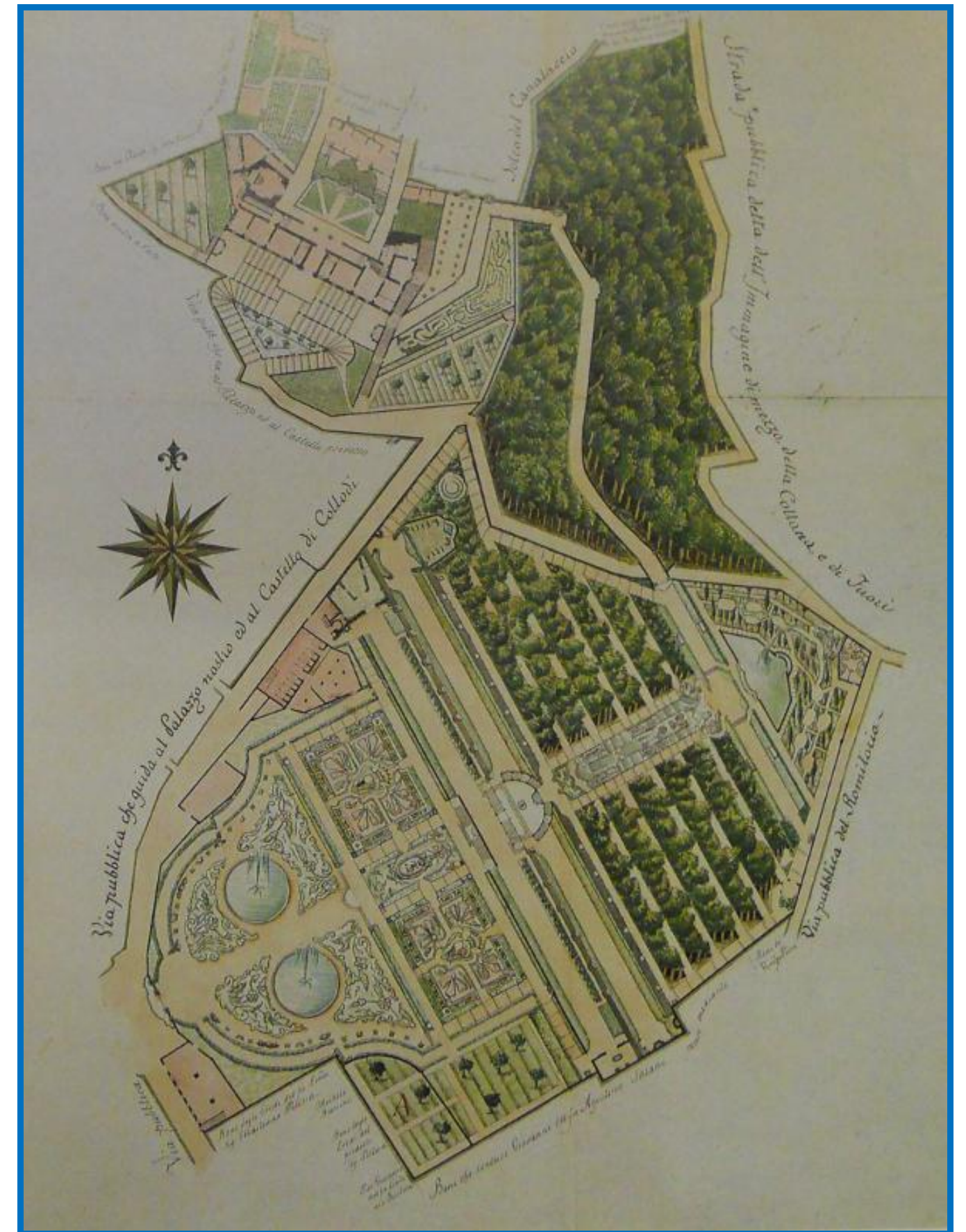
Barokní zahrady se vytvářely ve dvou základních formách, o kterých rozhodovala hlavně terénní dispozice pozemku zahrady. V kopcovitém terénu se stavěly zahrady italského typu a na rovinatém terénu zahrady francouzského typu.

3.10.1 Italské barokní zahrady

Dokoupil (1957a) popsal italskou zahradu jako zahradu stoupajícího terénu, naplněnou pohybem vodních kaskád a fontán, s dalekými, úzkými průhledy, nevelkých stísněných ploch, zato tvarově bohaté vegetace. Riedl (1987) zmiňuje, že barokní zahrada italského typu je domovem v dramatické krajině a z její podstaty tedy vychází. Velké výškové rozdíly strání a údolí jsou řešeny soustavou teras a schodišť, často provázených živostí proudů vody. Bohatý, sochařský a vegetativní obsah na svazích zahrad působí dojmem divadelních scén.

Mosser (2000) poznamenala, že vynález terasy a dlouhých vyvýšených cest je odvozený nejen z touhy po zapojení konstrukce stavby do země, která ji obklopuje, ale také z přání vytvořit celou vyhlídek a teatrálních pohledů. Dokoupil (1957b) rozvádí, že většina typických barokních italských zahrad vznikla na svažitém terénu hornaté krajiny. Dům obvykle ovládá terén svahu. Bývá založen buď na úpatí a zahrada terasovitě stoupá do svahu, nebo je uprostřed svahu, či na nejvyšším bodě pahorku nad terasovitě klesající zahradou.

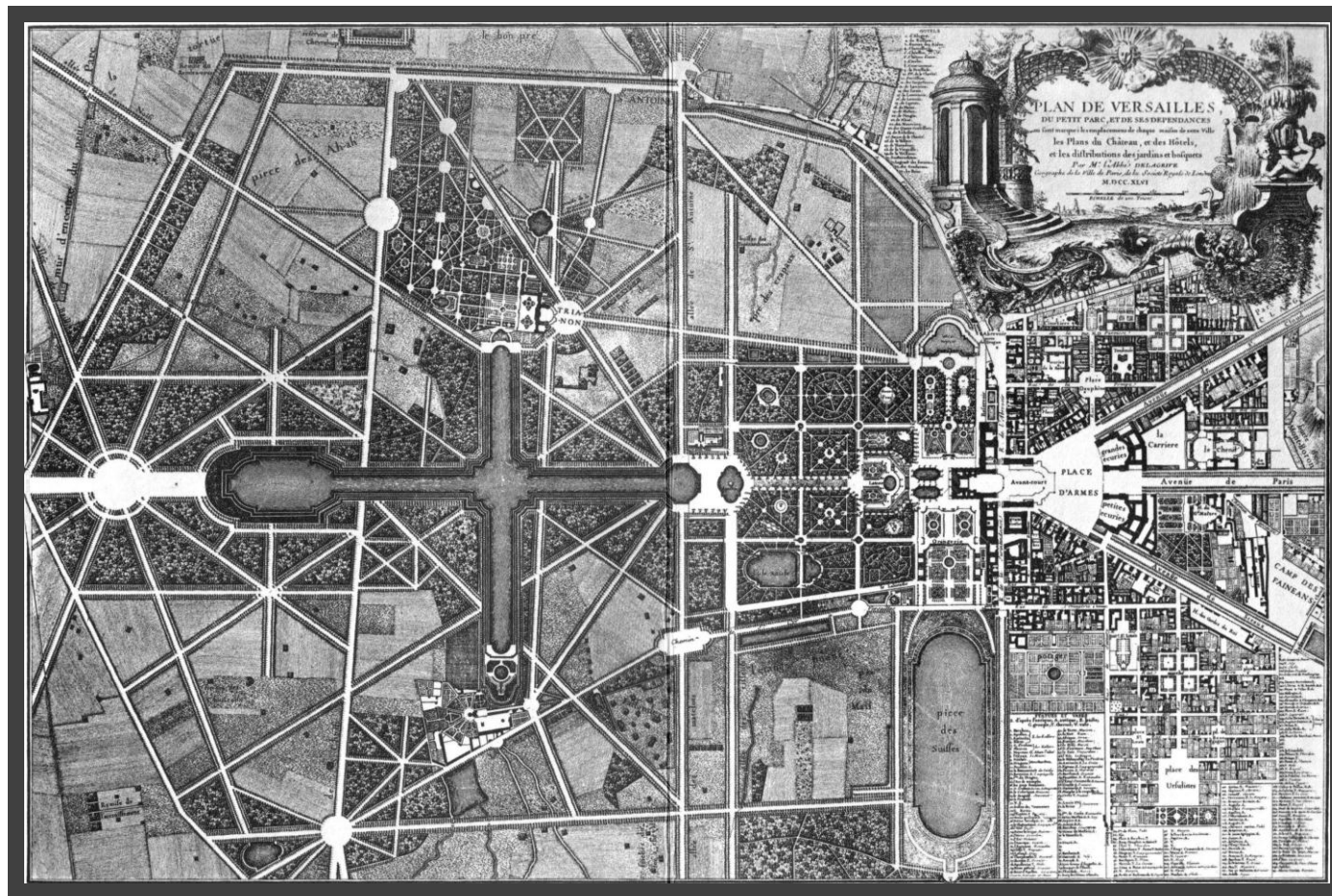
Mosser (2000) dále uvádí, že rysy, jako jsou jemné kované brány nebo sloupy, umístěné v křivolakých úhlech a převyšující živé sochy, sloužily jako vysoce efektivní zařízení v maskování výhledu do dálky. V zanedbaných zahradách, kde se velká část programu výsadby již ztratila, si člověk někdy dokonce výrazněji uvědomuje, jak pečlivě byly tyto prvky původně umístěny, aby zdůraznily perspektivu, ohradily prostor nebo zakryly výhled. Výhledy nebyly zaměřeny pouze na jeden konkrétní bod v parku, ale měly vést oko v různých směrech na okolní krajinu.

Obrázek 11: Villa Garzoni, Collodi, Pistoia, 1692 (Mosser, 2000)

3.10.2 Francouzské barokní zahrady

Wagner (1987) konstatoval, že francouzská klasicistní zahrada má tři vývojové fáze: raná do roku 1660, vrcholná s hlavním představitelem Le Nôtre a pozdní, tzv. polenotrovské období, které nese již znaky dekadence klasicistní zahrady. Odklon od barokního zahradního umění, kde hlavní efekt spočíval v terasové konfiguraci terénu, si vyžádaly jiné topografické podmínky, neboť okolí Paříže bylo rovinné. Dokoupil (1957a) označuje francouzskou zahradu za plošnou, dalekou, s širokými rozměry, s klidnými plochami bazénů a s přísně formovanou vegetací.

Obrázek 12: Versailles, plán z roku 1746

(http://de.wikipedia.org/wiki/Datei:Plan_de_Versailles_-_Gesamtplan_von_Delagrife_1746.jpg)

Wagner (1989) udává, že ve Francii byly barokní tendence již v zárodku silně ovlivněny klasicismem a také tím, že politické a kulturní centrum se přeneslo do Paříže, která postrádá výškově členitý terén. Proto se barokní zahrada zde rozvíjela spíše do šíře a jen ojediněle vznikala díla, která bychom mohli označit jako italské baroko.

Základní znaky francouzské zahrady popisuje Bašeová (1987). Zahrady využívaly kontrastu horizontálních pásem, plošných parterů a vysokých tvarovaných stěn ze stromů a keřů. Wagner (1989) doplňuje, že velkorysost, jasné půdorysové a vertikální členění, ale přitom volnost a přehlednost základní

koncepce s perspektivním účinkem stříhaných i nestříhaných stěn byly základními odlišovacími znaky od stíněných, terasovitých zahrad italského baroka, kde výhled a daleké pohledy do krajiny byly dány konfigurací přirozeného terénu. Dokoupil (1957b) dodává, že architekti využívali celé soubory vhloubených parterů a nad to umisťovali dům na sloupové galerii nebo na vyvýšené umělé terase, odkud lze z hlavního patra piano nobile přehlédnout celou zahradu. Wagner (1989) upozornil, že hvězdicovitá organizace promenád, která byla typická pro francouzskou klasicistní zahradu, sehrála v dalším století význačnou úlohu v urbanistických koncepcích nově zakládaných měst.

3.11 Příklady barokních zahrad

3.12 Konkrétní raně barokní zahrady v Čechách

Začátkem 17. století vzniklo na území českých zemí několik zahrad, které jsou přechodným typem mezi zahradou renesanční a barokní. Podle rytiny M. Meriana, vycházející z projektu manýristické zahrady v Ostrově nad Ohří, se usuzuje, že šlo o zahradu mimořádného významu. Zda byl plán do důsledku realizován, není možné zjistit. Dodnes je patrná řada částí, které prokazují velkolepost díla. K dílům přechodného období lze zařadit květnou zahradu v Kroměříži, ale i Valdštejnskou zahradu v Praze. (Bašeová, 1998)

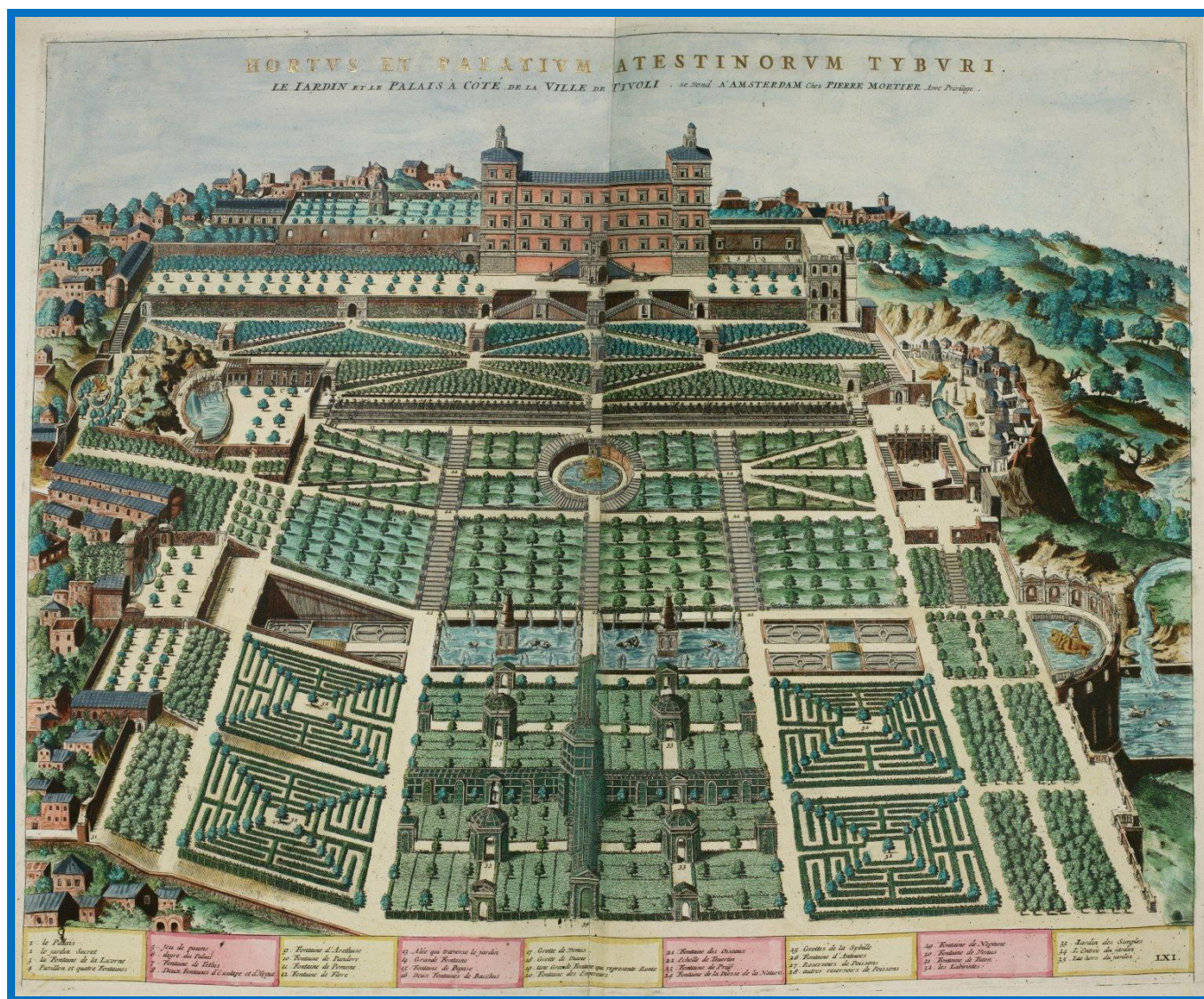
3.13 Konkrétní barokní zahrady v Čechách

Bašeová (1998) uvádí, že v Čechách a na Moravě se nachází více než tisíc historických zahrad a parků, téměř čtyři sta je považováno za velmi významné. Některé z významných barokních zahrad jsou známy už jen z dokumentace, příkladem je významná zahrada ve Velkých Losinách. Vliv francouzského barokního klasicismu v zahradní architektuře se v českých zemích nejpřesvědčivěji projevil na řešení zámecké zahrady v Holešově, v Jaroměřicích nad Rokytnou, v Dobříši. Dokoupil (1957a) upozornil, že zámecký park Rotallů v Holešově si zachoval čistotu svého slohového útvaru s velkorysou zahradní koncepcí, která staví přímo na zásadách Le Nôtre. Podle Wagnera (1987) je jedním z nejlepších příkladů tohoto období Troja v Praze, kde vodní kanály nahrazuje hladina řeky Vltavy.

Dokoupil (1957a) píše, že terénní podmínky pražského území, úměrné měřítky a také účast Italů na architektonické výstavbě vedla k terasovitému typu zahrad, stoupajících po úbočí petřínského kopce, po stráni Na Valech, pod Pražským hradem nebo rozvíjejících se na plošině při Čertovce, vesměs na palácové Malé Straně. Je přirozené, že Praha jako sídelní město měla mimořádné předpoklady k vytvoření reprezentačního typu zahrady. Naproti tomu ztížené podmínky pražského terénu a fakt, že zahrady zde byly budovány obvykle uvnitř městského zastavění, vedl k tomu, že se v Praze rozvíjel typ blízký italským vzorům a že se zde nemohla rozvinout rozsáhlá dispozice velkého měřítka. Proto největší velkorysá a mnohdy slohově čistá založení nacházíme mimo Prahu, u zámků na venkově nebo u paláců

v menších městech, kde se zahrady mohly rozvinout volně a bez překážek, na volné půdě nebo na základě zahrady starší.

Bašeová (1998) popisuje prudké svahy pražské Malé Strany, do kterých jsou umístěny důmyslná schodiště a terasy palácových zahrad. Salla terreny, gloriety, galerie soch a váz, kašny a bazény navazují na palácovou architekturu založenou na nejnižším místě zahrady. Z vyhlídek na vysoko položených zahradách se otevírají vzácné pohledy na město. Na tvorbě těchto zahrad se podíleli F. M. Kaňka, J. Santini, J. Palliardi, J. K. Alliprandi, K. I. Diezenhofer. Nalezneme tu zahrady: Ledeburskou, Kolovratskou, Malou a Velkou Fürstenberskou, Malou a Velkou Pálffyovskou, Vrtbovskou, Lobkovickou, Schönbornskou, zahrady u Černínského paláce, zahradu za Jelením příkopem, zahradu Na Valech a jiné.

Obrázek 13: Zahrady u Vila d'Este 1560

(http://fr.wikipedia.org/wiki/Fichier:Dup%C3%A9rac,_%C3%89tienne_-_Gardens_at_Villa_d'Este_-_1560-1575.jpg)

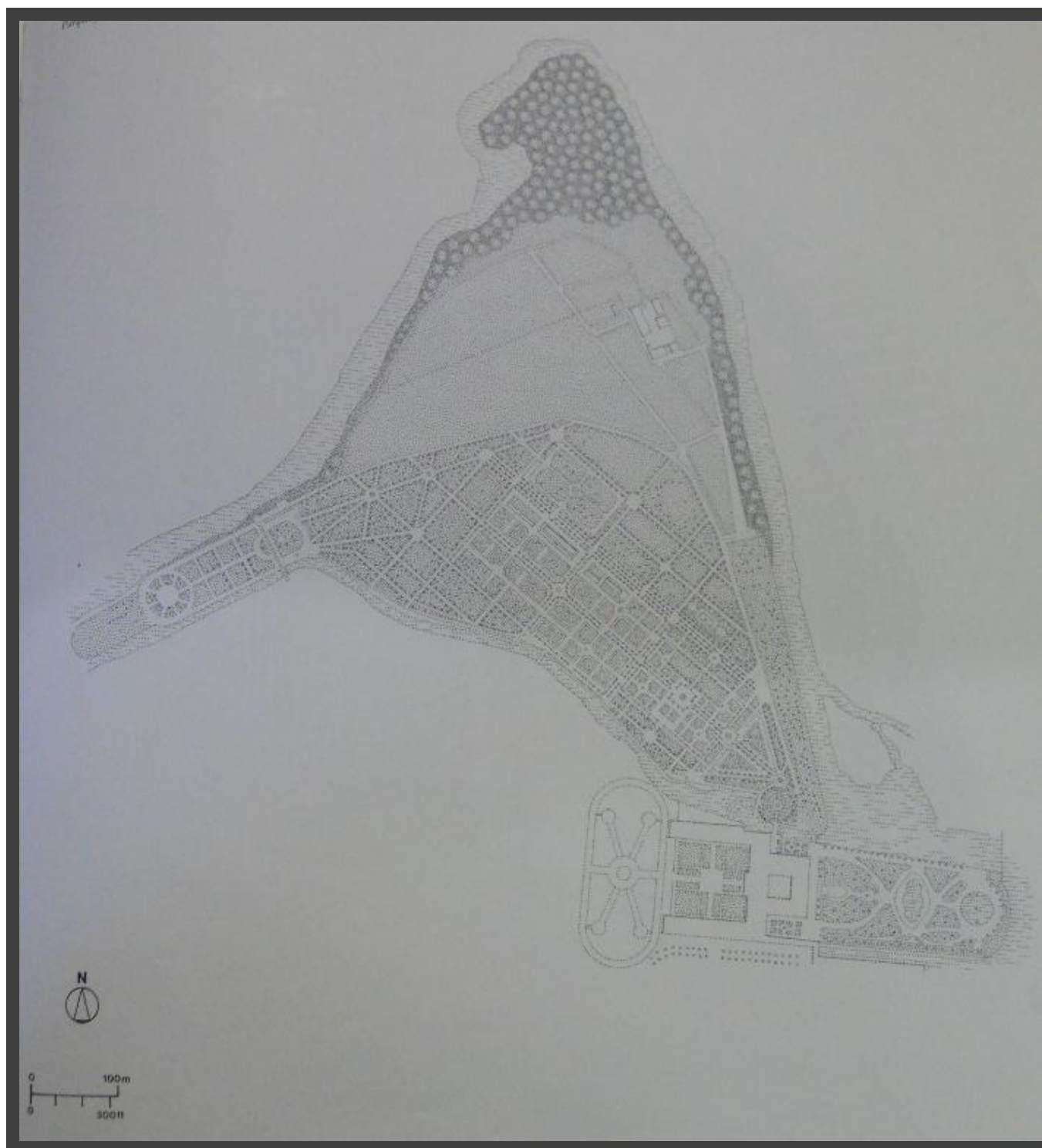
3.14 Konkrétní raně barokní zahrady ve Světě

Pacáková-Hošťálková (2004) udává, že charakter manýrismu nese ve svých částech zahrada Boboli u medicejského paláce Pitti ve Florencii, a zejména zahrada vily d'Este v Tivoli, kde se uplatnily dva hlavní rysy italské manýristické zahrady - terasové řešení ve svahu s využitím rovných cest, ramp i schodišť, a až přemíra vodního živlu, který se řítí v kaskádách, vodních schodech, vodotryscích, kašnách, ve vodním divadle a ve složitých mechanických hříčkách a zase se ztišuje v hladině rybníků a bazénů.

3.15 Konkrétní barokní zahrady ve Světě

Kalusok (2004) líčí, že Versailleské zahrady navrhl André Le Nôtre, který už ve Vaux-Le-Vicomte rozvinul základní principy barokní zahrady ve smyslu ideálního architektonického plánu podle zákonů geometrie. Rafinovaný perspektivní osový systém cest, průseků a kanálů byl ve Versailles ještě znásoben tím, že zámek tvoří lehce zvýšený střed celkové plochy a z teras na zahradní straně se tak přichozímu naskýtá pohled na celý areál parku. Dominantně z této pozice působí zvláště střední osa s „Grand canalem“, od kterého vycházejí paprskovitě diagonální průseky, které se společně se střední osou nazývají husí stopa a míří do přiléhající lesní oblasti.

Dalšími vrcholnými díly z barokního období jsou Velké zahrady v Hannoveru, které jsou kolem dokola obklopeny vodními příkopy: Nymphenburg u Mnichova, Schönbrunn ve Vídni, Petrodvorec u Petrohradu s rozmanitými vodními hříčkami, La Granja v Idefonso u Segovie, Aranjuez u Madridu či ostrov Isolla Bella na jezeře Lago Maggiore, který představuje plovoucí koráb.

Obrázek 14: zahrada obklopená vodou v Aranjuez (Mosser, 2000)

3.16 Ochrana historických zahrad

Bašeová (1998) uvádí, že po roce 1989 došlo k velké společenské změně, kdy se postupně vracel určitý majetek soukromým osobám. Tím nastaly v oblasti historických zahrad a parků zcela nové problémy. Jančo (2009) upozorňuje, že dnes jsou historické zahrady a parky předmětem ochrany a údržby, a to ve stejné míře jako památkové objekty, v jejichž bezprostřední blízkosti byly zakládány, rozvíjeny, udržovány a proměňovány. Komplexní ochranu a údržbu historických zahrad a parků zajišťuje tzv. Florentská charta.

Bašeová (1998) poukazuje, že významné historické zahrady a parky jsou nadále uvedeny v Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek ČR a jsou chráněny zákonem č. 20/1978 Sb. O státní památkové péči, někde i zákonem č. 114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny, avšak projevy vlastnických práv jsou někdy v rozporu s názory odborných pracovníků. V každém případě je cílem současné památkové péče zachování tohoto specifického, kulturního dědictví dalším generacím. Jančo (2009) doplňuje, že každý zásah do historických zahrad a parků, nejenom těch, které vykazují památkové hodnoty dle §2 – 6 zákona 20/1987 Sb. O státní památkové péči, v platném znění, by měl být posuzován komplexně, tedy z hlediska ochrany všech jejich hodnot, včetně archeologizovaných. Reš a kol. (2009) dodává, že je třeba zajistit povolení o kácení dřevin, které vydává zpravidla obecní úřad, závazná stanoviska orgánů ochrany přírody a odborné posudky tak, aby nedošlo k porušení zákona č. 114/1992 Sb. a zákona 20/1987 Sb.

3.17 Mezinárodní dokumenty

3.17.1 Florentská charta

Florentská charta, Charta ochrany historických zahrad, je jedním ze základních mezinárodních dokumentů ICOMOS o ochraně kulturního dědictví. Od svého vypracování a přijetí v roce 1981 předkládá definici historických zahrad a parků, formuluje zásady jejich údržby, konzervace, restaurování a restituace, konkretizuje možnosti jejich využití a definuje jejich právní a správní ochranu. (Jančo, 2009)

Podle čl. 1 a 4 historická zahrada je architektonická a vegetační kompozice, jež je celospolečensky významná z historického a uměleckého hlediska. Do architektonické kompozice historické zahrady patří její plán včetně její topografie, její rostlinná hmota včetně jejích druhů, rozměrů, barevnosti, rozmístění a jednotlivých výšek, její stavební či dekorativní prvky, její tekoucí či stojaté vody, které zrcadlí nebe.

Podle čl. 16 obnovné práce musí respektovat postupné fáze vývoje dotyčné zahrady. V zásadě by se neměla dávat přednost žádnému slohovému období, kromě výjimečných případů, kdy míra poškození nebo zničení ovlivňující některé části zahrady může být taková, že může padnout rozhodnutí zrekonstruovat ji na základě pozůstatků původní koncepce nebo důvěryhodných dokumentů.

Taková rekonstrukce by měla být provedena především na částech zahrady nejbližší k budově, aby se odhalil jejich význam v návrhu.

Podle čl. 17, v případě, že zahrada zcela zanikla nebo pokud neexistují jiné než hypotetické důkazy jejího postupného vývoje, rekonstrukce nemůže být realizována jako u historické zahrady.

Podle čl. 10 při veškerých činnostech souvisejících s údržbou, konzervací, restaurováním nebo restitucí historické zahrady nebo jakékoli její části, musí být všechny prvky řešeny současně. Izolace jednotlivých úkonů by poškodila jednotu celku.

Podle čl. 3 musí být historická zahrada chráněná jako památka v souladu s Benátskou chartou. (Anon., 1982)

3.17.2 Benátská charta

Benátská charta je smlouva, která poskytuje mezinárodní ochranu zachování a obnovy památek a sídel. Přinesla základní zásady ochrany a obnovy, konzervace a restaurování památek.

Podle čl. 1 pojem historické památky zahrnuje nejen architektonické dílo, ale i městské a venkovské prostředí, které podává svědectví o specifické civilizaci, významném vývoji nebo historické události. To se týká nejen velkých uměleckých děl, ale také skromnějších historických děl, která získala kulturní význam v průběhu času.

Podle čl. 2 a 3 zachování a restaurování památek se obrací ke všem vědám a technikám, které mohou přispět ke studiu a ochraně památkového dědictví. Záměr zachování a restaurování památek směřuje k záchraně jak památek umění, tak památek historie.

Podle čl. 6 zachování památky v sobě zahrnuje zachování prostředí a měřítka. Jestliže tradiční prostředí památky existuje, musí být zachováno. Nesmí být povoleny žádné nové stavby, demolice a úpravy, které by mohly porušit vztahy objemů a barev.

Podle čl. 7 a 8 přemístění celku nebo části památky nebo odstranění prvků sochařství, malířství nebo výzdoby může být povoleno pouze kvůli ochraně památky nebo z důvodu národního nebo mezinárodního zájmu nejvyšší důležitosti.

Podle čl. 9 proces obnovy je vysoce specializovaná činnost. Jeho cílem je zachovat a odhalovat estetické a historické hodnoty památky a zakládá se na respektování původních podkladů a autentických dokumentů. Je třeba zastavit se tam, kde začíná dohad, a od tohoto okamžiku každá další práce, která je nezbytná, musí být odlišná od architektonické kompozice a musí nést znaky naší doby. Restaurování musí v každém případě předcházet a doprovázet archeologické a historické průzkumy památky. (Anon., 1965)

3.17.3 Athénská charta

Athénská charta byla přijata na Prvním mezinárodním kongresu architektů a odborníků na historické památky v Aténách, v roce 1931. Zde byly poprvé na mezinárodní úrovni definovány základní zásady ochrany a obnovy památek.

Podle bodu III. by studie měla být vytvořena z okrasných porostů nejvhodnějších pro určité památky nebo skupiny památek z hlediska zachování jejich starobylého rázu.

V bodu IV. se píše, že odborníci znají různé principy použití moderních materiálů pro zpevnění historických památek. Schválili rozumné využívání všech zdrojů moderní techniky, které jsou k dispozici, a zvláště pak použití železobetonu. Uvedli, že toto zpevnění by mělo být pokud možno skryté, aby vzhled a charakter obnovených památek mohly být zachovány.

Bod VI. říká, že pokud by byly nalezeny v průběhu výkopů archeologické nálezy a jejich zachování není možné, konference doporučuje, aby byly zakopány, a provedou se o nich přesné záznamy. Je nutné zmínit, že technické práce prováděné v souvislosti s výkopem a zachováním historických památek vyžaduje úzkou spolupráci mezi archeology a architekty. (Anon., 1931)

3.18 Péče o historickou zahradu

Bašeová upozorňuje, že historická zahrada je součástí kulturního dědictví, jehož přežití vyžaduje maximum trvalé péče, zajišťované kvalifikovanými osobami. Ochrana historických zahrad vyžaduje jejich evidenci a inventarizaci. Dále vyžaduje diferencované přístupy k údržbě, regeneraci, restaurování, eventuálně i restituci. Autenticita historické zahrady se týká celkové koncepce, jednotlivých částí, výzdoby, výběru vegetace či nerostů, všeho, co ji spoluvytváří. Historická zahrada musí být udržována ve vhodném prostředí. Je nutné odmítnout takové změny prostředí, které ohrožují její ekologickou rovnováhu. Je rovněž třeba dbát o zajištění pěstování, produkce rozličných rostlin, vhodných pro jednotlivé historické zahrady.

Dokoupil (1957a) poukazuje na to, že ve srovnání s jinými architekturami minulosti nás zahrada staví před řadu úkolů zcela zvláštních, jež vyplývají z toho, že zahrada na rozdíl od jiných stavebních památek není dílem ukončeným a neměnným. Zahrada je chápána od počátku jako dílo neukončené a uskutečňující se opětovnými dílčími, tvůrčími činy. Intenzita těchto tvůrčích zásahů, měnících zahradu, je v různých slohových údobích různá a v podstatě se od renesance přes barok do romantismu stále více zvětšuje a prohlubuje. Možnost změn tedy postihuje jen detail rozvržení parterů a bosketů, jež jsou ponechány zahradníkovi. A přece i zde již dochází k proměnám podoby zahrady, proměnám velmi závažným, které je nutno přičíst především tomu, že vytvoření zahrady není výsledkem jediného tvůrčího zásahu. Zahradník však zůstává i poté, kdy již architekt své dílo ukončil a kdy ustal jeho přímý vliv. Aby udržel existenci zahrady, je nucen rok od roku zasahovat, neboť jinak by rychle zpustla. Je

zcela přirozené, že přitom zasahuje v menší nebo větší míře i do samého uspořádání zahrady. Mění kresby parterů, záhy však se odvažuje i na změny závažnější. Hranice zásahu je neurčitá a zahradník je ve svých zásazích podněcován nejen svou volností a svou vlastní ctižádostí, ale i podobám majitele, který touží po změnách a novotách. Zahrada vzniká a mění se zcela samostatně a nezávisle na architektuře budovy a jejím tvůrcem se stává samostatný architekt – zahradník. Jeho postavení se ustaluje při četných přestavbách zahrad a při zřizování zahrad u starších staveb, jež do té doby zahradu neměly.

3.19 Obnova zahrad

Reš a kol. (2009) píše, že pod pojmem obnova se skrývá více významů, jako například uvedení zahrady do původního stavu (rekonstrukce), celkové zhodnocení (rehabilitace) nebo návrat zanedbané zahrady s původní funkcí zpět do života (revitalizace).

Wagner (1986) vysvětluje pojem historická zahrada. Pokud byla jakákoli sadovnická úprava, zahrada, park, uliční zeleň, zeleň na náměstích, v obytných skupinách, ale i v celém sídle, intravilánech i zájmovém území založena a udržována podle správných kompozičních a biologických zásad, dosahuje po určité době svého vývoje historické hodnoty, stává se historickou zelení. Věk k uznání určité sadovnické úpravy za historickou zeleň není však stanoven. Obecně se však uznává limit 100 let. To ovšem předpokládá, že kompoziční kostrou jsou dřeviny dlouhodobé, které teprve v tomto věku dosahují svého biologického, mikroklimatického, hygienického, a tím spíše i estetického uplatnění.

3.19.1 Důvody obnovy zahrad

Současným problémem bývá ničení veřejného prostoru zahrad a zeleně se všemi jejími biologickými, technologickými a psychologickými funkcemi. Bašeová (1998) píše, že biologická a rekreační funkce historických zahrad a parků je důležitá zvláště v místech rychle se rozvíjejícího osídlení, původně izolované zahrady a parky jsou dnes obkloповány městskou zástavbou a rušnými komunikacemi. Nová situace sebou přináší řadu nebezpečí. Nedostatek volných ploch v centrech měst vede k tendencím zmenšovat, nebo dokonce likvidovat vlastní plochu zahrady, parku, situovat na jejich plochu stavby všeho druhu, nejčastěji parkoviště. V řadě případů bylo zveřejnění zahrady provázeno demolicí stavebních omezení, ohradní zdi nebo obestavení, což má za následek negativní působení hluku, exhalací, ztrátu pocitu bezpečí a intimity. V mnoha případech se i velmi kvalitní zahrady a parky vyznačují zanedbaným stavem, který je způsoben především nedostatkem údržby, nezájmem obnovit jejich význam. Ve většině případů zabírání a znehodnocování zahradních a parkových ploch je snadným východiskem k řešení okamžitých potřeb, bez dalších důležitých vazeb.

3.19.2 Výhody obnovy zahrad

Bašeová (1998) popisuje výhody obnovení zahrad. Obnovené zahradní a parkové kompozice se stávají atraktivitou nejen pro místní obyvatele, ale často i pro domácí a zahraniční turisty. Je potěšitelné, že dlouholetá tradice kulturního využívání historických zahrad a parků některých měst se programově šíří. V posledních letech se historické zahrady a parky staly dějištěm kulturních událostí, typických pro určitý kraj, okres, město. Naše společnost si postupně uvědomuje význam oddechu po práci v klidném obohacujícím prostředí, které navíc rozšiřuje naši přítomnost o pochopení minulosti, utváří historickou kontinuitu národního i lokálního povědomí.

3.19.3 Zahájení obnovy

Bašeová (1998) upozorňuje, že jakoukoli obnovu nelze zahájit bez důkladné studie, vycházející z průzkumů, eventuálně i archeologických výkopů a bez shromáždění všech dokumentů, týkajících se dané zahrady, případně obdobných zahrad (hlavně od stejného autora). Na základě schválené studie (odborně posouzené) dojde ke zpracování celkového projektu, popřípadě podrobných dílčích projektů. Zamýšlená obnova musí respektovat vývoj příslušné zahrady a neměla by privilegovat jedno slohové období na úkor druhého, s výjimkou skutečnosti, že chátrání a odumírání některých částí může být mimořádnou příležitostí k restituci, založené na pozůstatcích původní koncepce a existenci dokonalé dokumentace. Odborná veřejnost se stále více přiklání k jednoduchému řešení obnovy, která na základě dlouhodobých plánů umožní dodatečné obohacení zahradního prostoru.

3.19.3.1 Historické dokumenty

Wagner (1986) zdůrazňuje, že je na začátku důležité seznámení s dokumentací, archivními podklady i ústními zprávami pamětníků, neboť je významné, aby byly pochopeny záměry původního tvůrce a mohla tak být zachráněna a rozvinuta vstupní myšlenka konceptu. Je samozřejmé, že ne každá historická zeleň má vysokou kvalitu a bohatost původní myšlenky, které se nevytratily ani po dlouhé době údržby. Pokud nejsou podklady dostačující nebo nejsou vůbec žádné, je nutné, aby rozbor objektu byl proveden v takovém stupni, který bude dostatečnou zárukou představ o původním záměru navrhovatele.

Reš a kol. (2009) zastává názor, že kvalitní projekt by měl obsahovat co nejvíce údajů týkajících se vývoje území, doložených kopiemi původních map nebo historickými kresbami a fotografiemi.

Dokoupil (1957a) udává, že velmi významným pramenem poznání historické zahrady jsou plány a zobrazení. Plány zahrad se zachovaly v archivech kupodivu hojně, bývají často i datovány nebo je aspoň lze datovat nepřímo archivními doklady, rozbořením písma nebo jinými prostředky historické analýzy. Často lze plány doložit několika vývojových stavů zahrady. Plány samy jsou dvojího druhu. Buď jde o projekty, o plány, které vznikly před konečným stavem zahrady, pro něž jsou dokladem, nebo jde

o plány, které vznikly dodatečně, nejčastěji z fiskálního a katastrálního důvodu, jako zachycení stavu, který v době pořizování plánu odpovídal skutečnosti. Wagner (1986) upozorňuje, že rytiny a malby byly idealizovány, aby na obrazech byly pěkné. To platí i o rytinách půdorysných. Ornamenty parterů se měnily podle módy. A snad žádná zahrada nebyla dokončena podle původního projektu. Proto se tyto materiály nemůžou brát jako základ grafického podkladu určitého vývojového období.

Mosser (2000) dodává, že mapy jsou jedním ze základních pramenů o historii zahrady. Přesto však jakkoli jsou bohaté, musí být tyto materiály pečlivě prozkoumány. Kvalita snímků je velmi rozmanitá a liší se v závislosti na rozsahu dokumentu, datu jeho dokončení a účelu (administrativním, finančním, právním nebo topografickým), pro které byl určen. Dokonce i neobratně nakreslené mapy z konce sedmnáctého století mohou poskytnout více informací než jiné a novější, nakreslené bezohledným nebo ukvapeným topografem. Obnovy mohou být provedeny s minimálním pochybením za předpokladu, že je respektováno základní pravidlo: postupovat od přesného k nepřesnému, a pracovat tak zpět v čase, od současných map a rekonstruovat zahradní plán chronologicky, vrstvu po vrstvě, od současných mapových podkladů, katastrálních map a map terénu. Ilustrace jsou prohlášené pouze jako dobré nebo špatné, a jsou proto přijímány jako platný důkaz nebo odmítnuté úplně bez argumentu.

3.19.3.2 Analýza v terénu

Dokoupil (1957a) se domnívá, že hlavním pramenem poznání historické zahrady je analýza v terénu, která dovoluje odkrýt známky a zbytky jejího někdejšího stavu, jak jsou více či méně zachovány stavby, cesty, zařízení. Lze zjistit i znaky dřívějších tvarových úprav na porostech. Tyto zbytky jsou různě zachovány a způsoby jejich odkrývání i hodnocení jsou analogické archeologickému výzkumu i metodice slohové analýzy umělecko-historické. Často jsou takto v terénu zachovány pozůstatky dvou nebo několika následných stavů zahrady, jež se překrývají nebo prostupují.

Jančo (2009) zdůrazňuje, že zahradní archeologický výzkum poskytuje informace, které není možné získat jiným způsobem. Díky nim je možné přistupovat k celkovým rekonstrukcím původního plánu zahrady v konkrétním období. Rekonstrukce provedená na základě odkrývaného půdorysu se může zcela shodovat s prostorovým rozvržením původních prvků včetně relativních výšek jejich umístění. Zahradní archeologický výzkum je nezbytný pro ověření pravdivosti a věrohodnosti navrhované rekonstrukce historické zahrady. Informace, které poskytuje, mají také rozhodující význam při stanovení podmínek péče o ni a její jednotlivé části. Zahradní archeologický výzkum by měl být součástí přípravné fáze všech navrhovaných záměrů změn s předpokládaným dopadem na zastřenou podobu historických zahrad.

Dále Jančo (2009) popisuje samotný archeologický výzkum. Realizaci zahradního archeologického výzkumu musí předcházet teoretická příprava, bez které by průzkum neměl být vůbec zahajován. Měla by platit stejná pravidla, jež platí i pro přípravu celkové obnovy zahrady. Součástí přípravy by mělo být vypracování podrobného stavebně-historického průzkumu historické zahrady. Pokud zahradnímu archeologickému výzkumu nepředchází teoretická příprava a jasné vytyčení cílů, může způsobit nezvratné poškození zkoumané historické zahrady, parku nebo komponované krajiny. Zahradní archeologický výzkum se skládá z nedestruktivní části průzkumu a na ni, po vyhodnocení z nedestruktivní fáze, je-li to nutné, navazující vykopávky.

Nejčastěji sledovanými příznaky jsou změny v přirozeném průběhu terénu, terasování nebo svahování. Prohlubně a příkopy identifikují bazény, kašny a fontány, cesty nebo i stromy. Vizualní průzkum a rozbor tvarů a rozvržení jednotlivých prvků v zahradách odhaluje linie dřívějších záhonů a jejich ohraničení vůči okolnímu prostoru. Původní umístění stromů lze odvodit ze sníženin po odstranění pařezů, ale rovněž z vitálnosti vegetace rostoucí na jejich místě, povzbuzované úrodností substrátu vzniklého rozkladem kořenových zbytků. Studium druhů, forem a struktury větvení zachovaných stromů a keřů může být klíčem k pochopení jejich dřívější funkce nebo využívání stejně jako období, kdy byly vysázeny. Zásadní informace mohou rovněž vzejít z rozboru vztahů mezi stromy a jednotlivými prvky přírodní a kulturní krajiny, jako jsou přirozený terénní reliéf, hranice sídel nebo trasování komunikací. Povrchový průzkum a výzkum antropogenních tvarů reliéfu historické zahrady nebo parku završuje povrchový sběr movitých archeologických nálezů.

Na povrchové průzkumy a dokumentaci ukazatelů dřívějších úprav zahrad navazuje dálkový průzkum a aplikace přírodovědných metod geofyzikálního měření a geochemických analýz. Dálkový průzkum zahrnuje snímání krajiny z družice, snímání kolmými snímky, prospekci z nízko letícího letounu a infračervené snímkování. Zakládá se na identifikaci příznaků porostových, vegetačních, půdních, stínových, srážkových a teplotních (rozdíly teplot materiálů uložených v zemi, hlíny, cihel, kamene, poživ). Jejich dokumentace má zásadní význam při identifikaci a přesném lokalizování dřívějších pěšin, alejí, záhonů, vodních kaskád, bazénů a dalších zahradních staveb. Geofyzikální měření, soubor geofyzikálních metod, tvořených magnetometrickou prospekci a dalšími elektrickými odporovými metodami, umožňují poznávání zastřených pozůstatků historických zahrad pod jejich současným povrchem. S pomocí kartografických a ikonografických podkladů mohou být identifikovány podzemní části zděných nebo dřevěných staveb, altánů, skleníků, umělých jeskyní, také terasních zídek a schodišť, základů podstavců zahradní plastiky a vodních děl.

Reš a kol. (2009) doplňuje, že pro zajištění a zachování cenných partií, kompozic a hodnotných dřevin je nezbytné, aby byla zaznamenána stávající situace a aby byl zajištěn dendrologický průzkum.

V případě výskytu zvláště chráněných druhů živočichů je řešeno ponechání vybraných dřevin v porostu. U těchto dřevin by mělo být popsáno, zda a jakým způsobem vyžadují ošetření.

3.19.3.3 Příprava projektu

Reš a kol. (2009) upomíná, že při samotné přípravě projektu obnovy historického parku nebo zahrady by mělo být dodrženo několik zásadních kritérií. Projekt by měl být projednán s příslušnými úřady a odbornými institucemi, jako jsou Národní památkový ústav, krajská střediska Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky, obce s rozšířenou působností a v konkrétních případech dotčené instituce. Měly by být zpracovány dostupné podklady o historickém vývoji parku či zahrady. Dále se musí zajistit všechna potřebná povolení, jako jsou závazné stanovisko výkonného orgánu památkové péče, povolení ke kácení a různé výjimky ze zákona. Na pozemku by mělo proběhnout zpracování zoologického průzkumu, zejména entomologického.

Navrhované řešení by mělo být zpracováno maximálně přehledně a podrobně, aby byl zcela zřejmý způsob provedení a náročnost dílčích prací. Důležitý je soulad odborné části a kalkulace rozpočtu projektu. Je nutné popsat navrhované řešení komplexně od návrhu koncepčního záměru, popisu cílového stavu, přes podrobnější dokumentaci k jednotlivým částem parku až k detailnímu výčtu dřevin navržených pro výsadbu. Projekt musí mít dostatečně zpracovanou fotodokumentaci stávající situace se stručným popisem, bez níž se při hodnocení nelze obejít.

3.19.4 Samotná obnova zahrad

Dokoupil (1957a) uvádí, že není vždy rozhodující možnost dosáhnout někdejší jednoty mezi stavební památkou a zahradou, protože často je pozdější samostatný vývoj zahrady vedle statického stavu zámku, k němuž patří, tak bohatý a cenný, že by návrat k prvotnímu půdorysu i vybavení byl podstatným ochuzením. Při obnově historické barokní zahrady v podobě rané, vrcholné i pozdní je prvním požadavkem obnova všech jejích stavebních složek, teras, schodišť, pavilonů, vodních nádrží i plastických prvků, pokud je technicky možná. S tím souvisí i obnova hlavních os a tvarových ploch zahrady.

Velmi často se stává, že zahrada byla pozdějšími svými osudy více nebo méně deformována a úplná obnova již není možná. Nejčastěji to bývá proto, že buď již zcela zmizely stavby, k nimž byla zahrada kdysi komponována, nebo že naopak vznikly pozdější stavby, které se nemůžou odstranit a nutí, aby se ve vztahu k nim vytvářela zahrada nebo aspoň její část, třebaže je to v rozporu s jejím prvotním rázem. Není ojedinělý případ, že takovým monumentem, který deformuje zahradu a nutí nás ke změnám původní koncepce, je i význačný strom.

Nejjednodušší je případ, kdy se dá opřít o pozůstatky původního rozdělení zahrady, zachované v terénu. Často je však třeba opírat se, alespoň pro doplnění zcela pozměněných částí, o dochované

plány. Z nich se zpravidla zvolí ten, který se zároveň nejvíce přimyká ke zbytkům nalezeným v terénu a který má zároveň znaky největší původnosti a největší tvůrčí hodnoty. Tyto znaky a podmínky ovšem vždy není snadné splnit. Pak nezbývá, než tvořivě spojovat zachované původní prvky, popřípadě vůbec znovu zahradu koncipovat tak, aby její nejlepší prvky mohly být zachovány.

Wagner (1986) informuje, že podle stupně zásahů se odlišují následující principy:

- zvýšená údržba sadovnických úprav
- restituce, výměna porostů nebo jiných prvků sadovnických úprav
- rekonstrukce sadovnické úpravy nebo původní podoby
- adaptace sadovnické úpravy pro novou funkci
- asanace sadovnické úpravy.

3.19.4.1 Metoda zvýšené údržby sadovnických úprav

Metodu zvýšené údržby sadovnických úprav popisuje Wagner (1986). Pravidelné zahrady vyžadují vysoký stupeň údržby v celém průběhu jejich vývoje, hlavně růstu vegetace. Není tím míněna každoroční výsadba květinových, ornamentálních, a tím náročných záhonů, ale hlavně péče o stříhané ornamenty, plůtky a živé stěny, u kterých musí být tvarovací řez proveden v přesných agrotechnických termínech, a to i víckrát, nejméně však dvakrát do roka. Jinak jsou roční přírůstky velmi dlouhé a vegetace ztrácí svou proporcionalitu a tvar se deformuje. Proto se také tyto kompoziční prvky stříhají ne do kolmých stěn, ale kónicky, aby pak v době hlavního estetického účinku byly stěny kolmé, neboť v horních partiích dorůstají letorosty rychleji.

3.19.4.2 Metoda restituce porostů sadovnických úprav

Metodu restituce porostů sadovnických úprav vysvětluje Wagner (1986). Restitucí se nazývá výměna porostů bez dalších zásahů do sadovnických úprav. Při restituci jde o:

- částečnou výměnu zeleně, popřípadě radikální zásahy řezem
- totální výměnu zeleně s její dočasnou náhradou
- totální výměnu s půdorysnými změnami.

K částečné výměně ornamentů, plůtků a živých stěn se přistupuje v případě, kdy nepříznivé vegetační podmínky nebo drastické zásahy při jiné činnosti zničily částečně vegetaci pravidelných sadovnických úprav. Postup výměny závisí na stupni a množství poškození. Nedoporučuje se, aby se např. ornament o výšce 30 cm a vyšší dosazoval mladými a poměrně nižšími sazenicemi. U živých plůtků do 1 m je praxe obdobná. Je zde však závislost na možnosti přesázení vyšších rostlin s většími zemními baly. Částečná výměna vysokých živých stěn je již podstatně náročnější. Při částečném poškození stěny se vsadí do stěny nový blok a zastříhne se do roviny. Pokud se poškodí jen menší plocha

stěny do 2 m výšky, může se tato mezera vyplnit stejnou dřevinou, jako je ve stěně, která je pěstována jako vysokokmen a která se vsadí dovnitř tak, aby koruna vyplnila chybějící plochu, a do roviny se zastříhne. Podobně se mohou upravovat i větší prostorové tvary, které jsou časté v barokních zahradách. Způsob je použitelný hlavně u stěn a tvarů stálezelených dřevin, neboť po opadu listů jsou vsazované kmínky vidět.

Pokud je vegetace již v takovém stavu, že nepomůže stahování ani podpírání, musí se přikročit k částečnému nebo totálnímu zmlazení. Při částečném zmlazení se živá stěna zmladí tak, aby se vrátila do svých původních prostorových proporcí. Je to však zásah do starého dřeva, proto je třeba se nejdříve ujistit, že regenerační schopnosti zmlazované dřeviny jsou dostatečné. Musí se počítat s tím, že do optimální kompoziční hodnoty se zmlazené stěny dostanou až za více let. Nevýhodou je, že do stěn se nedají vsazovat chybějící dřeviny kvůli nedostatečnému světlu a již rozrostlým kořenům stávajících dřevin.

Pokud jsou kmeny a větve poškozeny, např. mrazem, ale kořenový systém je v podstatě v pořádku a v dobrém biologickém stavu, může se přikročit k totálnímu zmlazení. Při tomto způsobu se odřezávají kmeny a větve od 0,5 m do 1 m nad zemí. Vypěstování nové, vysoké, živé stěny je pochopitelně dlouhodobější, ale chybějící a nemocné dřeviny se mohou nahradit novou výsadbou. Po částečném nebo totálním zmlazení se musí půda okolo kořenového systému prokypřit a dřeviny dále pečlivě ošetřovat.

V případě, že poškozením vzniknou v živé stěně tak velké mezery, že je nemůžeme výsadbou stejné zeleně doplnit a pro radikálnější zásahy nejsou dosud předpoklady, může se situace zlepšit dočasnou náhradou. K tomu účelu se používají rychle rostoucí dřeviny nebo dřeviny na konstrukcích. Zahradníci barokní doby si vypomáhali různými pergolami, rostlinami na mřížoví, řadou kompaktní vegetace v nádobách. Vztahy mezi plochami a hmotami však byly zachovány.

Při totální výměně zeleně s půdorysnými změnami přicházejí v úvahu ornamenty na parterech, nízké a živé plůtky, vysoké a stříhané stěny a prostorové, stříhané tvary. Nejrychlejším způsobem při totální výměně vysoké, živé stěny je náhrada pomalu rostoucích dřevin jako tis (*Taxus*) a zimostráž (*Buxus*) rychle rostoucími jehličnany, např. zeravem západním (*Thuja occidentalis*), východním (*Thuja orientalis*) nebo obrovským (*Thuja plicata*), při nichž je možno vypěstovat stěnu nad horizont 2 m již do 5 let. Pokud jsou k dispozici vzrostlé dřeviny, výsledek je okamžitý. Má to však i řadu nevýhod, neboť textura je hrubší, vegetace se musí častěji než dvakrát do roka stříhat a také uvedené dřeviny nejsou příliš dlouhodobé.

3.19.4.3 Metoda rekonstrukce

Wagner (1986) líčí, že sadovnická úprava je živý a velmi proměnlivý organizmus a velmi zřídka byla založena nebo dokončena v jednom slohovém období jako vlastní budova zámku. Jen málokterá zahrada byla založena a dokončena podle původního projektu a nejtýpčtější je to u parterů s jejich ornamenty, které se měnily často podle dobové módy. Rytiny a malby byly totiž vždy idealizovány, aby na obrazech byly pěkné. To platí i o půdorysných motivech. Linie ornamentů na rytinách jsou tak blízko sebe, že žádným rostlinným materiálem nelze takový ornament dlouhodobě udržet, neboť linie srostou dohromady. Charakter ornamentu však není pro historickou zahradu tak důležitý, jako jsou její vnitřní a vnější vztahy, proporce mezi světlem a stínem, mezi volnými plochami vyjádřenými trávnikem, cestami, vodními plochami a jinými volnými prostranstvími.

Dokoupil (1957a) sděluje, že vlastní rekonstrukce parků je syntézou mezi respektováním historického založení a mezi požadavky současné nauky o stanovišti. Je to práce nutně dlouhodobá, protože tu jde o zásah do živého rostlinného společenstva, v němž náhlý zákrok může porušit ustálené porostní vztahy. Zahrnuje čištění porostů od podrostu i od nemocných a dožívajících jedinců, doplňování vzniklých mezer novým rostlinným materiálem. Tam, kde jsou cizokrajné dřeviny záměrně užívanou složkou a kde tvoří skutečnou a cennou sbírku, je však povinné kvůli historické věrnosti i slohové celistvosti tuto sbírku udržovat, obnovovat a popřípadě ji i doplňovat.

Podle Wagnera (1986) zahrnuje metoda rekonstrukce totální výměnu tvarovaných ornamentů, plůtků a živých stěn, výměnu ornamentů a nízkých plůtků v parterech a bosketech, technické fixování složitých ornamentů a plůtků, výměnu vysokých živých stěn, obnovu půdorysné dispozice, zachování výškové gradace, řešení problematiky starých alejí a obnovení technicko-stavebních objektů, architektonických a uměleckých doplňků.

3.19.4.4 Možnosti adaptace historických pravidelných zahrad

Wagner (1986) dále charakterizuje metodu adaptace. K adaptaci pravidelné historické zahrady se obvykle přistupuje kvůli změně společenských účelů. Přichází to v úvahu jen u takových objektů, které z hlediska kulturního odkazu nejsou typickým příkladem některého vývojového historického období, ani jejich přechodnou fází. Byly již také jako kulturní památka odepsány nebo se jejich odpis připravuje. Zahrada se obvykle odepisuje jako celek, ale může být stanovena památková ochrana některých jejích detailů nebo územních součástí. Nejvíce jsou takové zahrady využívány jako městské nebo vesnické parky, nebo podle funkce budovy jako rekreační střediska, vědecké instituce, výzkumné ústavy, mateřské školy apod. Často se stává, že ze strany občanů je vyvíjen tlak, aby i do hodnotných, pravidelných, historických zahrad byly stavěny amfiteátry, letní kina, hřiště a jiné sportovní aktivity, které jsou s koncepcí pravidelné zahrady neslučitelné.

V pravidelných sadovnických úpravách se však najde i mnoho aktivit, kterými se program zahrady obohatí. Pro společensko-kulturní vyžití se i v menších městech nebo na venkově mohou na partech pořádat promenádní koncerty. Musí být zajištěno dostatečné množství odpočívadel, odpovídající sociální zařízení.

Pro lepší informovanost se může instalovat vkusná informační tabule. Pro školy může být v zahradě organizována živá výuka z přírodopisu, biologie a jiných předmětů. V některém bosketu lze zřídit třídu v přírodě a do zahrady na vhodná místa vysadit dřeviny a byliny, o kterých se ve škole učí.

Mezi adaptační zásahy do porostů se počítá otevření nových průhledů a pohledů pro nové cesty. Při otvírání nových průhledů nebo pohledů a pro nové trasování cest se volí místa, kde jsou porosty méně hodnotné, ale po prokácení mají zůstat zdravé boční kulisy. Předpoklad úspěchu adaptace spočívá v dobré a odborné údržbě, a je proto nutné, aby byl na objektu zaměstnán zkušený zahradník.

3.19.4.5 Obnova rostlinného materiálu

Dokoupil (1957a) uvádí, že pokud se zachovaly zbytky původních porostů, hlavně porostů tvarovaných, úkolem je udržet je, třeba i za cenu postupné nebo úplné obnovy jejich rostlinného materiálu. Tam, kde byl v pozdějších úpravách vyměněn jejich rostlinný druh za méně vhodný nebo méně odolný, se zpravidla vrací k původnímu nebo základnímu materiálu. V našem klimatu jsou to především velkolistá lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*), habr obecný (*Carpinus betulus*), zimoztráz vřezáček (*Buxus sempervirens*), tis červený (*Taxus baccata*), v menší míře i keřové růže jednoduchých a ustálených druhů (*Rosa sp.*) a ptačí zob obecný (*Ligustrum vulgare*).

Volba rostlinného materiálu, užitého pro obnovu historické formální zahrady je podstatně důležitá. V této věci nelze ponechat výběr na provádějícím zahradníkovi, jaký materiál pro zahradu zvolí z běžného sortimentu. Výběr druhů a pěstovaných zahradnických odrůd prošel rovněž historickým vývojem a výběr rostlin v baroku byl podstatně jiný než dnešní. Leckteré rostlinné odrůdy 16. a i 18. století vyhynuly a není možné se k nim již vrátit. Je proto nutné volit alespoň nejjednodušší odrůdy z dnešního sortimentu, druhy a odrůdy se základním a zcela určitým zbarvením a s nepřehnaným a nepřepěstovaným tvarem. Anachronické užití novodobého zahradnického výpěstku, ať již je to nápadná růže, jirina s obrovským květem nebo pestrolistý keř, se tu rovná užití slohově cizorodého prvku v architektuře, rušícího její organičnost.

Wagner (1986) dále popisuje problematiku obnovy dřevin. Keře nejsou trvalé, a pokud dobře neregenerují, musejí se po určité době obnovovat. Kromě totální výměny se při obnově využívají i všechny ostatní agrotechnické zásahy, jako je řez, částečné i totální zmlazení.

Problematika obnovy vysoké zeleně je již značně náročná, neboť zatímco keře dosáhnou své biologické a kompoziční hodnoty v několika letech, u stromů, hlavně dlouhověkých, to trvá celá

desetiletí. Při obnově jde hlavně o porosty, které nebyly odborně ošetřovány. Pro práci s porosty jako živým biologickým materiálem je nutná dokonalá znalost zdravotního stavu a možnosti využití stromů a keřů v koncepci obnovy.

Přestálé a staré stromy nemohou plnit svou biologickou podstatu, neboť asimilační činnost je již omezena a výpar vody při transpiraci je omezen. Tím je také snížena i jejich hygienická hodnota. Pokud jde o estetickou hodnotu, někdy mohou působit velmi atraktivně. Pokud je nutné, aby nadále přetrvávali na místě, musí být o ně odborně pečováno, aby neohrožovaly svoje okolí. Pokud se stabilizovat nedají, musí se změnit provozní podmínky tak, aby se návštěvníci nedostali do blízkosti takových exemplářů. Při zásazích do vzrostlé zeleně a odstraňování starých a přestálých porostů se musí postupovat uvážlivě, neboť mnohdy je důležitější vžití postavení stromu než přesný historický obraz.

3.19.4.6 Obnova technicko - stavebních objektů

Wagner (1986) vysvětluje obnovu technicko-stavebních objektů. Nejčastější práce, které se při obnově historické zeleně provádějí, je obnova cest, květinových zdí a utěsnění dna přírodních vodních nádrží. Hlavním cílem obnovy je další usnadnění údržby a hlavně snížení podílu živé práce.

Největší rezerva je v kosení trávníků, kde jsou největší prostoje, neboť trávníkové plochy jsou roztržité a strojem se nemůže plynule přejíždět z plochy na plochu. Proto se i v historických sadovnických úpravách odstraňují u cest zvýšené obrubníky a nahrazují se pásy žulových nebo keramických kostek, které jsou usazovány do úrovně cesty a trávníků a mimoto vytvářejí mělké koryto pro svod vody.

Pokud jde o problematiku odvodnění cest a trávníků, musí se při obnově zařízení vyčistit nebo i vyměnit odtokové potrubí, vsakovací jámy a trativody. Pokud neexistují, je nutné je zřídit, aby cesty byly za každého ročního období schůdné.

Dále je nutné zjistit, v jakém technickém stavu je závlahový systém a zda jsou dostatečné zdroje vody pro bazény, kašny, tůňky a jiné vodní prvky. Podle náročnosti jednotlivých ploch a objektů se vypočítá potřeba vody. Jen velmi zřídka se může použít pitná voda z veřejných zdrojů, a proto se musí zabezpečit samostatné zdroje s dostatečnou kapacitou vody. Pokud jsou zdroje nedostatečné, mohou se pro některé objekty zřídit nucené oběhy zapojením samostatného čerpadla. Pokud se nemohou zdroje vody trvale zabezpečit, pak je lépe některé objekty a aktivity buď zrušit, nebo je přebudovat na jinou funkci. Celý tento proces je však specifická problematika, která přísluší kvalifikovaným vodohospodářským pracovníkům, kteří vypracují návrh na opravu nebo rekonstrukci celého závlahového systému. Sadovník přitom určuje závlahové dávky a období závlahy a spolurozhoduje o vedení tras závlahy, aby byly škody na trávníku a porostech co nejmenší.

Do oblasti modernizace objektů při obnově historických zahrad a parků patří především obnova osvětlení historických objektů a zavedení osvětlení v pleneru vůbec, obnova oplocení historické zeleně a drobné doplňky (odpadkové koše, informační tabule apod.).

3.19.5 Etapizace stavebních prací

Pro usnadnění realizace projektu je nutné dobře rozvrhnout plán stavebních prací, o čemž píše Wagner (1986). Obnova historických sadovnických úprav zahrnuje dlouhodobé činnosti. Práce se prodlužují v případě, že je nutno opravovat i stavební objekty a inženýrské sítě. Pro každou takovou akci je nutné vypracovat harmonogram prací, který odpovídá současným možnostem a kapacitám, které lze pro tuto činnost uvolnit. Pokud jde o rozsáhlejší objekt, musí harmonogram obsahovat nejenom plynulý sled prací, ale plocha se musí rozdělit i na časové etapy. Je totiž možné některé partie obnovit i v předstihu, nebo jsou v takovém stavu, že stačí jen zvýšená údržba. Naopak tam, kde je nutná přeměna porostů, je to práce i na několik desetiletí. Proto se musí rozvržení jednotlivých etap stanovovat uvážlivě, aby se nestalo, že po ukončení sadovnických prací, např. obnově trávníků, se znovu musí terén překopat pro položení kabelu apod. Jednotlivé profese si nesmějí také časově ani prostorově konkurovat, a tím narušovat plynulost prací.

3.19.6 Popularizace adaptačních prací občanům

Reš a kol. (2009) poukazuje na fakt, že historické zahrady a parky zlepšují životní prostředí obyvatel. Zvyšují estetickou hodnotu prostředí a zatraktivňují danou lokalitu o to více, je-li v blízkosti zámek nebo jiná historická budova. Zajišťují přírodní stanoviště mnoha druhům organismů a mohou tvořit skladebné části územních systémů ekologické stability.

V konečném důsledku dobře provedený projekt přiláká řadu návštěvníků a zvýší přinejmenším povědomí o dané oblasti. Zvýšená návštěvnost může městu i místním podnikatelům zajistit vyšší příjmy. Pro její podporu je třeba počítat i s patřičnou propagací. Pro místní obyvatele se takto obnovený park stane navíc odpočinkovým místem a zvýší přírodní, kulturní i estetickou hodnotu lokality.

Wagner (1986) vysvětluje, že správnou popularizací a informovaností o plánované stavební akci se dá vyhnout zbytečným nepřijemnostem. K tomuto účelu poslouží grafická dokumentace o úspěšně provedené realizaci podobného objektu, model po dokončení úprav i za několik let po obnově, případně průběžné informace z prováděných stavebních prací. Menší část prací by měla být realizována v krátké době, aby občané viděli výsledky akce. Při kácení starých stromů a vzrostlé vegetace je důležité, aby pořezané dřevo, hlavně zdravé kmeny, které se musely odstranit, nezůstalo dlouho ležet, ale má být bezprostředně odvezeno, a aby byly odstraněny pařezy. Řezné rány se mají zamaskovat.

3.20 Současné úpravy zámeckých areálů

V současné době je skoro nemožné opravit starou zámeckou zahradu do její přesné původní podoby. Nejen že, je to z mnoha důvodů neuskutečnitelné, ale také by to neodpovídalo požadavkům, které jsou dnes na takovou zahradu kladeny. Cílem dnešních zámeckých zahrad je snížit potřebu údržby, zvýšit její funkčnost, celkově zjednodušit její provoz a dopřát návštěvníkům maximální pohodlí. Také požadavky na její vzhled se za uplynulá staletí změnily. Dnes již není ideálem krásy velmi dekorativní ztvárnění, ale vytvoření něčeho originálního a neotřelého. Ukázky soudobé tvorby zámeckých zahrad je možné zhlédnout například v Jičíně, Litomyšli nebo ve Freudensteinu.

3.20.1 Zámecká zahrada v Jičíně

Moderní přístup k historické zámecké zahradě v Jičíně zajistil jejím tvůrcům 2. místo v soutěži Park roku 2010. Zahrada byla vytvořena na základě konceptu architekta Čenka Musila z roku 1937, přičemž byla dodržena základní geometrická koncepce osově souměrného parteru, který se skládá z horní a dolní terasy. Architekti umožnili snadný přístup na obě terasy a obnovili výhled na město. (Park roku, 2. místo, 2010) Zrekonstruovali také vodní nádrž, která má mělké dno a zpřístupnili ji tak k užívání návštěvníků. Vložili do zahrady několik zajímavých prvků, jako sloupy pro popínavé růže, tvarované kamenné sedáky, modré lavičky, dětské hřiště, kavárnu či netřesky na zdi. Spojili originalitu s funkčností a vytvořili příjemné pobytové místo.

Obrázek 15: Zámecká kavárna, Jičín (autorská fotografie)

Obrázek 16: Vodní nádrž v zámecké zahradě, Jičín (autorská fotografie)

Obrázek 17: Spodní zámecká terasa, Jičín (autorská fotografie)

3.20.2 Klášterní zahrady v Litomyšli

Zahradní úpravy klášterních zahrad v Litomyšli jsou soudobým dílem, vsazeným do historického prostředí. Obnova zahrad nebyla možná z důvodu nedostatečné historické dokumentace. (Klášterní zahrady Litomyšl, 2011) Celý prostor je pojat velmi geometricky, kdy hlavní plochu tvoří čtyři obdélníkové trávnickové plochy, oddělené cestní sítí a částečně také zdívkem. Uprostřed zahrady je umístěna mělká vodní nádrž se sousoším čtyř ženských postav, vytvořených sochařem Olbramem Zoubkem. Je zde vymyšlena logická vazba komunikací a vstupů do parku. Ze zahrad se naskýtají velkolepé pohledy na město. Zahrady obsahují také množství důmyslných detailů, jako jsou obří židle a jiné plastiky, malé terasy, altán, noční osvětlení, popínavé rostliny na zdi aj. Klášterní zahrady v Litomyšli se staly díky těmto úpravám úžasným soudobým dílem.

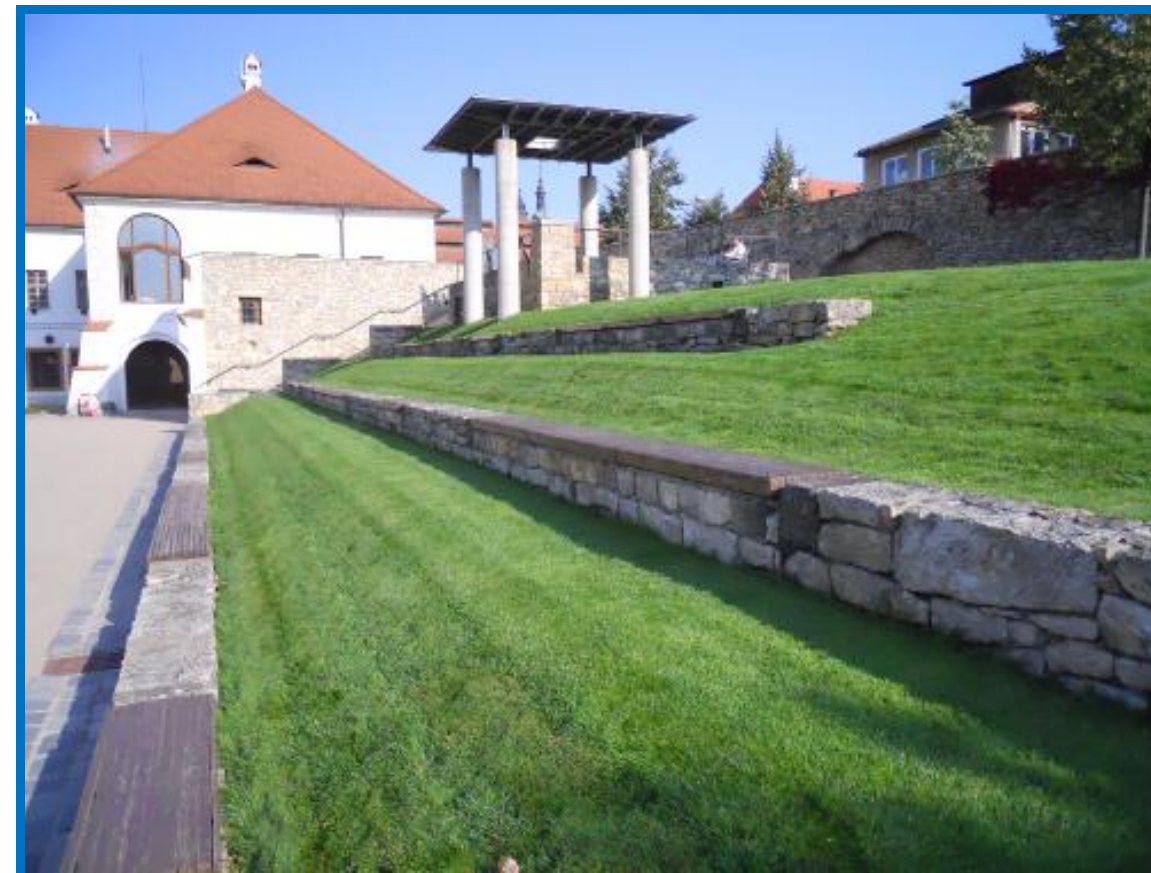

Obrázek 18: Letecký snímek na klášterní zahrady

(http://www.litomysl.cz/?lang=cz&id_str=&co=zrealizovane_projekty&akce=detail&id=1318589766183&obr=1319492237195)

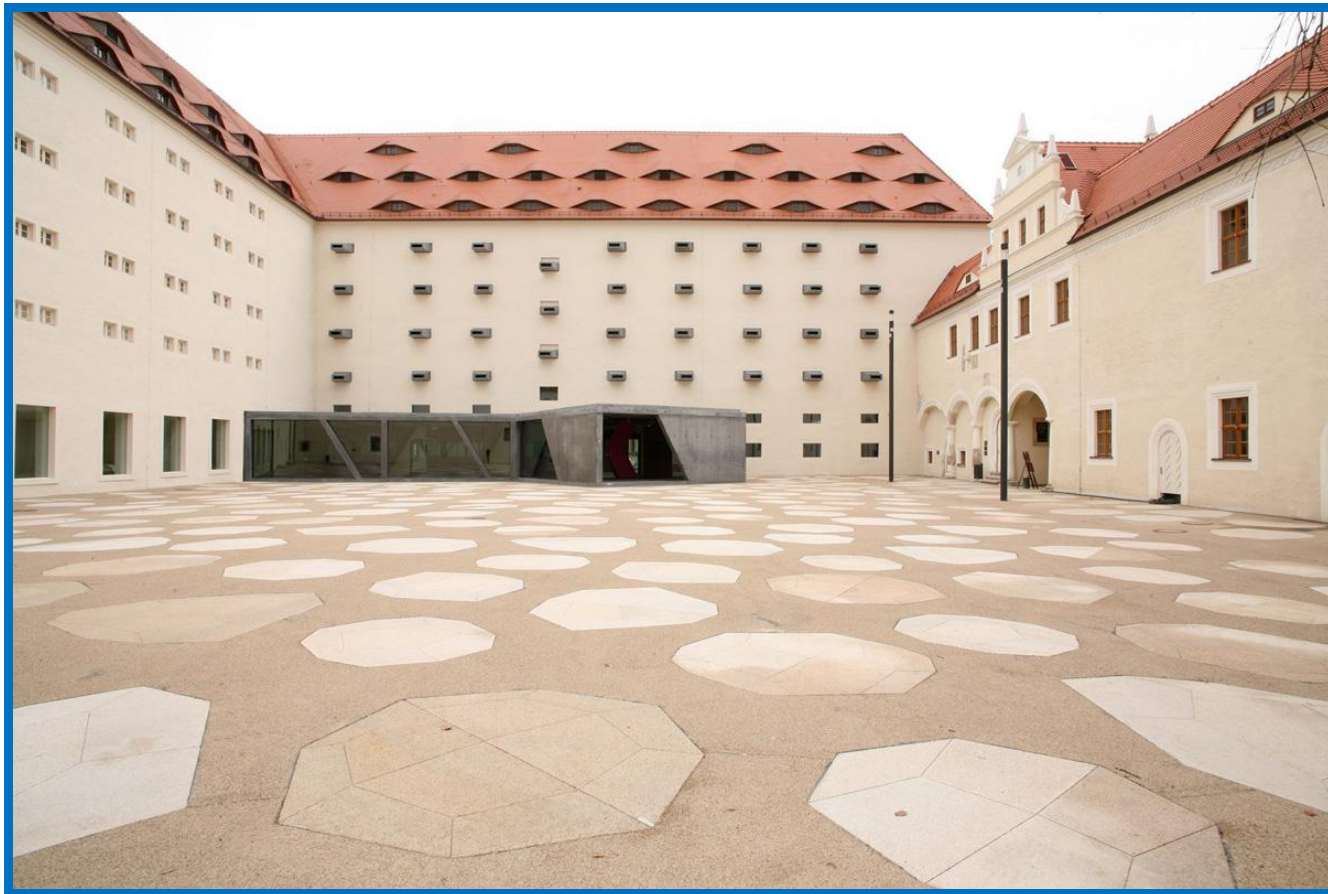
Obrázek 19: Vodní nádrž se sochami od Olbrama Zoubka (autorská fotografie)

Obrázek 20: Terasy v klášterní zahradě (autorská fotografie)

3.20.3 Zámek Freudenstein

Krásným příkladem originální soudobé tvorby je nádvoří zámku Freudenstein, kde je uložena největší sbírka minerálů na světě. Architekty významná sbírka inspirovala k pokrytí nového nádvoří mnohonásobně zvětšenými obrázky nejrůznějších krystalů. Krystaly tvoří dvanáct centimetrů silné žulové desky, které jsou uloženy v asfaltu. Obrázce jsou 4 až 5 m² velké a každý se skládá z několika desek. Na povrchu desek jsou různé povrchové úpravy, které vytváří barevné odstíny, díky čemuž krystaly působí trojrozměrně.

Obrázek 21: Nádvoří zámku Freudenstein (Van Uffelen, 2009)

Obrázek 22: Žulové desky ve tvaru krystalů (Van Uffelen, 2009)

4 Zhodnocení podkladových údajů

4.1 Sociologický průzkum

Kvůli zjištění názoru veřejnosti na projekt byl proveden ve městě Roudnice nad Labem veřejný sociologický výzkum v podobě krátké ankety. K tvorbě dotazníků a k veškerým pracovním postupům byla použita metodika dle Dismana (1993).

Otázky byly vytvořeny s cílem zjistit, co si roudničtí obyvatelé myslí o návrhu na vytvoření nových zámeckých zahrad, které by byly otevřeny veřejnosti. Dotazník obsahuje 9 otázek s jasnými odpověďmi ano/ne. Otázky byly vytvořeny tak, aby vyzněly srozumitelně a aby odpověď na ně byla jednoznačná. Před započítáním práce v terénu byl dotazník otestován na několika nezaujatých osobách, aby se předešlo výskytu špatně či nesrozumitelně položených otázek a nevyhovujících otázek byly upraveny. K samotnému dotazování došlo v srpnu roku 2011 v prostorách města Roudnice nad Labem. Celkem bylo vyplněno 100 dotazníků. Snahou bylo vybrat vzorek obyvatelstva s rovnoměrným zastoupením všech věkových kategorií a podobným počtem mužů a žen.

První otázka musí být vždy jednoduchá, aby jí každý správně porozuměl a aby anketa nikoho neodradila hned na začátku. Byla proto zvolena otázka, která už byla dříve městem, v jeho vlastním sociologickém výzkumu, roudnickým obyvatelům položena. Respondenti byli tázáni, zda si myslí, že by mělo město Roudnice nad Labem koupit zámek a zrekonstruovat jeho budovy a zahrady. Většina dotazovaných dle očekávání i výsledků dřívějšího městského výzkumu odpověděla kladně. Obyvatelé Roudnice tedy mají zájem o otevření zámku a jeho zahrad veřejnosti, což je pro návrh velice pozitivní informace.

Další otázka směřovala již na samotný návrh a obsahem bylo, zda by se dotazovaným líbila přestavba v barokním duchu, ale podle současných zahradních trendů. U této otázky již výsledek není tolik suverénní, jako u první. Většinou, která tu tvoří 54 %, se nápad na současný trend líbí, ale zbývajícím respondentům, kteří tvoří poměrně velké procento, se nápad nelíbí a představovaly by si přestavbu zahrad jinak. Je také možné, že tak velké množství negativních odpovědí bylo nasbíráno v důsledku nevědomosti o hlavních myšlenkách celého projektu a možného nepochopení obsahu otázky.

Jelikož byl v jedné části zámeckého parku nedávno realizován projekt na veřejný park, bylo velice zajímavé zjistit, jak se líbí roudnickým obyvatelům. Park je vytvořen pouze účelově a kompozičně nijak nezapadá do zámeckého areálu. Tvoří však veřejnou zeleň, která je ve všech městech velice vítána. Dle předpokladů se převážně většinou obyvatel líbí, ale 32 % by si zřejmě představovala vzhled a funkčnost parku jinak.

V návrhu je počítáno s instalací šachových stolků, a proto bylo zajímavé zjistit, jestli by jich obyvatelé Roudnice chtěli využívat. Předpokladem pro odpověď na tuto otázku byl fakt, že šachy nejsou u nás příliš populární sport a není obvyklé hrát je v parku. Většina dotazovaných tedy odpověděla záporně, avšak celých 28 % respondentů by údajně šachových stolků využila. V tomto případě, kdy skoro třetina lidí by chtěla hrát v zámecké zahradě šachy, se jistě jedná o úspěch. Je možné, že tento sport dosáhne v Roudnici větší oblíbenosti.

Plánovaná sbírka exotických ovocných dřevin dotazované nijak nenadchla a kladně na ni zareagovalo pouze 38% z nich. Předpokládaná návštěvnost oranžerie je vyšší a výsledek této otázky byl poněkud překvapující. Většina obyvatel Roudnice sice nemá zájem o instalaci sbírky citrusů a fíků do zahrady, avšak není vylučitelné, že někteří z nich by při prohlídce zámeckého areálu oranžerii nenavštívilo. Vysoké procento záporných odpovědí tedy nijak neovlivní záměr zahrnout do návrhu oranžerii.

Z výsledků ankety vyšlo najevo, že roudnické obyvatele velmi láká letní barokní divadlo a návštěva akcí, které by se zde mohly konat. Je zřejmé, že pokud by se divadlo dostalo do provozu, jistě by mělo hodně návštěvníků.

Další otázka byla vytvořena velice diplomaticky. Je známé, že v místech, kde dochází k početnému kácení stromů, veřejnost bývá pobouřena a pořádá proti kácení protesty a petice. Většinou takové situace plynou z nedostatečné informovanosti o projektu a chybějící dendrologické znalosti protestujících lidí. V návrhu roudnických zámeckých zahrad bude snaha naplánovat dostatečnou informovanost veřejnosti jak o projektu, tak o plánovaných stavebních pracích. Otázka zněla, zda by bylo správné odstranit stromy nebezpečné pro provoz a nahradit je novou výsadbou. Převážná většina dotazovaných pochopila, že nebezpečné stromy se musí odstranit, a hlasovala kladně. Tato skutečnost je pro návrh velice povzbudivá. Našlo se i pár jedinců, kteří jsou proti kácení, i v případě havarijního stavu stromu.

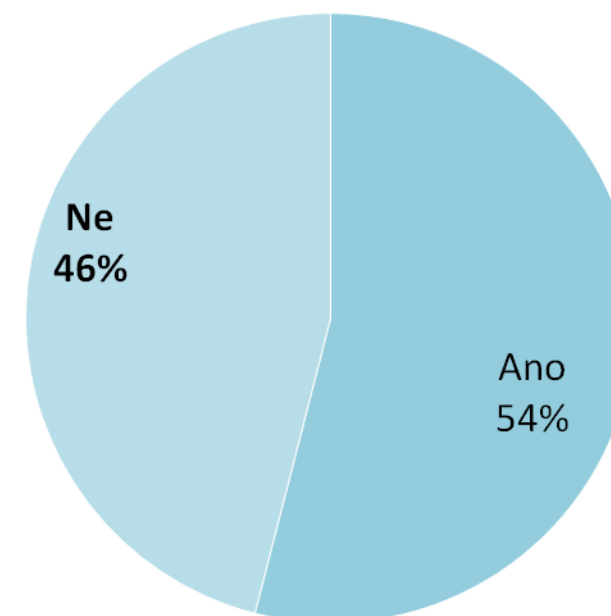
Poslední dvě otázky mají za úkol zamyšlení se nad celkovým konceptem otevření zámku veřejnosti. Jedna otázka má za úkol zjistit, zda si respondenti myslí, že otevření zámku veřejnosti přiláká hodně turistů. V tomto případě vyšel skoro stejný počet odpovědí kladných i záporných, z čehož vychází, že si obyvatelé Roudnice nejsou jisti, jestli díky zámku nastane ve městě větší turistický ruch.

Poslední otázkou bylo zjištěno, jestli by byli respondenti ochotni přispět na případnou opravu zámku a zahrad. Většina dotázaných diplomaticky odpověděla kladně. Pokud by se nějaká sbírka na

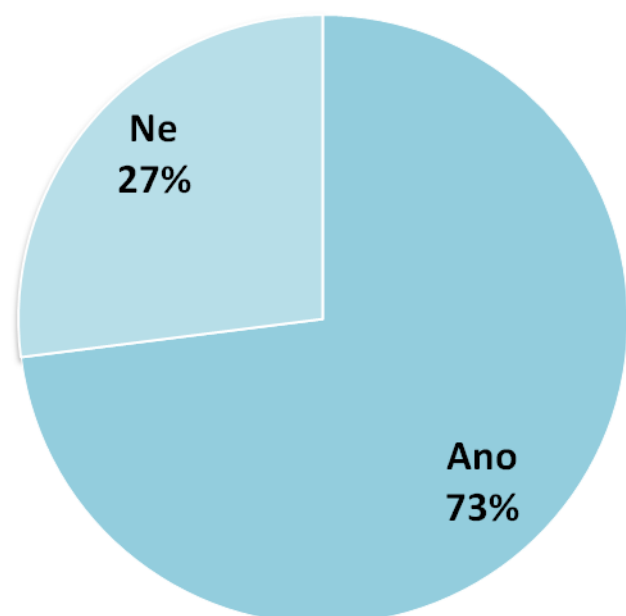
zámek v budoucnosti opravdu konala, není jisté, zda by tak vysoké procento roudnických obyvatel opravdu něco přispělo.

Výsledky dotazníků vyšly až na výjimky dle očekávání a odpovědi dotazovaných ve prospěch rekonstrukce zámku a zahrad, jejich otevření veřejnosti a plánovaných úprav v návrhu.

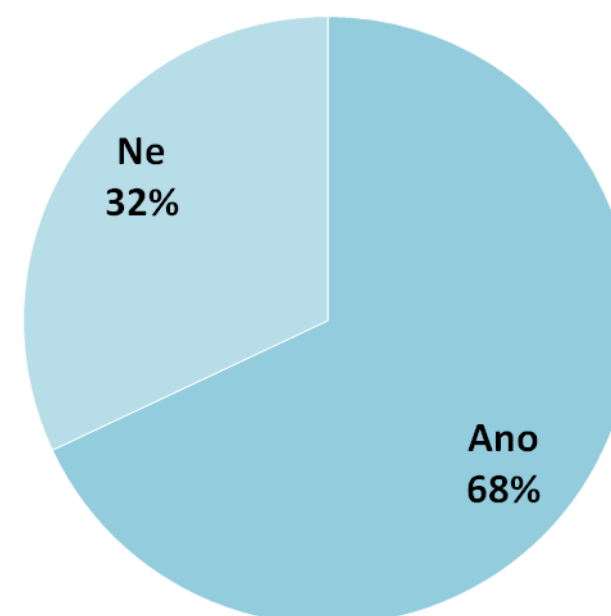
Líbilo by se vám, kdyby se zámecké zahrady přestavěly v barokním duchu, ale podle současných trendů?

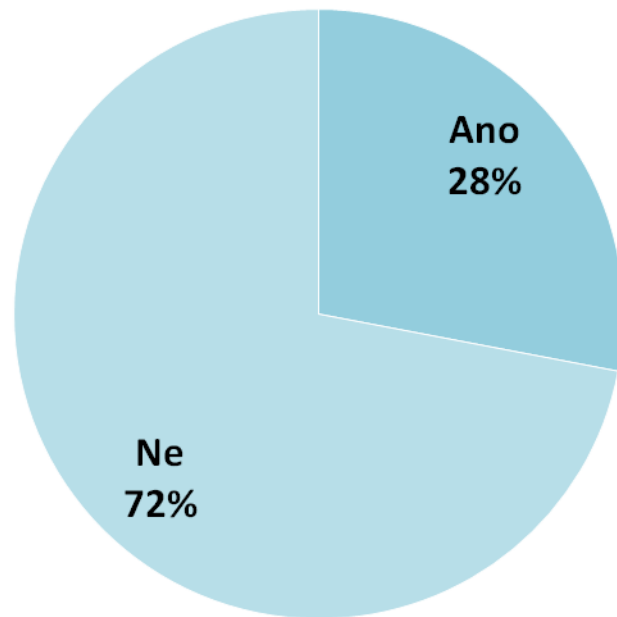
Myslíte si, že by mělo město koupit zámek, zrekonstruovat jeho budovy a zahrady?

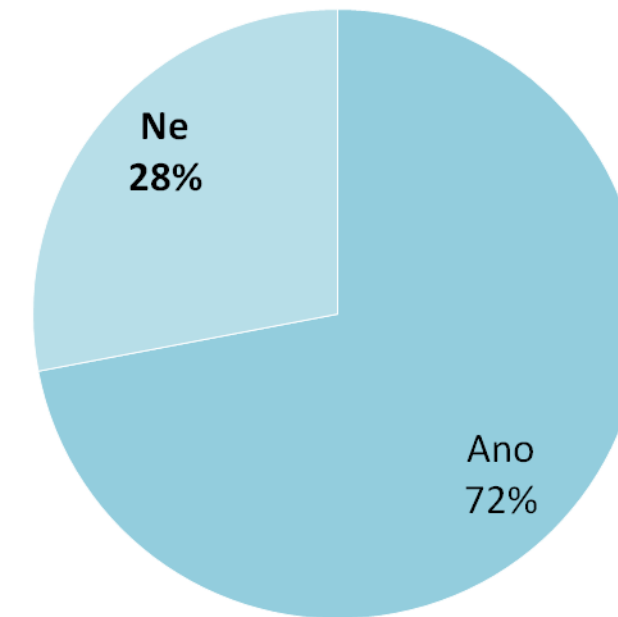
Líbí se vám nynější úprava veřejného parku v zámecké zahradě?

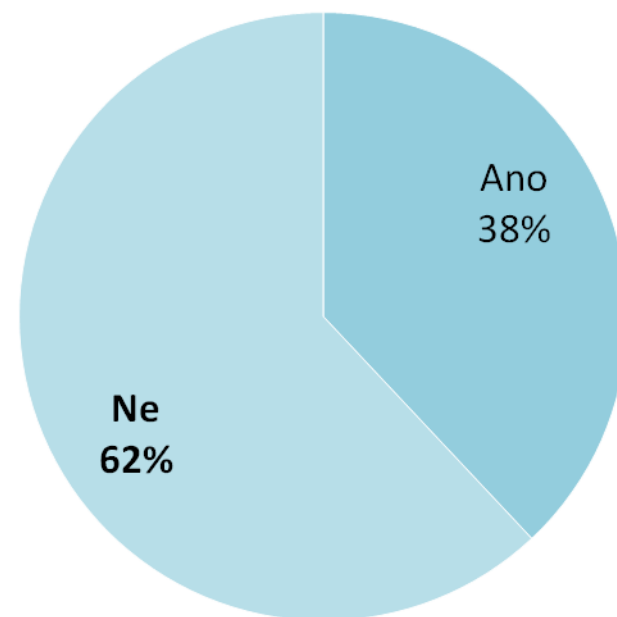
Využil/a byste šachových stolků v areálu zámeckých zahrad?

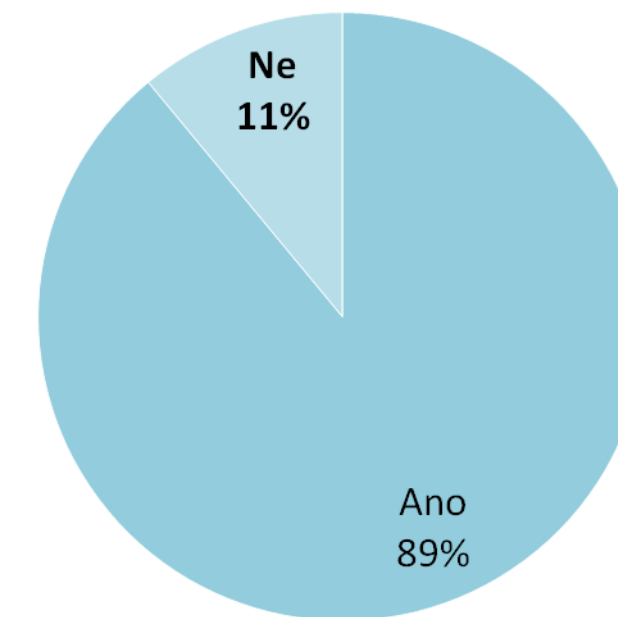
Pokud by se v letním divadle začaly pravidelně hrát divadelní hry, využil/a byste těchto služeb?

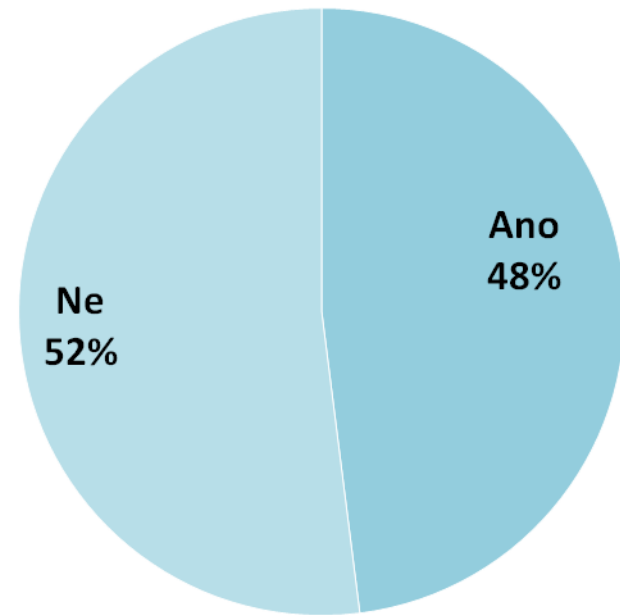
Líbilo by se vám umístění sbírky citrusů a fíků spolu ze zimním skleníkem v zahradě?

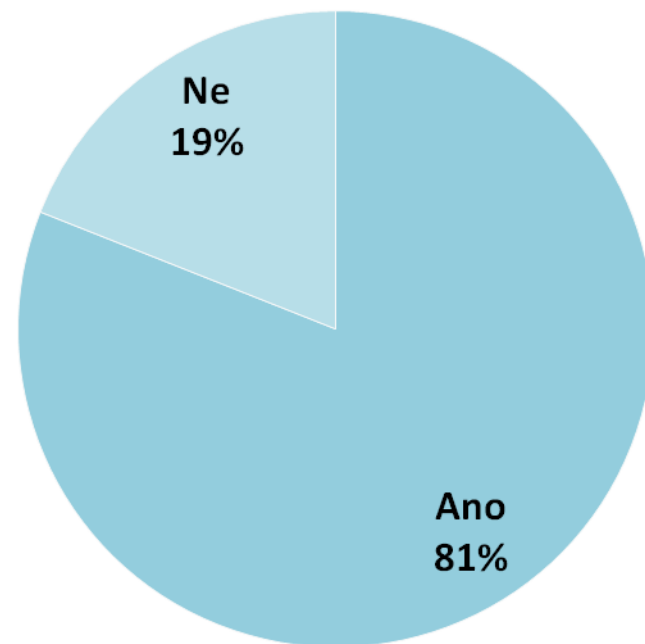
Myslíte si, že by bylo správné odstranit stromy nebezpečné pro provoz a nahradit je novou výsadbou?

Myslíte si, že by otevření opraveného zámku a zahrad
přilákalo hodně turistů?

Pokud by město uspořádalo sbírku na opravu zámku a
zahrad, přispěl/a byste?

4.2 SWOT analýza

4.2.1 Silné stránky - S

- Největší raně barokní zámek v České republice
- Zachovalý stav budov
- Výborná dopravní dostupnost
- Dobrá lokace v ochranné zóně národní kulturní památky Říp a městské památkové zóny
- Dobrá dostupnost technické infrastruktury
- Kvalitní půdní a klimatické podmínky
- Velké množství vzrostlých dřevin v areálu
- Atraktivnost projektu pro široké spektrum návštěvníků
- Zvýšení turistického ruchu
- Zvýšení občanské vybavenosti
- Nápad na otevření zámeckého areálu veřejnosti se obyvatelům Roudnice líbí
- Obyvatelé Roudnice jsou ochotni přispět na projekt
- V zámku sídlí Lobkowiczský archiv a Lobkowiczské vinařství

4.2.2 Slabé stránky - W

- Absence interiérového mobiliáře zámku
- Nutná rekonstrukce všech budov v areálu zámku
- Město špatně spolupracuje a neinformuje veřejnost o aktuálním stavu projektu Zámek¹⁾
- Nízký turismus ve městě
- Nedostatečné množství ubytovacích a stravovacích zařízení
- Absolutní nedochovalost zámecké zahrady
- Nedostatek historické dokumentace
- Všechny dřeviny jsou údajně nálety
- Některé části zahrad jsou velmi bujně zarostlé
- Nutnost odstranění velkého množství dřevin
- Pozůstatky komunikací a jiných prvků po armádě
- Realizace zahrad může proběhnout až po rekonstrukci budov
- Velmi nákladná investice
- Celý zámecký areál je zatím ve vlastnictví Lobkowiczů

4.2.3 Příležitosti - O

- Otevření zámku a jeho zahrad veřejnosti může být důvodem velké návštěvnosti
- K vyšší návštěvnosti může přispět i vytvoření nové občanské vybavenosti v zámeckých budovách
- Ve městě a blízkém okolí je přítomno několik dalších zajímavých památek
- Akce v letním divadle přilákají množství návštěvníků
- Velké pozemky zámeckého areálu se dají přetvořit v nádherný zahradní komplex
- Možnost vytvoření nové a soudobé zahrady s širokým spektrem využití
- Otevření zámeckého areálu obohatí městskou zeleň
- Některé vzrostlé dřeviny a náletové dřevinné skupiny se mohou použít v návrhu zahrady
- Dobrá propagace může přilákat nejen turisty, ale i investory
- Finanční příspěvky mohou pomoci nákladné realizaci

4.2.4 Hrozby - T

- Město nebude mít peníze na odkoupení zámku, rekonstrukci budov a realizaci návrhu zámeckých zahrad
- Město zámek neodkoupí
- Lobkowiczové se rozhodnou, že zámek městu neprodají
- Nedostatečná kapacita parkovišť při vysoké návštěvnosti
- Realizace zahrad bude trvat příliš dlouhou dobu
- Vysoká investice se městu nevrátí
- Špatná propagace nepřiláká mnoho turistů

4.2.5 Vyhodnocení SWOT analýzy

Z tabulky SWOT analýzy je patrné, že návrh zámecké zahrady má poměrně velké množství silných stránek a významných pozitivních příležitostí, díky kterým má velkou šanci být atraktivním jak pro investory, tak pro případné budoucí návštěvníky. Bohužel se město i zámecký areál potýká i s výraznými slabými stránkami a hrozbami, které mohou atraktivnost návrhu úplně potlačit.

Zámecký areál momentálně vlastní rod Lobkowiczů, kteří ho nevyužívají, a proto postupně chátrá. Správa zámku se stará pouze o nejnnutnější úpravy a opravy, které se týkají převážně zámecké budovy. Město již několik let plánuje odkoupení zámeckého areálu, ale zatím se k tomuto kroku neodhodlalo. Na webových stránkách města existuje článek (Projekt Zámek, 2010) věnovaný této problematice, avšak již delší dobu je neaktualizovaný a obsahuje velmi omezené množství informací o dění mezi městem a Lobkowiczským rodem. Na dotazy ohledně budoucnosti zámku bohužel správa města nereaguje. Odkoupení zámeckého areálu tedy zatím zůstává velkou neznámou.

Největším turistickým lákadlem by pravděpodobně mělo být zpřístupnění zámku veřejnosti, ve kterém bohužel chybí veškerý původní interiérový mobiliář, díky čemuž velmi ztrácí na hodnotě. Zámek se sám o sobě pyšní nádhernou architekturou, která by se celkovou rekonstrukcí velice zvýraznila a nabyla na kráse. Důvodem k návštěvě samotného zámku však pravděpodobně nebude stačit hezká architektura. Mohla by tomu napomoci přítomnost Lobkowiczského archivu a vinařství, či nová občanská vybavenost, která by v budově zámku mohla vzniknout. Také ostatní historické budovy v areálu zámku nezůstanou bez povšimnutí. Jejich rekonstrukcí a nabytím nových funkcí se jistě docílí velké návštěvnosti.

Všechny budovy včetně zámku díky předpokládané nákladné rekonstrukci budou potřebovat velkou investici. Pokud by město zámek odkoupilo, muselo by zaplatit nejen celý areál ve stavu, jaký je teď, ale i budoucí postupnou rekonstrukci celého areálu. Existuje možnost, že na tak velkou investici nebude mít město prostředky. Možným pozitivem však může být fakt, že při dotazníkovém šetření v Roudnici nad Labem bylo zjištěno, že výrazná většina dotazovaných by na projekt úprav zámeckého areálu přispěla. Otevírá se tu tedy možnost uspořádání veřejné sbírky na zámek. Dále je také možné sehnat i jiné investory, které by přilákala dobrá propagace projektu.

Velkým lákadlem by se mohla stát zámecká zahrada, která by poskytovala různorodé využití pro široké spektrum návštěvníků. Největším problémem uskutečnění návrhu zahrady bude pravděpodobně nutnost její realizace až po dokončení veškerých stavebních prací na zámeckých budovách. Realizace zahradního návrhu bude proto trvat velmi dlouhou dobu, se kterou bude souviset i prodloužení doby návratnosti vložených investic.

Návrh zahrady se potýká i s jinými problémy. Kvůli nedostatečné historické dokumentaci je počáteční stav zámecké zahrady nejasný stejně, jako její historický vývoj. Podle roudnického kastelána se zde nevyskytují žádné původní dřeviny a zahrada již ztratila všechny znaky z dochované historické dokumentace. V areálu existuje nevhledná a nepraktická asfaltová cestní síť, která byla vytvořena pouze pro potřeby armády. Bude zapotřebí tuto cestní síť zrušit a vytvořit novou. V některých částech zahrady se vyskytuje velmi bujná vegetace. Kvůli špatnému provoznímu stavu či nevhodnému umístění dřevin bude nezbytné odstranit velkou část z nich.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že roudnickým obyvatelům se návrh na vytvoření zámecké zahrady líbí a většinou také nevdí poražení dřevin ve špatném provozním stavu. Tento fakt by měl podpořit vidinu na úspěch celého projektu. Návštěvníky zahrad by mohly zaujmout i některé plánované zahradní prvky, jako letní divadlo, oranžerie, šachy, umístění soch aj.

K otevření zámeckých zahrad veřejnosti přispívá i fakt, že místo je výborně dopravně dostupné, ve městě a blízkém okolí se nacházejí další atraktivní památky a zajímavosti. Významným pozitivem je také snadné napojení na technickou infrastrukturu města. Velká návštěvnost ale může způsobit zaplnění veškeré kapacity parkovacích míst a nedostatek ubytovacích a stravovacích míst. S touto skutečností by mělo město počítat. Je však pravděpodobné, že s přílivem turistů se stavy ubytovacích a stravovacích kapacit automaticky zvýší.

Pokud bude město vhodně propagovat projekt, spolupracovat s veřejností a bude lépe informovat o veškerém dění, projekt bude mít jistě úspěch a Roudnice nad Labem se stane významnou turistickou lokalitou.

4.3 Historické podklady

Sedláček (1996) vysvětluje, že Roudnice má jméno od rudné vody, která vytékala ze země poblíž kostela. Odedávna byla Roudnice v držení biskupů pražských, kteří tu měli dvůr s velkým hospodářstvím.

Anděl (1984) píše, že Roudnice bylo odedávna významné místo, protože okolo něho vedla jedna z důležitých středoevropských cest spojující Prahu s Dolní Lužicí. V místech, kde překračovala cesta řeku Labe brodem, nejprve vznikla osada Roudnice. Později zde vzniklo sídlo pražských biskupů a město. První písemné zmínky vztahující se k Roudnici pocházejí z roku 1184 a 1194. Jde o dvě listiny, z nichž v první se potvrzuje výměna některých biskupských vesnic za jiné statky mezi pražským biskupem Jindřichem Břetislavem a Jiříkem z Milevska. Druhá listina potvrzuje koupi dosud johanitské vesnice Rovného k Roudnici. I o tu se zasloužil Jindřich Břetislav, tehdy již také český kníže. Obě zmíněné listiny dokazují, že pražský biskup Jindřich Břetislav přikládal roudnickému statku značný význam, protože představoval zázemí pozdně románského hradu na ostrohu nad Labem. Datování počátku roudnického hradu do posledních let 12. století označuje s velkou pravděpodobností za stavebníka knížete – biskupa Jindřicha Břetislava.

Obrázek 23: Ideální rekonstrukce roudnického hradu, konec 19. století (Menclová, 1972)

Menclová (1972) uvádí, že pro stavbu nového sídla si biskup zvolil místo na strmém jižním břehu Labe, kde překračovala řeku stará cesta vedoucí z Prahy na Litoměřice a podél břehu pokračovala těsným údolím dál k severu do Míšně a do Saska. Hrad postavený na svahu asi 20 m nad hladinou řeky chránila na západě přirozená rokлина, kterou sestupovala cesta dolů k říčnímu brodu, nahrazenému v první polovině 14. st. kamenným mostem. Na východě byl hrad oddělen kamenným příkopem, který je ještě dnes dobře viditelný ve stráni spadající na severní straně dnešního zámku dolů k řece. Na jižní straně bylo patrně už od počátku předhradí, jehož podoba a rozsah jsou známé teprve z plánů ze 17. st. Podobnost s opevněním Pražského hradu je tak nápadná, že tu nejde o náhodu, ale o biskupův úmysl, kterým chtěl demonstrovat, že si může postavit totéž, co jeho panovník. Anděl (1984) dodává, že hrad dal podnět i k rozvoji podhradí. Roudnice se rozrostla přílivem nových obyvatelů. Již před polovinou 13. st. byla povýšena na město.

Sedláček (1996) pokračuje, že za působení biskupa Jana IV. z Dražic se od roku 1333 do roku 1338 stavěl kamenný most přes řeku Labe, který byl prvním mostem v Čechách. Dále byl za jeho působení u řeky zřízen špitál a Augustiniánský klášter. Za dob švédských válek byl však most i špitál zničen a klášter byl vykraden. Nástupcem biskupa Jana byl první pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic, který opevnil město Roudnici a stavbu hradu nechal prodloužit k východu a ukončil ji na této straně mohutnou okrouhlou věží. Jeho nástupce byl arcibiskup Jan Očko z Vlašimi. V severovýchodním rohu hradu zřídil okrouhlou věž, která převyšovala hrad a v ní nechal postavit kapli sv. Máří a svatých patronů kostela sv. Víta, Václava, Vojtěcha a Zikmunda, která byla posvěcena roku 1371. Arcibiskup Jan založil nové město na výšinách proti hradu na západní straně, kde bývala vinice. Anděl (1984) upozornil, že smrtí Jana Očka z Vlašimi v r. 1380 byla v podstatě ukončena velká stavební epocha hradu i města Roudnice, kterému tehdy vymezená rozloha vystačila až do poloviny 19. století. Stavebně dokončený a skvěle vybavený hrad zůstal i nadále častým sídlem arcibiskupů.

V roce 1421 husitské vojsko v čele s Janem Žižkou zapálilo a zdemolovalo kostel s augustiniánským klášterem. Sedláček (1996) dále píše, že v roce 1425 přitáhli k Roudnici hejtmané táborského vojska v čele s Janem Roháčem z Dubé a vypálili město. Roku 1431 zastavil arcibiskup Konrád z Vechty hrad Roudnici s panstvím mělnickému hejtmanovi Janu ze Smiřic. Roudnice byla tímto pro arcibiskupství nadobro ztracena. Roku 1439, kdy byl Smiřický poražen pánem Děčínským, byla vypálena větší část hradu, avšak hrad dobyt nebyl. Roku 1453 byl Jan ze Smiřic odsouzen k smrti za zrádovství a správy jeho statků se ujal jeho švagr Zdeněk ze Šternberka. U něho se na Roudnici sjížděli páni, kteří se zpronevěřili králi, proto král vyhlásil Šternberkům válku a obehnal 28. dubna r. 1467 šest jejich hradů, mezi nimiž byla i Roudnice, která padla jako první. Šternberkův roudnický lid vydrancoval a vypálil město Roudnici ze vzteku ke svému vůdci, který jim nepřišel na pomoc. Roudnice se tak dostala do rukou králi Jiřímu z Poděbrad, který zastavil Roudnici v roce 1471 Ješkovi Svojanovskému

z Boskovic, který zde sídlil a zahájil jeho stavební opravy. Po Ješkově smrti v roce 1496 vyplatil nejvyšší sudí Půta Švihovský z Ryžemberka syny Svojanovské a ujal se Roudnice, kterou zdědili jeho synové Břetislav, Vilém, Jindřich a Václav, z nichž Vilém se později Roudnice sám ujal a byl zde pánem až do roku 1524, kdy byl odsouzen za nezaplacenou pokutu 50 kop. V držení Roudnice pokračoval Václav Haugvic z Biskupic, ale obec Roudnice měla o panství zájem, protože je držitel utiskoval. Král Ferdinand s tím souhlasil a po zaplacení 14 100 kop dne 17. dubna roku 1528 byla smlouva s Roudnickými potvrzena. Roku 1534, dne 21. července však shořela ve městě polovina domů, kostel, zvonice a mlýn a Roudničtí nebyli schopni panství dále udržovat a zadlužili se králi na 33 000 kop. Král přijal polovinu dluhu na sebe a zapsal Roudnici roku 1540 Karlovi Dubanskému z Duban na 22 let, aby dostal město z dluhů. Karel nechal opravit hrad, most, jez a mlýny. Ostatní stavební práce již nedokončil, protože v roce 1542 zemřel. Hrad měl převzít a na čas také převzal jeho syn Oldřich. Král Ferdinand dovolil vyplatit Roudnici v roce 1544 Janovi Kryštofovi, hraběti z Tarnova, za znamenité služby jeho otce. Jan Kryštof odkázal všechn svůj statek svému otci, který však v roce 1557 zemřel a Jan Kryštof tak převzal zpustlý hrad, na kterém opravil jen to nejpotřebnější. Zemřel v roce 1567 a jeho panství bylo připsáno jeho sestře Žofii a jejímu manželovi Konstantinovi, knížeti Ostrožskému. Císař Maxmilián zapsal panství r. 1570 Janušovi, knížeti Ostrožskému, synu Konstantina. Kníže Januš, který pobýval v Polsku, požádal císaře, aby panství mohl spravovat Vilém z Rožmberka, který se v roce 1575 stal jeho vlastníkem díky mnohým zásluhám pro císaře a království České. Vilém často pobýval na hradě a pilně ho opravoval. Na věži u vstupní brány byl umístěn orloj a k bráně vedl nejprve pevný, a pak zvedací most.

Anděl (1984) píše, že po nových přestavbách se přestalo užívat názvu hrad a uváděl se již jako zámek. Vilém z Rožmberka dával opravovat ve městě Roudnici kostelní budovy a hradby a zveleboval hospodářství, což prováděl Jakub Krčín, který měl na hradě svou vlastní světnici. Sedláček (1996) pokračuje, že roku 1587 se Vilém počtvrté ženil s Polyxenou z Pernštejna, sirotkem a dcerou po Vratislavovi z Pernštejna, nejvyšším kancléři. Roku 1592 Vilém učinil závět', ve které odkazuje svojí manželce zámek a město Roudnici se vším příslušenstvím. Zemřel téhož dne 31. srpna. Polyxena se v roce 1603 vdala za Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic, nejvyššího kancléře. Od té doby byl osud Roudnice spojen s Lobkovickým rodem.

V letech 1609 – 1612 nechali obnovit kostel pod zámkem a v letech 1614 – 1615 založili Kapucínský klášter s kostelem na východ od zámku, pod nímž byla vybudována hrobka Lobkoviců. Bouřlivé události po roce 1618 způsobily Polyxeně veliké škody. Ve svém domě hostila svržené místodržící. Se svým synem Václavem musela odjet ke svému manželu do Vídně. Za dobu své nepřítomnosti roudnický lid způsobil nemalé škody na panství. Nepokoje přestaly až potom, co do Roudnice přibýlo oddělení císařského vojska.

V roce 1631 vpadli do Roudnice Sasové, kteří v zámku vykradli vše, co našli. Na jaře příštího roku byli Sasové vypuzeni z Čech a na zámku v Roudnici se usadil císařský generál Ottavio Piccolomini. Po těchto událostech odevzdala Polyxena svému synovi Václavovi Eusebiovi otcova panství v roce 1633 a svoje vlastní statky v roce 1635. Roku 1634 vnikl do Roudnice švédský maršálek Bannér, kterému se císařští velitelé ubránili. V roce 1639 se Bannér vrátil a všechno od Prahy až ke hranicím zpustošil a vyplnil. V těchto dobách byl zbořen roudnický most. Polyxena zemřela roku 1642 v Praze. Václav v tehdejších dobách najímal vojáky na Moravě a vyznamenal se několikrát jako vytrvalý bojovník proti saským vojskům. Díky tomu obdržel spoustu titulů a velmi zbohatl. V roce 1643 se stal rytířem zlatého rouna, r. 1645 tajným radou, r. 1647 generálním polním maršálkem, r. 1650 předsedou dvorské válečné rady. Po koupi Žehanského knížectví získal vévodský titul a právo sedat mezi slezskými knížaty. Roku 1657 byl vyslán k volbě německého krále, aby zastupoval český hlas. Stal se prvním ministrem a prezidentem tajné rady.

Václav se rozhodl přebudovat své dosavadní roudnické sídlo. Vlček (2004) popisuje stavební práce jednotlivých architektů, kteří se podíleli na stavbě zámku. Roku 1652 začal s přípravami Pietro de Colombo. Byl to vlašský stavitel, který byl činný v Roudnici nad Labem a v Praze. Stavební činnost za jeho působnosti byla podle účtů relativně velká. Upravoval řadu pokojů a vylamoval skálu pro sklepy nově připravované zámecké budovy v Roudnici nad Labem. V Praze byl zaměstnán na stavbě Michnovského paláce na Malé Straně. Ve službě u hraběte Lobkovicze setrval od roku 1650 do 15. června 1652, kdy byl vystřídán architektem Francescem Carattim, který vypracoval plán, jak by mohl být starý hrad znovu upraven s ponecháním některých starých zdí.

Francesco Caratti byl také vlašský architekt, působící v Čechách. 16. června 1652 uzavřel pracovní smlouvu s Eusebiem Lobkowiczem. Podle zprávy ze 7. dubna 1653 vypracoval plány na stavbu roudnického zámku, který se v lobkovickém archivu uchoval dodnes. Při této příležitosti je vzpomínán Giovanni Pieroni a jeho pochvalný posudek na návrh. Tvrdí se v něm, že tak velkolepý projekt nebyl ještě v Království českém udělán. V roce 1653 začal novostavbu založením východního křídla, postaveného mimo starý hrad. V Roudnici stačil Caratti navrhnout ještě zahradní letohrádek či spíše jakousi besídku a narýsoval návrh vinopalny. Již po třech letech služby u Lobkowiczů ale musel hledat, s ohledem na špatné finanční zázemí stavebníka, jiné zaměstnavatele. Po závěrečném vyúčtování u Lobkowiczů, k němuž došlo 16. března 1656, odešel do Prahy, do služeb Václava Michny.

V roce 1660 vypracoval Carlo Lurago plán na opravu mostu přes Labe v Roudnici nad Labem. Po devítileté přestávce ve stavbě roudnického zámku, roku 1665 přišel nový stavitel Carlo Orsolini, který se napřed držel plánů svého předchůdce, ale později je přepracoval. Než však nastalo další stavební období, Orsolini roku 1667 zemřel.

Do Čech přišel z Rakouska, povolán knížaty z Lobkowicz, Antonio Porta. Po svém příchodu do Čech patřil určitou dobu k nejvíce zaměstnávaným architektům šlechty, pro niž vybudoval řadu zámků, zvláště v severozápadních Čechách. Jeho nejvýznamnější stavbou v Čechách byl nepochybně zámek v Roudnici. 22. února 1668 byla ve Vídni podepsána smlouva na půlroční přijetí do služeb Václava Eusebia z Lobkowicz. Zpočátku měl pracovat podle plánu předešlého stavitele zámku Carla Orsoliniho. Roku 1669 byl přizván architekt Carlo Lurago k poradě ohledně dalších stavebních prací na zámku. 8. října 1670 byl Antonio Porta definitivně přijat do služeb Lobkowiczů s povinností vést stavbu zámku v Roudnici a opravovat všechny další stavby na jejich panstvích a to, co bude zapotřebí. 23. srpna 1672 ho pověřil kníže, aby vypracoval nové urbanistické řešení Roudnice. V roce 1674 byla již stavba zámku natolik obyvatelná, že zde Lobkowicz trvale pobýval. Na severní straně byla zasypana skála, aby se tu mohla založit zahrádka. Měl se obnovit i most zbořený od Švédů, k čemuž nedošlo, protože Václav r. 1677 zemřel a nedočkal se dokončení zámku.

Jeho syn Ferdinand August pokračoval ve stavbě zámku, načas přerušené požárem Roudnice roku 1680. K definitivnímu dokončení došlo v roce 1684. Vedle stavby zámku se Porta podílel i na dalších stavbách v Roudnici. V jihovýchodním rohu náměstí přestavěl dům, v němž bydlel. Dále navrhoval plány na výstavbu jízďárny, špýchar, který je umístěný jižně od ní, a pivovar. Pro nedostatek práce a zřejmě i peněz svého zaměstnavatele Václava Eusebia Lobkowicze odešel na konci svého života, v září roku 1697, z Roudnice, kde trvale pobýval, do služeb markraběte Kristiána Arnošta do Bayreuthu.

Obrázek 24: Friedrich Bernhardt Werner (1688 – 1787), Roudnice v Čechách (Hlaváčková, 2006)

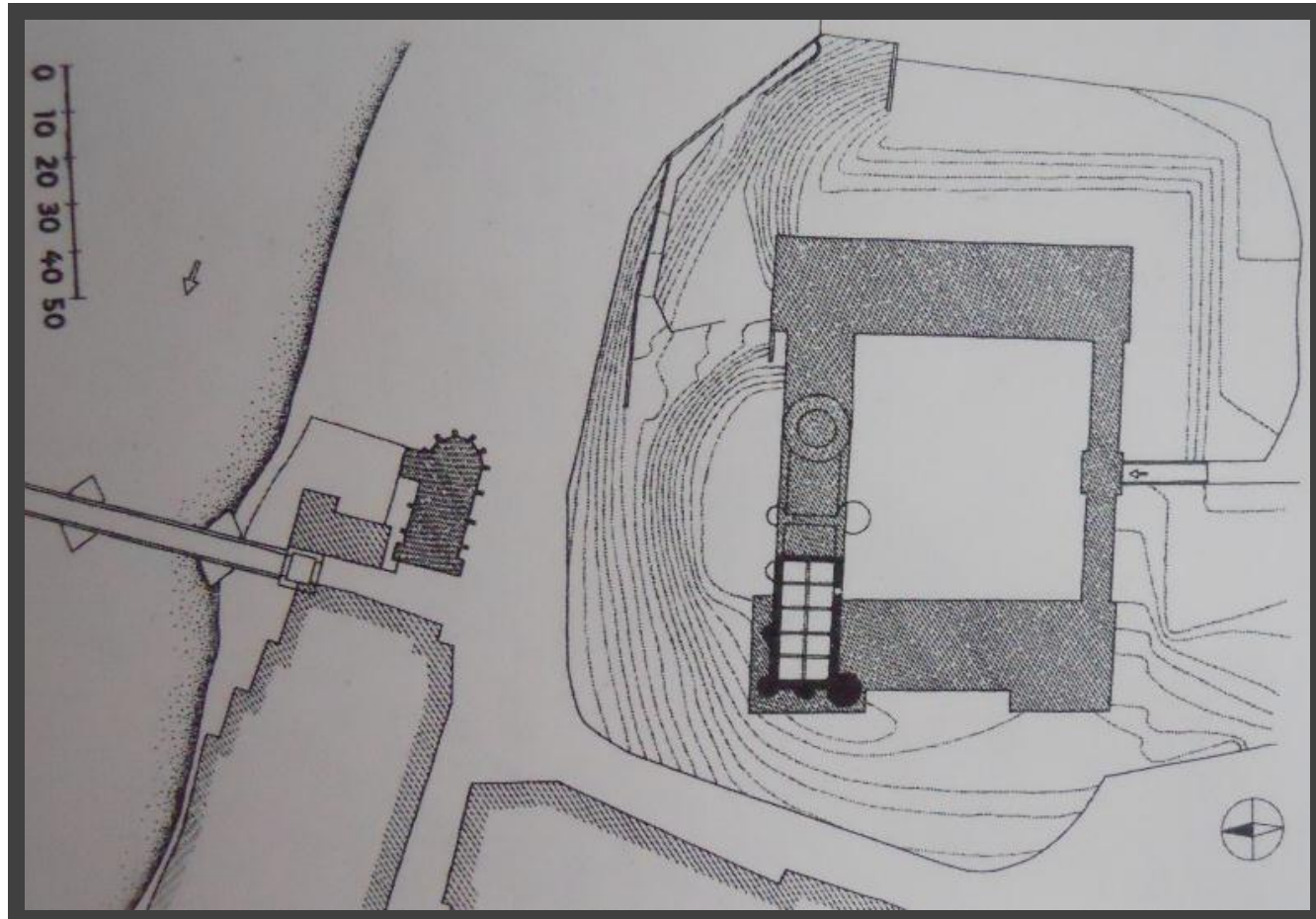
Anděl (1984) dále sděluje, že za vlády Marie Terezie přišla na zámek pohroma v podobě vleklých válek. Pro Roudnici byli bezprostředním nebezpečím Prusové a Sasové. V roce 1741 byl nejcennější inventář zámku odvezen na deseti vozech do Prahy a zbývající inventář byl důkladně zazděn do úkrytů. Počátkem března 1742 si v zámku zřídil svůj hlavní stan pruský velitel princ Leopold Dessavský. V roce 1744 odtud prusí granátníci odvezli dvě velká děla a další objevené zbraně. Při novém vpádu ukořistili osm vozů mobiliáře. Mezi lety 1758 a 1763 byl v zámku zřízen špitál císařské armády. Více než 22 let byl poté roudnický zámek vyklizen a opuštěn.

V roce 1797 převzal zámek po nabytí zletilosti Josef František Maxmilián Lobkovic, který přivedl zámek do nebývalé nádhery. Nechal vybudovat zámecké divadlo, které mělo být nejkrásnější u nás. Vystupovaly zde evropské operní, činoherní i baletní soubory a stálý zámecký orchestr vedený skladatelem Antonínem Vranickým.

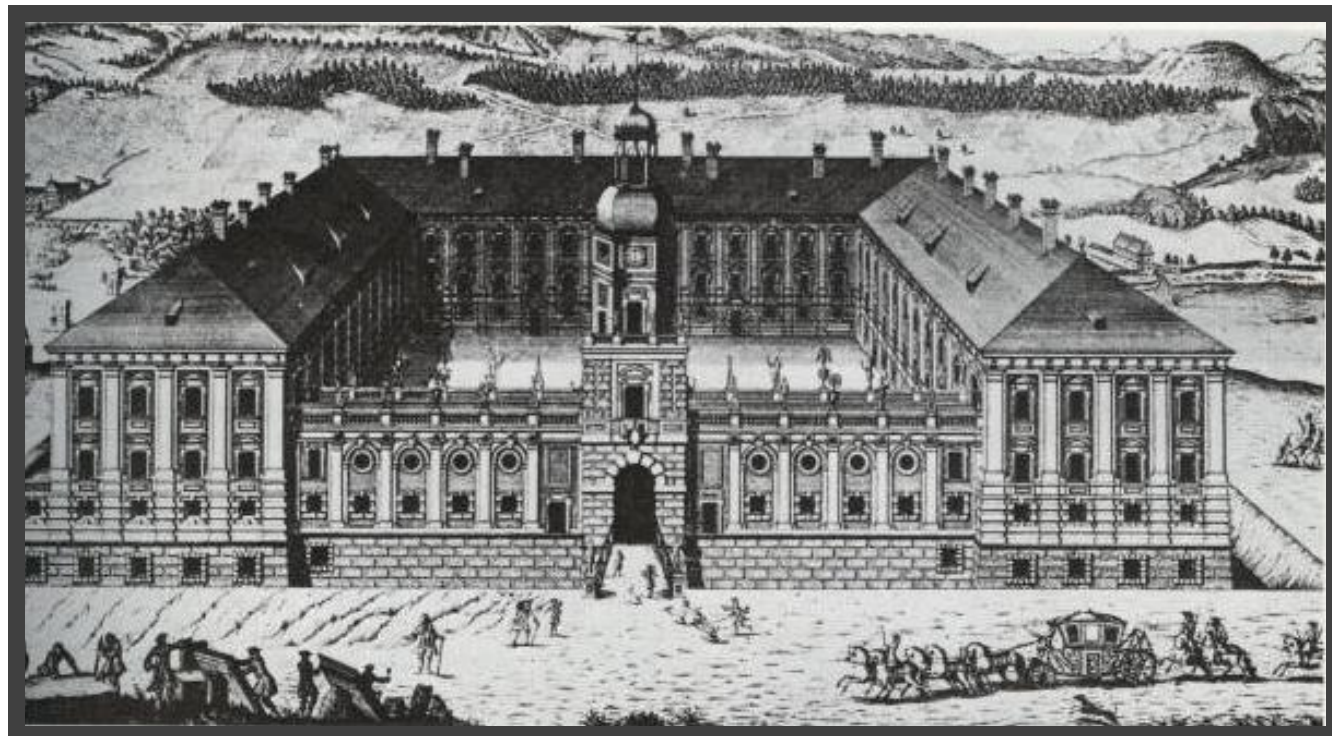
Za druhé světové války nacisté zabavili všechnu roudnický majetek, odvezli inventář ze zámku a zřídili zde sídlo německé mládeže. Po válce byly za pomoci spojeneckých vojsk obrazy a ostatní mobiliář vráceny. V roce 1948 při revizi první pozemkové reformy byl celý majetek Lobkoviců zestátněn. V roce 1951 byla na zámku umístěna vojenská Hakenova škola a od roku 1959 zde pobývala Vojenská hudební škola Víta Nejedlého, která zde pobývala až do roku 2009. Zámek je zatím nepřístupný. V bývalé zámecké jízďárně je zřízena Galerie moderního umění 19. a 20. století.

Obrázek 25: Roudnice nad Labem, polovina 19. století (Hlaváčková, 2006)

Obrázek 26: Situace zámku se zbytkem falce (po 1180) a jejím rozšířením v polovině 14. Století (Menclová, 1976)

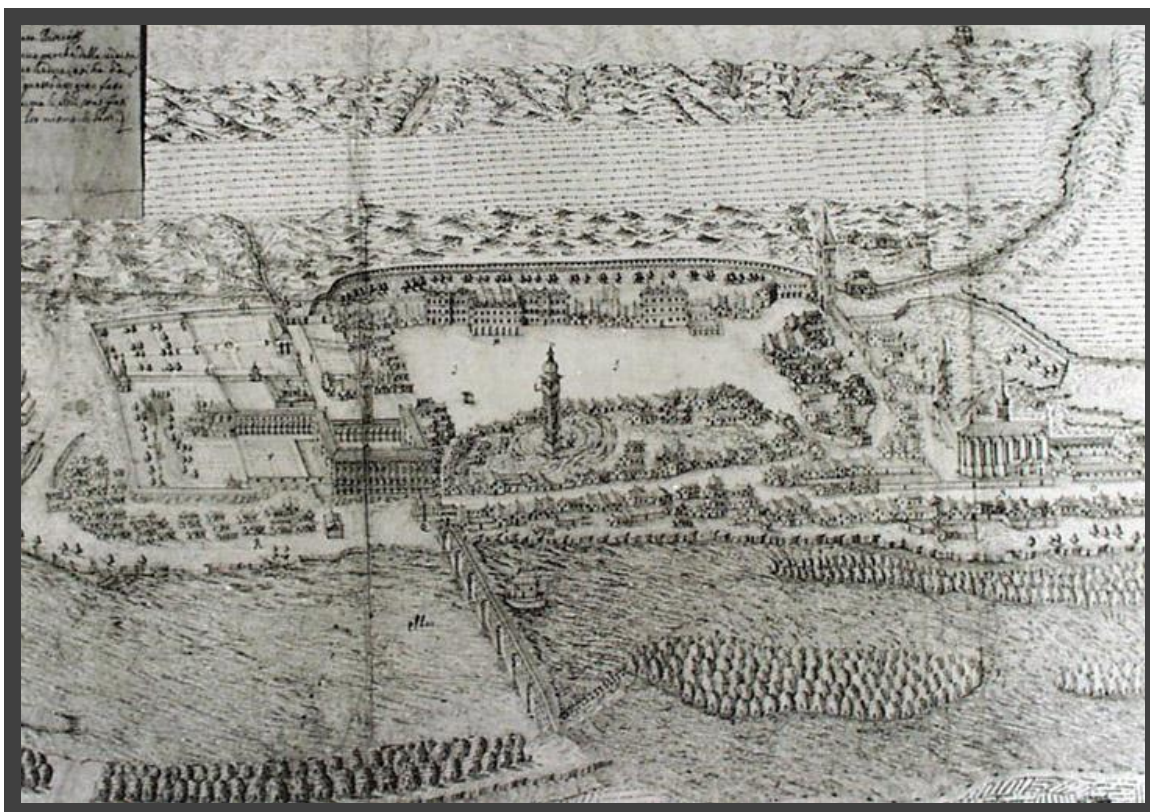
Obrázek 27: rytina J. Wolfa, pohled na zámek od jihu, do 1684 (Hlaváčková, 2006)

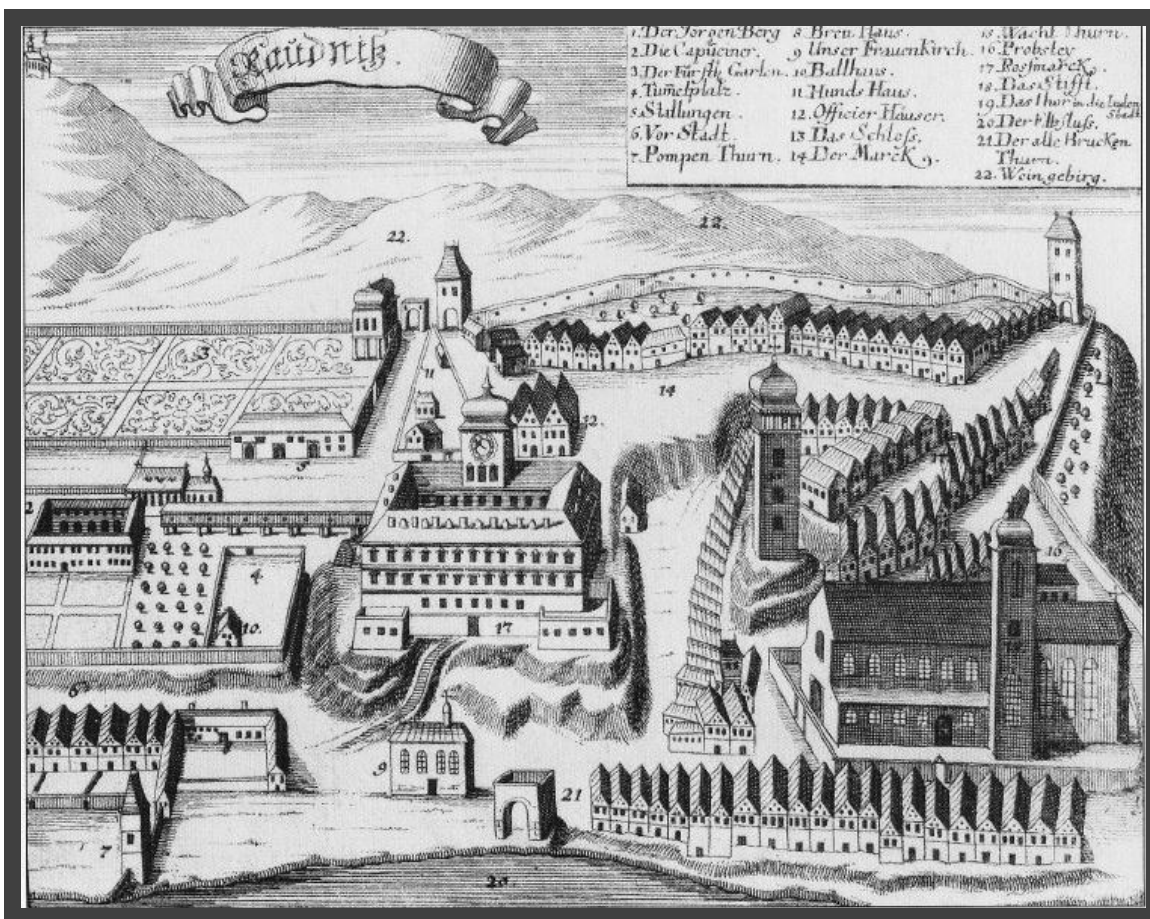
Obrázek 28: Půdorys města Roudnice nad Labem se zámek, Francesco Caratti, kolem roku 1653 (Hlaváčková, 2006)

Obrázek 29: Půdorys města Roudnice nad Labem se zámek, Antonio Porta, kolem roku 1668 (Podřipské muzeum)

Obrázek 30: Veduta se zámek Roudnice nad Labem, 1668 (Menclová, 1972)

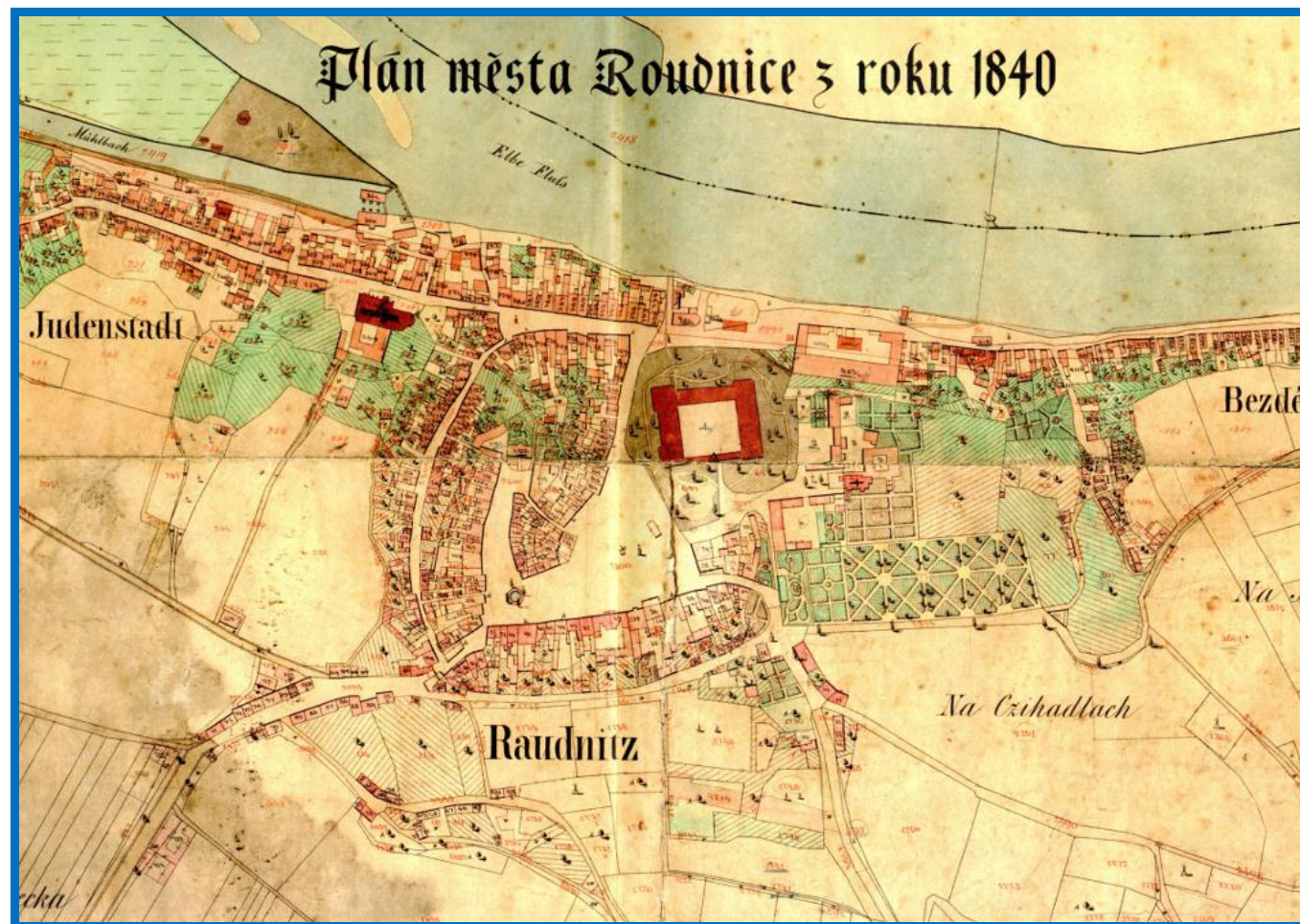
Obrázek 31: Rytina veduty města Roudnice nad Labem, 1712 (Hlaváčková, 2006)

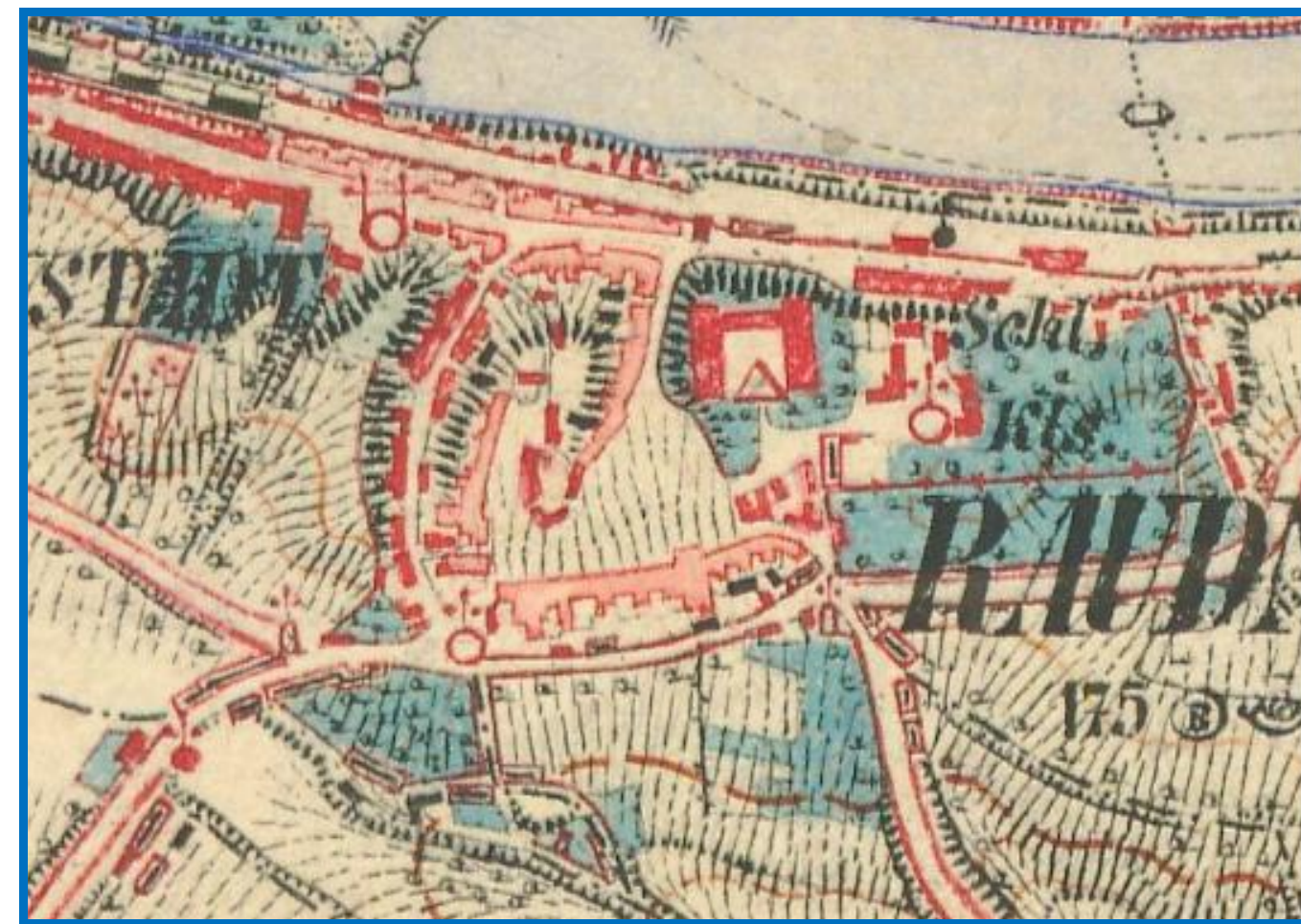
Obrázek 32: I. vojenské mapování (oldmaps.geolab.cz)

Obrázek 33: II. vojenské mapování (<http://geoportal.gov.cz/web/guest/map?openNode=MapList>)

Obrázek 34: Císařské otisky z roku 1840 (Hlaváčková, 2006)

Obrázek 35: III. vojenské mapování (oldmaps.geolab.cz)

4.3.1 Kapucínský klášter

Hlaváčková (2006) uvádí, že k zámeckému areálu náleží i Kapucínský klášter s kostelem sv. Václava, který založila Polyxena z Pernštejna a její manžel Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkovic. Klášter se nachází východně od zámku a má renesanční charakter. Před kostelem stála novodobá budova bývalé hospodářské správy a domu nadlesního.

3. května 1615 byl pražským arcibiskupem Janem III. Loheliusem položen základní kámen ke stavbě Kapucínského kláštera. Stavitelem byl řádový bratr P. Daniel Bavarus. Klášterní kostel byl vysvěcený v roce 1628. Současně sloužil jako hrobka rodiny Lobkowiczů. V letech 1717 - 1720 byl dostavěn konvent stavitelem Janem Křtitelem z Vyškova. Kvůli stavbě kláštera došlo k přesunu židovského obyvatelstva, celkem šestnácti domků, které původně stály na tomto místě. Židé se poté přestěhovali do ulice zvané „Hasa“. (Roudnice, 2010)

4.3.2 Průběh změn v zahradě

Monumentální sídlo Lobkowiczů je téměř ze všech stran obklopeno volně řešeným, ve svých zadních partiích málo udržovaným parkem. Původní návrh zahrady Francesca Carattiho nebyl bohužel uskutečněn (podélná zahradní terasa ukončená rondelem, úzký a hluboký pás pravidelné zahrady na východ od zámku). (Hieke, 1984) Podle plánu měl být před zámkem ponechán volný prostor středověkého hradu, dán mu pouze pravidelný tvar, protažený až ke Kapucínskému klášteru. Tento velký prostor se měl dotýkat čtvercové zahrady před východní frontou zámku. Ostatní zahradní plochy byly velmi rozsáhlé a nenavazovaly na sebe podle jednotného konceptu, ale tvořily několik různých celků. Ke stavbě zámku měla architektonický vztah pouze zmíněná čtvercová zahradní plocha s obvyklým křížem cest a okrouhlým středem, lemovaná stříhanými keřovými chodbami. Ze zámku sem byl přístup mostem přes příkop. (Sokol, 1958)

Tento plán nebyl uskutečněn a další stavební vývoj zámku a jeho okolí byl veden jinými zásadami. Úplné obestavění zámeckého návrší nebylo provedeno, takže všude jasně vyvstává zámecká skála, krytá jen vzrostlým stromovím. I zámecké předdvoří bylo přetvořeno v přírodní park a netvořilo zamýšlený zahradní prostor před zámkem. Zahrada na východ od zámku tvořila úzký pruh, táhnoucí se kolmo k zámku, který se tak podstatně lišil od původně zamýšleného čtverce. Rozloha východního zahradního parteru byla ze značné části zabrána správní budovou a jejím ohrazením, konírny postaveny v menší rozloze, a proto se i přístup k zámku z jihu dostal do jiné polohy, než měla podle plánu Carattiho být. (Sokol, 1958)

Poslední a závažnější úpravy se uskutečnily za Maxe Lobkowicze a za spolupráce Camilla Schneidera v letech 1928 – 1931. Jednalo se o výsadby před východní frontou zámku, terasy před jižní frontou, spojovací loubí, průhledy i intimní zákoutí. Novodobější výsadby se dají nalézt hlavně poblíž

zámku a jeho příkopu, starší dřeviny rostou kolem bazénu a v dolní části parku. Mnohé scenérie jsou dnes narušené, např. tenisovým hřištěm či nevzhlednými budovami. Nejzachovalejší jsou partie u zámku. (Hieke, 1984)

Zmíněné úpravy popisuje Rublič (1930) jako opravdové a novodobé zahradní umění plné živosti a bohatosti motivů. Podle velkorysých plánů byla zahrada přetvořena se značnými náklady, s užitím v té době novodobých pěstitelských vymožeností. Mohutné, vystavené, květinami oplývající zděné terasy vyrovnávaly do rovnováhy prostory zahrady před jižní a východní frontou zámku. Tím zároveň přenášely obytné místnosti budovy do volného prostranství. Zámek tím byl vyzvednut z jihu a východu. Nově byla postavena zeď s hlavním vchodem, který vytvořil spojení zahrady u zámku se zahradou za klášterem. Místa pro odpočívadla byla volena tak, aby z nich bylo možno vidět co největší část zahrady, nebo byla umístěna uprostřed zeleně a květin v intimním koutku. Před východní frontou zámku vznikla nová část zahrady. Její střed zaujala obsáhlá nádrž pro vodu, tvořící zároveň rezervoár pro zavlažování. Odtud vedlo široké loubí k jihu do zahrady, která byla dříve dosažitelná pouze přechodem přes ulici města.

Rostliny k osázení byly dovezeny ze školek v Jezeří. Na svazích byly v plochách zasázeny *Cotoneaster adpressa*, *horizontalis*, *microphyllus*, *bullatus* a *racemiflora*, *Juniperus repens*, *chinensis*, *communis* 'Repens', x *pfitzeriana* a *tamariscifolia*. Jako náhrada za trávnik tam sloužily *Thymus lanuginosus* a *Sedum album*. Živé ploty byly z *Ligustrum ibota*, *Ribes*, *Berberis*. Značné skupiny tvořily *Rhododendron hybridum* 'Biber', *Azalea molis* a *pontica*, *Quercus pyramidalis*, *Spirea* v družicích, *Populus nigra* 'Italica', *Acer japonica*, *Parrotia persica*, *Hippophae rhamnoides*, *Genista praecox*. Dále se zde nacházel záhon *Bergenia cordifolia* a jarní a pozdní oddělení trvalek, které byly doprovázeny kamennými dlaždicemi pro přístupnost za každého počasí. (Rublič, 1930)

V roce 1958 byl vypracován projekt na úpravu okolí roudnického zámku od Jana Sokola, který nebyl zrealizován. Nově se postavila příjezdová cesta od pivovaru. (Sokol, 1958)

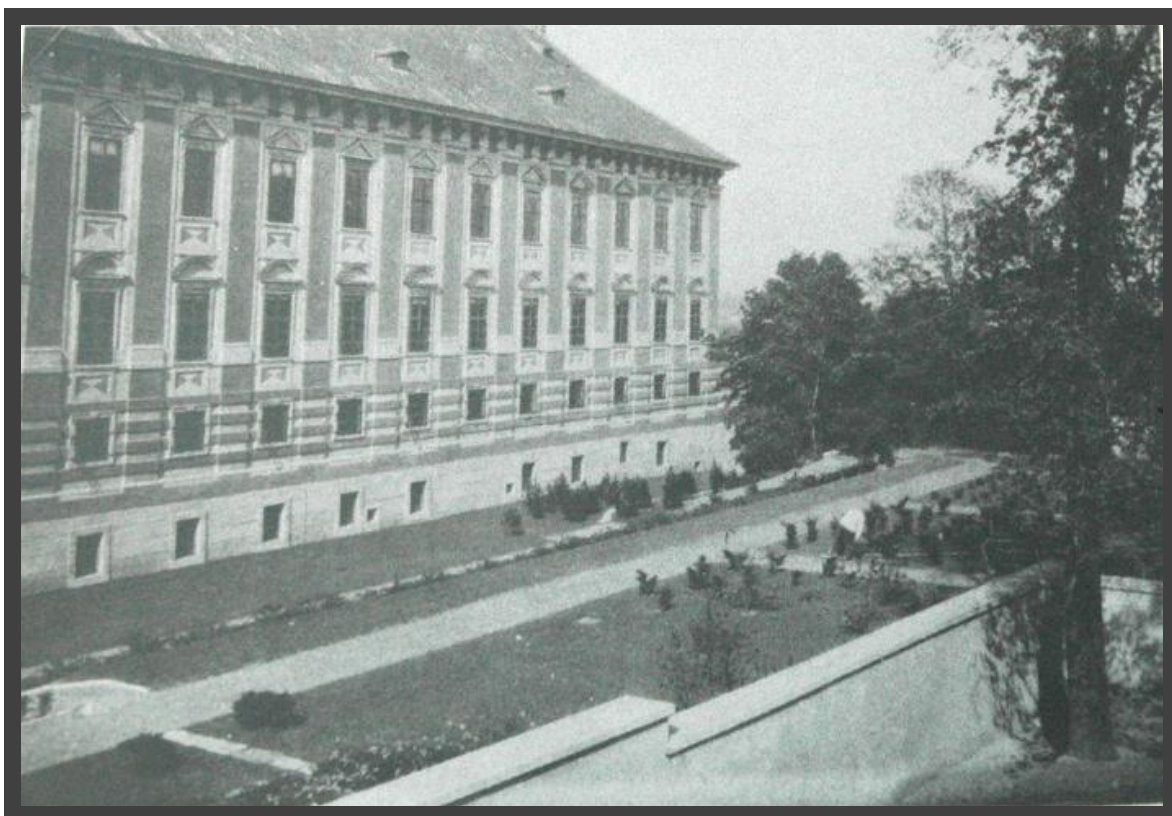
Obrázek 36: Jižní vjezd do zámku, mezi lety 1940 – 1945 (Podřipské muzeum)

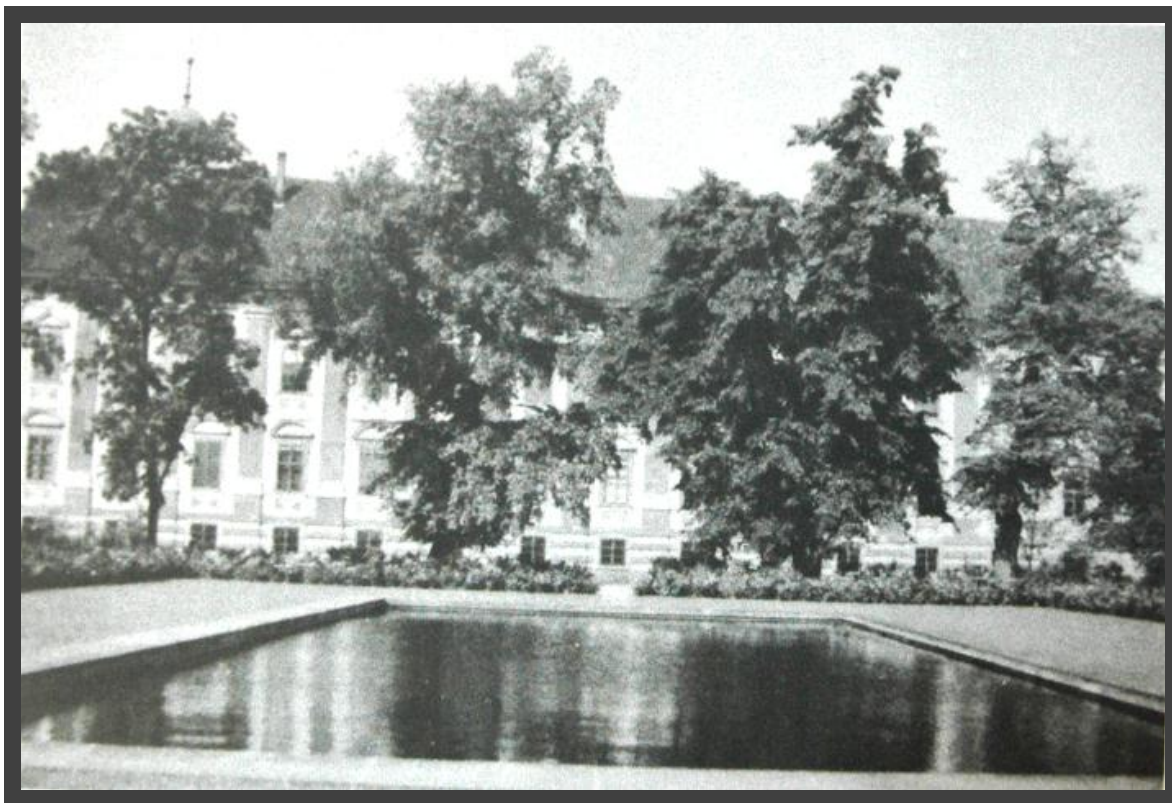
Obrázek 37: Zámecké nádvoří, mezi lety 1940 – 1945 (Podřipské muzeum)

Obrázek 38: Jižní vjezd do zámku, okolo roku 1931 (Lobkowiczská sbírka)

Obrázek 39: Jižní strana zámku, okolo roku 1931 (Lobkowiczská sbírka)

Obrázek 40: Vodní nádrž, okolo roku 1931 (Lobkowiczská sbírka)

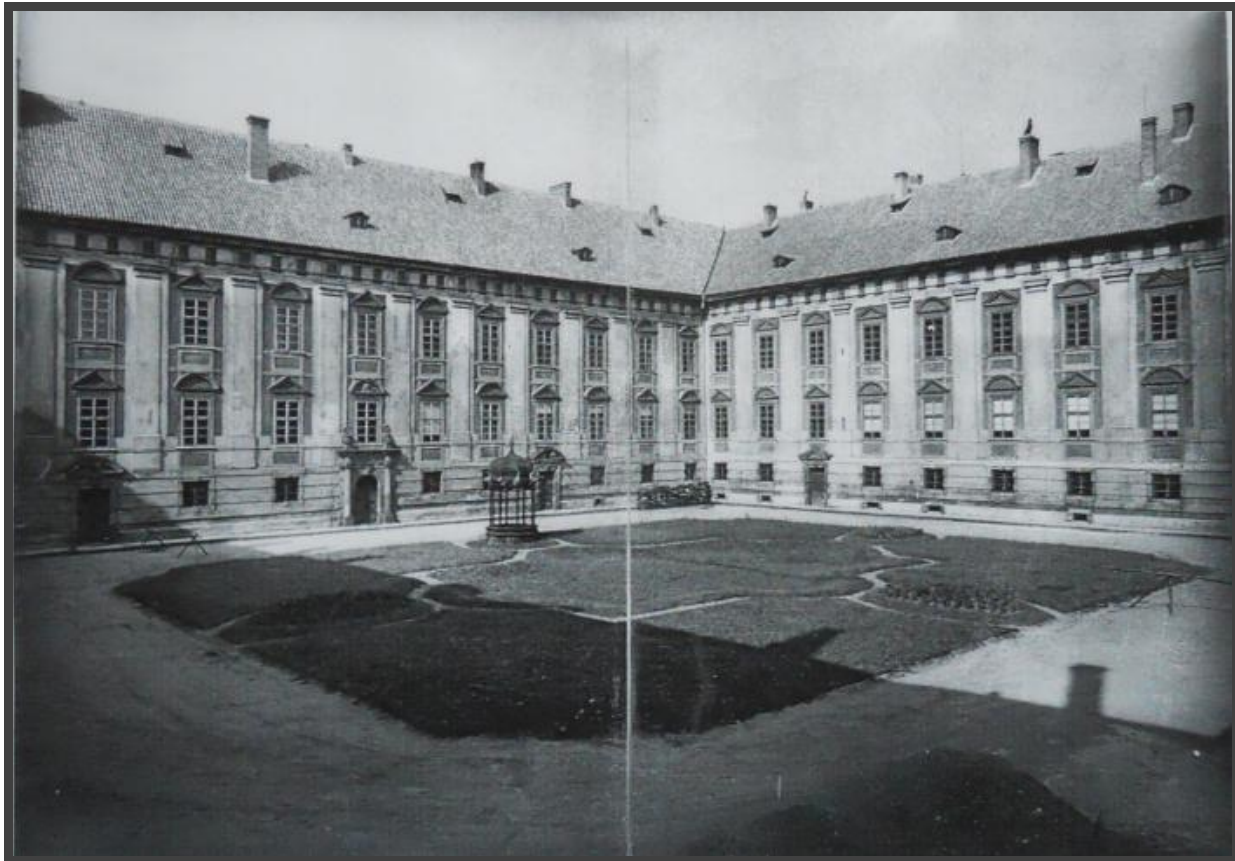
Obrázek 41: Prostor před kostelem, mezi lety 1940 – 1945 (Podřipské muzeum)

Obrázek 42: Plocha před kostelem, okolo roku 1940 (archiv NPÚ)

Obrázek 44: Jižní vjezd do zámku, okolo roku 1940 (archiv NPÚ)

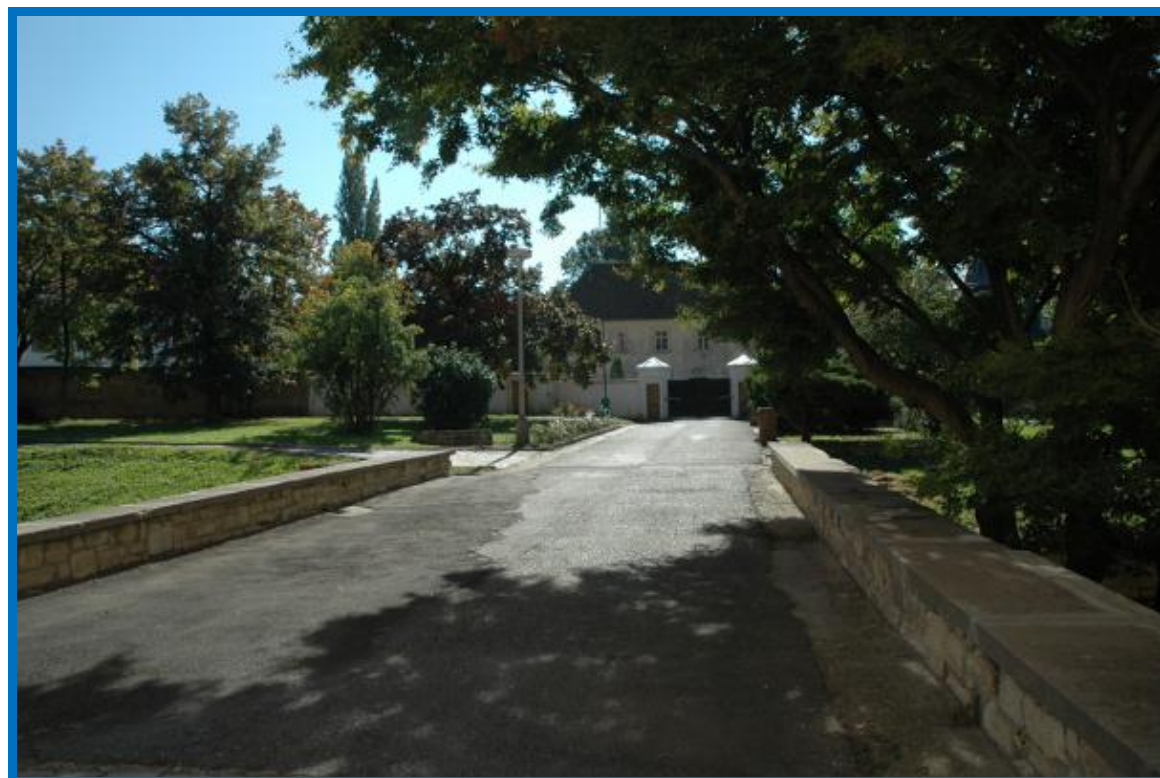

Obrázek 43: Zámecké nádvoří, okolo roku 1940 (archiv NPÚ)

4.4 Fotodokumentace (autorské fotografie)

Obrázek 45: Zámek je dominantou celého města a jeho pozemky sousedí s hlavním náměstím, které je rušnou dopravní tepnou. V okolí zámku rostou dřeviny v rozvolněných skupinách či solitérně.

Obrázek 46: Jižní příjezdová cesta do parku je zpevněná a přístupná i větším vozidlům. Těsně před zámeckou branou je postaven most přes travnatý příkop. Ze západní strany příkopu vyrůstá javor japonský (*Acer japonica*).

Obrázek 47: Na západní straně jižní příjezdové cesty je postavena malá terasa, na níž je vysazena nevzhledná skupina jehličnatých dřevin.

Obrázek 48: Podél jižní a východní strany zámecké budovy je vyhlouben travnatý příkop. Jeho stěny nemají příliš velký sklon, a proto je dobře přístupný. Před jižní stranou zámku je vysazeno několik nevhodných jehličnatých dřevin.

Obrázek 49: Podél východní strany jižní příjezdové cesty jsou vysázeny záhonové růže. Jižní zámecké průčelí spolu s hodinovou věží a zvonící je zrekonstruováno a hezky reprezentuje budovu zámku.

Jediná dlážděná cesta v areálu vede od jižní příjezdové cesty k prostoru před kostelem. Je tvořena vějířovitým motivem a složena je z pražské kostky. Cesta je lemována z jižní strany kamennou zídkou vyvýšeného prostoru bývalého divadla a ze severní strany skupinou nevhodných jehličnatých dřevin.

Obrázek 50: Vyvýšené místo obdélníkového půdorysu, které lemují jižní stranu dlážděné cesty, dříve bývalo prostorem pro venkovní divadlo. Jeho strany lemují prořídlý porost meruzalky alpské (*Ribes alpinum*). Výraznou dominantu zde tvoří čtyři převislé jasanů ztepilých (*Fraxinus excelsior 'Pendula'*), které mají zhoršený zdravotní stav.

Obrázek 51: Cesty před zámekem mezi sebou svírají pravé úhly a zapadají tak do konceptu barokního umění, které mělo tolik rádo geometrii.

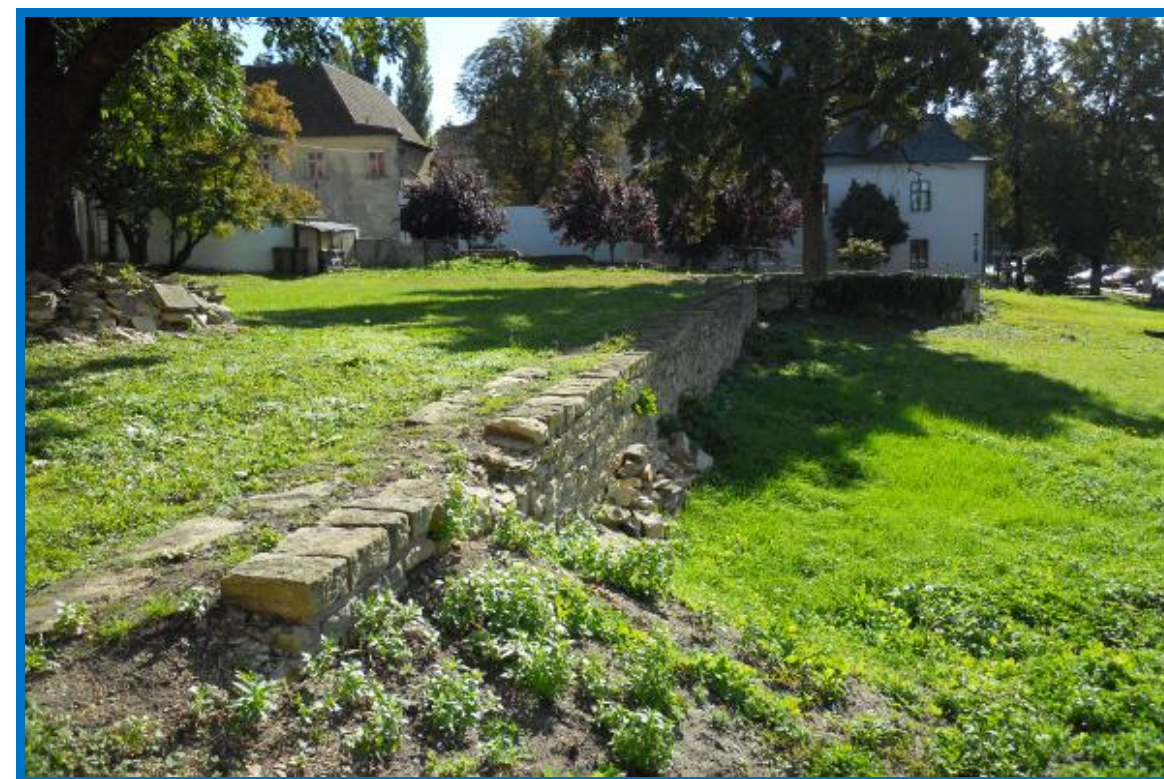
Obrázek 52: K východní straně zámecké budovy přiléhá zanedbané tenisové hřiště, které zde vzniklo v době, kdy na zámku pobývala vojenská konzervatoř. Přístup do travnatého příkopu usnadňují betonové schody.

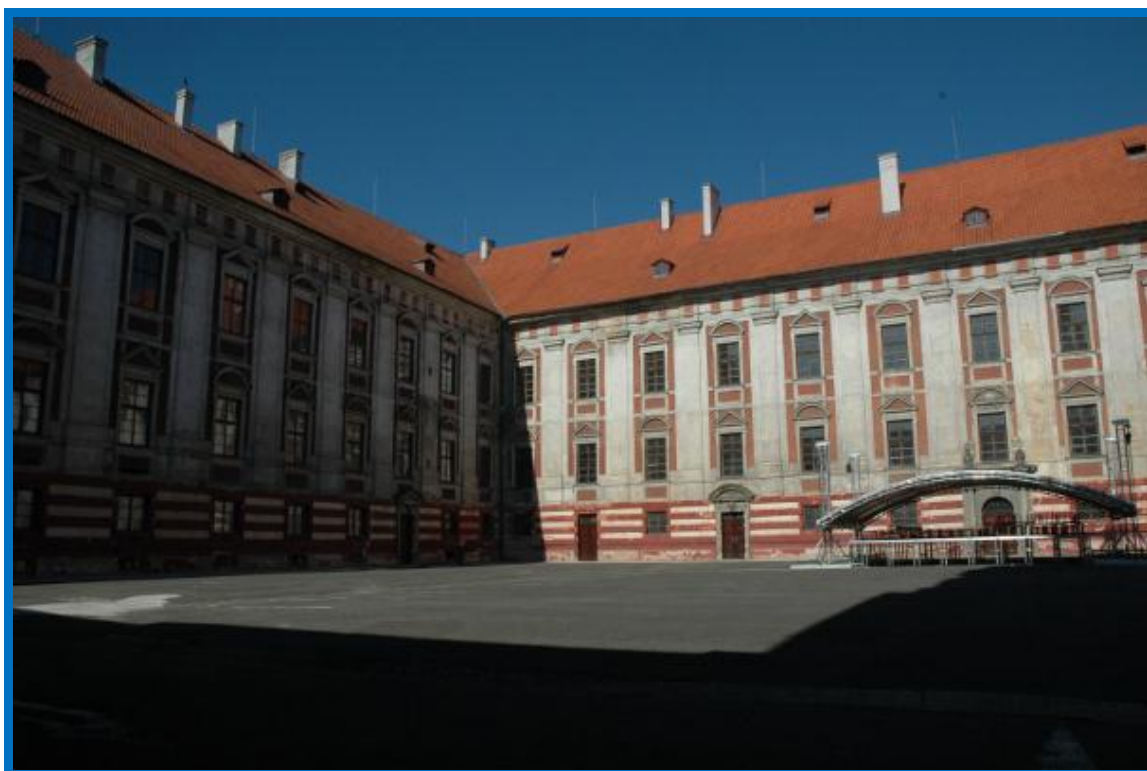
Obrázek 53: Betonové schody jsou doprovázeny pravidelnou výsadbou jehličnatých dřevin. V pozadí fotografie je vidět vzrostlý převislý buk lesní (*Fagus sylvatica 'Pendula'*).

Obrázek 54: Výsadba před jižním průčelím zámku je rozvolněná. Pozůstatek po vojenské konzervatoři tvoří mimo jiné lampa, která již nezapadá do konceptu současné tvorby. Lampa je jedním z mála kusů mobiliáře, který se nachází v prostorách zámeckých zahrad.

Obrázek 55: Na svahu, který se táhne od jižní příjezdové cesty k náměstí, je postavena terasa pomocí kamenné zídky. Ve svahu proběhlo před několika lety hromadné kácení, po kterém tu zůstaly tři vzrostlé stromové dominanty.

Obrázek 56: Nádvoří zámku bylo kvůli armádním potřebám vyasfaltováno, díky čemuž zanikla zajímavá úprava od Camilla Schneidera, realizovaná v letech 1928-1931. Kvůli zpevnění povrchu vznikla na nádvoří nevzhledná a prázdná plocha.

Obrázek 57: Na nádvoří je vyznačeno množství parkovacích míst, které nejsou využívány. Velká část zámecké budovy ještě čeká na potřebnou rekonstrukci.

Obrázek 58: Směrem na sever od zámku vede prudký svah až k severní hranici zámeckého areálu. Tento svah není nijak udržovaný a rozrůstají se tu nálety trnovníků akátů (*Robinia pseudoacacia*), javorů mléč (*Acer platanoides*) a jasanů ztepilých (*Fraxinus excelsior*)

Obrázek 59: Ze severní strany vede k zámku příjezdová cesta, která je zakončena nevelkým parkovištěm. U vstupu do zámku roste torzo javoru mléče (*Acer platanoides*), které je v kritickém zdravotním stavu.

Obrázek 60: Směrem na východ od budovy zámku se rozprostírá trávnicková plocha okolo vodní nádrže. Nádrž dříve sloužila jako zásobní pro závlahu, později jako požární nádrž. V současné době nemá využití. Ze severní a jižní strany ohraničují plochu skupiny dřevin a omítnutá cihlová zeď.

Obrázek 61: V betonové nádrži se soustřeďuje pouze dešťová voda. Nádrž je v dobrém stavu, ale její hluboké dno by mohlo být nebezpečné, proto by bylo vhodné ho zvýšit.

Obrázek 62: Směrem od nádrže je špatně vidět na budovu zámku, protože je zakryt vzrostlými náletovými porosty. Z tohoto důvodu je žádoucí nevhodně rozmístěné dřeviny odstranit, aby byl obnoven pohled na zámek a aby bylo dosaženo efektu zrcadlení zámku ve vodní nádrži.

Obrázek 63: V areálu se nachází budova kostela, který momentálně není v provozu. Před kostelem jsou vysázeny nevzhledné jehličnany a lípa srdčitá (*Tilia cordata*), která částečně kostel zakrývá. Povrch před kostelem je zpevněný.

Obrázek 64: Severně od kostela stojí budova, která je v současné době používána k obytné funkci. Před budovou je vysázeno opět několik nevhodných jehličnanů a uprostřed plochy roste jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*) s mírně proschlou korunou.

Obrázek 65: Mezi obytnou budovou, kostelem a klášterem je prázdná trávníková plocha. V těchto místech dříve stála jedna z hospodářských budov.

Obrázek 66: Okolo všech budov v areálu vede zpevněná cestní síť, která byla vytvořena armádou. Budova kláštera je ve špatném stavu a nutně potřebuje rekonstrukci. V současné době je vstup do kláštera přísně zakázán z důvodu spadlé střechy a rizika dalšího pádu částí budovy.

Obrázek 67: Budova kostela svojí východní částí těsně přiléhá ke klášteru. Jeho jižní strana je zarostlá náletovými skupinami dřevin. Směrem na jih od kostela se nachází další trávníková plocha.

Obrázek 68: V jihozápadní části areálu roste rozsáhlá neprostupná skupina náletových dřevin. Její skladba je velmi různorodá.

Obrázek 70: Nádvoří jízdárny je pokryto zpevněným povrchem a je oddělené od ostatních ploch omítnutou cihlovou zdí.

Obrázek 69: Vedle neprostupného porostu dřevin je umístěn jeden z vjezdů do areálu, na který navazuje zpevněná plocha. Směrem od vjezdu se naskýtá krásný pohled na dominantní budovu kostela.

Obrázek 71: V budově bývalé jízdárny je nyní umístěna expozice městské galerie. Je jedinou budovou v areálu, do které je umožněn vstup veřejnosti.

Obrázek 72: Z terasy na západní straně areálu se otevírá výborný výhled na hlavní náměstí.

Obrázek 73:

V jihovýchodní části areálu se nachází nedávno otevřený park, který je přístupný veřejnosti. Nová parková úprava zahrnuje upravenou cestní síť, novou výsadbu, mobiliář a dětské hřiště.

Obrázek 74: Před realizovanou úpravou se zde nacházela neudržovaná plocha.

Obrázek 76: Budova divadla je ve velmi zanedbaném stavu. Pro její další využití bude nutná oprava.

Obrázek 75: V severní části veřejného parku stojí brána, která vede do prostoru před divadlem. Celá plocha se pomalu svažuje směrem od jihu na sever a je doplněna nevzhlednými starými lampami. Po stranách je ohraničena hustými porosty náletových dřevin.

Obrázek 77: U severovýchodní hranice zámeckého areálu se nachází pozemky, které jsou navrženy pro výstavbu nových domů. Na těchto pozemcích se rozprostírají rozvaliny bývalých hospodářských staveb a porosty náletových dřevin.

4.5 Inventarizace

4.5.1 Inventarizace dřevin

V rámci dendrologického hodnocení a následnému návrhu péstebních opatření byl proveden v zámecké zahradě terénní průzkum v měsících září a říjen 2011. K inventarizaci stromů byla použita metodika dle Kolaříka (2008) a dle Pejchala (2008). Na základě inventarizace a posouzení péstebního stavu bylo možno navrhnout příslušná péstební opatření, včetně stanovení dřevin určených k odstranění.

K inventarizaci byly použity nástroje: GPS Garmin eTrex Legend HCx, digitální fotoaparát Nikon Coolpix S570, svinovací metr (5 m). K následnému zpracování inventarizace byly použity software AutoCAD 2011, aplikace Google Earth a MS Office.

4.5.1.1 Metodika provedených průzkumů

4.5.1.1.1 Stromy

K inventarizaci stromů byla použita metodika dle Kolaříka (2008) a Pejchala (2008).

Pořadové číslo dřeviny

Základní identifikační údaj totožný s výkresem inventarizace.

Název taxonu

Vědecký název dřeviny, včetně určení druhu, poddruhu či kultivaru.

Průměr kmene

Průměr kmene byl měřený ve výšce 1,3 m s přesností 2 cm.

Výška dřeviny

Stanovena odhadem a zaokrouhlením na celé metry.

Výška báze koruny nad zemí

Stanovena odhadem a zaokrouhlením na celé metry. Za bázi koruny je považováno místo nasedání nejnižší postavené živé větve na kmen.

Průměr koruny

Stanovena odhadem a zaokrouhlením na celé metry.

Vývojové stádium

1 - Nově vysazený jedinec

Převládají znaky a projevy ujímání na stanovišti. Bez odpovídající péče mohou snadno zahynout.

2 - Ujatý jedinec

K zabezpečení jeho optimálního růstu a vývoje je nutná ještě poměrně intenzivní péče, např. udržování stromové mísy v zatravněné ploše, výchovný řez, ochranu proti poškození zvěří, případná zálivka

v období mimořádného sucha atd. Absence péče v tomto období, nenastane-li extrémní situace, již bezprostředně jeho existenci neohrozí.

3 - Stabilizovaný dospívající jedinec

Jedná se o období intenzivního růstu, kdy již nepotřebuje intenzivní péči.

4 - Dospělý jedinec

Překročil již období kulminace ročního přírůstu. Dospěl do stádia generativní reprodukce. Je bez zřetelných příznaků chátrání.

5 - Starý a dožívající jedinec

Základní dendrometrické veličiny se blíží maximu dosažitelnému v daných podmínkách. Má zřetelné příznaky chátrání, jejichž nástup může být výrazně uspíšen nepříznivým stanovištěm.

Vitalita

0 - Optimální

Stromy jsou buď bez poškození, nebo jen s nepatrnými odchylkami od optima, s dobrým předpokladem dlouhodobého zachování tohoto stavu.

1 - Mírně snížená

Stromy jsou mírně poškozené, respektive vykazující mírné odchylky od optima. Fyziologická složka vitality se u mladších a středně starých exemplářů může s velkou pravděpodobností vrátit ke stupni 0, pominou-li vnější negativní vlivy. Biomechanické vlastnosti jsou ještě natolik nenarušené, že dávají předpoklad i dlouhodobé existence.

2 - Středně snížená

Stromy jsou výrazně poškozené, respektive vykazující výrazné odchylky od optima, jejich existence však není bezprostředně ohrožena. Fyziologická složka vitality se ještě může u mladších a středně starých stromů ve větším nebo menším rozsahu zlepšit, pokud se podstatně omezí nebo zcela odstraní vnější negativní vlivy. Za těchto podmínek lze u nich očekávat alespoň střednědobou existenci. Biomechanické vlastnosti umožňují, někdy za předpokladu použití speciálních opatření (např. vázání koruny), střednědobou existenci, u mladších exemplářů s nesníženou fyziologickou vitalitou až existenci dlouhodobou.

3 - Silně snížená

Stromy jsou velmi poškozené, respektive vykazují velmi silné odchylky od optima. Jejich existence je ohrožena buď bezprostředně, nebo během poměrně krátkého období. Možnost zlepšení fyziologického aspektu vitality je málo pravděpodobná. Biomechanické vlastnosti, i za předpokladu v praxi používaných speciálních opatření, umožňují nanejvýš krátkodobou existenci (možný přínos však již často neodpovídá vloženým nákladům).

4 - Žádná

Stromy jsou bez projevů fyziologické vitality, popřípadě vyvrácené nebo zlomené. Případná schopnost zregenerovat nadzemní část jedince výmladky z báze kmene nebo kořenů není brána v úvahu, protože se z pohledu funkce v zahradní a krajinářské tvorbě jedná o nového jedince.

Zdravotní stav

PK – přeštíhlení kmene

SK – sekundární koruna

VE – výrazná excentricita

TV – tlaková vidlice

D – dutina

T – trhlina

PB – poranění báze

NK – náklon kmene

PRK – prosychání koruny

SV – suché větve

HI – houbová infekce

Š – škůdci

DH – defekt habitu

V – výmladky

Provozní bezpečnost

0 - Bez zjištěných symptomů narušení statických poměrů

Do tohoto stupně jsou zařazovány stromy, u nichž zcela evidentně nehrozí za standardního namáhání větrem žádný z typů selhání. Jmenovitě se jedná např. o mladé stromy ve stupni vývojového stádia stáří 1 a 2.

1 - Mírné narušení statických poměrů

V případě mírného narušení statických poměrů se jedná o standardní situaci dospělého jedince (vývojové stádium 4), u něhož nebyly jmenovitě zjištěny žádné vyvinuté, staticky relevantní defekty. Mohou být přítomné vyvíjející se defekty (např. tlakové vidlice), suché větve do průměru cca 5 cm, event. poškození bez symptomů aktivního houbového rozkladu.

2 - Významnější narušení stability stromu

Do tohoto stupně se zařazují jedinci s vyvinutým, staticky významným defektem, u něhož je již třeba realizovat buď sanační zásah (např. instalace bezpečnostní vazby), nebo alespoň pravidelnou kontrolu nepřesahující interval 1x ročně. Jedná se o jedince, u nichž existuje předpoklad dalšího šíření defektu.

3 - Riziko pádu kosterních větví, rozsáhlý defekt

V tomto stupni se jedná o defekt ve stavu počínajícího rozpadu (např. tlaková vidlice doprovázená trhlinou), eventuálně o souběh několika staticky významných defektů (např. náklon stromu kombinovaný s dutinou). Často se jako jeden z defektů v tomto stupni objevují aktivní symptomy šíření dřevokazných hub (přítomnost plodnic, bakteriální výtok apod.). U jedinců zařazených do tohoto stupně je sanace možná (často se jedná o kombinovanou stabilizaci založením vazby a redukcí části koruny). V případě narušení stability a následného pádu stromu se často doporučuje odstranění jedince.

4 - Havarijní stav, rozpadající se koruna či kmen

Jedná se o stupeň, kdy je čistě na základě vizuálního šetření zřejmé, že stav stromu je nestabilizovatelný a že daný jedinec představuje vysoké riziko selhání. Řešením stavu je buď odstranění stromu, zamezení přístupu do dopadové vzdálenosti technickou zábranou, nebo ve speciálních případech u jedinců vývojového stádia 5 vytvoření torza metodou „přírodě blízkého řezu“.

Sadovnická hodnota

1 - Dřeviny nevyhovující

Dřeviny velmi silně poškozené, nemocné, napadené silně škůdci, zvláště takovými, kde hrozí jejich nebezpečí šíření na ostatní porosty, dřeviny odumírající a odumřelé, dřeviny, které ohrožují bezpečnost návštěvníků (např. nebezpečí zřícení na cestu), dřeviny, které svou existencí výrazně poškozují kvalitu cennějších exemplářů (např. dřeviny vrůstající do korun kvalitních a zvláště světlomilných stromů) a dřeviny jinak bezprostředně ohrožující daný prostor a jeho vývoj. V této kategorii jsou dřeviny bez jakýchkoliv předpokladů dalšího vývoje. Při řešení ploch a výhledu sadovnických úprav je nezbytné tyto dřeviny okamžitě nebo v co nejkratší možné době odstranit. Jsou to dřeviny, které v porostech vadí a které je třeba rychle odstranit bez ohledu na to, jaký záměr je při další výchově porostů uplatňován.

2 - Dřeviny podprůměrné hodnoty

Patří sem dřeviny značně poškozené, dřeviny velmi vysoko vyvětvené, bez předpokladu obrůstání po prosvětlovacích probírkách, dřeviny staré a málo vitální, výrazně prosychající, vydoutnalé, případně i jinak silně poškozené. Předpoklady dalšího vývoje jsou značně omezené jak v čase, tak v kvalitě. Patří sem hlavně takové dřeviny, u nichž nelze předpokládat zlepšení jejich kvality. Nesmí to být však dřeviny ohrožující bezpečnost lidí nebo porostů. Při výhledových úpravách porostů se počítá s jejich postupným odstraněním. Výjimky tvoří pouze dřeviny mimořádné dendrologické hodnoty (unikáty), dřeviny, k nimž se váží nějaké památné události, chráněné stromy, resp. torza velmi malebně působící, která se nechávají na dožití.

3 - Dřeviny průměrné hodnoty

Dřeviny zdravé, resp. jen nepatrně proschlé, ale bez chorob a škůdců, kteří by se mohli rozšiřovat. Dřeviny v této kategorii se mohou tvarově lišit, i velmi podstatně podle původního typu. Patří sem např. dřeviny vysoko vyvětvené, avšak takové, u nichž je předpoklad obrůstání po osvětlení kmene, případně

takové, které podržují své estetické a funkční hodnoty i při silném vyvětvení, dřeviny s jednostrannou, ale stabilní korunou apod. Patří sem rovněž dřeviny tvarově i vzhledově typické, avšak dosud menšího vzrůstu, který nedosahuje poloviny normálních rozměrů daného druhu na posuzovaném stanovišti. Také u této kategorie musí být předpoklad dlouhodobého rozvoje. Buď jsou to dřeviny, u nichž je možno předpokládat, že si svoje sadovnické zařazení dlouhodobě udrží, nebo takové, které se mohou dále rozvíjet a dosáhnou i vyššího počtu bodů. Velmi často, zvláště v porostech, které nebyly dlouhodobě systematicky udržovány, tvoří základní materiál, z něhož je možno postupně vymodelovat kvalitnější porosty. Při řešení sadovnických úprav se u této kategorie počítá s tím, že se dřeviny podle potřeby buď ponechají k dalšímu vývoji a tam, kde to záměr vyžaduje, se odstraní.

4 - Velmi hodnotné dřeviny

Zdravé dřeviny, typického tvaru, odpovídající příslušnému druhu nebo kultivaru, v celkovém habitu nanejvýš jen nepatrně narušené nebo poškozené (např. bez větví nejspodnějšího patra, mírně nahnuté, nebo s menšími volnými prostory v koruně apod.), velikostně rozvinuté alespoň tak, aby dosahovaly přibližně polovinu těch rozměrů, které jsou na daném stanovišti schopny maximálně vytvořit. Stejně jako v předcházející kategorii musí mít dřeviny předpoklad rozvoje pro řadu dalších desetiletí, při udržení dosažené kvality. Rovněž tyto dřeviny je třeba v maximální míře chránit i za cenu přetváření kompozice prostoru, na němž se nacházejí. K jejich odstranění lze přistoupit až po vyčerpání všech, ba i poměrně značně nákladných řešení, a jen ve zcela výjimečných případech.

5 - Nejhodnotnější dřeviny

Dřeviny absolutně zdravé a nepoškozené, tvarem i celkovým habitem koruny odpovídající druhu, bez pozorovatelných poškození, zavětvené až k zemi, velikostně již plně rozvinuté, avšak ještě v plném růstu a vývoji. Do této kategorie patří dřeviny, u nichž je vzhledem k předpokládané délce dosahovaného stáří předpoklad, že mohou svou sadovnicko-krajinářskou funkci plnit ještě po řadu desetiletí. Při řešení prostoru, na němž se takto vyhodnocené dřeviny nacházejí, je třeba vycházet ze zásady, že je třeba je zachovat v maximální možné míře, i za cenu přehodnocení a přetvoření sadovnického prostoru, přerušeni plánované zástavby apod. Tyto dřeviny by prakticky měly být zachované ve všech případech.

Postavení jedince

S – solitéra

RS – rozvolněná skupina

ZS – zapojená skupina

RP – rozvolněný porost

ZP – zapojený porost

Poznámka

Bližší specifikace symptomů a jiných provozních problémů.

Pěstební opatření

BŘ – bezpečnostní řez

ZŘ – zdravotní řez

RŘ – redukční řez

VŘ – výchovný řez

K – kácení

BV – bezpečnostní vazba

P – přesazení stromů na vhodnější stanoviště

4.5.1.1.2 Inventarizace keřů a skupin

K inventarizaci keřů a skupin byla použita metodika dle Pejchala (2008).

Pořadové číslo dřeviny

Základní identifikační údaj totožný s výkresem inventarizace.

Název taxonu

Vědecký název dřeviny, včetně určení druhu, poddruhu či kultivaru.

Počet kusů

Počet jedinců daného taxonu na určitém místě.

Výška dřeviny

Stanovena odhadem maximální výšky a zaokrouhlením na 0,5 m.

Celková plocha keře

Stanovena odhadem a zaokrouhlením na celé metry čtvereční.

Pokryvnost keřů

Plošný podíl na celkové ploše inventarizovaného keře.

Sadovnická hodnota

Stejná charakteristika, jako sadovnická hodnota stromů.

Využitelnost

1 – plně využitelný

2 – částečně využitelný

3 – nevyužitelný

Návrh pěstební opatření

RŘ – redukční řez

K – kácení

D – dosazení chybějících keřů

P – přesazení keřů na vhodnější stanoviště

4.5.1.2 Dřevinná skladba zahrady

Většina parků pozdního 18. a raného 19. století se dochovala ve stavu více nebo méně zpustlém. Jejich sto až dvěsetleté porosty jsou většinou přestárlé a počínají odumírat. Nedostatek péče, kterým velmi trpí už po desetiletí, způsobil, že se vlivem samovolných sil přírody tyto parky mění ve větší nebo menší míře ve zdivočelý porost, v němž se volně odehrává děj přirozené rostlinné sukcese. (Dokoupil, 1957a) Zámecká zahrada v Roudnici nad Labem se v takovém stavu bohužel nachází také. Zahradu tvoří rozsáhlý, zarostlý a dlouho neudržovaný prostor, obehnaný vysokými zdmi. Po nějaké okrasné zahradě zde již není ani stopa, spíše to vše připomíná jakýsi biotop. Ale přesto se zde dají nalézt velmi pěkné exempláře dlouhověkých dřevin, které tvoří základní kostru zámeckého areálu.

Hieke (1984) oznámil, že v době jeho průzkumu zde rostlo asi osm druhů stromů jehličnatých a osmdesát jedna druhů stromů listnatých. Z jehličnatých stromů stojí za zmínku cypřišek nutkajský (*Chamaecyparis nootkatensis*), jedlovec kanadský (*Tsuga canadensis*) a pěkné douglasky tisolisté (*Pseudotsuga menziesii*). Mezi nejcennější listnaté stromy náleží beztrnný dřezovec (*Gleditsia triacanthos f. inermis*), hrušeň sněhobílá (*Pyrus nivalis*), úzkolistý dub zimní (*Quercus petraea* 'Mespilifolia'), jerlín japonský (*Sophora japonica*) a stříhanolistá lípa (*Tilia platyphyllos* 'Laciniata'). Dále zde byly v minulosti nalezeny javor dlanitolistý (*Acer palmatum*), pestrolistý dřín (*Cornus mas* 'Variegata'), stříhanolistý a převislý buk (*Fagus sylvatica* 'Asplenifolia' a 'Pendula'), hroznovec hroznatý (*Exochorda racemosa*), ptačí zob tupolistý (*Ligustrum obtusifolium var. regeallianum*), urostlá jablůň bobulovitá (*Malus baccata*) a lípa zelená (*Tilia x euchlora*).

4.5.1.3 Vyhodnocení inventarizace dřevin

Dendrologický průzkum byl proveden za účelem posouzení zdravotního stavu dřevin rostoucích na vymezených pozemcích zámeckých zahrad v Roudnici nad Labem, v majetku Martina Lobkowicze.

Celkem bylo zinventarizováno 524 stromů, 58 skupin keřů a 19 skupin bujných směsí dřevin. Z 524 stromů je 470 listnatých a 54 jehličnatých. Ze stromového patra mají největší zastoupení druhy javor mléč (*Acer platanoides*), trnovník akát (*Robinia pseudoacacia*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), hrušeň obecná (*Pyrus communis*) a borovice černá (*Pinus nigra*). Keřové patro se nachází převážně v bujně rostoucích směsích porostů. Největší zastoupení tu má hloh jednosemenný (*Crataegus monogyna*), bez černý (*Sambucus nigra*), dřín obecný (*Cornus mas*) a plamének plotní (*Clematis vitalba*). Pokud nebylo možné dřeviny jednotlivě přeměřit a důkladně prozkoumat zdravotní stav z důvodu přehustěného porostu, byly označeny jako skupiny.

V důsledku provedení průzkumu byla vypracována studie, která řeší zejména problematiku provozní bezpečnosti dřevin s ohledem na všechny plánované aktivity a veškerý pohyb v prostorách

zahrad. Ve studii je dále řešeno celkové budoucí uspořádání všech dřevin dle nového návrhu a s tím související redukcí několika nevhodně umístěných dřevin.

Po provedení inventarizace a zhodnocení současného stavu dřevin byly navrženy péstební zásahy individuálně pro každou dřevinu. Konkrétní péstební zásahy jsou uvedené u každé dřeviny v inventarizační tabulce, v poslední kolonce „Péstební opatření“, případně jsou ponechány bez zásahu.

Z praktického hlediska byl zámecký park rozdělen do několika logických celků, se kterými se bude pracovat v celém návrhu. Průzkum každého celku je popsán níže. Jsou to:

1. Krajinářský park okolo zámku
2. Park u vodní nádrže
3. Prostor před kostelem
4. Bylinková zahrada
5. Prostor před jízdárnou a klášterem
6. Alej
7. Letní divadlo
8. Bosket
9. Veřejný park

Inventarizace byla provedena v celém areálu, nezávisle na dělení do logických celků. Celý areál je velmi zanedbaný a některé části jsou neprostupně zarostlé pestrou směsí dřevin. Původní dřeviny ani jejich původní umístění není zachováno a rostou zde již pouze nálety, které se zde nashromáždily během několika desetiletí. Nachází se tu pouze několik starších stromů, které jsou většinou ve velmi špatném zdravotním stavu. Některé z nich by po odborném dendrologickém zásahu mohly dožít na místě a postupně by byly nahrazeny novou výsadbou.

V korunách dřevin se nachází velké množství silných suchých větví, u některých odumřely celé části koruny, několik jedinců je již zcela suchých. Hrozí pád silných suchých větví na cesty a ohrožení zdraví budoucích návštěvníků parku.

Údržba dřevin se provádí pouze v blízkosti budov a obsahuje jen nejnútnejší ošetření havarijního stavu dřeviny, případně kácení nevhodně umístěných dřevin. Jedinou výjimkou je nově vytvořený veřejný park v jihovýchodní části areálu, kde byla většina původních dřevin pokácena a byla nahrazena novou a pravidelnou výsadbou. Ponechané dřeviny byly ošetřeny. Také tu byla vytvořena nová cestní síť, mobiliár a dětské hřiště.

4.5.1.3.1 Vývojové stádium

Z hlediska vývojového stádia v zámeckém areálu výrazně převažují stabilizovaní, dospívající jedinci a dospělí jedinci. Důvodem jsou pravděpodobně poslední zahradní úpravy, provedené v letech

1928 – 1931 pod vedením Camilla Schneidera. V těchto letech byla zahrada zbavena mnoha nevhodných dřevin a byl zde realizován nový zahradní koncept. Do zahrady byly v těchto letech vysazeny velice zajímavé pěstitelské kousky, avšak jen malý zlomek z nich vydržel až dodnes. Zánik výsadby Camilla Schneidera byl zřejmě zapříčiněn pobytem vojenské konzervatoře v areálu zámku, která místo používala pouze účelově a necitelně ničila zámeckou zahradu novými vojenskými stavbami, novou zpevněnou cestní sítí a pojezdem těžké vojenské techniky. V této době jistě také chyběla jakákoli zahradní údržba v místech, kde byla zachována zeleň, proto zde došlo k vytvoření bujných a neprostupných porostů a nekontrolovatelnému růstu náletových dřevin.

Po navrácení zámku do rukou rodu Lobkowiczů byly vykáceny dřeviny, které nejvíce ohrožovaly provoz a budovy zámku. Na okolí západního vjezdu do zámku byl dokonce vypracován dendrologický průzkum. Bohužel vykáceno bylo jen malé procento z dřevin, které ohrožují i nadále prostory zámeckých zahrad či brání průchodnosti do všech míst. Pokud bude areál sloužit veřejnosti, budou nezbytné rozsáhlé dendrologické úpravy, včetně kácení nebezpečných dřevin, které ohrožují okolí.

V prostorách nově zrealizovaného veřejného parku v jihovýchodní části areálu je zvýšený výskyt nově vysazených jedinců. Realizace je stará pouze dva roky a nová výsadba je zatím, až na pár výjimek, v dobrém stavu.

4.5.1.3.2 Provozní bezpečnost

V areálu zámku je nejvíce stromů s mírným narušením statických poměrů a významnějším narušením stability. Stromy je nutné odborně ošetřit a průběžně kontrolovat jejich stav. Tyto stromy zahrnují malé riziko selhání, proto budou ošetřeny až v pozdějších etapách plánu péče.

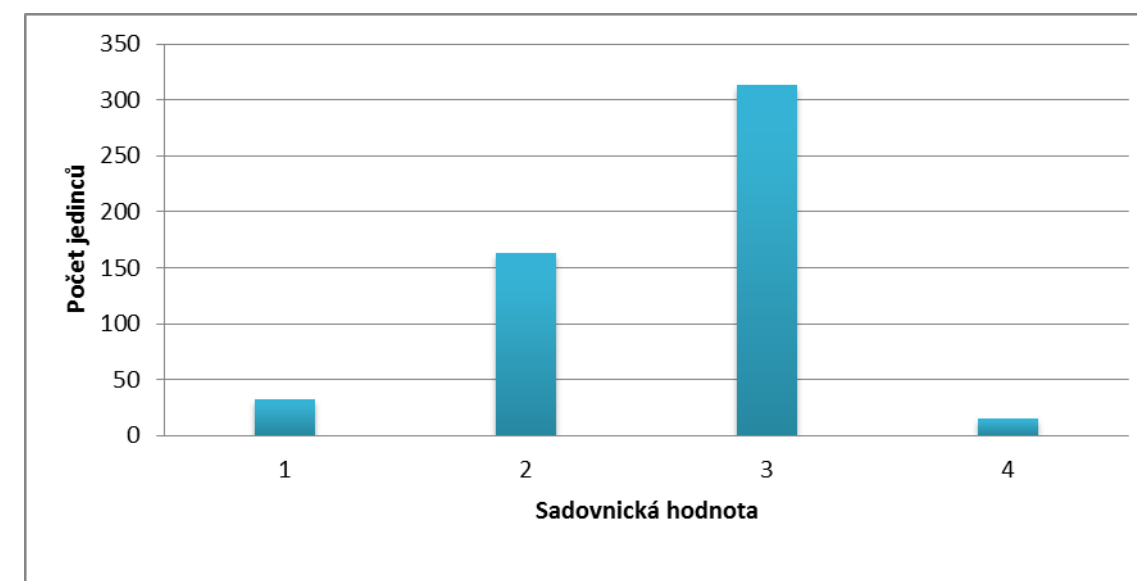
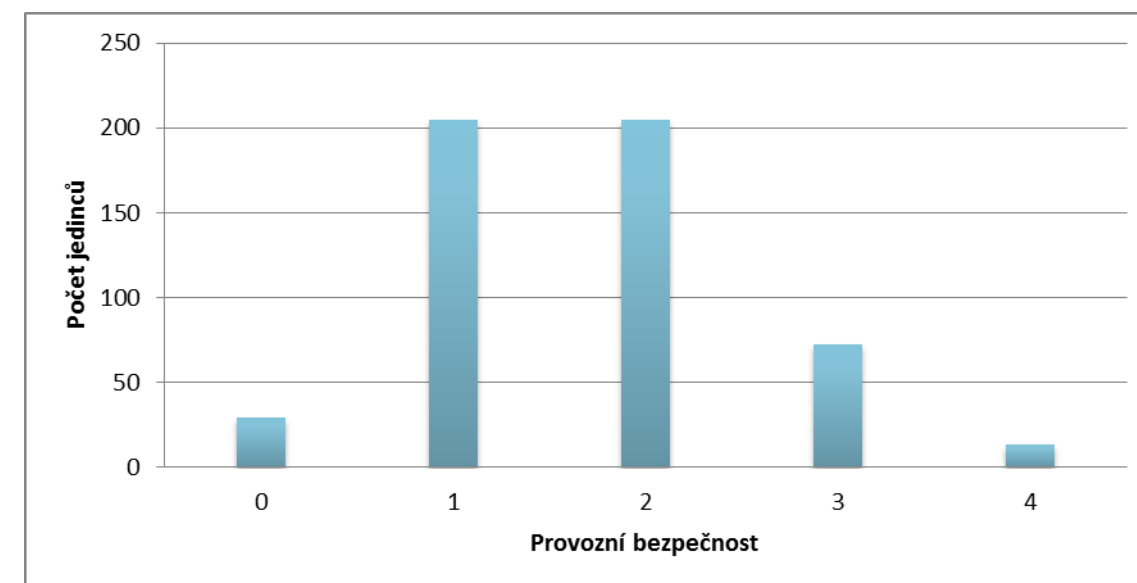
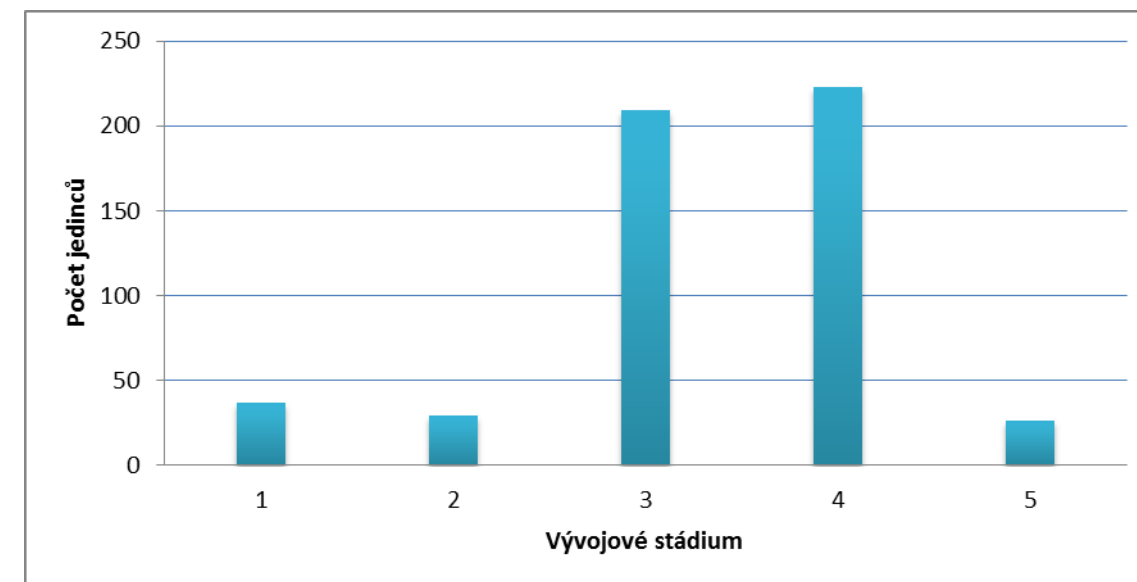
Je zde však zastoupeno i nemalé procento stromů, u kterých hrozí riziko pádu kosterních větví či samotný pád stromu. Takové stromy je nutné ošetřit jako první. U většiny z nich dojde ke kácení.

4.5.1.3.3 Sadovnická hodnota

V zahradě převažují dřeviny se sadovnickou hodnotou 3, tedy dřeviny průměrné hodnoty, u kterých je předpoklad dlouhodobého rozvoje. Některé z těchto dřevin jsou však nevhodně umístěné nebo vrůstají svojí korunou do koruny jiného stromu. Takové stromy bude nutné zredukovat.

Nemalé procento tvoří stromy podprůměrné hodnoty, které jsou již více poškozené a jejich předpoklady dalšího rozvoje jsou značně omezené. Většina těchto stromů bude vykácena v pozdějších etapách plánu péče.

V areálu roste i několik jedinců bez jakýchkoliv předpokladů dalšího vývoje. Po započetí sadovnických úprav bude nezbytné tyto dřeviny okamžitě nebo v co nejkratší možné době odstranit.

4.5.1.4 Popis jednotlivých zahradních celků

4.5.1.4.1 Krajinářský park okolo zámku

V místech okolo zámku jsou dřeviny rozprostřeny velice volně. Toto uspořádání je v souladu s historickou dokumentací, protože zde býval krajinářský park. Prostor okolo zámku se vyznačuje největšími nepravidelnostmi reliéfu ze všech částí. V severní části je prudký svah k řece Labi, který je bujně porostlý nálety převážně trnovníků akátů (*Robinia pseudoacacia*), javorů mléč (*Acer platanoides*) a jasanů ztepilých (*Fraxinus excelsior*). Většina stromů je poměrně mladá a má provozní problémy kvůli absenci jakékoli údržby. Z důvodu hustého růstu má většina stromů problém s přeštíhlením kmene, což významně snižuje jejich stabilitu. Po vykácení provozně nebezpečných stromů a provedení potřebné údržby by v této části mohl vzniknout příjemný lesík se stabilizovanými dřevinami. Z této strany vede do zámku jedna z příjezdových cest.

Na východ od zámku stojí hustá skupina náletových dřevin, která brání pohledům na budovu zámku a tím velice potlačuje jeho dominantnost. Z tohoto důvodu je nutné skupinu odstranit a obnovit viditelnost zámku ze všech stran. Jižní strana zahrnuje mírný svah, na kterém jsou postaveny nízké kamenné zídky, které představují terasy a jsou dílem Camilla Schneidera, který tu prováděl zahradní úpravy v letech 1928 - 1931. Tento svah byl v nedávných letech vykácen a byly tu ponechány pouze tři starší stromy, které jsou momentálně stabilizované.

Okolo jižní příjezdové cesty k zámku je vysázena z jedné strany směs nevzhledných menších jehličnanů a ze strany druhé cestu lemují záhonové růže. Na východ od příjezdové cesty je velice volně vysázeno několik jehličnatých a listnatých dřevin. Nachází se tu vyvýšené místo ohraničené kamennou zídkou, kterou lemují velmi prořídle a nevzhledné keře meruzalky alpské (*Ribes alpinum*). Toto místo údajně dříve sloužilo jako venkovní divadlo. Na západ od zámku je další příjezdová cesta, okolo které roste několik jehličnatých i listnatých dřevin, většinou s dobrou provozní bezpečností. Tyto dřeviny jsou dobře rozmístěné, nejsou přehuštěné a předpokládá se u nich dobrý potenciál.

Zámek je na jižní a východní straně obehnán travnatým příkopem, do kterého je možné se dostat odkudkoli, jelikož jeho stěny nejsou prudké. I přesto se v jihovýchodním rohu nachází schodiště, které usnadňuje přístup do příkopu. Schodiště lemují nevzhledné jalovce virginské a čínské (*Juniperus virginiana*, *Juniperus chinensis*) a cypřišky nutkajské (*Chamaecyparis nootkatensis*). V severovýchodním rohu příkopu stojí oplocené a zanedbané tenisové hřiště, které je zřejmě pozůstatkem z dob, kdy zámek vlastnila armáda.

Okolo zámku se vyskytuje několik velmi pěkných dřevinných exemplářů, které by mohly posloužit jako součást kosterních dřevin.

Od jižního vchodu do zámku vede dlážděná cesta směrem do prostoru před kostelem. Dlažba je vytvořena z pražské kostky. U této cesty je možné nalézt náznaky starého mobiliáře v podobě koše a lampy.

4.5.1.4.2 Park u vodní nádrže

V severní části zámeckých zahrad je postavena vodní nádrž o rozměrech přibližně 10 x 30 m. Hloubka nádrže je odhadována na 2 m. Nádrž dříve sloužila jako rezervoár pro zavlažování, později jako požární nádrž, dnes již nemá využití a shromažďuje se v ní samovolně dešťová voda.

Ze severní i jižní strany je tento zahradní úsek vymezen omítnutou cihlovou zdí. Efekt oddělenosti je zde ještě umocněn dřevinami rostoucími podél zdi. Podél severní zdi roste neprostupný porost, který je velmi druhově bohatý, a bude zde nezbytná probírka. Nejzajímavějšími druhy v tomto porostu jsou jerlín japonský (*Sophora japonica*), topol černý (*Populus nigra 'Italica'*) a kalina vráscitolistá (*Viburnum rhytidophyllum*). Na jižní straně roste rozvolněně pár stromů, které bude nutné doplnit a některé z nich postupně vyměnit z důvodu snížené vitality. Roste tu například velice pěkný dub zimní (*Quercus petrae 'Mespilifolia'*). Kompozici narušuje nevhodně umístěná skupina jedlovců kanadských (*Tsuga canadensis*)

4.5.1.4.3 Prostor před kostelem

Skoro celá plocha před kostelem je zpevněná. Pouze nejbližší části u budovy kostela a jízdárny jsou zatravněny. V trávě jsou vysázeny nevzhledné smrky pichlavé (*Picea pungens 'Argentea'*) a jalovec čínský (*Juniperus chinensis 'Pfitzeriana'*). Kostel ohrožuje vzrostlá lípa srdčitá (*Tilia cordata*), která svojí korunou zasahuje do budovy. Podél jedné z budov jsou rozmístěny tři betonové skruže, které pravděpodobně sloužily pro okrasnou výsadbu.

4.5.1.4.4 Bylinková zahrada

Pozemek u nynější obytné budovy je ze západní a severní strany ohraničen omítnutou cihlovou zdí. Výsadbu v tomto prostoru tvoří směs jalovců čínských (*Juniperus chinensis 'Pfitzeriana'*), cypřišků nutkajských a Lawsonových (*Chamaecyparis nootkatensis*, *Chamaecyparis lawsoniana*). Ve středu pozemku stojí travnatý ostrůvek, v jehož středu roste neperspektivní jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*). Celá výsadba působí velmi ponuře. Dřeviny tvoří příliš velký stín u oken budovy. Hrozí nebezpečí budoucího konfliktu dřevin s budovou.

4.5.1.4.5 Prostor před jízdárnou a klášteřem

Nádvoří jízdárny je v současné době celé zpevněno betonem a odděleno od ostatních ploch omítnutým cihlovým zdivem.

V prostorech před klášterem je zatravněná plocha, kterou rozděluje zpevněná cesta, vedoucí směrem od kláštera do bosketu, na dvě poloviny. Z východní strany je celek oddělen omítnutou cihlovou zdí, kterou lemují hustý porost. Z jižní strany ho dříve také oddělovala zeď, která byla nedávno zbourána. Budovu kláštera a boční stranu kostela obrůstají bujné porosty dřevin a narušují tak jejich omítku.

4.5.1.4.6 Alej

Směrem na východ od kláštera za vysokou zdí se nachází velmi zanedbaná a zarostlá alej jilmů habrolistých (*Ulmus minor*). Kvůli absenci jakékoliv údržby je řada stromů ve špatném stavu. Většina jilmů je ale vitálních a po potřebném vykácení náletů, odborném ošetření a dosadbě by mohla být alej obnovena.

4.5.1.4.7 Letní divadlo

Na východ od jilmové aleje stojí letní barokní divadlo. Pozemek je ohraničen ze západu jilmovou alejí, z východu a ze severu omítnutou cihlovou zdí, podél které roste početná skupina dřevin, a z jihu kovovým plotem. Směrem z jihu na sever celý pozemek pozvolna klesá až k budově divadla. V tomto prostoru je rozmístěno několik lamp, které již pravděpodobně nejsou funkční. Celý pozemek je pokryt travním porostem.

4.5.1.4.8 Bosket

V jihozápadní části areálu se nachází nejvíce zarostlý pozemek. Zdejší porost je tak hustý, že se do něj nedá vstoupit. Z tohoto důvodu musel být označen jako skupina. Porost obsahuje velice pestrou směs dřevin. Z důvodu velké rozsáhlosti je možné, že nebyly popsány všechny druhy v hůře dostupných místech.

V západní části pozemku jsou pozůstatky zpevněných cest po armádě, které jsou místy přerušeny travním porostem s náletovými dřevinami.

4.5.1.4.9 Veřejný park

Před dvěma lety byl v jihozápadní části areálu zrealizován projekt na veřejný park. Dle mého názoru je projekt řešen pouze jako městský veřejný park a nikoli jako zámecký veřejný park. Jelikož se pozemek nachází v prostorách zámeckých zahrad, očekávala bych, že do nich bude zapojen nejen katastrálně, ale i kompozičně.

V parku je vytvořena mlatová cestní síť, která vede po obvodu celého pozemku a dále ho dělí na dvě poloviny cestou, která směřuje od jižní vchodové brány k letnímu divadlu. Podél této cesty je nově vysázena alej dubů letních (*Quercus robur*). Na pozemku bylo vysázeno i několik dalších dřevin. Všechny dřeviny se akumulují hlavně po obvodu pozemku, střed je vyplněn travním porostem.

Z dendrologického průzkumu, provedeného z důvodu realizace projektu, je zřejmé, že zde bylo vykáceno velké množství nevhodných dřevin, ale zároveň zde bylo relativně hodně stromů ponecháno. Po současném terénním průzkumu bylo na tomto pozemku nalezeno několik stromů ve špatném a havarijním stavu. Vzhledem k tomu, že realizace proběhla poměrně nedávno, je tento fakt trochu zarážející.

V parku byl instalován nový mobiliář v podobě laviček, košů, lamp a stojanu na kola. Je zde postaveno dětské hřiště firmou Tomovy parky s.r.o.

4.5.1.5 Plán péče

Plán péče vychází z metodiky Kolaříka (2005) a Pejchala (2008). Cílem plánu péče je návrh postupu dlouhodobé údržby stromů v rámci hodnoceného území. Z hlediska péče se dají hodnocené dřeviny rozdělit do dvou skupin. Jsou to dřeviny určené k ošetření a dřeviny určené ke kácení.

Dřeviny určené ke kácení jsou dřeviny v havarijním či kritickém stavu, jejichž perspektiva funkčního setrvání na stanovišti je minimální. Stabilizace řezem či založením bezpečnostních vazeb již není možná nebo vynaložení potřebných prostředků na jejich ošetření by již nebylo efektivní. Ke kácení jsou také navrženy dřeviny, které by v budoucnu činily problémy v provozu parku a budov, nezapadají do budoucí kompozice nebo u nich dochází ke kolizi s jinými dřevinami s vyšším potenciálem.

Stromy určené ke kácení jsou rozděleny do třech skupin:

1. kácení nepodléhá povolení z důvodů bezprostředního ohrožení života či zdraví nebo škoda značného rozsahu dle § 8, odst. (4) zákona 114 /1992 Sb. (= havarijní stav)
2. kácení nepodléhá povolení z důvodů nepřekročení limitů stanovených vyhláškou č. 395/1992 Sb.
3. kácení podléhá povolení dle § 8, odst. (1) zákona 114 /1992 Sb.

Ošetření stromů v havarijním stavu je nutné provést ihned. Ostatní dřeviny se budou postupně ošetřovat dle naléhavosti. V první etapě prací je třeba ošetřit či pokácet stromy v kritickém stavu, s mohutnými sekundárními výhony, poškozením kmene a výskytem silných suchých větví v koruně. V druhé etapě prací se ošetří stromy, jejichž provozní bezpečnost je v současnosti pouze zhoršená. V této etapě dojde rovněž ke kácení dřevin z důvodu nevhodného umístění. Nejméně naléhavé případy se budou řešit ve třetí etapě prací. Jedná se o stromy, které v současnosti nevyžadují zásah a minimálně ohrožují své okolí.

V prvé řadě je třeba zajistit provozní bezpečnost v celém zámeckém areálu, proto je nezbytné odborně ošetřit, případně odstranit všechny nevyhovující dřeviny. Dále je nutné zredukovat či odstranit dřeviny, které přichází do kolize s budovami či jiným způsobem nezapadají do kompozice. Po odstranění nevhodných stávajících dřevin, hlavně na exponovaných místech, je žádoucí rychle doplnit požadovanou porostovou hmotu. K tomuto účelu lze využít rychlerostoucí, krátkověké dřeviny a dřeviny výplňové.

Jelikož jsou krátkověké dřeviny nevhodné pro vytvoření hlavní kostry a pláště kompozice, bude třeba provést k tomuto účelu výsadbu dlouhověkých dřevin. Jedině ty zajistí dlouhodobou stabilitu kompozice. Krátkověké keřové nebo stromové porosty budou sloužit pouze jako dočasné do doby zajištění nových výsadb dlouhověkých, které budou tvořit hlavní kostru a plášť kompozice. Rovněž některé stávající dřeviny s horším potenciálem budou určeny pouze jako dočasné. V jejich blízkosti bude provedena nová výsadba a po dostatečném zapojení nové výsadby budou tyto dožívající dřeviny odstraněny.

V inventarizační tabulce je v posledním sloupci „Pěstební opatření“ uvedeno, jaký pěstební zásah dřevina vyžaduje. Jedná se o zásahy: výchovný řez, zdravotní řez, redukční řez, bezpečnostní řez, bezpečnostní vazba, kácení, přesazení stromu na jiné stanoviště.

Ponechané stromy, u kterých je v tabulce navržen bezpečnostní řez, je nutné ošetřit v první etapě prací spolu s kácením stromů v havarijním stavu. Redukční a rozsáhlé zdravotní řezy se provedou ve druhé etapě prací. V poslední etapě se ošetří stromy, u kterých je navržen výchovný řez, a zdravotní řezy menšího rozsahu (např. suché větve malého průměru). Bezpečnostní vazby typu Cobra se instalují ve druhé etapě prací.

Provedení výchovných a udržovacích řezů je nutné opakovat cca každých 5 let, v závislosti na dynamice prosychání či výskytu jiných defektů v korunách sledovaných jedinců.

Dřeviny, které budou přesazeny na jiné stanoviště, budou vyjmuty ze svého původního stanoviště v době před samotnou realizací. Při překročení doby 48 hodin mezi vyjmutím rostlin a jejich výsadbou na nové stanoviště, bude nutné založit je do předem připravených rýh, navlhčit a zahrnout půdou. Při realizaci budou dřeviny vysazeny na místa podle přiložené dokumentace.

4.5.1.5.1 Požadavky na novou výsadbu

Požadavky na novou výsadbu vychází z metodiky Pejchala (2008). U nové výsadby by se měli minimalizovat některé nežádoucí vlastnosti, které by mohli znesnadňovat pohyb či pobyt v areálu nebo jinak negativně působit. V blízkosti cestní sítě by neměly být vysazeny dřeviny s hrozícím opadem velkých plodů. Plody by činily potíže při pohybu po cestě a hrozilo by uklouznutí. Dřeviny s velkými plody by neměly být vysazeny ani u míst, kde by hrozilo ucpání odvodňovacích zařízení. U schodišť by mohly činit problémy opadané listy, na kterých hrozí uklouznutí. V blízkosti cestní sítě by bylo rovněž nebezpečné vysazovat dřeviny s trny, které by mohly negativně ovlivňovat provoz. Na větrně exponovaných místech není vhodné vysazovat dřeviny s mělkým kořenovým systémem.

Výběr taxonů bude probíhat na základě historických, funkčních a pěstitelských faktorů. K historickým faktorům se přihlíží pouze z hlediska potenciální přirozené vegetace a přírodních podmínek stanoviště kvůli absenci dostatečné historické dokumentace. Funkční hledisko je v tomto případě velmi důležité, protože na zahradu a její provoz budou kladeny velké nároky. Jedná se zejména o

funkci estetickou a psychologickou, kde hlavní roli bude hrát barevnost, proměnlivost, textura a struktura dřevin. Důležité jsou i funkce: mikroklimatická, díky které dřeviny poskytují stín, chlad a vlhko, a hygienická, která slouží hlavně ke snížení prašnosti a hluku.

Pěstitelské kritérium zahrnuje několik důležitých faktorů, ke kterým je nutné při plánování přihlížet. Hlavními faktory jsou náročnost na řez a reakce na mechanické poškození, výmladnost, schopnost vytvořit dostatečně vysoký a kvalitní kmen, potřeba přihnojování a závlahy, odolnost vůči chorobám a škůdcům, růstová deprese po přesazení. V neposlední řadě bude záležet na dostupnosti výsadbového materiálu v požadovaných taxonech, velikosti a kvalitě.

Pro novou výsadbu musí být k dispozici kvalitní výsadbový materiál. V místě výsadby jsou žádoucí příznivé stanovištní podmínky. K dobrému ujetí dřeviny je nutná správná výsadba a následná péče.

4.5.2 Objekty, drobná architektura a mobiliář

4.5.2.1 Zámek

Anděl (1984) popsal roudnický zámek. Zámek v Roudnici patří k největším zámkům v Čechách. Je postaven do pravidelného čtyřhranu se dvěma patry. Jedna strana je otevřená a tvoří mezikřídlí, které je spojeno arkádami, jejichž střed naznačuje nevysoká věž s cibulovitou střechou a s hodinami. Tato věž je dole čtverhranná, v prvním patře přechází v osmihran. Ve věži je brána, kterou se vchází nebo vjíždí na nádvoří zámku. Po obou stranách průjezdu vedou do prvního patra široká schodiště. Zámek obsahuje kromě síní a chodeb 181 všelijakých místností a sálů, kapli a divadlo. Světlo do něho vniká skrz 336 oken. Rozsáhlé nádvoří oživovaly trávníky a křoviny a byla zde umístěna studna, která tu zůstala po starém hradě. V urbáři sepsaném roku 1641 se o ní píše jako o studni na velikém nádvoří pod lipovým stromem, která je velmi hluboká a vyzděná kamenem, při níž stojí kamenné koryto pro vodu. A roku 1658 se dodává ke studni dřevěné zábradlí s krovem okrouhle pokrytým šindelem a dva okovy s řetězem. Do studny se hnala potrubím pramenitá voda ze studně v Krabčicích. Tato studna zde stála až do roku 1849. Později se na jiném místě postavila kašna, která byla 30 m hluboká a 9 m vysoko v ní stála voda. Byla okrouhlá a ve svrchní části byla obložena štukem. Roubení studně vynikalo nad zem a nad ním byla zhotovena kaplička s cibulovitou bání, pocházející ze sklonku 17. století.

Kvůli vertikalizmu, fasádové výzdobě, členité věži a celkové monumentalitě jde umělecky u roudnického zámku o stavbu, která se řadí mezi první a přední raně barokní architektury v našich zemích, přestože svou půdorysnou dispozicí slohově navazuje ještě na pozdní renesanci.

Pod severním křídlem zámku jsou podkladem skály a sutiny z bývalého hradu. Severozápadní roh v podzemí je zajímavým zbytkem starého hradu, protože stavitel Antonio Porta nechtěl tento roh hradu zbořit, ale chtěl ho použít při nové stavbě. V západním křídle býval památný archiv lobkovického rodu a rozsáhlá sbírka obrazů. (Anděl, 1984)

Dnes je zámek v relativně dobrém stavebním stavu. Na některých místech z něj opadáva omítka. Jižní křídlo již prošlo rekonstrukcí a je nově omítnuto. V budově sídlí lobkowiczský archiv, který je momentálně nepřístupný veřejnosti, a kastelán, který spravuje celý areál. K zámku vedou tři zpevněné příjezdové cesty, ale pouze jižní cestou se dá dostat na nádvoří zámku. To je celé pokryto živичným povrchem, na kterém jsou vyznačena parkovací stání. Úprava povrchu zřejmě pochází z dob, kdy na zámku sídlila vojenská konzervatoř. Předtím nádvoří zdobil dekorativní záhon, jehož návrh vytvořil zahradní architekt Camillo Schneider. Na nádvoří je absence jakéhokoli mobiliáře.

Obrázek 78: Bývalá kašna na zámeckém nádvoří (Lobkowiczská sbírka)

4.5.2.2 Ostatní stavby v areálu

Všechny ostatní objekty v zámeckém areálu působí zchátralým vzhledem, na mnoha místech z nich opadáva omítka a přicházejí do kolize s vegetací. V budově kláštera dokonce nedávno došlo k pádu části střechy. Z bezpečnostních důvodů nebyl umožněn vstup na jeho nádvoří, které proto nebylo zinventarizováno a nemohla tu být navržena žádná úprava.

Menší stavby, jako jsou zdi a schody chátrají také a jejich oprava bude nezbytná. Povrch betonové nádrže zatím nemá žádné trhliny, a proto dobře drží vodu. Jeho hloubka je odhadnuta na 2 m a půdorysné rozměry jsou 10 x 30 m. Pro zajištění bezpečnosti bude nutné v nádrži zvýšit dno.

Aby bylo možné přistoupit k realizaci úprav zahrady, bylo by nutné předtím opravit všechny budovy v areálu.

4.5.2.3 Stávající mobiliář

V celém areálu se dá najít pouze pár kusů mobiliáře. Jedná se o zastaralé sídlištní typy lamp, které jsou zastoupeny ve větším množství na svahu u letního divadla, a dva kusy stojí poblíž jižního vjezdu do zámku. Druhým typem mobiliáře jsou zeleně natřené plechové odpadkové koše, které se ve dvou exemplářích nachází poblíž jižního vjezdu do zámku. Poslední typ vybavení tvoří jediný kus lavičky, umístěný u jižní stěny kláštera.

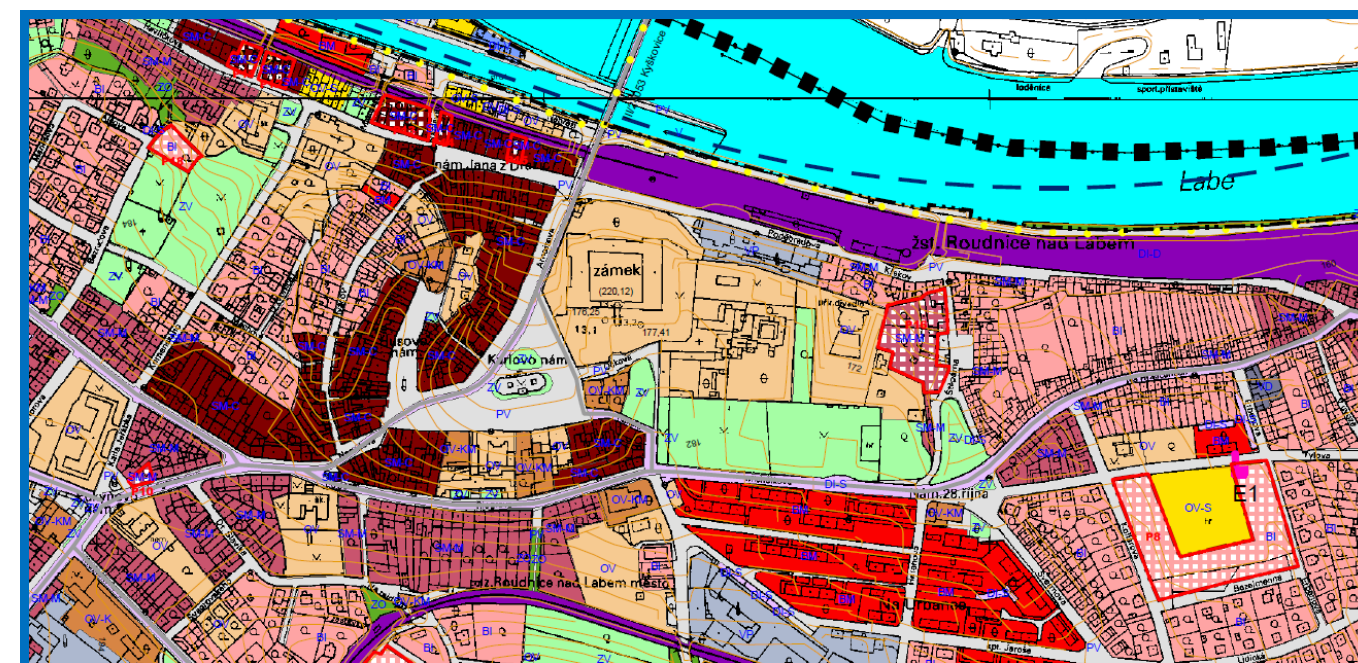

Obrázek 79: Stávající koš a lampa (autorské fotografie)

4.6 Územní plán Roudnice nad Labem

Návrh celkového urbanistického řešení nového ÚP Roudnice nad Labem byl v souladu s výsledky veřejnoprávního projednání a požadavky schváleného souborného stanoviska zpracován podle projednaného konceptu. Jednotlivé plochy s rozdílným způsobem využití byly oproti Vyhlášce č.501/2006 Sb. o obecných požadavcích na využívání území dále členěny s ohledem na specifické podmínky a charakter území tak, že k určitému vybranému typu plochy dle Vyhlášky (§4-19) je doplněno podrobnější určení účelu plochy a přiřazen specifický kód.

Koncepce rozvoje řešeného území je nejlépe patrná z grafické části – hlavní výkres, resp. koordinační výkres, kde je návrh rozvoje území konfrontován s limitami využití území, které znázorňují jednotlivá správní rozhodnutí, týkající se ochrany území a jeho hodnot. (Vávra, 2007)

Obrázek 80: Hlavní výkres (Vávra, 2007)

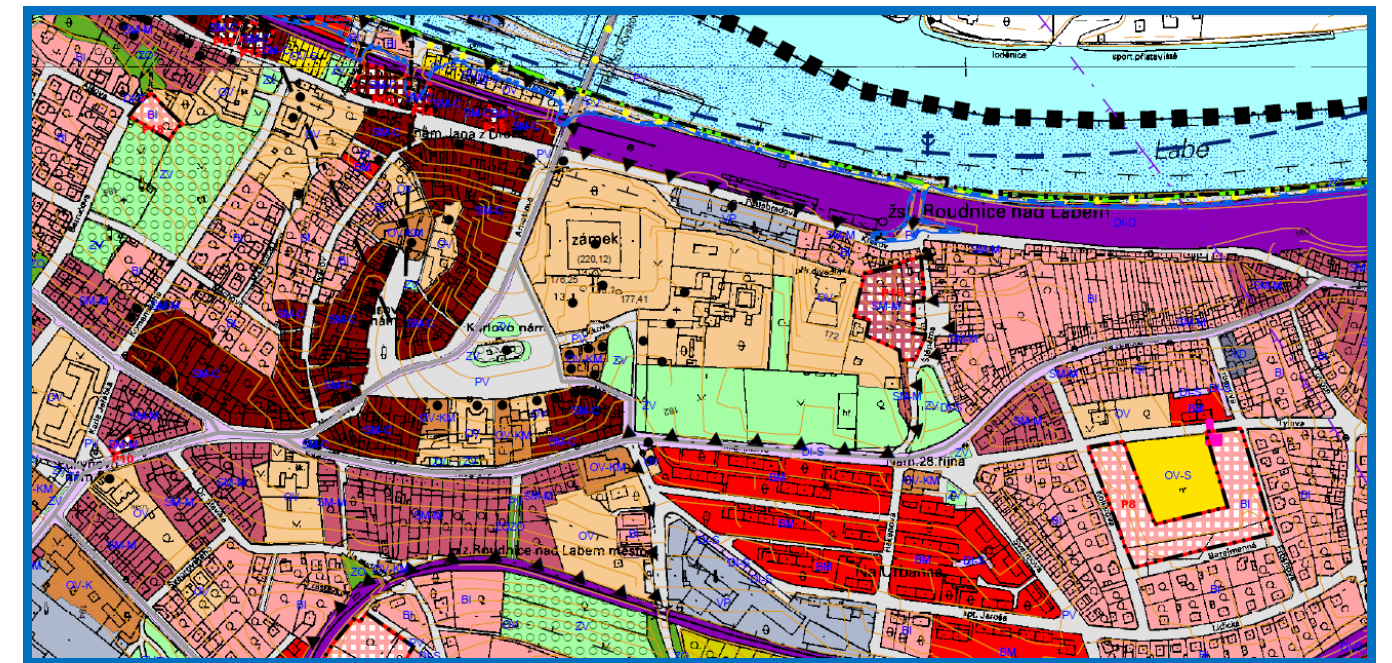
LEGENDA

STAV	NÁVRH 1. ETAPA	NÁVRH 2. ETAPA	ÚZEMNÍ REZERVA	
				HRANICE ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ • HRANICE ADMINISTRATIVNÍ OBCE ROUDNICE NAD LABEM
				HRANICE KATASTRU
				HRANICE ZASTAVĚNÉHO ÚZEMÍ K 30. 6. 2007
				ZASTAVITELNÉ PLOCHY
				PLOCHY PŘESTAVBY
				PLOCHY PRO VEŘEJNÉ PROSPĚŠNÉ STAVBY
STABILIZ. PLOCHY	PLOCHY ZMĚN 1. ET.	PLOCHY ZMĚN 2. ET.	ÚZEMNÍ REZERVA	PLOCHY S ROZDÍLNÝM ZPŮSOBEM VYUŽITÍ
				PLOCHY BYDLENÍ V RODINNÝCH DOMECH - MĚSTSKÉ A PŘÍMĚSTSKÉ (B1)
				PLOCHY BYDLENÍ V RODINNÝCH DOMECH - VENKOVSKÉ (B2)
				PLOCHY BYDLENÍ V BYTOVÝCH DOMECH (B3)
				PLOCHY OBČANSKÉHO VYBAVENÍ - VEŘEJNÁ INFRASTRUKTURA NEKOMERČNÍ ZÁŘÍZENÍ (OV1)
				PLOCHY OBČANSKÉHO VYBAVENÍ KOMERČNÍ ZÁŘÍZENÍ MALÁ A STŘEDNÍ (OV2)
				PLOCHY OBČANSKÉHO VYBAVENÍ KOMERČNÍ ZÁŘÍZENÍ PLOŠNĚ ROZSAHLÁ (OV3)
				PLOCHY OBČANSKÉHO VYBAVENÍ - TĚLOVÝCHOVNÁ A SPORTOVNÍ ZÁŘÍZENÍ (OV4)
				PLOCHY OBČANSKÉHO VYBAVENÍ - HRBITOVY (OV5)
				PLOCHY REKREACE - ZAHRÁDKOVÉ OSADY (R1)
				PLOCHY REKREACE SE SPECIFICKÝM VYUŽITÍM (R2)
				PLOCHY SMÍŠENÉ OBYTNÉ V CENTRECH MĚST (SM-C)
				PLOCHY SMÍŠENÉ OBYTNÉ MĚSTSKÉ (SM-M)
				PLOCHY SMÍŠENÉ OBYTNÉ VENKOVSKÉ (SM-V)
				PLOCHY SMÍŠENÉ VÝROBNÍ (SM-VR)
				PLOCHY DROBNÉ A REMESLNÉ VÝROBY, SLUŽEB (VD)
				PLOCHY PRŮMYŠLOVÉ VÝROBY A SKLADY (VF)
				PLOCHY VÝROBY ZEMĚDĚLSKÉ A LESNICKÉ (VZ)
				PLOCHY TECHNICKÉ INFRASTRUKTURY (TI)

LEGENDA

STAV	NÁVRH 1. ETAPA	NÁVRH 2. ETAPA	ÚZEMNÍ REZERVA	
				HRANICE ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ • HRANICE ADMINISTRATIVNÍ OBCE ROUDNICE NAD LABEM
				HRANICE KATASTRU
				HRANICE ZASTAVĚNÉHO ÚZEMÍ K 30. 6. 2007
				HRANICE MĚSTSKÉ PAMÁTKOVÉ ZÓNY
				PAMÁTKOVÉ CHRÁNĚNÉ OBJEKTY A AREÁLY
				HRANICE OCHRANNÝCH PÁSEM
				HRANICE Q100 - ZÁPLAVOVÉ ÚZEMÍ
				AKTIVNÍ ZÓNA
				HRANICE NEVYHRADNÍCH LOŽISEK - ŠTĚRKOPÍSKY
				VYSOKORYCHLOSTNÍ TRÁŤ A JEJÍ OCHRANNÉ PÁSMO
				ZASTAVITELNÉ PLOCHY
				PLOCHY PŘESTAVBY
STABILIZ. PLOCHY	PLOCHY ZMĚN 1. ET.	PLOCHY ZMĚN 2. ET.	ÚZEMNÍ REZERVA	PLOCHY S ROZDÍLNÝM ZPŮSOBEM VYUŽITÍ
				PLOCHY ZELENĚ NA VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍCH (ZV)
				PLOCHY ZELENĚ OCHRANNÉ A IZOLAČNÍ (Z0)
				PLOCHY ZELENĚ PŘÍRODNÍHO CHARAKTERU (ZP)
				PLOCHY LESNÍ (PUPFL)
				PLOCHY ZEMĚDĚLSKÉ (Z)
				PLOCHY ZEMĚDĚLSKÉ - SADY (Z-S)
				PLOCHY VODNÍ A VODOHOSPODÁŘSKÉ (V)
				PLOCHY VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ (PV)
				PLOCHY DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY SILNIČNÍ (DI-S)
				PLOCHY DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY DRÁŽNÍ (DI-D)
				PLOCHY DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY LETECKÉ (DI-L)
				PLOCHY DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY VODNÍ (DI-V)
				LABSKÁ VODNÍ CESTA
				KOTVIŠTĚ
				DÁLNIČE D8
				ZÁKLADNÍ KOMUNIKAČNÍ SYSTÉM
				HLAVNÍ CYKLISTICKÉ TRASY
				VENKOVNÍ VEDENÍ VN, TRAFOSTANICE VEDENÍ VYSOKOTLAKÉHO PLYNU
				LOKÁLNÍ BIOKORIDOR VYMEZENÝ
				LOKÁLNÍ BIOKORIDOR K ZALOŽENÍ
				LOKÁLNÍ BIOCENTRUM VYMEZENÉ
				LOKÁLNÍ BIOCENTRUM K ZALOŽENÍ

Obrázek 81: Legenda k hlavnímu a koordinačnímu výkresu (Vávra, 2007)

Obrázek 82: Koordinační výkres (Vávra, 2007)

4.6.1 Dopravní infrastruktura

Komunikační systém města Roudnice nad Labem byl historicky utvářen jako radiální. Z toho vyplývá, že veškeré silnice směřují do centra města a dále ve vztahu k mostu přes Labe, který ústí přímo do náměstí. Takto utvářený komunikační systém zůstal v podstatě nezměněn až do dnešní doby. Dnešní dopravní systém v Roudnici přináší zásadní dopravní problémy ve městě, včetně všech negativních dopadů na životní prostředí. Zásadním problémem je především nadměrná kumulace dopravy v centru města, které kromě neřešených vnějších vazeb napomáhají i další důvody, a to především poloha dnešního mostu přes Labe, konfigurace terénu a rozložení zástavby města podél toku Labe. (Vávra, 2007) Hlukové zatížení z dopravy v areálu zámku dosahuje přes den 60 dB a v noci 50 dB, což znamená mírné překročení hlukové normy. (CENIA, 2011)

4.6.1.1 Silniční doprava

Z hlediska silniční dopravy leží řešené území východně od významného mezinárodního silničního tahu dálnice D8 (E55), na křižovatce silnic II/240 Račíněves-Roudnice-Polepy, vedené téměř ve směru sever-jih, a silnice II/246: Budyně nad Ohří – Roudnice nad Labem - Mělník. Tyto silnice II. třídy doplněné silnicemi III. tříd vytvářejí základní komunikační kostru celého řešeného území. (Vávra, 2007)

Na náměstí jsou k dispozici parkoviště obsluhovaná většinou parkovacími automaty, s dostatečnou kapacitou parkovacích míst. U nádraží je jedno nízkokapacitní parkoviště.

4.6.1.2 Železniční doprava

Dopravní význam a systém města Roudnice nad Labem je výrazně ovlivněn jeho polohou při historicky významné Labské vodní cestě, se kterou je zároveň v souběhu vedena i značně frekventovaná dvoukolejná a elektrifikovaná železniční trať č. 090 mezinárodního významu, Praha – Ústí nad Labem - Děčín, která je součástí prvního železničního tranzitního koridoru s železniční stanicí Roudnice nad Labem. Docházková vzdálenost železniční zastávky od zámku je do 300 m.

Dále městem prochází jednokolejná, neelektrifikovaná, regionální trať č. 096: Roudnice – Straškov – Zlonice a č. 095 Vraňany - Libochovice, odpojující se od železniční trati č. 090 v železniční stanici Roudnice nad Labem. Ve městě vede přes železniční zastávky Roudnice nad Labem-Bezděkov, Roudnice nad Labem-město a Roudnice nad Labem-Hracholusky.

4.6.1.3 Autobusová doprava

Vedení veškerých autobusových linek je směřováno do prostoru náměstí, které je hlavním komunikačním uzlem hromadné dopravy a také městským autobusovým nádražím. V docházkové vzdálenosti do 300 m od zámku se nachází autobusové zastávky Riegrova, 28. Října, Přírodní divadlo, Železniční stanice a Autobusové nádraží.

4.6.1.4 Lodní doprava

Lodní dopravu na Labi tvoří většinou nákladní lodě, ale pluje zde také turisticky oblíbená loď Porta Bohemica.

4.6.1.5 Letecká doprava

V jižní části města se nachází veřejné vnitrostátní letiště (zároveň neveřejné mezinárodní), jehož provozovatelem je Aeroklub Roudnice nad Labem.

4.6.2 Technická infrastruktura

Popis technické infrastruktury byl vytvořen za pomoci citace Vávry (2007).

4.6.2.1 Zásobování plynem

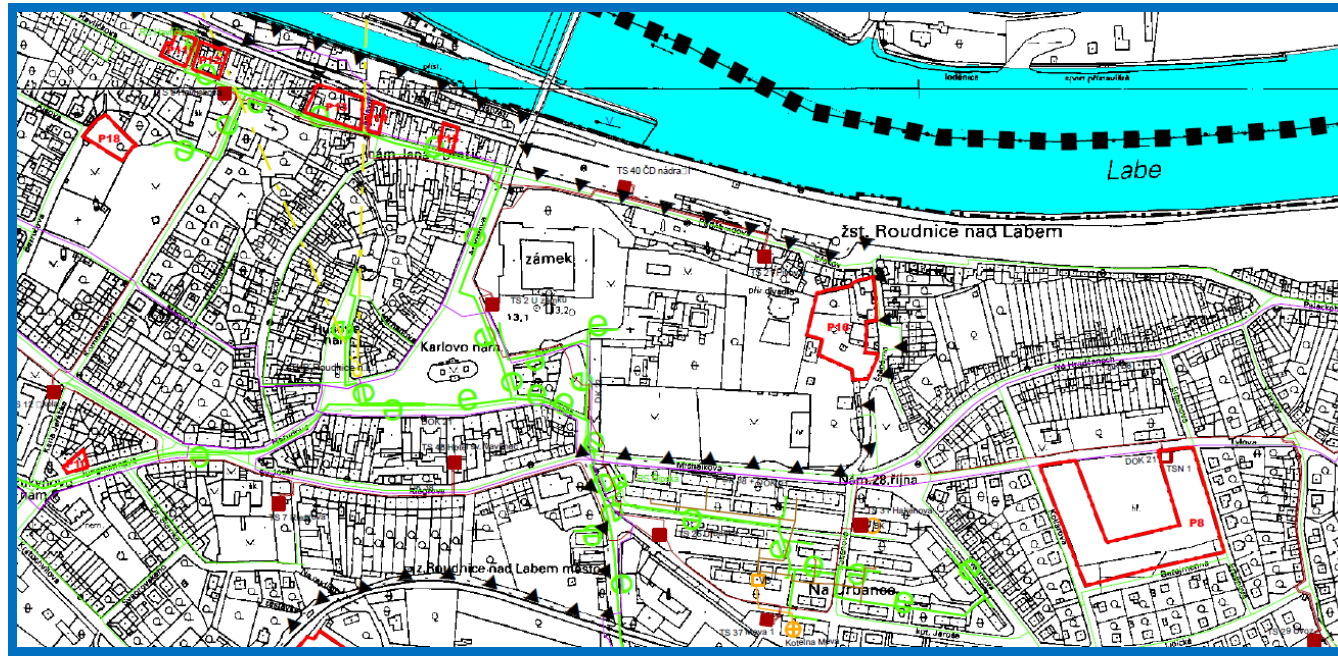
Hlavní těžiště energetického zásobování v Roudnici nad Labem spočívá v plošné plynofikaci města. Celé město je plynofikováno zemním plynem ze dvou větví vysokotlakého (VTL) plynovodu. Území okolo zámku je zásobováno větví DN 150, která přichází do řešeného území od jihu a prochází po jižním okraji zastavěného území města k severovýchodu. Podél západní hranice řešeného území prochází středotlaký plynovod a podél zbývajících částí areálu je veden nízkotlaký plynovod.

4.6.2.2 Zásobování elektrickou energií

Z hlediska širších vztahů systémů technické infrastruktury zasahují do řešeného území nadřazené koridory rozvodů elektrické energie VVN 110 kV do transformovny 110/22 kV na jižní hranici řešeného území. V zastavěném území města jsou provedeny kabelové rozvody VN 22 kV. Sekundární síť je v Roudnici nad Labem zajištěna kabelovými rozvody napájenými prostřednictvím trafostanic 22/0,4 kV. Jedna z nich se nachází v západní části areálu zámku.

4.6.2.3 Elektronické komunikace

Podél jižní a západní hranice zámeckého areálu vedou dálkové telekomunikační kabely. Všechny trasy vedou do centra města k budově pošty na Karlově náměstí.

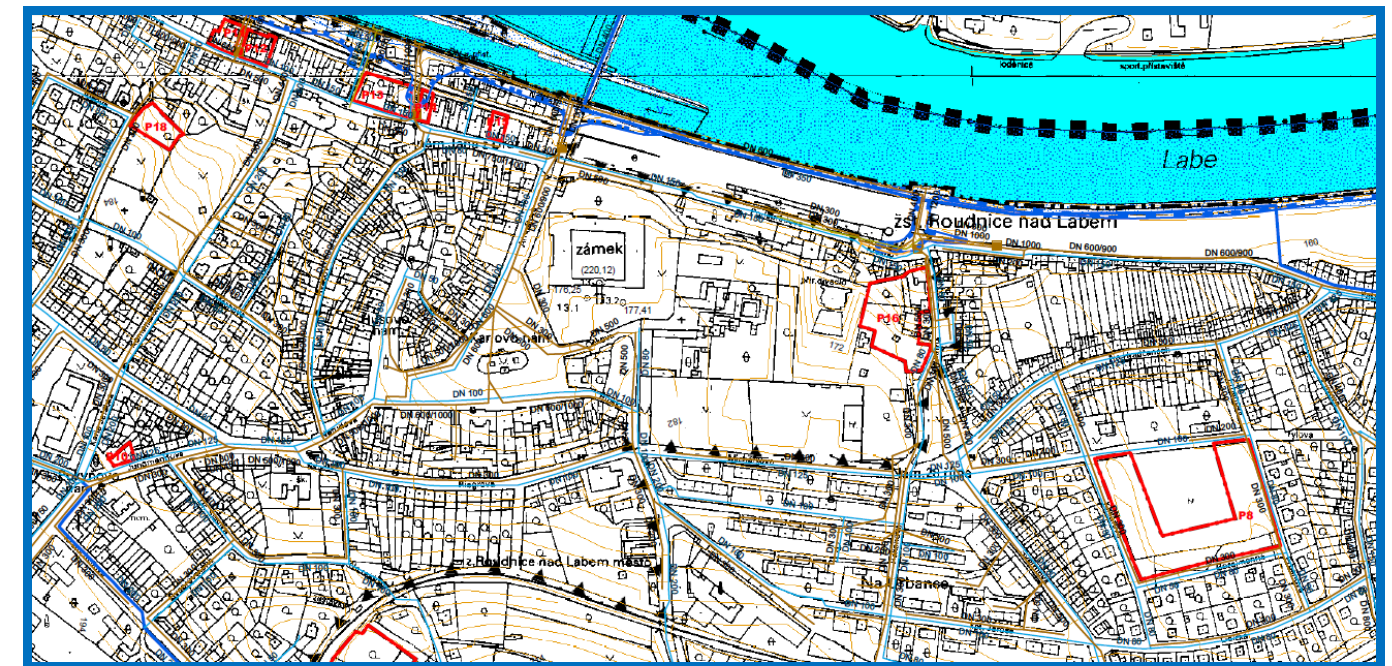
Obrázek 83: Zásobování energetikou (Vávra, 2007)

LEGENDA

STAV	NÁVRH 1.ETAPA	NÁVRH 2.ETAPA	
■ ■ ■			HRANICE ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ = HRANICE ADMINISTRATIVNÍ OBCE ROUDNICE NAD LABEM
— — —			HRANICE KATASTRU
- · - · -			HRANICE ZASTAVĚNÉHO ÚZEMÍ K 30.6.2007
	Z1	Z2	ZASTAVITELNÉ PLOCHY
	P1		PLOCHY PŘESTAVBY
- · - · -	- · - · -		HRANICE OCHRANNÝCH PÁSEM
- · - · -	- · - · -		BEZPEČNOSTNÍ PÁSMO VYSOKOTLAKÉHO PLYNOVODU
▲ · ▲ ·			HRANICE MĚSTSKÉ PAMÁTKOVÉ ZÓNY
— — —			NADZEMNÍ VEDENÍ VVN
— — —	- · - · -		NADZEMNÍ VEDENÍ VN 22 kV
— — —	- · - · -		KABELOVÉ VEDENÍ VN 22 kV
▲			KABELOVÝ SVOD 22 kV Z NADZEMNÍHO VEDENÍ
■	□		TRAFOSTANICE 22/0,4 kV Z NADZEMNÍHO VEDENÍ
■	□		TRAFOSTANICE 22/0,4 kV Z KABELOVÉHO VEDENÍ
	x x x		SÍTĚ A OCHRANNÁ PÁSMO KE ZRUŠENÍ
f	f		VYSOKOTLAKÝ PLYNOVOD
□			VYSOKOTLAKÝ PLYNOVOD - REGULAČNÍ STANICE
e	e		STŘEDOTLAKÝ PLYNOVOD
□			STŘEDOTLAKÝ PLYNOVOD - REGULAČNÍ STANICE
— — —	- · - · -		NÍZKOTLAKÝ PLYNOVOD
— — —			TEPLOVOD PRIMÉRNÍ
— — —			TEPLOVOD SEKUNDÉRNÍ
○ ⊕			CZT - TEPELNÝ ZDROJ
□			CZT - VÝMĚNIKOVÁ STANICE
— — —			DÁLKOVÝ KABEL, DÁLKOVÝ KABEL OPTICKÝ
⊗			TELEKOMUNIKAČNÍ BUDOVA (TELEFONNÍ ÚSTŘEDNA)
- · - · -			RADIORELÉOVÉ TRASY

Obrázek 84: Legenda k zásobování energetikou (Vávra, 2007)

4.6.3 Vodní hospodářství

Obrázek 85: Zásobování vodou (Vávra, 2007)

LEGENDA

STAV	NÁVRH 1.ETAPA	NÁVRH 2.ETAPA	
■ ■ ■			HRANICE ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ = HRANICE ADMINISTRATIVNÍ OBCE ROUDNICE NAD LABEM
— — —			HRANICE KATASTRU
- · - · -			HRANICE ZASTAVĚNÉHO ÚZEMÍ K 30.6.2007
	Z1	Z2	ZASTAVITELNÉ PLOCHY
	P1		PLOCHY PŘESTAVBY
- · - · -	- · - · -		HRANICE OCHRANNÝCH PÁSEM
▲ · ▲ ·			HRANICE MĚSTSKÉ PAMÁTKOVÉ ZÓNY
— — —			AKTIVNÍ ZÓNA ZÁPLAVOVÉHO ÚZEMÍ
— — —			HRANICE Q100
— — —			HLAVNÍ PŘÍVADĚČE VODOVODU
— — —	- · - · -		ZÁSOBOVACÍ ŘADY VODOVODU
●			VODNÍ ZDROJ
■			ÚPRAVNA VODY
■			VODOJEM
— — —			JEDNOTNÁ KANALIZACE
■			ČIŠTÍRNA ODPADNÍCH VOD
■			ODLEHČOVACÍ KOMORA
U			VÝÚSTNÍ OBJEKT (JEDNOTNÁ KANALIZACE)
— — —			ODDÍLNÁ SPLAŠKOVÁ KANALIZACE
■			ČERPACÍ STANICE ODPADNÍCH VOD
— — —			ODDÍLNÁ DEŠŤOVÁ KANALIZACE
U			VÝÚSTNÍ OBJEKT (ODDÍLNÁ DEŠŤOVÁ KANALIZACE)
— — —			VÝTLAČNÉ POTRUBÍ ODPADNÍCH VOD

Obrázek 86: Legenda k zásobování vodou (Vávra, 2007)

4.6.3.1 Záplavové území

Z hlediska vodohospodářského je v řešeném území vymezena hranice Q100 a aktivní zóna záplavového území řeky Labe. Obě tyto hranice směrem na sever od řešeného území lemují břeh řeky Labe a nijak do něj nezasahují. Přirozenou ochranu města proti vzdušné vodě z Labe tvoří těleso železniční trati, proto žádné z uvedených záplavových území prakticky nezasahuje do zastavěného území města, s výjimkou nábřeží pod železniční tratí a míst u podjezdů pod tělesem trati.

4.6.3.2 Zásobování pitnou vodou

Řešené území je zásobováno pitnou vodou z veřejné vodovodní sítě v rámci Vodárenské soustavy severní Čechy. Rozvod vody je realizován ve dvou tlakových pásmech ze zemních vodojemů Slavín I a II a zemních vodojemů Hostěraz, umístěných za hranicí řešeného území v k.ú. Krabčice. Zásobovací vodovodní řady jsou vedeny v ulicích s obytnou zástavbou a umožňují napojení všech obyvatel na pitnou vodu. Jsou také vedeny skoro podél celé hranice zámeckého areálu, tudíž by případné budoucí zásobování vodou v řešeném území mělo být snadné. Vodovodní síť je vybudována s dostatečnou kapacitní rezervou.

4.6.3.3 Odkanalizování a čištění odpadních vod

Čistírna splaškových odpadních vod je situována mimo katastrální území Roudnice nad Labem, na pravém břehu Labe ve Vědomicích. Na tuto ČOV je napojeno celé území Roudnice nad Labem, včetně území spadujících k Čepeli. Dle programu rozvoje vodovodů a kanalizací Ústeckého kraje je v ČOV Vědomice dostatečná kapacitní rezerva pro napojení rozvojových ploch do roku 2015.

Kanalizační síť je vedena podél celé hranice zámeckého areálu, proto případné odkanalizování v areálu bude snadné.

4.6.4 Ochrana přírody

Na základě § 33 vyhl. č.377/1992 Sb. tvoří součást územního plánu města Roudnice nad Labem všechna biocentra, biokoridory, interakční prvky a registrované VKP, případně stanoviště zvláště chráněných druhů rostlin nebo živočichů. Z hlediska územního plánování představuje ÚSES jeden z limitů využití území (§ 2 stavebního zákona), který je nutno respektovat jako jeden z předpokladů zabezpečení trvalého souladu všech přírodních, civilizačních a kulturních hodnot území. Cílem jejich vymezení je ochrana nezastavitelných ploch funkčních prvků ÚSES a územní ochrana ploch pro založení prvků chybějících v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č.114/1992 Sb. (Vávra, 2007)

V prostorách zámeckých zahrad se nenachází žádný ze jmenovaných území ochrany přírody. Nejbližší takovéto území zastupuje řeka Labe, která tvoří nadregionální biokoridor, jehož součástmi jsou vodní tok, jeho údolní niva a přilehlé svahy.

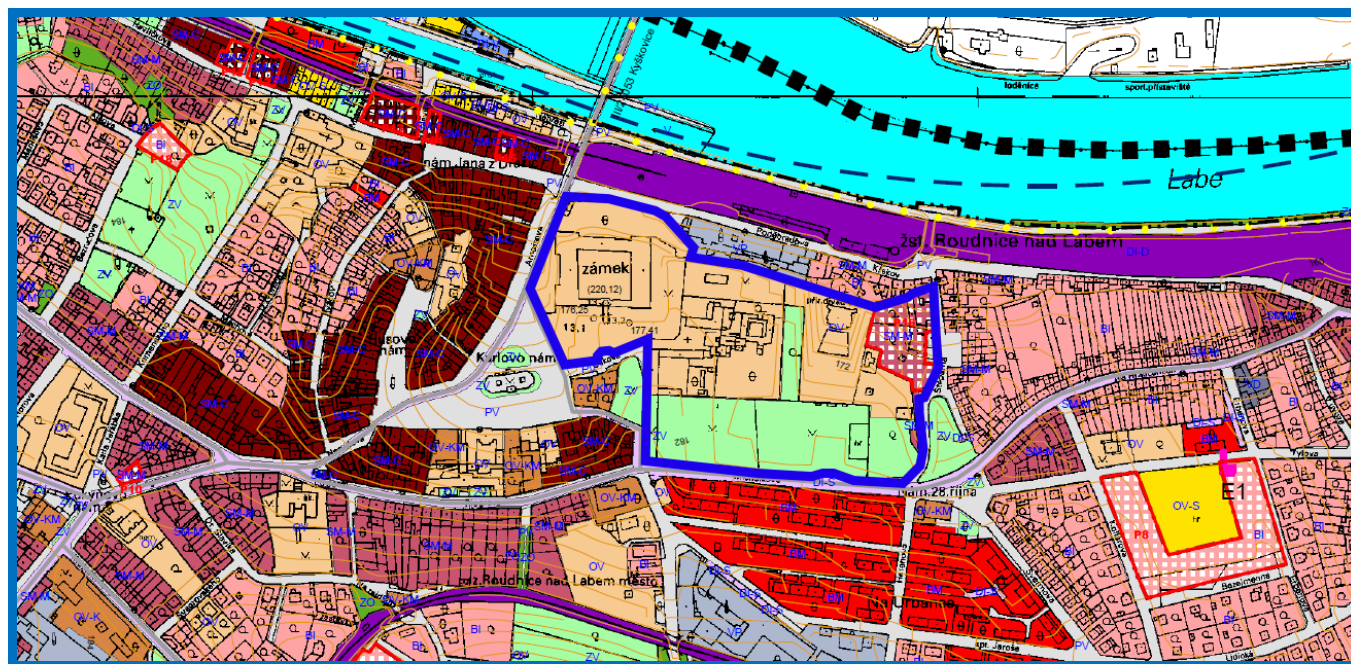
4.6.5 Památková ochrana

Popis památkové ochrany vznikl za pomoci citace Vávry (2007). Katastrální území Roudnice nad Labem je součástí území ochranného pásma Národní kulturní památky Říp, které bylo vymezeno rozhodnutím Okresního úřadu v Litoměřicích dne 21. 1. 1998, č. j. 21/11/98 a jeho centrální část je městskou památkovou zónou, která byla zřízena vyhláškou Ministerstva kultury ČR č. 476/1992 Sb., dne 10. 9. 1992. Městská památková zóna Roudnice nad Labem byla vyhlášena s cílem zachovat urbanistické, architektonické a umělecko-historické hodnoty historického jádra a při jeho dalším rozvoji pro ně nalézt vhodné uplatnění. Předmětem památkové ochrany je historický půdorys města a jemu odpovídající hmotově prostorová struktura zástavby s charakteristickými městskými interiéry a dále nemovité kulturní památky, dotvářející charakter historického města.

Celý řešený prostor spadá do městské památkové zóny a obsahuje nemovité kulturní památky: zámek, kapucínský klášter, kostel, kapli, jízďárnu, obytnou budovu a divadlo. Pro jakékoli stavební úpravy a zásahy do uvedených památek, včetně úprav jejich prostředí, a dále zásahy do všech objektů v památkové zóně a v památkovém ochranném pásmu NKP Říp, veřejných prostor, ploch zeleně i jednotlivých architektonických prvků je povinností vlastníka objektu podle § 14, odst. 1 zákona o státní památkové péči vyžádat si předem závazné stanovisko dotčeného orgánu státní památkové péče.

Na území Roudnice došlo již v minulosti k četným archeologickým nálezům. V souladu s ustanovením zákona o státní památkové péči je celé řešené území třeba považovat za území s archeologickými nálezy a proto je nutno při vypracování jednotlivých projektů v daném území vycházet z ustanovení § 22 a § 23 zákona o státní památkové péči.

4.6.6 Stanovení podmínek pro využití ploch s rozdílným způsobem využití s určením převažujícího účelu využití a prostorového uspořádání včetně základních podmínek ochrany krajinného rázu

Obrázek 87: Hlavní výkres (Vávra, 2007)

4.6.6.1 Plochy občanského vybavení - veřejná infrastruktura, nekomerční zařízení (OV)

a) převažující účel využití

- umístění zařízení pro vzdělávání a výchovu, sociální služby, péči o rodinu, zdravotnictví, církve, kultury, veřejné správy a ochranu obyvatelstva (v souladu s §2 odst. 1, písm. k, 3. stavebního zákona č.183/2006 Sb.)

b) přípustné

- jednotlivé typy (stupně) školských zařízení včetně jejich ubytovacích kapacit, sportovních a dalších účelových zařízení
- zdravotnická zařízení a zařízení sociální péče
- účelová zařízení církví
- zařízení veřejné administrativy a správy
- kulturní zařízení
- nezbytná dopravní a technická infrastruktura
- zařízení pro ochranu obyvatelstva

c) podmíněně přípustné

- byty služební, pohotovostní a majitelů zařízení
- ostatní formy bydlení

e) nepřipustné

- všechny ostatní výše neuvedené funkce a činnosti

4.6.6.2 Plochy smíšené obytné městské (SM-M)

a) převažující účel využití

- plochy obytné ve městech využívané zejména pro bydlení v bytových domech, obslužnou sféru a nerušící výrobní činnosti převážně místního významu

b) přípustné

- bytové i rodinné domy
- ubytovací zařízení
- zařízení veřejné administrativy a správy, pobočky a úřadovny peněžních ústavů
- maloobchodní zařízení do 800 m² odbytových ploch
- veřejné stravování
- kulturní zařízení
- zdravotnická zařízení a zařízení sociální péče
- zařízení drobné výroby a služeb nerušící ostatní funkce
- nezbytná dopravní a technická infrastruktura

c) podmíněně přípustné

- byty služební, pohotovostní a majitelů zařízení

e) nepřipustné

- všechny ostatní výše neuvedené funkce a činnosti

4.6.6.3 Plochy zeleně na veřejných prostranstvích (ZV)

a) převažující účel využití

- nezastavitelná území s povinností zachování a rozvoje funkce městské urbanizované zeleně

b) přípustné

- trvalé travní porosty s nízkou i vysokou zelení s prvky drobné architektury
- umístění hřišť, víceúčelových travnatých a mlatových ploch s různými doplňky, podněcujícími hravost a tvořivost dětí

c) podmíněně přípustné

- dráhy pro bikros či skatepark
- nezbytná dopravní a technická infrastruktura

e) nepřipustné

- všechny ostatní výše neuvedené funkce a činnosti

4.7 Širší vztahy

Širší vztahy byly popsány s pomocí citace Morávkové (2010).

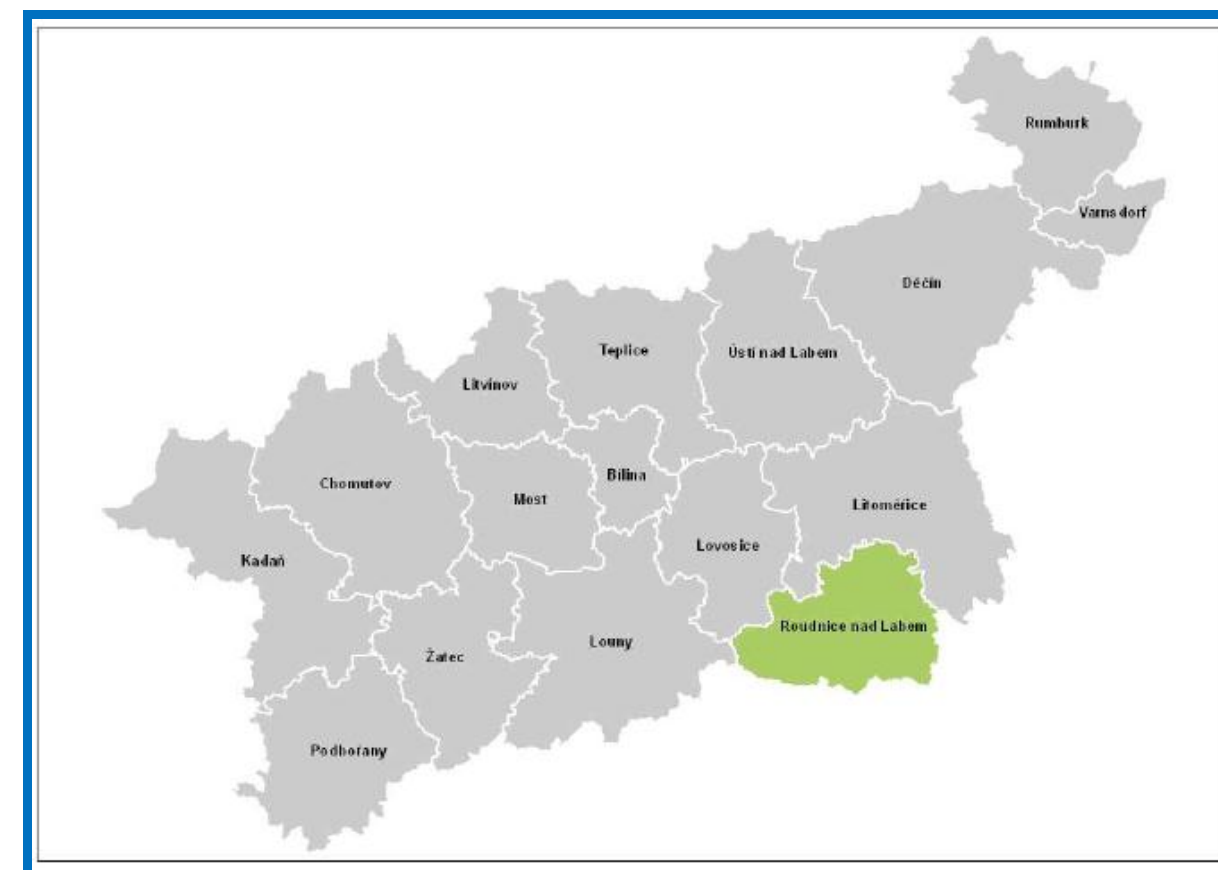
Město Roudnice nad Labem spadá do Ústeckého kraje a je obcí s rozšířenou působností. Správní obvod obce s rozšířenou působností Roudnice nad Labem má rozlohu 300 km² a z celkové rozlohy Ústeckého kraje zaujímá 5,6 %. Na jihu sousedí se Středočeským krajem, severními sousedy jsou správní obvody Lovosice a Litoměřice. Na západě hraničí malou částí se správním obvodem Louny.

Roudnicko je známé především svou produkcí vína a zeleniny a spolu s Litoměřickem je tento region nazýván Zahradou Čech. Přírodní podmínky jsou příznivé pro zemědělskou výrobu, proto zemědělství v oblasti představuje dominantní způsob využívání krajiny. Rostlinná výroba je zaměřena na produkci obilovin, krmných plodin a pěstování speciálních plodin v tradičních oborech ovocnářství, zelinářství, chmelářství a vinařství. Významné zastoupení má také průmysl potravinářský, zvláště výroba masa a masných výrobků.

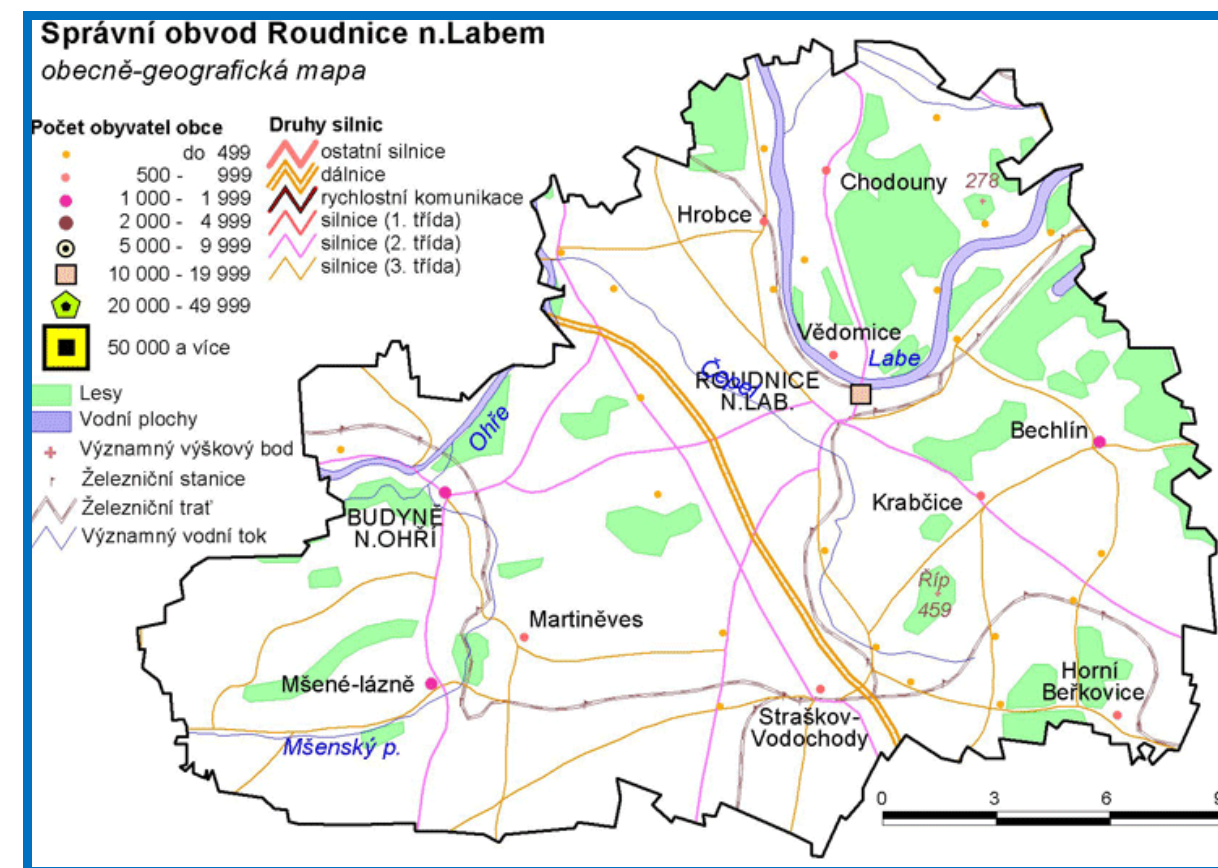
Město je napojeno na dálnici D8 (E55) v trase Praha – Ústí nad Labem – Drážďany – Berlín a na souběžnou mezinárodní železniční trať a vodní cestu po Labi, na které je zajišťována pravidelná osobní a nákladní doprava.

Obrázek 88: Rozdělení ČR do krajů (Morávková, 2010)

Obrázek 89: Rozdělení Ústeckého kraje na správní obvody (Morávková, 2010)

Obrázek 90: Správní obvod Roudnice nad Labem (http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/mapy_so)

4.7.1 Město Roudnice nad Labem

Město Roudnice nad Labem se rozprostírá na levém břehu řeky Labe, v úrodné Polabské nížině. Žije v něm okolo 13 500 obyvatel. Katastrální území města se rozkládá na ploše 16,67 km² a patří k němu ještě vesnice Podluský. Průměrná nadmořská výška je 195 m. n. m.

Město je hospodářským, společenským a kulturním centrem Podřipska, střediskem zemědělské a ovocnářské oblasti. Rozvíjí se zde průmysl chemický, strojírenský, dřevozpracující a potravinářský.

4.7.2 Rekreační potenciál

Správní obvod Roudnice nad Labem má především potenciál pro poznávací turistiku přírodní (oblast Dolního Poohří, Budyňsko, hora Říp, okolí Labe), kulturní, historickou (Roudnice nad Labem, Doksany, Budyně nad Ohří, Mšené-lázně), i pro agroturistiku. Také má dobré předpoklady pro pěší turistiku a díky toku Labe a Ohře také pro cykloturistiku, případně rekreační plavbu. Tradice vinařství a chmelařství vytváří relativně příznivé podmínky pro rozvoj gastronomického cestovního ruchu.

V současné době je přes Roudnici nad Labem vedena základní trasa č. 2 - „Labská cyklotrasa“ a místní trasa č. 8410, obě vedené v souběhu s tokem Labe. Na náměstí začíná červená turistická stezka, která pokračuje směrem k Řípu, a modrá stezka, která vede do Hořtky.

V Roudnici nad Labem se dá využít služeb tří hotelů, jedenácti restauračních zařízení a jedné vinárny.

4.7.3 Památky

Ve městě je možné navštívit pozdně gotickou věž Hlásku a Kratochvílovu rozhlednu, které poskytují panoramatické pohledy do okolí. Dalšími přístupnými památkami jsou kostel Narození Panny Marie, Augustiniánský klášter, kaple sv. Josefa, kaple sv. Rozálie, Podřipské muzeum, Muzeum československého opevnění, Galerie moderního umění a Židovský hřbitov. Nepřístupné městské památky zahrnují: chrám Českobratrské církve evangelické, kapli sv. Viléma, špýchar, barokní zvonici, zámek a Kapucínský klášter.

Dominantu okolní krajiny tvoří osamělá a zdaleka viditelná čedičová hora Říp (459 m. n. m.) s románskou rotundou sv. Jiří a sv. Vojtěcha.

Mezi další historické památky ve správním obvodu patří pozdně gotický vodní hrad v Budyni nad Ohří, jehož kořeny sahají až do 9. století, který byl později přestavěn na renesanční zámek. V jeho prostorách je možné navštívit autentickou ukázkou alchymistické dílny. Jižně od Budyně nad Ohří v malebném údolí Vrbeckého potoka se nachází obec Mšené-lázně, kde jsou od roku 1796 v provozu klasické slatinné lázně pro léčení nemocí pohybového ústrojí.

4.7.4 Občanská vybavenost

Občanská vybavenost Roudnice nad Labem je zastoupena obecním úřadem, poštou, hasičskou zbrojnicí, policejní stanicí, veřejnou knihovnou, kinem, galerií, muzeem, ostatními kulturními zařízeními, střediskem pro volný čas dětí a mládeže, informačním centrem pro turisty, sakrálními stavbami, hřbitovem, mateřskými školami, základními školami, gymnázii, středními školami, odbornými učiteli, vyšší odbornou školou, domovem pro seniory, azylovými domy, denním stacionářem, sociální poradnou, domy s pečovatelskou službou, plaveckým bazénem, fotbalovým hřištěm, zimním stadionem, ostatními zařízeními pro tělovýchovu, nemocnicí s poliklinikou, léčebnou pro dlouhodobě nemocné, specializovanými ordinacemi, lékárnami, supermarkety, restauracemi, hotelem, různými obchody a jinými službami. (Český statistický úřad, 2011)

4.7.5 Obyvatelstvo

Z celého správního obvodu Roudnice nad Labem soustřeďuje 43 % obyvatel. Celkový počet obyvatel ke dni 31. 12. 2010 byl 13 094, z toho 6 380 mužů a 6 714 žen. Průměrný věk mužů ve městě Roudnice nad Labem je 39,8 let, průměrný věk žen je 43,7 let a celkový průměrný věk je 41,8 let. (Český statistický úřad, 2011)

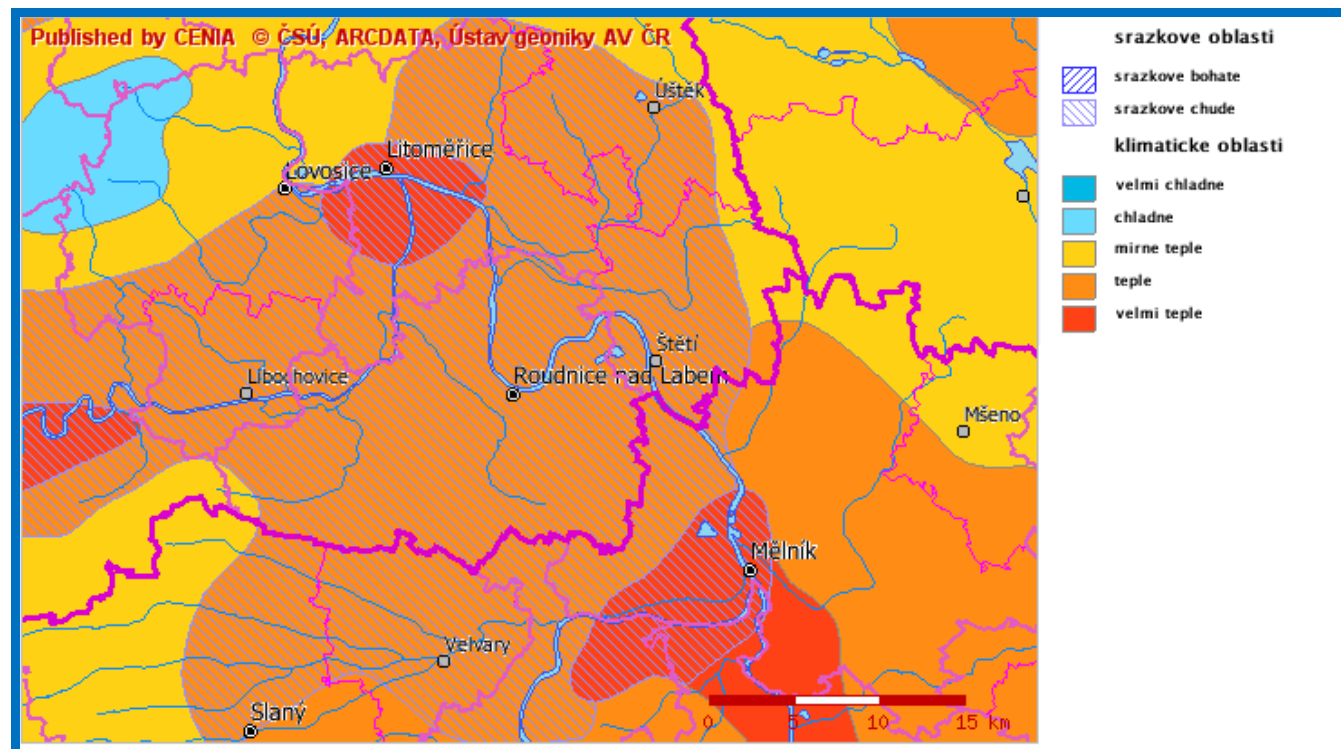
		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Stav obyvatel k 1.7.		13 103	13 010	12 996	13 056	13 032	12 799	12 637	13 134	13 255	13 167
v tom:	muži	6 376	6 336	6 324	6 319	6 334	6 196	6 108	6 414	6 477	6 410
	ženy	6 727	6 674	6 672	6 737	6 698	6 603	6 529	6 720	6 778	6 757
Stav obyvatel k 31.12.		13 042	12 982	13 084	13 081	12 923	12 757	13 014	13 216	13 229	13 094
v tom ve věku:	0 - 14	1 931	1 881	1 863	1 845	1 779	1 749	1 793	1 781	1 818	1 850
	15 - 64	9 307	9 287	9 379	9 303	9 184	9 012	9 175	9 328	9 255	9 017
	65 +	1 804	1 814	1 842	1 933	1 960	1 996	2 046	2 107	2 156	2 227
Průměrný věk		39,4	39,8	40,0	40,6	41,0	41,4	41,3	41,4	41,5	41,8
Index stáří (65+ / 0-14 v %)		93,4	96,4	98,9	104,8	110,2	114,1	114,1	118,3	118,6	120,4
muži		6 351	6 312	6 360	6 349	6 266	6 184	6 347	6 465	6 468	6 380
v tom ve věku:	0 - 14	991	952	941	947	909	899	921	901	926	937
	15 - 64	4 653	4 648	4 696	4 653	4 601	4 514	4 627	4 744	4 702	4 569
	65 +	707	712	723	749	756	771	799	820	840	874
ženy		6 691	6 670	6 724	6 732	6 657	6 573	6 667	6 751	6 761	6 714
v tom ve věku:	0 - 14	940	929	922	898	870	850	872	880	892	913
	15 - 64	4 654	4 639	4 683	4 650	4 583	4 498	4 548	4 584	4 553	4 448
	65 +	1 097	1 102	1 119	1 184	1 204	1 225	1 247	1 287	1 316	1 353

Tabulka 1: Statistika obyvatelstva v Roudnici nad Labem (<http://www.czso.cz>)

4.8 Přírodní podmínky

4.8.1 Klimatické poměry

Řešené území patří do klimatické oblasti teplé, suché s mírnou zimou. Oblast se vyznačuje dlouhým, teplým a suchým létem, velmi krátkým přechodným obdobím a teplým až mírně teplým jarem a podzimem, krátkou, mírně teplou a suchou až velmi suchou zimou s velmi krátkým trváním sněhové pokrývky. Průměrná roční teplota činí 8 – 9 °C, průměrný roční srážkový úhrn dosahuje vodního sloupce do 500 mm. Projevuje se zde teplotní inverze. (CENIA, 2011)

Obrázek 91: Klimatická mapa (CENIA, 2011)

4.8.2 Geomorfologie

System: Hercynský

Provincie: Česká vysočina

Subprovincie: Česká tabule

Oblast: Středočeská tabule

Celek: Dolnooharská tabule

Podcelek: Řípská tabule

Okrsek: Krabčická plošina

Podcelek: Tereziánská kotlina

Okrsek: Roudnická brána (CENIA, 2011)

Krabčická plošina se vyznačuje jako členitá pahorkatina tvořená turonskými slínovci, písčítými slínovci a spongility, z velké části zakrytými kvarténními, fluviálními a eolickými sedimenty. Představuje typický, erozně akumulacími reliéf staropleistocenních teras Vltavy a Labe, krytých většinou würmskými sprašemi.

Roudnická brána představuje údolní dno Labe spojující Lovosickou kotlinu s Lužeckou kotlinou. Vznikla erozí řeky v turonských písčítých slínovcích a slínovcích s akumulacími reliéfem údolních niv, mladopleistocenních a středopleistocenních říčních teras (místa s pokrivy a přesypy navátých písků), vyplňujících zejména jádra výrazných roudnických meandrů s příkrými nárazovými svahy.

Roudnicko tvoří převážně nížiny rozkládající se na obou stranách řeky Labe, při soutoku s Ohří. Nejnižším bodem území je hladina Labe u Lounek, nejvyššími body jsou vrchol Řípu (459 m n. m.) a vrchol Sovice (278 m n. m.). Hora Říp je symbolem českého národa a výraznou dominantou celé Polabské nížiny a Podřipska. (Morávková, 2010)

4.8.3 Geologie

Základní, regionálně geologickou jednotkou tvořící stavbu území je středočeská oblast, která se stýká s krušnohorskou oblastí podél tzv. litoměřického hlubinného zlomu, jehož průběh lze lokalizovat přibližně do linie jižní okraj Doupovských hor a jižní okraj Českého středohoří. Styky mezi jednotlivými základními regionálně geologickými jednotkami jsou většinou zakryty sedimenty České křídové tabule a vulkanickými horninami vulkanických komplexů. Na geologické stavbě zájmového území se kromě kvarténních uloženin podílejí dvě základní geologické jednotky. Jsou to sedimenty České křídové pánve marinního i kontinentálního původu a solitérní vulkanity při okraji Českého středohoří.

Celé území je součástí České křídové pánve, budované v této oblasti vápnitými horninami, především slínovci, opukami, slíny a v omezené míře i vápnitými pískovci. Geologické podloží na území Roudnice nad Labem tvoří převážně horniny mezozoika, středního až spodního turonu, bělohorského souvrství, prachovce a spongilické písčité slínovce. Tyto horniny jsou v širším okolí místy překryty kvarténními sedimenty. Jsou to fluviální písčito-hlinité sedimenty v nivách, spraše, sprašové hlíny a fluviální písčité štěrky.

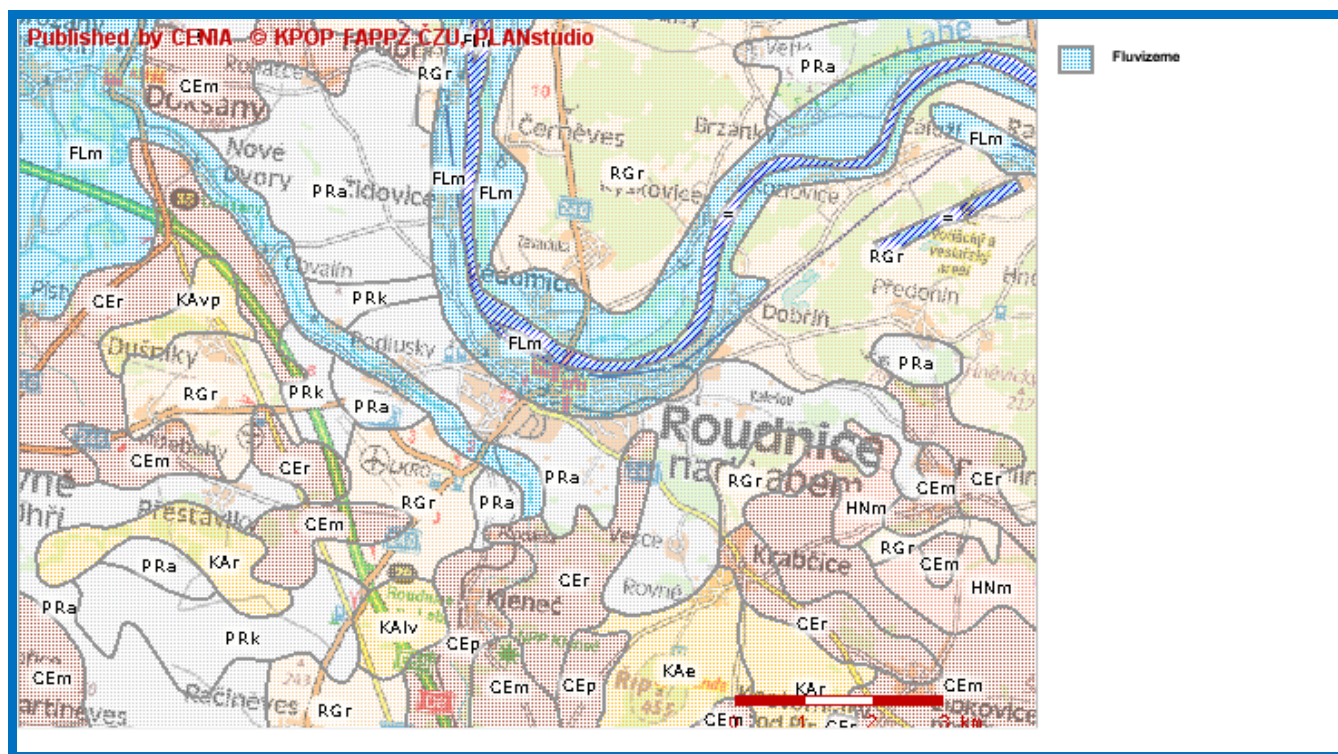
Pozůstatkem třetihorní vulkanické činnosti jsou v oblasti křídové pánve izolované kupy, z nichž v rámci regionu je jediná a nejvýznamnější hora Říp. Vznik hory Říp souvisí se sopečnou činností v době terciární, která byla v severních Čechách velmi intenzivní a vznikla jako odezva alpských horotvorných pochodů na tehdy již stabilizované části kontinentu. Jejím centrem bylo České středohoří a Doupovské hory. Říp, podobně jako Vinařická hora na Kladensku, Slánská hora na Slánsku, Kunětická hora na Pardubicku a Trosky v Českém ráji, představuje osamocený výběžek povrchových projevů této

horotvorné činnosti. Jedná se o čedičovou kupu dnes značně sníženou zvětráním, se silnými suťovými vrstvami na úpatí.

Z kvartérních sedimentů mají na území Podřipska největší zastoupení terasy Ohře a Labe. Území se vyznačuje plochým akumulčním povrchem údolních niv a nízkých říčních teras, přesypů a pokryvů vátých písků. Nejmladšími uloženinami jsou fluvialní písčité štěrky, které vyplňují údolní dno Labe. Na Podřipsku jsou hojnější kyselé říční štěrkopíský, méně vápnité spraše. (Morávková, 2010)

4.8.4 Půdní podmínky

Půdní typ v zámeckém areálu zastupuje fluvizem modální, která vzniká v blízkosti vodních toků ze středně těžkých substrátů. Fluvizemě se utváří v nivách vodních toků z povodňových sedimentů. Jsou charakteristické vrstevnatostí a nepravidelností rozložení organických látek. Má příznivé fyzikální vlastnosti. Její zrnitost závisí na rychlosti vodního toku a vzdálenosti od řečiště. Mimo období občasných záplav nejsou fluvizemě ovlivňovány nadbytečnou vlhkostí. Obsah humusu je střední, avšak prohumóznění je poměrně značně hluboké. (CENIA, 2011)

Obrázek 92: Pedologická mapa (CENIA, 2011)

Pomocí nahlédnutí do katastru nemovitostí bylo zjištěno číslo BPEJ. Podloží jsou lehké, nevododržné a silně výsušné substráty. Půda je bezskeletovitá nebo s příměsí a celkovým obsahem skeletu do 10%. Její hloubka převyšuje 60 cm. Pozemky v řešeném území mají všesměrnou expozici.

4.8.5 Typologie krajiny

Roudnice nad Labem spadá do krajinného celku Severočeské nížiny a pánve, který se vyznačuje jako krajina nížin, širokých niv, velkých vodních toků, lokálně s kupami třetihorních vulkanitů, převážně intenzivně zemědělsky využívaná, se strukturou menších a středních sídel, často vysokých, urbanistických a architektonických hodnot, krajina lokálně s vysokými přírodními, krajinnými a estetickými hodnotami (nivy řek, vulkanity), krajina venkovská i městská, krajina s optimálními půdními a klimatickými podmínkami pro zemědělství, krajina obnovených, tradičních a dále rozvíjených krajinných hodnot. (Morávková, 2010)

Řešené území se dle osídlení nachází ve staré sídelní krajině Hercynika, která je charakteristická lidovým typem českého roubeného domu a návesním sídelním typem. Z hlediska typu využití spadá území do urbanizované krajiny. Roudnice nad Labem nemá vymezený reliéf. (CENIA, 2011)

4.8.6 Vodopis

Městem protéká vodní tok Labe, který je dle vyhlášky č. 470/2001 Sb. vodohospodářsky významným tokem. Labe bylo prostřednictvím úprav trasy a parametrů koryta a kaskády jezových stupňů plně splavněno a tvoří významnou, vnitrozemskou, vodní cestu. Kromě Labe protéká Roudnicí vodní tok Čepel, který je pravostranným přítokem Ohře.

Celé řešené území se nachází v Chráněné oblasti přirozené akumulace vod Severočeská křída. Oblast, která pro své přírodní podmínky tvoří významnou přirozenou akumulaci povrchových a podzemních vod je chráněna na základě Nařízení vlády ČSR č.85/1981 Sb. (Morávková, 2010)

4.8.7 Vegetace

4.8.7.1 Biogeografické členění

Z hlediska biogeografického členění ČR se řadí řešené území do Řípského bioregionu, který je tvořen nížinnou tabulí na severozápadě středních Čech. Zabírá převážnou část Dolnoohraské tabule a západní část Pražské plošiny. Bioregion tvoří opuková tabule s teplomilnou biotou, bukovo-dubového vegetačního stupně. Je zde zastoupeno několik mezních a exklávních prvků i české endemity flóry a hmyzu. V současnosti v bioregionu dominuje orná půda. (Morávková, 2010)

4.8.7.2 Fytogeografické členění

Řešené území patří do fytogeografické oblasti Termofytikum, obvodu České termofytikum, okresu Terezínská kotlina a podokresu Roudnické písky. Ten je charakterizován jako území, ve kterém je květena relativně jednotvárná, mezofyty převažují nad termofyty, reliéf je plochý, podklad písčité, lesní porosty v krajině jsou tvořeny převážně kulturními bory. (CENIA, 2011)

4.8.7.3 Potenciální přirozená vegetace

Z hlediska potenciální přirozené vegetace se v řešeném území nachází topolová doubrava (*Quercu-Populetum*), místy v komplexu s jilmovou doubravou (*Quercu-Ulmetum*), které spadají do stanoviště tvrdých luhů nížinných řek. (CENIA, 2011)

Dominantními dřevinami tvrdých luhů nížinných řek jsou dub letní (*Quercus robur*) a jilm habrolistý (*Ulmus minor*), který však v posledních desetiletích ustoupil vlivem grafiózy. Dále jsou ve stromovém patře přimíšeny javor babyka (*Acer campestre*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), střemcha obecná pravá (*Prunus padus* subsp. *padus*), lípa srdčitá (*Tilia cordata*) a jilm vaz (*Ulmus laevis*), ve vlhčích polohách olše lepkavá (*Alnus glutinosa*) a topol černý (*Populus nigra*), v sušších habr obecný (*Carpinus betulus*).

Keřové patro je tvořeno hlavně zmlazenými dřevinami stromového patra, z keřů se vyskytují svída krvavá (*Cornus sanguinea*), střemcha obecná pravá (*Prunus padus* subsp. *padus*), bez černý (*Sambucus nigra*) aj.

V druhově bohatém bylinném patře převažují vlhkomilné až mezofilní druhy bršlice kozí noha (*Aegopodium podagraria*), kerblík lesní (*Anthriscus sylvestris*), válečka lesní (*Brachypodium sylvaticum*), čarovník pařížský (*Circaea lutetiana*), kostřava obrovská (*Festuca gigantea*), svízel přítula (*Galium aparine*), kuklík městský (*Geum urbanum*), popenec obecný (*Glechoma hederacea*), netýkavka nedůtklivá (*Impatiens noli-tangere*), ptačinec hajní (*Stellaria nemorum*), kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*) aj. Bohatý je aspekt jarních geofytů, česnek medvědí (*Allium ursinum*), dymnivka dutá (*Corydalis cava*), orsej jarní (*Ficaria bulbifera*), křivatec žlutý (*Gagea lutea*), sněženka podsněžník (*Galanthus nivalis*) aj. Mechové patro s druhy rodu trněnka (*Eurhynchium*), měřík (*Plagiomnium*) aj. je většinou jen slabě naznačeno.

Stanoviště tvrdých luhů nížinných řek může být ohroženo narušováním vodního režimu krajiny, zejména odvodňováním, výsadbou hybridních topolů a jiných nepůvodních dřevin, případně přemnožením zvěře. Na těchto stanovištích by měla být snaha o zachování přirozené dřevinné skladby, udržování nízkých stavů zvěře, citlivé revitalizace říčních systémů, umělé povodňování na místech s omezenými přirozenými záplavami. (Chytrý a kol., 2001)

5 Vlastní projekt

5.1 Navržená koncepce

Budovy v areálu jsou nevyužité a pro uvedení do provozu podle naplánovaných funkcí všechny potřebují opravit a některé bude nutné upravit ke svému účelu i v interiéru. Bude nezbytné obnovit a sjednotit barvu omítky všech budov včetně zámku. Zámek má specifickou červenobílou barvu a omítka ostatních budov bude v krémové barvě. Nové využití budov obohatí občanskou vybavenost města Roudnice a jistě přiláká mnoho návštěvníků.

Pro zámecké zahrady v Roudnici nad Labem byly navrženy velice originální úpravy, plně zajímavých prvků a detailů, které budou nenáročné na údržbu. Tato myšlenka odpovídá současným trendům a požadavkům na tvorbu zámeckých zahrad a jejich úpravy. V návrhu bylo použito některých prvků, které se objevují v barokních zahradách, přičemž byla zachována soudobost vzhledu a tvorby celého konceptu. V některých částech zahrady je návrh inspirován bývalými barokními půdorysnými tvary, které jsou zobrazeny na historických plánech zámecké zahrady. Barokní prvky budou odkazem a vzpomínkou na bývalou barokní zahradu, kterou nebylo možné obnovit.

Koncept zámeckých zahrad byl navržen jako myšlenkově jednotný celek, který je složen z několika tematických částí. Jednotlivé části jsou propojeny stejnými ústředními motivy, cestní sítí, mobiliářem a vegetací. Ústředním motivem je tvar čtverce, který je kombinovaný s tvarem kruhu. Tyto motivy doprovázejí všechny tematické části v různých podobách.

Jednotlivé tematické části jsou navrženy tak, aby se jejich vzhledy měnily v různých ročních dobách. Zahrady bude možné navštívit ve všech ročních obdobích a díky své roční proměnlivosti se budou snažit pokaždé návštěvníka zaujmout něčím novým.

Provoz zámeckých zahrad a celého areálu bude celoroční, ale na noc se bude zavírat. Provozní doba od 1. 3. do 30. 4. bude od 7 do 18 hodin, od 1. 5. do 31. 10. bude od 7 do 22 hodin a od 1. 11. do 28. (29.) 2. bude od 7 do 17 hodin. Brzká otevírací hodina je dána z důvodu ranního příchodu dětí do střední zahradnické školy. Hosté zámeckého hostelu, při příjezdu v jiných hodinách, budou muset použít severní vchod do zámku. Areál bude střežen ve dne i v noci parkovým hlídačem, který bude dohlížet na dodržování návštěvního řádu. Vstup do zahrad bude bezplatný.

Veškeré úpravy se budou provádět po etapách v jednotlivých tematických částech. Realizace návrhu a oprava staveb by byla velice časově náročná a zatím se nedá finančně ani odhadnout.

5.2 Navržené úpravy

5.2.1 Úpravy sítí

Před započítím všech prací spojených s úpravou terénu a sadovnickými pracemi je nutné provést výkopové práce spojené s vedením sítí. Vykopaná ornice a podorniční vrstva se uloží na deponii v prostoru staveniště, jelikož se bude při úpravách terénu znova potřebovat. Deponovaná zemina bude zajištěna před znehodnocením a ztrátami. Půda se ukládá stranou od stavebního provozu a nemá se po ní jezdit. Dále se již realizují samotné výkopové práce spojené s vedením sítí. Stávající inženýrské sítě jsou orientačně zakresleny v situaci. Na pozemku je nutné zajistit kabelové vedení podél cest kvůli osvětlení v místech, kde je plánované, příklady vodovodu k pítčkám a odvody do kanalizace. Po dokončení prací spojených s vedením sítí se vrátí vykopaná zemina zpět do výkopů. Veškeré práce spojené s rozvodem elektrických sítí, vodovodu a kanalizace bude provádět odborná stavební firma.

5.2.2 Modelace terénu

V zámeckém areálu je naplánováno několik úprav modelace terénu. V některých místech bude potřeba terén vyrovnat, v navrženém bosketu a prostoru před kostelem se vytvoří malé terénní vyvýšeniny a dále jsou navrženy terasové úpravy v prostoru u divadla a na západním svahu u zámku.

K vyrovnání terénu dojde v prostoru před kostelem, před jízdárnou a klášterem, v aleji, v místech budoucího parteru a okolo vodní nádrže a budoucího rozária. Terén se vyrovná pomocí příslušné techniky.

Na svahu, který se nachází v prostoru u divadla, budou vytvořeny čtyři terasy o převýšení 1,5 m, které bude překonáno pomocí krátkých svahů se 40 % spádem. V místě styku cestní sítě a prudkého svahu se postaví schodiště. Dále je nutné vytvořit rovinu v hledišti na chodníčcích mezi sedačkami. Terasy a úpravy v hledišti budou vymodelovány příslušnou technikou dle příložené dokumentace.

Na západním svahu u zámku bude vytvořena třetí terasa o převýšení 1 m, které bude překonáno pomocí kamenné zídky. Plochu na terase bude nutné vyrovnat. Žádné jiné modelace se v tomto svahu provádět nebudou.

V plánovaném bosketu a v prostoru před kostelem budou vytvořeny drobné terénní vyvýšeniny dle příložené dokumentace. Tato úprava proběhne až po založení cestní sítě, jelikož k jejímu provedení bude zapotřebí sejmuté přebytečné zeminy.

Po ukončení prací spojených s modelací terénu se nainstalují lampy, fontány a pítka.

5.2.3 Cestní síť a obrubníky

V celém areálu bude cestní síť tvořena pískovaným mlatem šedorůžové barvy. Takto vytvořené cesty jsou schůdné ještě při 25 % spádu. Jsou pružné, snadno opravitelné, drsné a při pečlivém provedení

jen mírně blátivé a prašné. Cesty budou ohraničeny obrubníkem z trojitě řady štípaných žulových kostek ve světle šedé barvě. Rozměry kostek budou 100x150x80 mm a zhotoví je firma Pražský kámen, s.r.o. Obrubník se položí do betonového lože. Bude mít tvar mělkého koryta a bude součástí odvodňovacího systému.

Ve vytyčených místech, určených pro novou cestní síť, se vybere terén do hloubky cca 110 mm a v místech, kde je plánovaný pojezd, se terén vybere do hloubky cca 450 mm. Na okraj cestní sítě se položí obrubník z žulových kostek do 100 mm vysokého betonového lože. Obrubník bude souběžný s terénem. Žulové kostky budou položeny ve tvaru mělkého koryta podle přiložené přílohy detailu povrchů. Spáry mezi kostkami budou vyplněny betonem. Samotnou technologii položení pískovaného mlatu popisuje Schubert (2007). Základem cesty bude 100 mm vysoká vrstva štěrku zasypaného kamennou drtí tak, aby po zaválcování vrstvy byla drť alespoň 10 mm nad štěrkem. V místech plánovaného pojezdu bude vrstva štěrku vysoká 400 mm a vrstva kamenné drti po zaválcování bude asi 30 mm. Tento základ se pohodí asi 20 mm vysokou vrstvou vazného písku a převálcuje se asi pětkrát malým válcem. Potom se důkladně pokropí. Vzniklý kal se košťaty vhání do základu. Přebytečný se z chodníku odstraní. Po zaválcování se cesta pohodí ostrým pískem nebo drtí o frakci 3 – 6 mm, přičemž síla této vrstvy bude asi 5 mm, a znovu se uválcuje. Barva povrchového materiálu bude v šedorůžové barvě.

5.2.4 Parkování

Z důvodu plánovaného zvýšení provozu v areálu a obohacení občanské vybavenosti je v areálu počítáno se dvěma menšími parkovišti. Parkoviště mezi centrem volného času a střední zahradnickou školou bude sloužit pouze zaměstnancům a zásobování. Parkoviště na zámeckém nádvoří bude vytvořeno pro zaměstnance, zásobování a hosty hostelu. Ostatní návštěvníci budou muset zaparkovat na náměstí, u nádraží nebo v ulicích města Roudnice.

Povrch plánovaných parkovišť a jejich příjezdových cest bude zhotoven ze silnějšího pískovaného mlatu. Parkovací stání budou odděleny pruhy z jedné řady štípaných žulových kostek, světle šedé barvy o rozměrech 100 x 150 x 80 mm. Kostky se položí do 100 mm vysokého betonového lože. Pruhy z kostek budou souběžné s terénem. Spáry mezi kostkami budou vyplněny betonem.

5.2.5 Odvodnění

Odvodňovací síť v areálu je tvořena mělkými koryty obrubníků, které budou vodu odvádět do kanalizačních vpustí. Kapacita odvodňovacích zařízení je dostatečná. Povrch cestní sítě je schopen vodu částečně absorbovat, proto by zde nemělo docházet k dlouhodobému rozbahnění cest. Stavba odvodňovacích koryt, spolu s uložením kanalizačních vpustí, bude provedena při pokládání mlatových povrchů.

5.2.6 Schody

Nově je v areálu naplánováno celkem dvanáct schodišť, přičemž se všechny nachází v prostoru u divadla. Čtyři schodiště u teras o deseti schodech budou překonávat výškový rozdíl 1,5 m, přičemž každý schod bude vysoký 15 cm a jeho délka bude 33 cm. K těmto schodištím bude instalováno ocelové zábradlí SC700-5 od firmy Mmcité, a.s. Dalších osm schodišť bude umístěno v hledišti. Schodiště budou překonávat výškový rozdíl pouhých 24 cm, který vzniká mezi jednotlivými pruhy sedadel. Tento malý výškový rozdíl bude překonán dvěma schody o výšce 12 cm a délce 25 cm. Všechna schodiště budou betonová. Dále budou opravena stávající betonová schodiště u vyvýšeného bývalého divadla u zámku a schodiště vedoucí do příkopu. Ke schodišti u vstupu do prostoru před kostelem bude stávající zábradlí nahrazeno novým zábradlím SC700-5 od firmy Mmcité, a.s. Stejným zábradlím bude osazena i zídka, která přiléhá k jihozápadnímu rohu budovy zámku, protože zde hrozí nebezpečí pádu.

5.2.7 Zdi

Okolo celého areálu bude zrekonstruována stávající zeď. Uvnitř areálu dojde k některým změnám stávajících zdí. Zeď, která odděluje prostor před jízdárnou a plochu před klášterem, bude odstraněna. Stejně tak bude zbourána i zeď mezi plochou před kostelem a prostorem před jízdárnou. Důvodem je lepší prostupnost celým areálem. Všechny ostatní zdi budou opraveny, nově omítnuty a natřeny krémovou barvou.

Zeď, která odděluje prostor před jízdárnou a bosket bude zrekonstruována a stejně tak i zeď, která se táhne podél západní strany aleje. Do této zdi budou vytvořeny dva průchody dle přiložené dokumentace. Opravena bude také zeď, která ohraničuje z jižní strany prostor u nádrže a z východní strany prostor u zámku. Do této zdi budou vytvořeny dva nové průchody.

Na západním svahu u zámku bude vytvořena kvůli stabilitě terasy opěrná, kamenná zídka z nepravidelných kvádrů štípaného pískovce ve žlutých odstínech od firmy Pražský kámen, s.r.o. Pod zídku se položí 300 mm vysoká drenážní vrstva štěrku, na kterou se položí kameny, které budou spojovány maltou. První kámen bude umístěn pod terénem.

5.2.8 Výsadby rostlin

Pokud dojde na výsadbových plochách k nárůstu plevelů, bude provedeno před veškerými výsadbami chemické odplevelení neselektivním herbicidem - postřikem naširoko (použije se např. Roundup Bioaktiv – 1 – 2 x opakování podle stupně zaplevelení). Zeminu je nutné před výsadbou zbavit větších kamenů a těžko zetlívajících částí rostlin a jiných odpadů. Výsadby rostlin se řídí metodikou podle Smýkala a kol. (2008).

5.2.8.1 Výsadba stromů s balem

Ideální doba na výsadbu je na jaře nebo na podzim. Půda však nesmí být promrzlá. Jáma se kope ve velikosti minimálně: 1,5 násobek průměru balu. Stěny výsadbové jámy jsou kolmé a povrch jejích stěn musí být rozrušen. Po vsazení stromu do výsadbové jámy je třeba uvolnit úvazky balu u kmene. Zemina, kterou se jáma zasype, bude z 50% vyměněna za kompost a substrát bude důkladně promísen. Po zasazení stromu se nainstaluje kvalitní, nízké, holandské kotvení se třemi kůly s trvanlivostí alespoň 2 roky a vytvoří se závlahová mísa. Boční větve se řežou na vnější pupen. Do kořenové části se nainstaluje mulčovací vrstva. U všech výpěstků musí být koruna pravidelná, bez poškození a musí odpovídat danému taxonu. Rovný kmínek nesmí vykazovat taktéž žádné známky poškození.

5.2.8.2 Výsadba keřů a založení trvalkových záhonů

Do záhonů se před výsadbou přidá kompost. Rostliny bez balu se sází na jaře nebo na podzim a rostliny v kontejneru se můžou sázet kdykoli, pokud není půda zmrzlá. Kontejnerové rostliny se sází do stejné hloubky, v jaké byla rostlina zasazena v kontejneru. Rostliny mají být vysazeny ihned po dodání. Není-li to možné, mohou se rostliny uskladnit po dobu 48 hodin, kdy se chrání zvlhčováním a přikrýváním. Při překročení této doby je rostliny nutné založit do předem připravených rýh, navlhčit a zahrnout půdou.

Jamky pro výsadbu rostlin je třeba hloubit v šířce, která odpovídá 1,5 násobku průměru kořenového systému nebo zemního balu. Při hloubení jamek pro výsadbu je nutné odděleně odebrat svrchní vrstvu půdy a při výsadbě ji vrátit zpět jako nejsvrchnější vrstvu. Je třeba odstranit ztuhnutí dna a stěn výsadbových jamek. Kořeny nebo zemní baly je potřebné ze všech stran zasypat kyprou půdou a stejnoměrně přitlačit. Poté je nezbytné rostliny dostatečně zalít. Mladé rostliny se smí sázet pouze s vlhkými kořeny. Osázená plocha musí být urovnaná, zkypraná a vyčištěná. Kořenový prostor okolo keřů se pokryje mulčovací kůrou.

5.2.8.3 Založení trávníku

K založení trávníku bude použito osivo parkové rekreační směsi a s vysokým podílem jílku vytrvalého (*Lolium perenne*). Optimální doba na výsev trávníku je od druhé poloviny dubna do konce září při teplotě půdy nad 8°C. Pro parkové trávníky je stanovena dávka 200 – 250 kg.ha-1. Způsob setí bude povrchový.

5.2.9 Umístění mobiliáře

Po dokončení všech stavebních a sadovnických prací se do areálu instalují lavičky, odpadkové koše, stojan na kola, pítka a krmítka pro ptáky, sochy, rozcestníky, informační tabule a mobiliář do kavárny podle návrhu.

5.3 Navržené tematické části

5.3.1 Prostor před obytnou budovou – Centrum volného času a bylinková zahrada

U budovy, která v současné době částečně slouží k obytné funkci, je plánováno využití jejích prostor jako centrum volného času. Budova je v dobrém stavu, ale bude zapotřebí oprava omítky a interiérové úpravy. Budou zde provozovány volnočasové aktivity pro děti, mládež i dospělé. Jednou z nich bude kroužek výuky šachu, která se v teplých dnech bude odehrávat na šachových stolcích před budovou. Cílem instalace šachových stolků je zvýšení popularity a počtu hráčů tohoto příjemného sportu. Druhy ostatních aktivit nejsou zatím naplánované a budou záležet na zájmech obyvatel Roudnice. Jako jeden z dalších možných kroužků by se nabízelo bylinkářství, protože před budovou je navržen velký bylinkový záhon, nebo zahradnický kurz z důvodu přítomnosti rozsáhlých zahrad.

Na ploše před budovou bude položen mlatový povrch a vzniknou zde pruhové bylinkové záhony, které tvoří v půdorysu dvě kružnice. Mezi pruhy záhonů budou 1,5 m široké cesty. Do záhonů se vysadí vytrvalé i jednoleté bylinky, které se budou muset vysazovat každoročně. Rozmanitost druhů bude dostatečně veliká a výskyt kvetoucích rostlin bude zaručen od brzkého jara do pozdního podzimu. Pobyt v této tematické části bude díky vůním z bylinkových záhonů velice příjemný.

Ze severní strany je prostor ohraničen cihlovou omítnutou zdí, která bude opravena. Podél zdi bude stát pruh trávníku, ve kterém budou instalovány čtyři šachové stolky v pravidelných rozestupech. Stolky budou primárně určeny ke hře šachu, avšak jejich využití není vymezeno pouze pro tuto funkci.

Prostor před budovou bude zbaven veškeré vegetace a zpevněného povrchu. Dále budou vytyčena místa pro bylinkové záhony, které se oddělí při pokládání mlatu od ostatního povrchu ocelovou pásovinou. Vyznačí se také pruh pro budoucí trávník a v něm čtvercová místa pro šachové stolky. Místo pro trávník se oddělí obrubníkem z kamenných kostek. Na zbývající plochu se položí mlatový povrch. Místo určené pro trávník se nakypří a vyseje se do něj trávníková směs. Bylinkové záhony se také nakypří a zasadí se do nich bylinky podle osazovacího plánu. Ke každé bylince se umístí cedulka s českým a latinským jménem.

V místech cesty, která vede od centra volného času ke zdi u aleje, se po odstranění nevhodné vegetace a zpevněné cesty vytvoří mlatová cesta a podél ní se ve vytyčených místech pro trávník doseje trávníková směs.

5.3.2 Prostor před kostelem – Klid a relaxace

Budova kostela v současné době není v provozu, ale zatím je v relativně dobrém stavu. V návrhu je plánováno s jejím otevřením a zavedením pravidelných nedělních mší. Kostel bude nejprve nutné

opravit zvenku i uvnitř. Na ploše před kostelem bude položen mlatový povrch a uprostřed plochy budou dvě menší trávnické plochy s nepřilíživými stromy, lavičkami a jedním pítkem. Trávnické plochy tvoří v půdorysu čtverce. Na každém z nich budou vytvořeny čtyři malé vyvýšeniny, ze kterých porostou stromy rodu *Acer*, které se budou na podzim zbarvovat do žlutých, červených a oranžových odstínů. Výsadba se tak stane zajímavou v podzimním období. Pod stromy se vysadí některé jarní cibuloviny, díky kterým bude výsadba zajímavá i brzy na jaře. V létě budou místo zdobit různé textury listů a atmosféru bude zpříjemňovat pobyt na vyvýšeninách porostlých nízko sečeným trávnickem. Díky všem těmto aspektům bude výsadba dlouhodobě zajímavá a navodí příjemné a uklidňující pocity.

U každé trávnické plochy budou umístěny čtyři lavičky. Mezi plochami bude instalována fontánka s pitnou vodou a na celou plochu jsou navrženy tři koše. Na trávnickou plochu bude umožněn přístup a její vyvýšeniny mohou posloužit jako příjemná lehátka nebo k dětským hrám.

Část cestní sítě je navržena jako pojezdová pro osobní vozidla a menší dodávky, protože vjezdem u galerie budou přijíždět zaměstnanci a zásobování. Budou parkovat na parkovišti mezi centrem volného času a střední zahradnickou školou. Na tomto parkovišti jsou plánována dvě stání pro invalidy. V místech možného pojezdu bude nutná zvýšená opatrnost návštěvníků.

Na ploše před kostelem bude odstraněna veškerá vegetace, zpevněný povrch, zídky a schody. Následně se povrch vyrovná, přičemž se bude velice mírně svažovat od vjezdu směrem ke kostelu. Vytvoření pozvolné svažitosti je z důvodu nižšího postavení kostela, než je vjezd do prostoru. Tento svah bude pocitově vnímán víceméně jako rovina. V další fázi se založí mlatový povrch a vytyčené trávnické plochy se oddělí obrubníkem z kamenných kostek. Navrší se terénní vyvýšeniny, do kterých se vysadí stromy. Následně se na plochy vyseje trávnická směs a zasadí se cibule. Posledním krokem bude umístění mobiliáře a instalace pítka.

V místě plánovaného parkoviště bude vytvořen mlatový povrch, do kterého se položí jednoduché řady šedých žulových kostek o rozměrech 10x15x8 cm, které budou sloužit jako oddělovací pruhy. U budovy centra volného času a střední zahradnické školy se na vytyčených místech, určených pro trávnické plochy, vyseje trávnická směs.

5.3.3 Park u vodní nádrže

Ústřední prvek v této části tvoří betonová nádrž na vodu, u které bude nutné zvýšit dno. Nádrž bude vytvářet efekt zrcadlení zámku. Pro větší atraktivní místa budou k nádrži nepravidelně umístěny barevné kovové sedáky. Plocha okolo nádrže by měla působit velice prostorně, a proto většinu z ní zabírají nízce sečené trávnické plochy. Ze dvou stran je ohraničena pruhem stromů, což působí jednak velice reprezentativně a také příjemně z důvodu dostatečného stínu. Od nádrže směrem k divadlu pokračuje park přes trávnickou plochu k růžovým záhonům, které jsou tvořeny z pěti druhů růží a ohraničeny

nízkým, živým plůtkem ze zimostrázu vždyzeleného (*Buxus sempervirens*). Celá plocha se postupně svažuje od zámku směrem k divadlu. Záhony tvoří v půdorysu tři čtverce a jeden nepravidelný čtyřúhelník. Mobiliář zde budou tvořit lavičky, sedáky, koše a lampy. Přístup do vodní nádrže bude povolen, stejně jako vstup na trávnické plochy. Park bude mít reprezentativní a pasivně i aktivně rekreační charakter.

Po odstranění nevhodných dřevin bude vytvořena mlatová cestní síť s obrubníkem. Dále dojde k úpravám vodní nádrže. Naplánované je zvýšení dna do hloubky 500 mm, přičemž vodní hladina bude dosahovat do výšky 300 mm. Do dna bazénu se vytvoří otevíratelná šachta pro filtr a čerpadlo, jejichž technologii zhotoví firma KTS AME, Hradec Králové. Veškeré úpravy nádrže budou vytvořeny z betonu. Stěny i dno musí být hladké a před napuštěním vody se natrou trojitou vrstvou tmavě modré chlorkaučkové barvy H2203 Trexon, od firmy Colorlak, a.s. Tato barva chrání beton před negativními účinky vody. Po stavebních úpravách nádrže se vysadí nové stromy, vyseje se trávnická směs a zasadí se zimostrázu a růže. Nakonec se umístí mobiliář v podobě laviček, sedáků, košů a krmítek pro ptáky.

5.3.4 Prostor před jízdárnou a klášterem – Nejlepší tvar je čtverec

Bývalá jízdárna dnes slouží jako galerie a stejná funkce je plánovaná i v návrhu, kde jsou expozice galerie navíc rozšířené do exteriéru v podobě instalovaných venkovních soch z dílny sochaře Michala Gabriela. Do prostor velké budovy bývalé jízdárny je také naplánováno vybudování zámecké kavárny a veřejného záchodu. Letní zahrádka kavárny bude ohraničena nízkým plůtkem a vybavena mobiliářem Merletto od firmy Mmcitě a.s. Z jižní strany je plocha ohraničena omítnutou cihlovou zdí, která bude potřebovat opravu.

Klášteř je momentálně ve velmi špatném stavu a pro jeho zprovoznění bude nutná náročná rekonstrukce. Po provedení důležitých oprav v něm bude zřízena střední zahradnická škola. Výhody umístění této školy do areálu zámeckých zahrad jsou jasné. Výuka bude moci probíhat i venku na názorných příkladech.

Ústředním tvarem se pro celou plochu stal, jak již název napovídá, čtverec. Po celé ploše je v pravidelných a čtyřmetrových rozestupech rozmístěno množství záhonů ve tvaru čtverce. Zbytek plochy zabírá mlatový povrch. Všechny čtverce budou od mlatového povrchu odděleny jednou řadou šedých žulových kostek ve velikosti 10x15x8 cm po celém svém obvodu. Kostky budou uloženy ve výšce terénu, stejně jako všechny ostatní obrubníky v areálu. Při výběru sortimentu do záhonů bylo dbáno na potřebu nízké údržby. Záhony jsou osázeny trávnickou směsí, okrasnými trávami, dřevinami muchovníkem kanadským (*Amelanchier canadensis*), cesmínou přeslenitou (*Ilex verticillata*) a šácholanem hvězdnatým (*Magnolia stellata*), půdopokryvnými trvalkami, okrasnými nenáročnými trvalkami, jarními cibulovinami. Do některých záhonů budou umístěny různé druhy citrusů a fíky

v přenosných nádobách, které se budou na zimu stěhovat do plánovaného skleníku. Citrusy a fíky symbolizují oranžérii, která se v barokních zahradách těšila velké oblibě. Všechny rostliny zaručí zajímavost kompozice ve všech ročních obdobích. Dokonce i v zimě bude tato část velice pěkná, kdy větve cesmíny budou zdobit červené kuličky plodů, na některých záhonech zůstanou velké trsy suchých okrasných trav a skleník bude lákat k návštěvě svými plodícími rostlinami. Zimní atmosféru dotvoří venkovní sochy od Michala Gabriela. Mobiliář budou v této části tvořit lavičky, lampy, koše, sochy a fontána.

Skleník bude navržen architekty z ateliéru Lenox architekti s.r.o. tak, aby ladil k ústřednímu motivu čtverce. Bude zvolen moderní design, který nenaruší zámeckou atmosféru. Součástí skleníku bude i místnost pro zahradní vybavení. Budova skleníku bude v teplých měsících sloužit k rozšíření znalostí o tropických ovocných dřevinách. Uvnitř budou umístěny informační postery a výstava fotografií vztahující se k tématu tropického ovoce.

Po rekonstrukci budov a obnově jižní zdi bude v celém prostoru odstraněn zpevněný povrch a vegetace. Poté dojde k vyrovnání terénu a vytyčení čtvercových záhonů. Terén se musí lehce svažovat směrem z prostředka k budovám kvůli umístění odvodnění podél budov a zdi. Tento spád bude tvořit asi 2 % klesání. Po vytvoření mlatového povrchu a položení žulových kostek po obvodu čtvercových záhonů se vysadí dřeviny, trvalky, cibule a okrasné trávy, vyseje se travníková směs a umístí se nádobové rostliny a mobiliář. Technologie fontány bude postavena firmou KTS AME, Hradec Králové.

Další práce budou mít za úkol propojit plochu před střední zahradní školou s cestou, která vede od centra volného času k dělicí zdi od aleje, a s parkem u vodní nádrže. Nejdříve bude nutné odstranit nevhodnou vegetaci a zpevněnou cestní síť, potom se položí mlatová cesta a nakonec se doseje travníková směs na vytyčené plochy.

5.3.5 Letní divadlo

V zámeckém areálu se nachází budova letního divadla, která ke svému provozu potřebuje opravu. V návrhu je plánováno se zavedením pravidelného provozu divadla v teplých měsících a pořádáním různých kulturních akcí. Pro tento účel bude před divadlem postaveno hlediště, které budou tvořit řady betonových pruhů, na které budou namontovány lavičky Forma LF351t od firmy Mmcité, a.s. Hlediště bude navazovat na čtyři terasy, které budou od sebe odděleny svahem. Z teras a svahu bude také možný výhled na jeviště. Uprostřed kompozice povede široká mlatová cesta, která bude obohacena potřebnými schodišti v místech velkého převýšení. Terasy budou pokryty travníkovou plochou a mimo představení mohou sloužit k relaxaci. Plocha je z východní a západní strany ohraničena svahem a díky tomu prostor působí jako uzavřené údolí. Použitým mobiliářem v této části jsou lampy a lavičky v hledišti.

Po odstranění nevhodné vegetace a starých lamp dojde k terénním úpravám teras a hlediště a instalaci nových lamp. Následně se vytvoří mlatová cesta s betonovými schodišti a zábradlími a v hledišti se postaví betonové pruhy, do kterých se nainstalují lavičky Forma LF351t. Mezi betonovými pruhy bude také položen mlat, který bude svažován ve 2 % spádu směrem od cesty ven, kvůli odvodu dešťové vody. Nakonec se vysadí dřeviny a vyseje se travníková směs.

5.3.6 Alej

V návrhu je plánováno zpřístupnit a obnovit alej, která vede mezi parterem a vstupem k severnímu vchodu do kláštera. Podél západní strany aleje vede omítnutá cihlová zeď, která ji odděluje od ostatních částí areálu. V této zdi je plánováno vytvoření dvou vstupů do prostoru před klášterem a k severnímu vstupu do kláštera. Zeď bude opravena a nově omítnuta.

V aleji je největší zastoupení jilmu habrolistého (*Ulmus minor*), který bude nutné dosadit z důvodu vzniku prázdných míst v aleji po odstranění náletových a jinak nevhodných dřevin. Středem aleje bude procházet mlatová cesta doplněná lavičkami a koši. Alej se tak stane příjemným místem, kde si návštěvníci budou moci odpočinout ve stínu korun krásných stromů.

Nejdříve dojde k opravám zdi a vytvoření dvou vstupů. Také bude odstraněna mříž, která brání jižnímu vstupu do aleje. Po nutném odstranění všech nevhodných dřevin se položí mlatová cesta a následně se vysadí nové stromy a doseje se travník. Nakonec se podél cesty umístí lavičky a koše.

5.3.7 Parter

V místech, kde se v současné době nachází veřejný park, dříve stávala geometricky vyřešená plocha, která svojí zdobností připomíná parter. Zachycují ji císařské otisky z roku 1840. Řešená část na počest této úpravy dostala název Parter a její ztvárnění připomíná bývalý tvar geometrické úpravy a obsahuje prvky barokního parteru, hlavně osovost a přítomnost vodních prvků v hlavním křížení cest. Zároveň je zde dbáno na soudobost úpravy, proto bude plocha nenáročná na údržbu, bude jí přiřazena specifická funkce a bude obsahovat nevšední a funkční prvky, které budou zpříjemňovat pobyt.

Úlohou celé úpravy je, aby působila teatrálně a navozovala pocit neomezenosti. V parteru budou vysázeny stromy tak, aby tvořily pomyslné řady či aleje, které budou směřovat pohledy návštěvníků k zámku a kostelu. Pohledy budou orámovány korunami vysazených stromů. Díky tomuto prvku bude zdůrazněna dominantnost hlavních budov. Celá plocha je geometricky rozdělena na menší plochy, mezi kterými vedou mlatové cesty. Veškeré dělení ploch je osově souměrné. Výplně jednotlivých ploch tvoří barevné šterky, písky a trvalkové výsadby. Barevné šterky a písky budou působit jednak dekorativně a také po nich bude umožněn pohyb návštěvníků. Díky tomu zde vznikne velká pochozí plocha, na které bude možné pořádat různé akce. Na okrajových plochách budou vysázeny nízké plůtky ze zimostojícího vřezky (*Buxus sempervirens*), které budou pohledově oddělovat plochy s trvalkami od ploch

s barevnými šterky a písky. Kombinace trvalek a živých plůtků bude pohledově působit plasticky. V místech hlavního křížení cest budou postaveny fontány.

Hlavní funkcí parteru bude možnost shromáždění velkého počtu lidí. Na jeho ploše je plánováno pravidelné pořádání různých akcí, jako jsou farmářské trhy, vinobraní, akce pro děti, předvolební kampaně či jiné sezonní a společenské akce. Pro tyto akce budou v zámecké správě k dispozici jednotné dřevěné mobilní stánky, které se vždy den před konanou akcí v parteru postaví. Z důvodu konání akcí jsou některé cesty v parteru plánované jako občasné pojízdné, aby umožnily pohodlný výklad zboží u stánků. Vjezd do parteru bude povolen pouze osobním vozidlům a menším dodávkám. Delší parkování na ploše, než bude nezbytně nutné pro zásobování stánků, není povoleno.

Na velké pochozí ploše nejsou schválně plánované žádné lavičky, protože by zde mohly překážet a nelákaly by k posezení vysokou frekvencí kolemjdoucích lidí. Všechny lavičky budou rozmístěny po celém obvodu parteru u trvalkových záhonů, kde bude větší klid a návštěvníci odsud budou moci nerušeně pozorovat ruch uprostřed parteru. Celý parter bude dále vybaven koši, lampami a jednou fontánkou s pitnou vodou.

Na celé ploše bude odstraněna skoro všechna vegetace, stávající mobiliář, dětské hřiště a bude sejmout materiál, použitý pro cestní síť. Plocha bude vyrovnána a bude zde založena nová cestní síť z mlatu a instalovány lampy, fontány a pítko. Dále se vysadí stromy, vyplní se vytyčené plochy barevnými šterky a vysadí se trvalky a zimostrázy. Nakonec se na plochu umístí lavičky a koše.

5.3.8 Bosket

Tvar bosketu částečně vychází z úprav, které jsou zachyceny na mapě císařských otisků z roku 1840, kde je patrné rozdělení plochy do několika čtverců. Podobná myšlenka je zachycena i na Carattiho plánu z roku 1653, kde jsou čtverce doplněny ještě o jeden velký oblouk v místě hlavního křížení cest. Návrh bosketu má být odkazem a vzpomínkou na minulé zahradní úpravy v této části a oslavovat barokní zahrady.

Velká pozornost je věnována západnímu vstupu do parteru, odkud vybíhá pět cest ve hvězdicovém tvaru. Jedna z nich směřuje ke kostelu a umožňuje již od vstupu nádherně orámovaný výhled na jeho budovu. Orámování pohledu je umocněno terénními modelacemi a výsadbou stromů, což napomáhá směřovat pohled přímo na kostel. Prostřední cesta vede na půlkruhové rozcestí, odkud pokračuje do čtvercové plochy, jež je rozdělena do čtyř čtverců, přičemž je každý z těchto čtverců rozdělen do dalších čtyř čtverců. Vzniká zde tak plocha se šestnácti čtverci, které jsou od sebe navzájem odděleny mlatovou cestní sítí. Kompozice je osově souměrná podle střední cesty. Na místech křížení některých cest ve čtvercové ploše jsou umístěny dvě sochy, fontána a dvě pítka pro ptáky. Celý bosket je zalesněný a působí jako malý hustý lesík, který skrývá příjemná překvapení. Na každé jednotlivé ploše,

oddělené mlatovou cestou, budou vytvořeny terénní modelace v podobě malých vyvýšenin, díky kterým lesík získá zajímavější a hravější ráz. Do prostoru bosketu budou umístěny lavičky, koše a ptačí krmítka.

V části bosketu dojde k nejnáročnějšímu kácení kvůli přítomnosti neprostupné bujné vegetace a chybějícímu podrobnému dendrologickému průzkumu. Bude zapotřebí zbavit se nevhodných dřevin za pomoci přítomného odborníka a po první fázi kácení a zprůchodnění porostu provést podrobný dendrologický průzkum a naplánovat druhou fázi kácení. Po odstranění všech nevhodných dřevin bude možné vytvořit mlatovou cestní síť a instalovat fontánu. Následně se vytvoří terénní modelace s ohledem na stávající stromy, kterých by se navyšování terénu nemělo příliš dotknout. Po dotvoření terénu se vysadí nové stromy, vyseje se tráva a umístí se sochy, pítko a krmítka pro ptáky, lavičky a koše.

5.3.9 Zámecké nádvoří

Zámecká budova je ve výborném stavu a její interiéry jsou opravené. Budova je zčásti nově omítnutá, ale bude nutné omítnout i zbytek zámku. V současnosti zde sídlí veřejnosti zavřený Lobkowiczský archiv a kastelán, který se stará o nejnútější práce v areálu. V jihovýchodní části budovy je umístěna kaple. Jiné části budovy nejsou využity. V návrhu je počítáno s vytvořením hostelu a ubytovacích kapacit pro dojíždějící žáky střední zahradnické školy, a to v části zámku.

Na nádvoří zámku byla naplánována úprava, která tvarově odkazuje na vzhled nádvoří po realizaci zahradních úprav, navržených zahradním architektem Camillo Schneiderem v roce 1931. Z důvodů snadné údržby je navržena velká, nízko sečená trávnicková plocha obehnaná obrubníkem. Tvar bývalé úpravy bude do trávníku vytvořen pomocí trojitě řady z šedých žulových kostek o velikosti 10x15x8 cm, které budou použity pro obrubník. Kostky budou uloženy tak, aby byly v jedné rovině s terénem. Takto vytvořená plocha uprostřed nádvoří bude zajímavá hlavně při pohledu ze zámku. Podél východní a západní strany plochy budou rozmístěna parkovací stání pro zaměstnance, zásobování a hosty hostelu. Po obvodu budovy budou rozmístěny lavičky, koše a mobilní nádoby s rostlinami. Povrch nádvoří bude mlatový.

Na nádvoří dojde k odstranění zpevněného povrchu, který bude nahrazen mlatem. V místech pro vyznačení parkovacích stání se uloží jednoduché řady šedých žulových kostek o rozměrech 10x15x8 cm, které budou tvořit dělicí pruhy. Ve vytyčené ústřední ploše se položí trojitá řada stejných žulových kostek, která vytvoří požadovaný ornament. Do zbytku plochy se vyseje trávnicková směs. Nakonec se na nádvoří rozmístí lavičky, koše a nádoby s rostlinami.

5.3.10 Krajinářský park okolo zámku

Ve starších plánech je prostranství okolo parku znázorňováno jako přírodně krajinářský park. Se stejnou koncepcí je částečně naplánován i návrh této tematické části. Myšlenka krajinářského parku zde bude vystižena pomocí rozvolněné, vzdušné a nepravidelné výsadby dřevin. Vysadí se zde druhy:

muchovník kanadský (*Amelanchier canadensis*), ruj vlasatá (*Cotinus coggygria*), šeřík čínský (*Syringa chinensis*), štědřenec odvislý (*Laburnum anagyroides*), škumpa orobincová (*Rhus typhina*), javor japonský (*Acer japonicum*) a růže Hugova (*Rosa hugonis*). Zůstane zde však zachována geometricky řešená cestní síť a na západním svahu bude vytvořena další terasa s kamennou zídou. Zámecký příkop zůstane nezměněn.

Na severním svahu dojde k náročnému kácení mnoha nevhodných dřevin, stejně tak tomu bude i u skupiny stromů na východní straně zámku, která brání pohledům na zámek. Dále dojde v prostorách okolo parku ještě k několika méně významným odstranění nevhodných dřevin. Povrch příjezdové cesty do zámku z jižní strany a vydlážděné cesty, vedoucí směrem k ploše před kostelem, bude nahrazen mlatem. Ostatní zpevněné komunikace zůstanou nezměněny. Na západním svahu dojde k terénní modelaci terasy a postavení opěrné kamenné zdi pro zajištění její stability. Další dvě kamenné zidky budou opraveny. U obou teras bude vytvořen mlatový povrch podle přiložené dokumentace. U bývalého venkovního divadla bude opravena kamenná zídka a schody. Ke schodům u vstupu k prostoru před kostelem bude nainstalováno zábradlí. Také budou opraveny schody, které vedou do travnatého příkopu, ke kterým povede cesta z mlátu. Založí se také mlatová cesta, která vede k parku u vodní nádrže. Po všech těchto úpravách dojde k instalaci fontánky na pitnou vodu a lamp a vysadí se nové dřeviny. Místa, ze kterých byl odstraněn kvůli stavebním pracím trávník, se vysejí trávnickovou směsí. Nakonec budou v parku rozmístěny lavičky, koše a krmítka pro ptáky.

5.4 Navržený mobiliář

Technické parametry mobiliáře, jeho přesné rozměry a obrázky jsou uvedeny v přiložené dokumentaci.

5.4.1 Lampy

Zvoleným osvětlením, které je vybrané z katalogu firmy EPK elektro s.r.o., jsou lampy Galaxie ve slídově šedém provedení se symetrickým vyzářováním. Lampy budou vysoké 4 m. Díky horní desce nedochází ke světelnému znečištění oblohy. Kvůli instalaci lamp bude muset být rozvedeno kabelové elektrické vedení podél některých cest. Z důvodu nezvětšování světelného znečištění není v areálu naplánováno žádné podsvícení a nasvícení. Instalaci lamp bude provádět odborná elektrikářská firma.

5.4.2 Posezení

Nejpočetnější navržený mobiliář tvoří posezení. V areálu budou umístěny celkem čtyři typy posezení, tři z katalogu firmy Mmcité, a.s. a jedna z Rozverného ateliéru. Hlavní síť posezení v celém areálu budou tvořit parkové lavičky Portiqoa PQA151t z tropického dřeva a s tmavě hnědým odstínem laku. Lavičky budou velice důmyslně rozmístěny a budou zastoupeny v hojném počtu.

Další druh posezení tvoří ocelové sedáky Sinus LSN115 s gumovými záslepkami Citépin na povrchu, které budou umístěny okolo vodní nádrže. Barva laku bude oranžová.

Divadelní hlediště bude tvořeno betonovými zídkami, na které budou připevněny lavičky Forma LF351t z tropického dřeva o délce 180 cm, s tmavě hnědým odstínem laku.

V prostoru před centrem volného času budou rozmístěny čtyři piknikové stoly z Rozverného ateliéru Mgr.Art. Petra Koreckého, na které bude instalována kamenná deska se šachovnicí. Tyto piknikové stoly mají širší využití. Mohou sloužit pro posezení, piknik, hraní šachu a jiných deskových her. Konstrukce stolů je obložena dubovým masivem v tloušťce 45 mm. Dřevo je napuštěno minerálním olejem na přírodní bázi.

5.4.3 Odpadkové koše

V celém areálu je naplánováno rozmístění košů Quadra ve variantě se stříškou a se sáčky pro psí exkrementy od firmy Blackbox, s.r.o. Opláštění bude z masivních smrkových latí s dvouvrstvou impregnací. Půdorys koše má čtvercový tvar, díky čemuž zapadá do celkové koncepce a skvěle ladí s lavičkami Portiqoa.

5.4.4 Stojan na kola

U jižního vjezdu do zámeckého areálu bude umístěn stojan na kola Mea pro dvanáct stání od firmy Blackbox s.r.o. Oboustranný stojan zajišťuje maximální ochranu kola před poškozením výpletu ráfků, díky pryži umístěné v místech častého kontaktu stojanu s kolem.

5.4.5 Pítka

Na třech místech v areálu je navržena instalace kuželovité fontánky pro osvěžení návštěvníků pitnou vodou. Fontánka Hydro HD310 bude dodána firmou Mmcité, a.s. Její základ tvoří kuželovitá konstrukce z nerezavějící oceli. Pítka je osazeno tlačítkovým, samouzavíracím ventilem. Přebytečná voda bude odváděna do kanalizace.

5.4.6 Fontány

Inspirací pro navržené fontány byly nedávno postavené fontány na náměstí v Plzni, které připomínají obří černé mísy. V parteru a bosketu budou instalovány fontány ve tvaru mísy, vyrobené z žuly Nero Assoluto kamenickou firmou Pražský kámen, s.r.o. Uprostřed parteru bude jedna mísa v průměru 3,5 m. Dále budou v parteru dvě mísy o průměru 2 m a v bosketu jedna mísa se stejným průměrem. V prostoru před klášterem bude instalována mísa s průměrem 3,5 m.

Voda ve fontánách bude cirkulovat. V šachtě pod fontánou bude umístěno čerpadlo a filtr. Ve fontáně bude umístěna tryska 55-15 E s efektem tvorby pěny od firmy KTS AME Hradec Králové, která bude namontována nad vodní hladinu. Voda ve fontáně bude díky této trysce probublávat a bude tvořit

zajímavou, zvukovou kulisu. Z mísy bude voda přepadávat do sběrné nádoby, kde bude filtrována a znovu poslána tryskou do fontány. Kvůli potlačení znečištění bude voda chemicky ošetřena. Technologii stavby fontány provede firma KTS AME, Hradec Králové.

5.4.7 Pítka pro ptáky

Na křižovatkách postranních cest v bosketu budou umístěna dvě pítka pro ptáky, z Rozverného ateliéru Mgr.Art. Petra Koreckého. Základ pítka tvoří keramická miska v dřevěné konstrukci na třech nohách z dubového masivu, o tloušťce 45 mm. Dřevo je hloubkově napuštěno minerálním olejem na přírodní bázi.

5.4.8 Krmítka pro ptáky

V korunách některých vybraných dřevin v areálu budou zavěšena designová krmítka pro ptáky, z Rozverného ateliéru Mgr.Art. Petra Koreckého. Krmítka budou dvojího typu. Jedno je poschod'ovou kombinací pítka a dvou krmítek zároveň, přičemž keramické misky jsou kryty stříškou před deštěm a padajícím listím. Konstrukci tvoří dubový masiv a nerezová ocel. Druhé krmítko je vyrobeno ze soustruženého dubového masivu a zajišťuje také kryté místo, které umožňuje krmení několika ptáků najednou. Veškeré dřevo je hloubkově napuštěno minerálním olejem na přírodní bázi.

5.4.9 Nádoby pro rostliny

Citrusy a fíky budou zasazeny do černých, sklolaminátových květináčů ve tvaru čtverce Box – 50 od firmy Kvetinace-shop.cz. Rozměry květináče jsou 50 x 50 x 50 cm.

5.4.10 Sochy

V prostoru před galerií a částečně i v jiných částech areálu budou rozmístěny sochy z dílny sochaře Michala Gabriela.

5.4.11 Rozcestníky

K zajištění bezproblémové orientace budou v celém areálu umístěny rozcestníky OS500, od firmy Mmcité, a.s. Sloupy z ocelové konstrukce jsou doplněné orientačními směrovkami ze slitiny hliníku. Na jeden sloup je možné umístit až pět směrovek.

5.4.12 Informační tabule

U vstupu do parteru bude instalována tabule s informacemi o celém projektu úprav zámeckých zahrad. K tomuto účelu bude použita jednostranná tabule s ocelovou konstrukcí se stříškou PP445, od firmy Mmcité, a.s.

5.4.13 Zábradlí

Navržené schody u teras vedoucích k divadlu, stávající schody u vstupu do prostoru před kostelem a zídka, která přiléhá k jihozápadnímu rohu budovy zámku, budou osazeny zábradlím SC700-5 o výšce 100 cm, od firmy Mmcité, a.s. Zábradlí je složené z ocelových sloupků, ocelové trubky, která slouží jako madlo, a čtyřech lanek, která vyplňují prostor mezi madlem a zemí.

5.4.14 Mobiliář do kavárny

Pro plánovanou zámeckou kavárnu byl vybrán mobiliář Merletto, od firmy Mmcité, a.s., který je kombinací hliníkového plechu, perforovaného do tvarů krajky, a nosné konstrukce z trubek. V prostorách kavárny budou umístěny stoly pro čtyři osoby MR630, stoly pro dvě osoby MR610 a židle MR120.

5.4.15 Veřejné záchody

Veřejné záchody budou umístěny v budově galerie a zámku. Za jejich použití není plánovaný žádný poplatek.

5.5 Plánovaný provoz areálu

5.5.1 Otevírací doba

březen – duben: 7 – 18

květen – říjen: 7 – 22

listopad – únor: 7 - 17

5.5.2 Návštěvní řád

1. Vstup do areálu je možný pouze v návštěvních hodinách.
2. Osobám podezřelým z opilosti nebo požití drogy a silně znečištěným osobám je vstup do areálu zakázán.
3. Vstup se zvířaty je možný pouze na vodítku.
4. Každý návštěvník je povinen uklízet po svém zvířeti.
5. V celém areálu je zakázáno kouřit, konzumovat alkoholické nápoje a požívat jiné návykové látky.
6. Je zakázáno rušit ostatní návštěvníky a průběh kulturních akcí.
7. Je zakázáno jakkoli poškozovat a ohrožovat majetek, pořádek a klid v celém areálu.
Zejména je zakázáno:
 - a. Trhat květiny, lámat větve stromů a keřů.
 - b. Plašit, lovit zvěř a ptactvo.
 - c. Nechat volně pobíhat psy a jiná zvířata.

- d. Odhazovat jakékoliv odpadky mimo odpadkové koše a jinak znečišťovat prostranství.
- e. Psát nebo malovat po zdech nebo je jinak poškozovat.
- f. Vylepovat plakáty.
- g. Přemísťovat, poškozovat nebo znečišťovat mobiliář.
- h. Házet předměty do vody.
- i. Jezdit jízdními koly v areálu a parkovat s nimi mimo vyhrazený prostor.
- j. Zajíždět s motorovými vozidly mimo místa k tomu určená a parkovat mimo vyhrazený prostor.
- k. Tábořit v areálu.
- l. Manipulovat s otevřeným ohněm.
- m. Jinak narušovat klid, pořádek a bezpečnost.

Návštěvník, který poruší tento řád, bude ze zámecké zahrady vykázán. Městská policie může porušení návštěvního řádu pokutovat. Za způsobené škody odpovídá návštěvník zámecké správě.

5.6 Rozvojová a udržovací péče

Rozvojová a udržovací péče se řídí metodikou podle Smýkala a kol. (2008). Cílem rozvojové péče je dosažení plné funkce rostlin na místě, kde byly vysazeny. U dřevin je nutné usměrňovat správný vývoj stavby koruny řezem nebo vyvazováním, zajistit růst terminálu správným směrem a odstraňovat nebo potlačovat případné kodominantní větvení. Je nutné odstraňovat větve suché, zlámané a pahýly, poškozené mrazem a patogeny, se sníženou vitalitou, rostoucí dovnitř koruny, křížící se, v souběhu, o průměru větším než 50 % průměru kmene, s ostrým úhlem nasazení, přebytečné korunové výmladky, rostoucí nežádoucím směrem, zastiňující tělesa veřejného osvětlení a jinak nebezpečné větve.

Optimální doba řezu je většinou v době vegetačního klidu. Při odstraňování celých větví se řez vede na větvním kroužku. Řezná plocha musí být hladká, pletiva nesmí být roztřepena a kůra nesmí být zatržena. Nejsou-li řezné plochy hladké, upraví se nožem. Rány o průměru nad 30 mm je možné ošetřit přípravkem proti vysychání pletiv.

Dále se u dřevin kontroluje ukotvení a mulč, odstraňují se nežádoucí rostliny z kořenové zóny, kmenové a kořenové výmladky a podrůstající podnože. Podle potřeby se můžou provést zásahy proti chorobám a škůdcům.

Jelikož je u keřů žádoucí dosáhnout brzo neprůhledného efektu, provádí se u nich řez pouze do stran, pokud je to potřeba.

Trávník se bude sekat jako parkový rekreační 8 – 20krát za rok na výšku 3 – 4 cm. Seče se vždy při dosažení výšky trávníku 10 cm. Trávníkové plochy budou každoročně doplňovány živinami

hnojením. Pro parkový rekreační typ trávníku je potřeba roční přísun N 6 – 10 g.m⁻². Dále je nutné odstraňovat spadlé listy z trávníku. Pro zkvalitnění trávníku se může na jaře provést vertikutace.

Pravidelně se musí kontrolovat všechny stavební prvky a mobiliář a jejich provozní stav. Pokud se zjistí nějaká závada, je nutné ji neprodleně opravit. Obzvláště mohou být citlivé všechny dřevěné prvky, proto je nutné občas obnovit jejich ochranné nátěry.

Zvláštní ochranu si zaslouží také vodní prvky, které budou chemicky ošetřovány chlorečnany a jejichž součástmi jsou čerpadla s filtrem, které také potřebují údržbu. U betonové nádrže bude každoročně kontrolován ochranný nátěr. Provoz fontán s pitnou vodou musí být kontrolován také. V zimním období se provoz vodních prvků vypne a voda se vypustí.

V celém parku je třeba odstraňovat nežádoucí rostliny a jakýkoli odpad. Dále je nutné zajistit pravidelný odvoz odpadu z odpadkových košů a zajištění pravidelné kontroly a údržby parkových lamp.

6 Diskuze

Celý návrhový projekt je velkým přínosem pro uzavřený a zanedbaný areál zámeckých zahrad v Roudnici nad Labem, pro město, jeho obyvatele a případné budoucí návštěvníky. Je prvním krokem k otevření areálu veřejnosti. Snaží se z něj vytvořit co nejpříjemnější a nejhodnotnější místo, zdůraznit všechny jeho klady a přednosti, které jsou ještě rozšířeny o další.

Návrh zámecké zahrady v Roudnici nad Labem je zajímavým dílem, které důmyslně propojuje prvky barokních zahrad se soudobým dílem. Barokní prvky mají oslavovat dobu baroka a bývalou zámeckou barokní zahradu, kterou nebylo možné obnovit. Celá zahrada je navržena v tomto duchu a díky tomu dílo získává originální a neotřelý vzhled.

Nebylo možné provést žádný z postupů pro obnovu historické zahrady, protože o barokní zahradě v Roudnici nad Labem neexistuje dostatečná historická dokumentace. Byla proto navržena jako soudobá.

Návrh se nesnaží vytvořit barokní zahradu a od klasických barokních zahrad se velice liší. Chce pouze vyzdvihnout krásné barokní umění a pracuje s některými jeho typickými prvky. Projekt se tedy nemůže srovnávat s detailní propracovaností, geometrickou přesností a krásou barokních zahrad a žádnou její představitelkou. Tyto zahrady sloužily více estetice než užitku. Dřívější doba požadovala vytvoření neskutečných vjemů a dokonalé krásy. Soudobé zahrady se věnují více užitku.

Mnoho starých zahrad již bylo vytvořeno v podobném duchu, jako návrh zámecké zahrady v Roudnici nad Labem. S těmito projekty je srovnání možné. Problém nedostatečné historické dokumentace také nastal například u projektu Klášterních zahrad v Litomyšli. (Klášterní zahrady Litomyšl, 2011) Jejich prostor je sice o poznání menší, avšak veškeré práce spojené s přípravami a realizací byly velmi časově i finančně náročné. Novodobé zahrady jsou zde vsazeny do historického prostředí a po svém vzniku se staly velice slavnými a hojně navštěvovanými. Stejný předpoklad má i řešený návrh.

Dalším příkladem je moderní úprava zámecké zahrady v Jičíně, kde byl pouze dodržen tvar stávající koncepce. (Park roku, 2. místo, 2010) Ostatní prvky byly řešeny podle soudobých potřeb tak, aby sloužily potřebám návštěvníků, kteří se sem rádi vrací. Návrh zahrady v Roudnici nad Labem se také snaží v některých částech plánovat podle tvarů z historických plánů. Chce na ně upomenout a složit jim počtu. Všechno ostatní je nové a slouží pro zajištění maximálního pohodlí návštěvníků.

Odlíšným případem je vytvoření zámeckého nádvoří ve Freudensteinu, kde je uložena největší sbírka minerálů na světě. (Van Uffelen, 2009) Pro vytvoření soudobého a maximálně originálního díla bylo nádvoří pokryto mnohonásobně zvětšenými obrazci nejrůznějších krystalů. Rovněž v návrhu zámeckých zahrad v Roudnici nad Labem je použito mnoho originálních prvků, které velice obzvláštěují celý projekt.

Návrh splňuje požadavky na soudobé zahrady, které jsou reprezentovány hlavně potřebou po nízké údržbě, vysokou funkčností ve všech částech areálu a originálním přístupem k řešení prostoru. Celý areál byl naplánován tak, aby byla výrazně snížena potřeba po jeho údržbě. Plánování všech výsadeb prošlo pečlivým výběrem sortimentu, a pokud to bylo možné, byly zvoleny rostliny méně náročné na údržbu. Byl minimalizován počet křovin, u kterých by byl nutný pravidelný redukční ořez. Na mnoho míst byl navržen pobytový trávník. S oblibou byly voleny půdopokryvné trvalky. Cestní síť byla navržena z lehce opravitelného mlatu. Mobiliář vybraný z katalogů kvalitních firem může být doplněn kdykoli, podle potřeby.

Dalším z důležitých splněných požadavků je funkčnost zahrady a prvků v ní obsažených. Celý areál by měl sloužit potřebám široké veřejnosti, která má vysoké nároky na životní úroveň. Jednotlivým částem areálu a budovám, které jsou jeho součástí, byly naplánovány určité funkce. Přilehlé tematické zahrady na tyto funkce navazují a rozvíjí je. Někdy mají dokonce tendenci pokračovat interiérem do exteriéru.

Celý areál je navržen jako jednotný a promyšlený celek, ve kterém se vyskytuje mnoho výrazných prvků, které se snaží zaujmout a uspokojit všechny potřeby návštěvníků. Množství navržených prvků by mělo výrazně usnadnit provoz. Většina prvků nejen pěkně a zajímavě vypadá, ale také je užitečná. Veškerý mobiliář je vybrán od kvalitních firem a jeho počet a zvolené druhy jsou umístěny v kombinaci, která bude nadměru uspokojovat potřeby všech návštěvníků. Orientaci v areálu ulehčí síť rozcestníků. Lamps pomohou při orientaci v noci. Potřebu po odpočinku uspokojí důmyslně rozmístěné lavičky a jiné druhy posezení. K posezení může rovněž posloužit trávník a některé terénní modelace. Logické umístění dostatečného počtu košů by mělo zajistit udržování čistoty v areálu. Pro dodržení pitného režimu budou k dispozici pítka.

Terénní modelace v podobě teras a vyvýšenin poskytnou příjemné relaxační místo či prostor pro hry. Jejich využití se ale meze nekladou. Terasy u divadla poslouží i jako hlediště. Vysoké zdi postavené po obvodu budou mít za úkol vytvořit uzavřený areál, jehož prostory bude možné zamykat. Zdi umístěné uvnitř budou pouze pohledovými bariérami mezi některými tematickými celky. Průchod vstupy ve zdech do jiných celků bude umocňovat nadšení ze spatřené kompozice. Zidky u teras zajistí jejich dostatečné zpevnění. Navržená cestní síť ulehčí průchodnost celým areálem. Její povrch bude příjemný pro chůzi, lépe zapadne do zámeckého prostředí, nebude blátivý ani prašný a bude se snadno opravovat.

Projekt má veliký společenský přínos. Jeho realizace by znamenala zvýšení občanské vybavenosti města, jeho kulturního a společenského postavení. Díky ní mohou vzniknout nová pracovní místa, ubytovací kapacity s parkovištěm, vzdělávací zařízení, kulturní a sportovní vyžití, kavárna s možností stravování, zájmové kroužky. Areál by byl místem společného setkávání a radostných událostí. Může

nabídnout reprezentační prostory a bohatý kulturní program. Velkým lákadlem pro návštěvníky bude jistě letní divadlo.

Zvýšil by se rekreační potenciál a turistický ruch města. Nevýhodou by mohla být nedostatečná kapacita přilehlých parkovišť při velké návštěvnosti.

Město by rozšířilo plochu veřejné zeleně. Zahrada by se stala místem rekreace, relaxace, klidu a odpočinku. Návštěvníci by zde mohli trávit svůj volný čas a rádi by se sem vraceli. Obyvatelům Roudnice by se zvýšila životní úroveň.

Na potřebu realizace návrhu by byla potřeba vysoká investice. Všechny budovy musí nejdříve projít nákladnou rekonstrukcí. Bez ní by nebylo možné tvořit zahradu. Pokud by budovy nebyly v provozu, zahrada by nebyla funkční a investice by se nevrátila. Na návratnost investice by také měl přispět bohatý kulturní program v parteru a v letním divadle.

Nejen rekonstrukce budov bude nákladná. Veškeré práce v zahradě budou neskutečně časově náročné a zatím jen těžko vyčíslitelné. Zahradní komplex je tolik rozsáhlý a zanedbaný, množství kácených stromů je vysoké, některé části nejsou ani přístupné přes bujný porost. Je potřeba ošetřit řezem či vazbou mnoho dřevin. Bude také těžké odstranit v celém areálu zpevněnou stávající cestní síť a opravit schody, zdi a vodní nádrž. Dále bude náročná instalace a stavba neskutečného množství nových prvků, práce spojené s výkopy a terénními modelacemi. Všechny tyto práce a mnoho dalších povedou k navýšení nákladů. Rozpočet projektu nebylo možné vytvořit z důvodu těžko vyčíslitelných astronomických nákladů na jeho provedení.

Vytvoření návrhu zámeckých zahrad v Roudnici nad Labem je pouze prvním krokem k jeho realizaci. Pokud by město zámek odkoupilo a bylo ochotné vložit do něj vysokou investici, mohl by být splněn druhý krok, který je momentálně velice nejistý. Dalšími kroky by byla oprava budov a vytvoření projektové dokumentace. Po dokončení těchto prací by bylo možné konečně přistoupit k samotné realizaci, která by byla zakončením této strastiplné cesty.

7 Závěr

Za pomoci dostupných zdrojů o řešené tematice a po zohlednění všech podkladových údajů byl vytvořen návrh zámecké zahrady v Roudnici nad Labem s potřebnou výkresovou dokumentací. Tím byl splněn cíl stanovené práce. Výsledkem je soudobá zahrada s prvky baroka, které jsou do ní velice důmyslně zakomponovány. Nebyla obnovena původní, okrasná, barokní zahrada, ale bylo vytvořeno něco naprosto nového s použitím zasloužilých barokních zásad. Díky tomu zahrada získává velice zajímavý, originální a neotřelý vzhled.

Návrh zahrady splňuje potřeby po nízké údržbě. Díky tomu se stává velice praktickým. Celé dílo je navrženo s použitím velice funkčních prvků, které uspokojí vysoké nároky návštěvníků a zajistí snadný provoz celého areálu.

Zahrady byly zinventarizovány. V důsledku toho byl vypracován plán kácení a péče. Nejhodnotnější dřeviny budou zachovány a ošetřeny. Byla navržena cestní síť, mobiliář, terénní modelace a nová výsadba.

Návrh by mohl vést k realizaci. Největšími výhodami by bylo zvýšení občanské vybavenosti města a jeho kulturního a společenského postavení. Zvedla by se životní úroveň obyvatel. Velkou nevýhodou je však velmi vysoká nákladnost potřebné investice k jejímu uskutečnění.

Do tvorby návrhu bylo vloženo značné množství kreativity, logického uvažování, úsilí a pracovního nasazení.

8 Seznam literatury:

1. Anděl, R. 1984. Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Svoboda. Praha. 661 s. ISBN neuvedeno.
2. Bašeová, O. 1998. Historické zahrady v České republice a jejich ochrana. In: Pavlík, M. (ed.). Regenerace historických budov, sídel a krajiny, ochrana památek. České vysoké učení technické. Praha. s. 261 - 269. ISBN: 80-01-01797-4.
3. Bašeová, O. 1987. Ornament a zahrada. In: Kolektiv autorů. Kompozice zahrad v dějinách umění. Dům techniky ČSVTS. České Budějovice. s. 19 - 27. ISBN neuvedeno.
4. Bazin, G. 1985. Baroque and rococo. Thames & Hudson. London. p. 288. ISBN: 0-500-20018-1.
5. Burian, J. 1993. Baroko v Čechách a na Moravě. BB art. Praha. 375 s. ISBN neuvedeno.
6. Toman, R. 2007. Baroque: Architecture, sculpture, painting. H.F.Ullmann. Postdam. p. 500. ISBN: 3-8331-3334-1.
7. Conan, M. 2005. Baroque garden cultures : emulation, sublimation, subversion. Dumbarton Oaks Research Library and Collection. Washington, D. C. p. 433. ISBN 08-840-2304-4.
8. Disman, M. 1993. Jak se vyrábí sociologická znalost. Karolinum. Praha. 374 s. ISBN: 80-7066-822-9.
9. Dokoupil, Z. 1957a. Historické zahrady v Čechách a na Moravě. Nakladatelství československých výtvarných umělců. Praha. 67s. ISBN neuvedeno.
10. Dokoupil, Z. 1957b. Zahrada a park v historickém vývoji. Státní nakladatelství technické literatury. Praha. 119 s. ISBN neuvedeno.
11. Hieke, K. 1984. České zámecké parky a jejich dřeviny. Státní zemědělské nakladatelství. Praha. 459 s. ISBN neuvedeno.
12. Hlaváčková, M. 2006. Roudnice nad Labem a okolí. Kulturní zařízení města Roudnice nad Labem. Roudnice nad Labem. 121 s. ISBN: 80-239-7353-3.
13. Chytrý, M., Kučera, T., Kočí, N. (eds.). 2001. Katalog biotopů České republiky. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. Praha. 304 s. ISBN: 80-86064-55-7.
14. Jančo, M. 2009. Historické zahrady a parky a jejich obnova z pohledu zahradního archeologického výzkumu. Zprávy památkové péče. 69. 358 – 371.
15. Jaša, B. 2008. Encyklopedie růží. Computer Press. Brno. 212 s. ISBN: 978-80-251-2322-5.
16. Jones, A. 2011. The garden source. Eight Books Limited. London. 320 p. ISBN: 0-9554322-7-8.
17. Kalusok, M. 2004. Zahradní architektura. Computer Press. Brno. 192 s. ISBN: 80-251-0287-4.
18. Koch, W. 2008. Evropská architektura, Encyklopedie evropské architektury od antiky až po současnost. Universum. Praha. 552 s. ISBN: 978-80-242-2029-1.
19. Kolařík, J. (ed.). 2008. Arboristika V. Vyšší odborná škola zahradnická a střední zahradnická škola v Mělníku. Mělník. 210 s. ISBN neuvedeno.
20. Kolařík, J. (ed.). 2005. Péče o dřeviny rostoucí mimo les, II. díl. Základní organizace Českého svazu ochránců přírody. Vlašim. 720 s. ISBN: 80-86327-44-2.
21. Kotalík, J., T. 1987. Syntéza barokního umění, poznámky k charakteristice barokního umění. In: Kolektiv autorů. Kompozice zahrad v dějinách umění. Dům techniky ČSVTS. České Budějovice. s. 52 – 58. ISBN neuvedeno.
22. Mencl, V. 1970. Města, hrady a zámky. Odeon. Praha. 514 s. ISBN neuvedeno.
23. Menclová, D. 1972. České hrady, díl 2. Odeon. Praha. 551 s. ISBN neuvedeno.
24. Morávková, M. 2010. Územně analytické podklady obce s rozšířenou působností. Rozvoj udržitelného rozvoje území. Městský úřad Roudnice nad Labem. 61 s.
25. Mosser, M. 2000. The History of Garden Design : The Western Tradition from the Renaissance to the Present Day. Thames and Hudson. London. p. 543. ISBN 05-002-8206-4.
26. Pacáková-Hošťálková, B. 2004. Zahrady a parky v Čechách na Moravě a ve Slezsku. Libri. Praha. 526 s. ISBN: 80-7277-279-1.
27. Pejchal, M. 2008. Arboristika I. Vyšší odborná škola zahradnická a střední zahradnická škola v Mělníku. Mělník. 168 s. ISBN neuvedeno.
28. Reš, B., Vencálek, T., Štěrbá, P., Klápště, J. 2009. Obnova historických zahrad a parků. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. Praha. 12 s. ISBN: 978-80-87051-66-5.
29. Riedl, D. 1987. Naše barokní zahrady. In: Kolektiv autorů. Kompozice zahrad v dějinách umění. Dům techniky ČSVTS. České Budějovice. s. 60 – 66. ISBN neuvedeno.
30. Rublič, J. 1930. Přetvoření zámecké zahrady v Roudnici. Československé zahradnické listy. 27 (24). 1 – 3.
31. Sedláček, A. 1996. Hrady, zámky a tvrze království českého. Díl 8. Rakovnicko a Slansko. Argo. Praha. 318 s. ISBN 80-7203-014-0.
32. Schubert, A. 2007. Péče o památkově významné komunikace. Národní památkový ústav. Praha. 169 s. ISBN: 978-80-87104-10-1.
33. Smýkal, F. (ed.). 2008. Arboristika II. Vyšší odborná škola zahradnická a střední zahradnická škola v Mělníku. Mělník. 260 s. ISBN neuvedeno.
34. Sokol, J. 1958. Úprava okolí roudnického zámku. Zprávy památkové péče. 18. 164 – 165.
35. Turner, T. 2005. Garden History Philosophy and design 2000 BC – 2000 AD. Spon Press. Oxon. p. 294. ISBN 0-415-31748-7.
36. Van Uffelen, Ch. 2011. Waterscapes. Braun Publishing AG. Salenstein. 175 p. ISBN: 3-03768-074-1.

37. Van Uffelen, Ch. 2009. Collection: Landscape Architecture. Braun Publishing AG. Salenstein. 456 p. ISBN: 3-03768-026-1.
38. Vávra, P. 2007. Odůvodnění územního plánu. Studio Kapa. Praha. 43 s.
39. Vlček, P. 2004. Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách. Academia. Praha. 761 s. ISBN: 80-200-0969-8.
40. Wagner, B. 1989. Sadovnická tvorba 1. Státní zemědělské nakladatelství. Praha. 335 s. ISBN: 80-209-0032-2.
41. Wagner, B. 1987. Kompozice zahrad v dějinách umění – klasicismus – zahrada. In: Kolektiv autorů. Kompozice zahrad v dějinách umění. Dům techniky ČSVTS. České Budějovice. s. 83 – 92. ISBN neuvedeno.
42. Wagner, B. 1986. Sadovnická tvorba 3. Státní pedagogické nakladatelství. Praha. 103 s. ISBN neuvedeno.
43. Wölfflin, H. 1967. Renaissance and Baroque. Cornell University Press. Ithaca. p. 194. ISBN: 0-8014-9046-4.

8.1 Internetové zdroje

1. Klášterní zahrady Litomyšl [online]. Litomyšl. [cit. 2012-01-10]. Dostupné z <http://www.litomysl.cz/?lang=cz&id_str=&co=zrealizovane_projekty&akce=detail&id=1318589766183>.
2. Mapové kompozice, Geoportal CENIA [online]. [cit. 2011-12-01]. Dostupné z <<http://geoportal.gov.cz/web/guest/map?openNode=MapList>>.
3. Památky a cíle pro turisty [online]. Kulturní zařízení města Roudnice nad Labem. 2010. [cit. 2011-06-15]. Dostupné z <<http://www.kzm-roudnice.cz/cz/pro-turisty/pamatky-a-dalsi-turisticke-cile/>>.
4. Projekt Zámek [online]. Roudnice nad Labem. 2010. [cit. 2011-06-15]. Dostupné z <<http://www.roudnicenl.cz/aktualne-o-projektu-zamek.html>>.
5. Park roku 2010, 2. místo [online]. Svaz zakládání a údržby zeleně. 2010. [cit. 2012-01-10]. Dostupné z <<http://www.szuz.cz/cs/zelen/akce/zahrada-a-park-roku/park-a-zahrada-roku-2010/park-roku-2-misto/>>.
6. The Athens charter [online]. Athens. ICOMOS. 1931. [cit. 2011-12-12]. Dostupné z <http://www.icomos.org/docs/athens_charter.html>.
7. The Florence charter [online]. Florence. ICOMOS. 1982. [cit. 2011-12-12]. Dostupné z <http://www.international.icomos.org/charters/gardens_e.htm>.
8. The Venice charter [online]. Venice. ICOMOS. 1965. [cit. 2011-12-12]. Dostupné z <http://www.international.icomos.org/charters/venice_e.htm>.

9 Samostatné přílohy

Seznam příloh:

1. Inventarizace

1.1. Tabulka inventarizace stromů

1.2. Tabulka inventarizace keřů

1.3. Tabulka inventarizace skupin

1.4. Plán inventarizace

1.5. Plán kácení

1.6. Plán po kácení

2. Inspirace

2.1. Bosket – terénní modelace

2.2. Centrum volného času a bylinková zahrada - instalace šachových stolků

2.3. Nejlepší tvar je čtverec

2.4. Oranžerie

2.5. Parter

2.6. Vodní nádrž a rozárium

2.7. Letní divadlo

2.8. Mlatová cestní síť

3. Mobiliář

3.1. Parkové lampy Galaxie

3.2. Lavičky Portiqoa PQA151

3.3. Sedáky Sinus LSN115

3.4. Lavičky Forma LF351

3.5. Parkové posezení Napapec

3.6. Koše Quadra

3.7. Stojan na kola Mea

3.8. Fontána na pitnou vodu HD310

3.9. Fontány

3.10. Pítka pro ptáky Alex 3

3.11. Krmítka pro ptáky Bana a Lájo

3.12. Květináče BOX – 50

3.13. Rozcestník OS500

3.14. Informační tabule PP445

3.15. Zábradlí Cydlimit SC700-5

3.16. Mobiliář do kavárny Merletto MR120, MR610, MR630

3.17. Sochy

4. Návrhová dokumentace

4.1. Plán přesazení a nové výsadby

4.2. Návrh půdorysu

4.3. Provozní schéma

4.4. Příklad osazovacího plánu - Park před kostelem a plocha Nejlepší tvar je čtverec

4.5. Stavební detaily

4.6. Vizualizace